

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

11 maart 2016

WETSONTWERP

**houdende internering en diverse bepalingen
inzake justitie**

VERSLAG VAN DE EERSTE LEZING

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE
UITGEBRACHT DOOR
DE HEER **Christian BROTCORNE**

INHOUD

Blz.

I. Procedure	3
II. Inleidende uiteenzetting van de heer Koen Geens, minister van Justitie	3
III. Algemene bespreking.....	15
IV. Artikelsgewijze bespreking	50
V. Stemmingen	104

Bijlagen:

A. Hoorzitting van 23 februari 2016	123
B. Hoorzitting van 24 februari 2016	165

Zie:

Doc 54 1590/ (2015/2016):

001: Wetsontwerp.
002: Bijlage.
003 tot 005: Amendementen.

Zie ook:

007: Artikelen aangenomen in eerste lezing.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

11 mars 2016

PROJET DE LOI

**relatif à l'internement et à diverses
dispositions en matière de Justice**

RAPPORT DE LA PREMIÈRE LECTURE

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR
M. **Christian BROTCORNE**

SOMMAIRE

Pages

I. Procédure	3
II. Exposé introductif de M. Koen Geens, ministre de la Justice.....	3
III. Discussion générale.....	15
IV. Discussion des articles.....	50
V. Votes.....	104

Annexes:-

A. Audition du 23 février 2016	123
B. Audition du 24 février 2016	165

Voir:

Doc 54 1590/ (2015/2016):

001: Projet de loi.
002: Annexe.
003 à 005: Amendements.

Voir aussi:

007: Articles adoptés en première lecture.

**Samenstelling van de commissie op de datum van indiening van het verslag/
Composition de la commission à la date de dépôt du rapport**

Voorzitter/Président: Philippe Goffin

A. — Vaste leden / Titulaires:

N-VA Sophie De Wit, Sarah Smeyers, Goedeke Uyttersprot,
Kristien Van Vaerenbergh
PS Eric Massin, Laurette Onkelinx, Özlem Özen
MR Gautier Calomne, Gilles Foret, Philippe Goffin
CD&V Sonja Becq, Raf Terwingen
Open Vld Egbert Lachaert, Carina Van Cauter
sp.a Johan Vande Lanotte
Ecolo-Groen Stefaan Van Hecke
cdH Christian Brotcorne

B. — Plaatsvervangers / Suppléants:

Christoph D'Haese, Koenraad Degroote, Daphné Dumery, Johan Klaps,
Hendrik Vuye
Paul-Olivier Delannois, Willy Demeyer, Ahmed Laaouej, Karine Lalieux
Benoît Friart, Luc Gustin, Philippe Pivin, Stéphanie Thoron
Griet Smaers, Els Van Hoof, Servais Verherstraeten
Katja Gabriëls, Dirk Janssens, Sabien Lahaye-Battheu
David Geerts, Karin Jiroflée
Marcel Cheron, Benoît Hellings
Francis Delpérée, Vanessa Matz

C. — Niet-stemgerechtigd lid / Membre sans voix délibérative:

DéFI Olivier Maingain

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GOI	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
DéFI	:	Démocrate Fédéraliste Indépendant
PP	:	Parti Populaire

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 54 0000/000: Parlementair document van de 54e zittingsperiode +
basisnummer en volgnummer
QRVA: Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV: Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV: Beknopt Verslag
CRIV: Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag
en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken
(met de bijlagen)

PLEN: Plenum
COM: Commissievergadering
MOT: Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 54 0000/000: Document parlementaire de la 54e législature, suivi
du n° de base et du n° consécutif
QRVA: Questions et Réponses écrites
CRIV: Version Provisoire du Compte Rendu intégral
CRABV: Compte Rendu Analytique
CRIV: Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le
compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu
analytique traduit des interventions (avec les an-
nexes)
PLEN: Séance plénière
COM: Réunion de commission
MOT: Motions déposées en conclusion d'interpellations
(papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen:
Natieplein 2
1008 Brussel
Tél.: 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.dekamer.be
e-mail : publicaties@dekamer.be

De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes:
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél.: 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.lachambre.be
courriel : publications@lachambre.be

Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit wetsontwerp besproken tijdens haar vergaderingen van 2, 16 en 23 en 24 februari en 1 en 2 maart 2016.

I. — PROCEDURE

Tijdens haar vergadering van 2 februari 2016 heeft de commissie met toepassing van artikel 28 van het Kamerreglement beslist om hoorzittingen te organiseren. Het verslag van deze hoorzittingen gaat als bijlage. De leden konden ook beschikken over de schriftelijke nota's van de genodigden.

II. — INLEIDENDE UITEENZETTING VAN DE HEER KOEN GEENS, MINISTER VAN JUSTITIE

Het wetsontwerp houdende internering en diverse bepalingen inzake justitie omvat hoofdzakelijk vier luiken:

- A. Wijzigingen van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen
- B. Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek
- C. De elektronische betekening
- D. Wijzigingen van het Wetboek van strafvordering

*
* *

A. Wijzigingen van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen

De wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen – die met een quasi unanimité werd gestemd op het einde van de vorige legislatuur – was een belangrijke stap voorwaarts in de uitwerking van een rechtspositie voor geïnterneerde personen. De wet blijkt echter nog een aantal technische onvolkomenheden te bevatten. Ook door het werkveld werd de noodesignaleerd om nog een aantal aanpassingen aan deze wet door te voeren. De wijzigingen worden aldus doorgevoerd met het oog op reparatie en verdere verfijning van de wettekst.

Verschillende aanpassingen zijn van louter technische aard: taalkundige aanpassingen, correctie van foutieve kruisverwijzingen en zo verder. De procedure wordt gestroomlijnd en intenties van de wetgever in 2014 die niet volledig zijn uitgewerkt, worden verfijnd

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné ce projet de loi au cours de ses réunions des 2, 16 et 23 et 24 février et des 1er et 2 mars 2016.

I. — PROCÉDURE

Au cours de sa réunion du 2 février 2016, la commission a décidé, en application de l'article 28 du Règlement de la Chambre, d'organiser des auditions. Le rapport des auditions est annexé au présent rapport. Les membres ont également pu disposer des notes écrites des orateurs.

II. — EXPOSÉ INTRODUCTIF DE M. KOEN GEENS, MINISTRE DE LA JUSTICE

Le projet de loi relatif à l'internement et portant des dispositions diverses en matière de justice comporte à titre principal quatre volets:

- A. Modifications de la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement des personnes
- B. Modifications du Code judiciaire
- C. La signification électronique
- D. Modifications du Code d'instruction criminelle

*
* *

A. Modifications de la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement des personnes

La loi du 5 mai 2014 relative à l'internement de personnes – qui a été votée quasiment à l'unanimité à la fin de la législature précédente – constituait un important pas en avant dans l'élaboration d'un statut juridique pour les personnes internées. Il s'avère toutefois que cette loi comportait encore un certain nombre d'imperfections sur le plan technique. Les acteurs de terrain ont également signalé la nécessité de procéder à un certain nombre d'adaptations dans cette loi. Les modifications sont donc apportées à des fins de réparation et de peaufinage supplémentaire du texte de loi.

Plusieurs adaptations sont d'ordre purement technique: adaptations linguistiques, correction de renvois erronés, etc. La procédure est rationalisée et les intentions du législateur en 2014 qui n'ont pas été développées complètement sont affinées et décrites, comme la

en uitgeschreven, zoals de eerste zitting van de kamer voor de bescherming van de maatschappij tijdens dewelke deze over alle flexibiliteit moet beschikken en alle uitvoeringsmodaliteiten moet kunnen opleggen. Op verschillende plaatsen wordt de kennisgeving per gerechtsbrief vervangen door een aangetekende brief. Tevens worden de bewoordingen aangepast aan de toestand na de zesde staatshervorming (zie de overheveling van de Justitiehuisen).

Een aantal wijzigingen werden doorgevoerd in samenspraak met de Dienst Vreemdelingenzaken: voorzien dat de uitvoeringsmodaliteiten- gericht om een reclassering in België voor te bereiden – niet meer kunnen worden toegekend aan geïnterneerden die illegaal in het Rijk zijn. Dezelfde wijzigingen werden doorgevoerd ten aanzien van de externe rechtspositie van gedetineerden in het kader van de wet van 5 februari 2016 houdende wijzigingen van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie (DOC 54 1418).

Een aantal wijzigingen zijn meer fundamentele van aard:

— de invoering van een “drempel” om over te kunnen gaan tot internering teneinde de interneringsmaatregel te focussen op deze doelgroep die het nodig heeft en te vermijden dat voor relatief lichte feiten een maatregel voor onbepaalde duur die internering is, kan worden bevolen. Internering zal enkel mogelijk zijn voor:

- o een misdaad die niet door toepassing van artikel 2 van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden kan worden omgezet in een wanbedrijf;
- o een misdaad die met toepassing van artikel 2 van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden kan worden omgezet in een wanbedrijf, als dat feit een aantasting of een bedreiging van de fysieke of psychische integriteit heeft opgeleverd;
- o een wanbedrijf dat een aantasting of een bedreiging van de fysieke of psychische integriteit heeft opgeleverd.

Het onderzoeksgerecht of het vonnisgerecht beoordeelt telkens op gemotiveerde wijze of het feit een aantasting of een bedreiging van de fysieke of psychische integriteit heeft opgeleverd.

— de aanpassing van het regime van de door de bodemrechter uitgesproken ontzettingen of andere

première audience de la chambre de protection sociale au cours de laquelle celle-ci doit disposer de toute la flexibilité et pouvoir imposer toutes les mesures d'exécution. À divers endroits, la notification par pli judiciaire est remplacée par une notification par pli recommandé. En outre, les formulations sont adaptées à la situation postérieure à la sixième réforme de l'État (voir le transfert des maisons de justice).

Un certain nombre de modifications ont été effectuées en concertation avec l'Office des Étrangers: il est prévu que les modalités d'exécution – qui visent à préparer une réinsertion en Belgique – ne peuvent plus être accordées à des internés séjournant illégalement dans le Royaume. Les mêmes modifications sont apportées à l'égard du statut juridique externe des détenus dans le cadre de la loi du 5 février 2016 modifiant le droit pénal et la procédure pénale et portant des dispositions diverses en matière de justice (DOC 54 1418).

Un certain nombre de modifications sont de nature plus fondamentale:

— l'introduction d'un “seuil” pour pouvoir procéder à l'internement afin de concentrer la mesure d'internement sur le groupe cible qui en a besoin et d'éviter qu'une mesure d'internement à durée indéterminée puisse être ordonnée pour des faits relativement mineurs. L'internement ne sera possible que dans les cas suivants:

- o un crime qui ne peut être correctionnalisé en application de l'article 2 de la loi du 4 octobre 1867 sur les circonstances atténuantes;
- o un crime qui peut être correctionnalisé en application de l'article 2 de la loi du 4 octobre 1867 sur les circonstances atténuantes, si le fait a provoqué une atteinte à l'intégrité physique ou psychique ou une menace contre celle-ci;
- o un délit qui a provoqué une atteinte à l'intégrité physique ou psychique ou une menace contre celle-ci.

La juridiction d'instruction ou la juridiction de jugement apprécie chaque fois, de manière motivée, si le fait a constitué une atteinte ou une menace pour l'intégrité physique ou psychique.

— l'adaptation du régime des interdictions ou autres mesures de sûreté prononcées par le juge du fond à

veiligheidsmaatregelen ten aanzien van seksuele delinquenten (minderjarige slachtoffers). De bodemrechter legt deze vandaag op voor de duur van de interneringsmaatregel, dus onbepaald in de tijd. Er wordt voorgesteld de duur van de door de bodemrechter opgelegde veiligheidsmaatregelen/ontzettingen te koppelen aan de duur van de internering. De kamer voor de bescherming van de maatschappij staat in voor de concrete tenuitvoerlegging ervan en kan de uitvoering ervan aanpassen in functie van de noodwendigheden van het uittekende zorgtraject.

— de internering van veroordeelden die door de wetgever in 2014 volledig werd overgeheveld naar de burgerlijke procedure van de gedwongen opname, wordt door het wetsontwerp terug overgeheveld naar een penitentiaire procedure voor de kamer van de bescherming van de maatschappij, om tegemoet te komen aan de vragen van zowel het justitiële als het hulpverleningscircuit (praktische werkbaarheid van het voorgestelde systeem, geschiktheid van het reguliere zorgcircuit om dergelijke personen via de gedwongen opname de gepaste zorg en behandeling te geven, verschillende behandeling die de wetgever voorzag tussen geïnterneerden / geïnterneerde veroordeelden en tussen geïnterneerde veroordeelden / en personen die gedwongen waren opgenomen).

Verskillende garanties worden ingeschreven:

- o een verplicht psychiatrisch onderzoek;
- o de bevoegdheid tot internering van veroordeelden wordt toebedeeld aan de kamer voor de bescherming van de maatschappij;
- o de inschrijving van een beroepsmogelijkheid tegen de beslissing tot internering door de kamer voor de bescherming van de maatschappij bij de correctionele kamer van het hof van beroep;
- o de plaatsing in een door de federale overheid georganiseerde inrichting of afdeling tot bescherming van de maatschappij of in een forensisch psychiatrisch centrum;
- o de inschrijving van de tijdsvoorwaarden van de wet externe rechtspositie (wet van 17 mei 2006), zodat er gelijklopendheid is met de bepalingen van deze wet inzake de gelijktijdige uitvoering van een vrijheidsstraf en een interneringsmaatregel (art. 76 en 77 van de wet van 17 mei 2006).

l'égard de délinquants sexuels (victimes mineures). À l'heure actuelle, le juge du fond les impose pour la durée de la mesure d'internement, donc de manière indéterminée dans le temps. Il est proposé de coupler la durée des mesures de sûreté/interdictions imposées par le juge du fond à la durée de l'internement. La chambre de protection sociale s'occupe de leur exécution concrète et peut adapter l'exécution en fonction des nécessités du trajet de soins défini.

— l'internement de condamnés, que le législateur de 2014 avait entièrement transféré vers la procédure civile de l'hospitalisation forcée, est réintégré par le projet de loi dans la procédure pénitentiaire, devant la chambre de protection sociale, afin de répondre aux questions tant du secteur judiciaire que du circuit d'aide (faisabilité pratique du système proposé, aptitude du circuit de soins régulier à donner les soins et le traitement appropriés à ces personnes via l'hospitalisation forcée, traitement différent que le législateur prévoyait entre les internés / les condamnés internés et entre les condamnés internés et les personnes qui subissaient une hospitalisation forcée).

Diverses garanties sont inscrites:

- o un examen psychiatrique obligatoire;
- o la compétence en matière d'internement de condamnés est confiée à la chambre de protection sociale;
- o l'introduction d'une possibilité de recours contre la décision d'internement par la chambre de protection sociale devant la chambre correctionnelle près la cour d'appel;
- o le placement dans un établissement ou une section de défense sociale organisé(e) par l'autorité fédérale;
- o l'introduction des conditions de temps de la loi relative au statut juridique externe (loi du 17 mai 2006) pour qu'il y ait un parallélisme avec les dispositions de cette loi en cas d'exécution simultanée d'une peine privative de liberté et d'une mesure d'internement (art. 76 et 77 de la loi du 17 mai 2006).

B. Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Het wetsontwerp omvat verschillende terminologische verbeteringen in het Gerechtelijk Wetboek, zoals de aanpassing van de Nederlandse termen met betrekking tot de mandaten van de sectievoorzitter in het Hof van Cassatie en de secties van het Hof van Cassatie.

De wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen zou in de loop van 2016 in werking treden. Dit wetsontwerp schrapt afdeling IV, die de artikelen 91 tot en met 119 van de wet van 5 mei 2014 omvat, en herneemt de wijzigingen aan het Gerechtelijk Wetboek die daarin zijn opgenomen, in bewoordingen die soms qua inhoud maar vooral qua terminologie zijn verbeterd.

De terminologische wijzigingen hebben betrekking op de bijzondere en generieke benamingen van de assessoren.

Voorname terminologische wijzigingen worden doorgevoerd in de artikelen 78, 87, 88, 89, 92, 186, 196*bis*, 196*ter*, 196*quater*, 224, 288, 291, 300, 304, 312, 314, 322, 355*ter*, 390, 408 en 412 van het Gerechtelijk Wetboek.

Naast de terminologie betreffen de wijzigingen onder meer ook:

- de bepaling van de plaatsen waar de kamers voor de bescherming van de maatschappij zitting mogen houden. Behoudens voor de uitspraak van de vonnissen waarvoor zij zitting houden in elke rechtbank van eerste aanleg gevestigd in het rechtsgebied van het hof van beroep, mogen de kamers voor de bescherming van de maatschappij zitting houden in elke rechtbank van eerste aanleg gevestigd in het rechtsgebied van het hof van beroep, in de penitentiaire inrichtingen, in de inrichtingen tot bescherming van de maatschappij en in alle inrichtingen waar geïnterneerde personen verblijven;

- de samenstelling van de kamers voor de bescherming van de maatschappij. Zij zijn samengesteld uit een rechter in de strafuitvoeringsrechtbank en twee assessoren, ofwel één rechter in de strafuitvoeringsrechtbank;

- de afschaffing van de beperking tot acht jaar van de mandaten van rechters in strafuitvoeringsrechtbanken, substituten-procureur des Konings gespecialiseerd in strafuitvoeringszaken en assessoren in strafuitvoeringszaken;

- de samenstelling van het evaluatiecomité van de assessoren: de evaluatie die thans is toevertrouwd aan een evaluatiecomité, zal binnen de rechtbank plaatsvinden;

B. Modifications du Code judiciaire

Le projet de loi comporte différentes corrections du Code judiciaire sur le plan terminologique comme l'adaptation de la terminologie néerlandophone concernant les mandats de président de section à la Cour de cassation et les sections de la Cour de cassation.

La loi du 5 mai 2014 relative à l'internement des personnes entrerait en vigueur au cours de l'année 2016. Le présent projet de loi supprime la section IV, comportant les articles 91 à 119, de la loi du 5 mai 2014 et reprend, en les corrigeant parfois sur le fond mais le plus souvent sur le plan terminologique, les modifications au Code judiciaire qui y figurent.

Les modifications à caractère terminologique concernent les appellations particulières et génériques des assesseurs.

Ces modifications terminologiques concernent les articles 78, 87, 88, 89, 92, 186, 196*bis*, 196*ter*, 196*quater*, 224, 288, 291, 300, 304, 312, 314, 322, 355*ter*, 390, 408, 412 du Code judiciaire.

Outre ces modifications terminologiques, les modifications concernent entre autres:

- la fixation des lieux dans lesquels les chambres de protection sociale peuvent siéger. A l'exception du prononcé des jugements, pour lesquels elles siègent dans tout tribunal de première instance situé dans le ressort de la cour d'appel, les chambres de protection sociale peuvent siéger dans tout tribunal de première instance établi dans le ressort de la cour d'appel, dans les établissements pénitentiaires, dans les établissements de défense sociale et dans tous les établissements où des personnes internées séjournent;

- la composition des chambres de protection sociale. Celles-ci sont soit composées d'un juge au tribunal de l'application des peines et de deux assesseurs, soit d'un juge au tribunal de l'application des peines;

- la suppression de la limitation à 8 ans des mandats des juges au tribunal de l'application des peines, des substituts du procureur du Roi spécialisés en application des peines et des assesseurs au tribunal de l'application des peines;

- la composition du comité d'évaluation des assesseurs: l'évaluation qui est aujourd'hui confiée à un comité d'évaluation sera effectuée au sein du tribunal;

— de uitbreiding van de categorieën van magistraten van de zetel die kunnen worden aangewezen als rechter in de strafuitvoeringsrechtbank: om de ervaring te valoriseren van de magistraten die zitting hebben gehouden als voorzitter van een commissie tot bescherming van de maatschappij, kunnen voortaan alle rechters, daaronder begrepen de vrederechters, en alle raadsheren met meer dan vijf jaar ervaring als rechter of raadsheer, worden aangewezen als rechter in de strafuitvoeringsrechtbank;

— de invoering van de mogelijkheid voor de eerste voorzitter van het hof van beroep om in uitzonderlijke gevallen bij beschikking een rechter uit het rechtsgebied van het hof van beroep of een raadsheer die de verplichte opleiding heeft gevolgd voor de uitoefening van het ambt van rechter in de strafuitvoeringsrechtbank, aan te wijzen. In geval van verhindering kan de rechter in de strafuitvoeringsrechtbank ook worden vervangen door een plaatsvervangend magistraat bedoeld in artikel 156*bis* van het Gerechtelijk Wetboek;

— de uitbreiding van de mogelijkheid om in overtal de rechter in de strafuitvoeringsrechtbank en de substituut-procureur des Konings gespecialiseerd in strafuitvoeringszaken te vervangen indien de betrokken magistraten zijn benoemd in de rechtbank van eerste aanleg waarin de kamer(s) van de strafuitvoeringsrechtbank is of zijn gevestigd of in het parket bij die rechtbank. Voor zover de vervanging in overtal aanvaard wordt, heeft die thans slechts plaats indien de magistraat uit een andere rechtscollège of een ander parket komt;

— de invoering van een wettelijke grondslag voor de toekenning van rechtsbijstand aan de assessoren in strafuitvoeringszaken;

— de invoering van een beroepsmogelijkheid tegen de beoordeling ‘onvoldoende’ die een assessor bij zijn evaluatie krijgt toegekend;

— de invoering van de mogelijkheid om voor een periode van maximaal zes maanden personeelsleden van de penitentiaire inrichtingen belast met het secretariaat van de commissies tot bescherming van de maatschappij ter beschikking te stellen aan de griffie van de strafuitvoeringsrechtbanken, het secretariaat van de parketten bij die rechtbanken of aan beide diensten, zulks in afwachting van de besluiten die de mobiliteit moeten regelen tussen de rechterlijke orde en de uitvoerende macht. De personeelsleden zouden hun statuut behouden.

Vandaag is er niet bepaald wat er moet gebeuren met het adjunct-mandaat dat een magistraat bekleedt wanneer hij als afdelingsvoorzitter, afdelingsprocureur

— l’élargissement des catégories de magistrats du siège pouvant être désignés juges au tribunal de l’application des peines: en vue de valoriser l’expérience des magistrats ayant siégé comme président d’une commission de défense sociale, tous les juges, donc y compris les juges de paix, et tous les conseillers qui comptent 5 années d’expérience comme juge ou conseiller pourront être désignés juges au tribunal de l’application des peines;

— en cas de circonstances exceptionnelles, le premier président de la cour d’appel pourra désigner par ordonnance un juge issu du ressort de la cour d’appel ou un conseiller qui a suivi la formation obligatoire pour exercer les fonctions de juge au tribunal de l’application des peines. En cas d’empêchement, le juge au tribunal de l’application des peines pourra également être remplacé par un magistrat suppléant visé à l’article 156*bis* du Code judiciaire;

— l’élargissement de la possibilité de remplacer en surnombre le juge au tribunal de l’application des peines et le substitut du procureur du Roi spécialisé en application des peines lorsque ces magistrats sont nommés dans le tribunal de première instance dans lequel la ou les chambres du tribunal de l’application des peines est ou sont établie(s) ou dans le parquet près ce tribunal. Pour autant qu’il soit accepté, le remplacement en surnombre n’a lieu aujourd’hui que lorsque le magistrat est issu d’une autre juridiction ou d’un autre parquet;

— l’adoption d’une base légale en vue de l’octroi de l’assistance judiciaire aux assesseurs en application des peines;

— l’instauration d’un recours contre la mention “insuffisant” obtenue par un assesseur lors de son évaluation;

— dans l’attente des arrêtés devant régler la mobilité entre l’ordre judiciaire et l’exécutif, le projet prévoit la possibilité, pour une période maximale de 6 mois, de mettre à disposition du greffe des tribunaux de l’application des peines, du secrétariat des parquets près ces tribunaux, ou de ces deux services, du personnel des établissements pénitentiaires chargés du secrétariat des commissions de défense sociale. Le personnel conserverait son statut.

Actuellement, le sort du mandat adjoint dans lequel est désigné un magistrat lorsqu’il est désigné président de division, procureur de division ou auditeur de division,

of afdelingsauditeur wordt aangewezen. Er wordt verduidelijkt dat het mandaat wordt geschorst. Die schorsing geldt echter niet voor de adjunct-mandaten van adjunct-procureur te Brussel en adjunct-auditeur te Brussel.

Thans heeft een vervanging in overtal, voor zover die is toegestaan, slechts betrekking op de magistraten die zijn benoemd in een ander rechtscollege of parket dan hetgene waar de aanwijzing in een adjunct-mandaat of een specifiek mandaat plaatsvindt. Dankzij de wijziging van artikel 259*quinquies*, § 1, 3°, derde lid, kan de afdelingsvoorzitter, afdelingsprocureur of afdelingsauditeur die binnen de rechtbank of binnen het parket is benoemd, in overtal worden vervangen. Dankzij de wijziging van artikel 259*sexies*, § 1, 4°, vijfde lid, en § 1, 5°, vijfde lid, kan de rechter in de strafuitvoeringsrechtbank en de substituut-procureur des Konings gespecialiseerd in strafuitvoeringszaken benoemd in de rechtbank of in het parket waarin hij is aangewezen voor de uitoefening van dat mandaat, in overtal worden vervangen.

Andere wijzigingen houden onder meer het volgende in:

a) Artikel 65 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat de vrederechter moet worden opgevolgd door een rechter in de politierechtbank en omgekeerd. Die beurtwisseling tussen de opeenvolgende voorzitters van de vrederechters en rechters in de politierechtbank wordt afgeschaft.

b) De regel op grond waarvan de ondervoorzitter een vrederechter moet zijn als de voorzitter een rechter in de politierechtbank is en omgekeerd, wordt behouden. De duur van het mandaat van ondervoorzitter moet dus worden afgestemd op de duur van het mandaat van voorzitter (vijf jaar).

c) Artikel 259*quater* wordt gewijzigd zodat wordt bepaald in welk ambt (vrederechter of rechter in de politierechtbank) een voorzitter die niet afkomstig is uit een vredegerecht of uit een politierechtbank in beginsel moet worden benoemd.

d) Parallel met artikel 68 van het Gerechtelijk Wetboek, dat voorziet in deze bevoegdheid ten aanzien van de rechters in de politierechtbank, krijgt de voorzitter van de vrederechters en rechters in de politierechtbank bij dit wetsontwerp de algemene leiding en de organisatie van de vrederechten in zijn arrondissement.

e) De voorzitter van de vrederechters en rechters in de politierechtbank krijgt de bevoegdheid om te bevestigen dat de vrederechter of de rechter in een politierechtbank in de onmogelijkheid verkeerde om de beslissing die hij heeft uitgesproken, te ondertekenen.

n'est pas fixé. Il est précisé que le mandat est suspendu. Cette suspension ne concerne toutefois pas les mandats adjoints de procureur adjoint de Bruxelles et d'auditeur adjoint de Bruxelles.

À l'heure actuelle, lorsqu'il est autorisé, le remplacement en surnombre ne concerne que les magistrats nommés dans une autre juridiction ou un autre parquet que celui dans lequel intervient la désignation dans un mandat adjoint ou spécifique. La modification à l'article 259*quinquies*, § 1er, 3°, alinéa 3 permet de remplacer en surnombre le président de division, le procureur de division ou l'auditeur de division qui est nommé au sein du tribunal ou du parquet. La modification à l'article 259*sexies*, § 1er, 4°, alinéa 5, et § 1er, 5°, alinéa 5, permet de remplacer en surnombre le juge au tribunal de l'application des peines et le substitut du procureur du Roi spécialisé en application des peines nommé dans le tribunal ou le parquet dans lequel il est désigné pour exercer ce mandat.

D'autres modifications concernent entre autres les dispositions suivantes:

a) L'article 65 du Code judiciaire prévoit qu'à un juge de paix doit succéder un juge au tribunal de police et inversement. Cette alternance entre présidents des juges de paix et des juges au tribunal de police successifs est supprimée.

b) La règle selon laquelle le vice-président doit être un juge de paix si le président est un juge au tribunal de police et inversement est maintenue. La durée du mandat de vice-président doit dès lors être alignée sur celle du président (cinq ans).

c) L'article 259*quater* est modifié de manière à déterminer à quelle fonction (juge de paix ou juge au tribunal de police) sera nommé à la base le président qui ne serait issu ni d'une justice de paix ni d'un tribunal de police.

d) En parallèle à l'article 68 du Code judiciaire qui prévoit cette compétence à l'égard des juges au tribunal de police, le projet de loi attribue au président des juges de paix et des juges au tribunal de police la direction générale et l'organisation des justices de paix de son arrondissement.

e) La compétence de certifier que le juge de paix ou le juge au tribunal de police était dans l'impossibilité de signer la décision qu'il a prononcée est attribuée au président des juges de paix et des juges au tribunal de police.

De hoofdgriffiers van de rechtbanken van eerste aanleg, de hoofdgriffiers van de politierechtbanken, de secretarissen van de parketten van eerste aanleg en een lid van het directiecomité van de rechtscollèges die de gerechtskosten genereren, moeten een opleiding volgen.

Ook magistraten benoemd op grond van het examen inzake beroepsbekwaamheid of het mondeling evaluatie-examen moeten die opleiding volgen.

Een andere bepaling sluit aan bij de wet van 19 oktober 2015 houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie die de gevallen waarin het openbaar ministerie advies moet verlenen, beperkt.

Voor de verzending van de verzoeken tot deelname aan het mondelinge evaluatie-examen bij de Hoge Raad voor de Justitie wordt de aangetekende brief vervangen door e-mail. De Hoge Raad voor de Justitie mag de stukken die worden opgevraagd bij een verzoek tot deelname dat ontvankelijk is verklaard, bij een later verzoek tot deelname niet opnieuw opvragen.

Verschillende termijnen van de procedure voor de benoeming van de magistraten bedoeld in artikel 58*bis*, 1°, en van de procedure voor de aanwijzing van de korpschefs en de federale magistraten worden met tien dagen ingekort.

Er wordt uitdrukkelijk vermeld dat het onderzoek van de formele ontvankelijkheidsvoorwaarden van de kandidaturen een bevoegdheid is van de minister van Justitie. De aangetekende zending wordt vervangen door e-mail, zowel voor de verzendingen van de administratie als die van de kandidaat, de adviesinstanties en de benoemings- en aanwijzingscommissie.

De door de stagemeeester opgestelde stageverslagen (art. 259*ter*) en een uittreksel van het strafregister (art. 259*ter* en *quater*) moeten in het dossier van de kandidaat worden opgenomen.

In de procedure voor de aanwijzing van de korpschefs van en bij het Hof van Cassatie wordt het advies van een vertegenwoordiger van de balie van het gerechtelijk arrondissement vervangen door een advies van de stafhouder van de Orde van advocaten bij het Hof van Cassatie.

Parallel met de artikelen 259*ter* en 259*quater* wordt de in artikel 287*sexies* bepaalde termijn voor de kandidaatstelling met tien dagen ingekort.

Une formation doit être suivie par les greffiers en chef des tribunaux de première instance, les greffiers en chef des tribunaux de police, les secrétaires des parquets de première instance et un membre du comité de direction des juridictions qui génèrent des frais de justice.

Les magistrats nommés sur la base de l'examen d'aptitude professionnelle ou de l'examen oral d'évaluation sont tenus de suivre cette formation.

Une autre disposition s'inscrit dans le prolongement de la loi du 19 octobre 2015 modifiant le droit de la procédure civile et portant des dispositions diverses en matière de justice qui limite les cas dans lesquels le ministère public est obligé de rendre un avis.

La lettre recommandée est remplacée par l'email pour l'envoi des demandes de participation à l'examen oral d'évaluation au Conseil supérieur de la Justice. Les pièces réclamées à l'occasion d'une demande de participation déclarée recevable ne peuvent plus être réclamées par le Conseil supérieur de la justice lors d'une demande de participation ultérieure.

Différents délais de la procédure de nomination des magistrats visés à l'article 58*bis*, 1°, de la procédure de désignation des chefs de corps et des magistrats fédéraux sont réduits de 10 jours.

Il est explicitement mentionné que l'examen des conditions formelles de recevabilité des candidatures relève de la compétence du ministre de la Justice. L'envoi recommandé est remplacé par l'email tant pour les envois émanant de l'administration, que ceux émanant du candidat, des instances d'avis et de la commission de nomination et de désignation.

Les rapports de stage établis par le maître de stage (art. 259*ter*) et un extrait du casier judiciaire (art. 259*ter* et *quater*) devront figurer dans le dossier du candidat.

Dans la procédure de désignation des chefs de corps de et près la Cour de cassation, l'avis d'un représentant du barreau de l'arrondissement judiciaire est remplacé par un avis du bâtonnier de l'Ordre des avocats à la Cour de cassation.

En parallèle aux articles 259*ter* et 259*quater*, le délai prévu à l'article 287*sexies* pour poser sa candidature est raccourci de dix jours.

De verplichting wordt ingevoerd voor de kandidaten om hun kandidatuur in te dienen op een andere wijze dan per aangetekende brief, zoals de elektronische weg, indien daarin is voorzien in de in het *Belgisch Staatsblad* bekendgemaakte oproep tot kandidaten.

Het principe van de unieke gegevensinzameling, ook wel het 'only once-principe' genoemd, wordt ingevoegd in artikel 287^{sexies} voor de in dit artikel bedoelde benoemings- en aanwijzingsprocedures van magistraten.

Artikel 259^{novies} van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat in de verschillende stadia van de procedure voor de evaluatie van magistraten de communicatie tussen de evaluator en de geëvalueerde verloopt in afschrift tegen ontvangstbewijs of bij een ter post aangetekende brief met ontvangstbewijs. De aangetekende zending wordt nu vervangen door e-mail.

Verdere wijzigingen hebben inzonderheid betrekking op:

a) De samenstelling van de tuchtrechtscolleges.

Artikel 411 van het Gerechtelijk Wetboek wordt gewijzigd om de personeelsleden de mogelijkheid te bieden hun mandaat van assessor binnen de tuchtrechtscolleges te blijven uitoefenen na hun inruststelling tot zij de leeftijd van zeventig jaar hebben bereikt (art. 411 van het Gerechtelijk Wetboek) en om de ere-magistraten van het Hof van Cassatie de mogelijkheid te bieden naast de emeritus-magistraten te zetelen. Bovendien kunnen de magistraten van de zetel van het Hof van Cassatie ten aanzien van magistraten van het openbaar ministerie zetelen en omgekeerd.

b) De tuchtrechtelijke overheden.

Artikel 412 van het Gerechtelijk Wetboek wordt aangevuld om te bepalen welke overheid bevoegd is om een tuchtrechtelijke procedure in te stellen tegen de leden van de steundiensten.

c) De tuchtklachten.

De tuchtrechtelijke klachten tegen de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie worden toevertrouwd aan de voorzitter van het Hof van Cassatie en twee sectievoorzitters die zijn aangewezen door de algemene vergadering, en niet langer aan de algemene vergadering van het Hof van Cassatie.

Voortaan zullen enkel ontvankelijke en niet kennelijk ongegronde klachten worden onderzocht.

L'obligation est introduite pour tous les candidats de postuler par une autre voie que la voie recommandée, telle que la voie électronique, lorsque l'appel aux candidats publié au *Moniteur belge* le prévoit.

Le principe de la collecte unique, dit principe "only once", est inséré dans l'article 287^{sexies} pour les procédures de nomination et de désignation des magistrats visées par cet article.

L'article 259^{novies} du Code judiciaire prévoit qu'aux différents stades de la procédure d'évaluation des magistrats, les communications entre l'évaluateur et l'évalué se font soit contre remise d'un accusé de réception, soit par lettre recommandée. Le recommandé est remplacé par un email.

D'autres modifications concernent notamment:

a) La composition des juridictions disciplinaires.

L'article 411 du Code judiciaire est modifié en vue de donner la possibilité aux membres du personnel à la retraite de continuer à exercer leur mandat d'assesseur au sein des juridictions disciplinaires jusqu'à 70 ans (art. 411 du Code judiciaire) et en vue de permettre aux magistrats honoraires de la Cour de cassation de siéger à côté des magistrats émérites. En outre, les magistrats du siège de la Cour de cassation pourront siéger à l'encontre des magistrats du ministère public et inversement.

b) Les autorités disciplinaires.

L'article 412 du Code judiciaire est complété en vue de déterminer l'autorité compétente pour entamer une procédure disciplinaire à l'égard des membres des services d'appui.

c) Les plaintes à caractère disciplinaire.

Les plaintes à caractère disciplinaire à l'encontre du premier président de la Cour de cassation seront confiées au président de la Cour de cassation et à deux présidents de section désignés par l'assemblée générale et non plus à l'assemblée générale de la Cour de cassation.

Seules les plaintes recevables et non manifestement infondées seront examinées.

d) De eed van de assessoren van de tuchtrechtbanken.

De eed die wordt afgelegd om in de tuchtrechtbank te zetelen, zal voortaan ook gelden om in de tuchtrechtbank in hoger beroep te zetelen en omgekeerd (art. 288, dertiende lid, van het Gerechtelijk Wetboek).

De bevoegdheid om te beslissen hoe een vacante betrekking voor een bepaalde categorie van personeelsleden wordt ingevuld, thans toegekend aan de minister van Justitie, zal worden toegekend aan het bevoegde directiecomité in het kader van een uitbreiding van de beheersautonomie. Het kan beslissen om de betrekking open te stellen door middel van mutatie, mobiliteit, werwing, bevordering en/of verandering van graad.

De mogelijkheid wordt gecreëerd om te putten uit de werfreserve van een vorige bijkomende vergelijkende proef georganiseerd voor dezelfde specifieke functie binnen hetzelfde rechtscollege.

De procedures voor bevordering naar niveau A worden gewijzigd teneinde de procedures die Selor thans gebruikt en die voorzien in drie reeksen van proeven, toe te passen op het gerechtspersoneel. Voortaan wordt nader bepaald dat enkel de personeelsleden van niveau B en C kunnen doorstromen naar niveau A door middel van bevordering.

Naar analogie met de aangenomen wijzigingen voor het federaal openbaar ambt wordt de periode van voorlopige benoeming vervangen door een stageperiode die een evaluatieperiode wordt die kan worden verlengd in geval van eindvermelding 'onvoldoende' of 'te verbeteren' en wordt de tweetalige beroepscommissie vervangen door een commissie die bestaat uit twee eentalige afdelingen voorgezeten door een werkende magistraat of een in rust gestelde magistraat.

De commissie kan niet langer een ongunstigere vermelding voorstellen aan het personeelslid, maar enkel de toegekende vermelding bevestigen of een gunstigere vermelding voorstellen.

Aangezien de toekenning van de vermelding "onvoldoende" tot gevolg heeft dat de magistraat gedurende zes maanden de laatste driejaarlijkse verhoging verliest, kan de betrokken magistraat een beroep instellen voor een ad-hocberoepscommissie die bestaat uit magistraten die het College van de hoven en rechtbanken of het College van het openbaar ministerie aanwijzen uit een pool van kandidaten die daartoe zijn aangewezen.

De tijdelijke aanstelling van een hoofdgriffier door de eerste voorzitter en van een hoofdsecretaris door de

d) Le serment des assesseurs des tribunaux disciplinaires.

Le serment prêté pour siéger au tribunal disciplinaire sera également valable pour siéger au tribunal disciplinaire d'appel et inversement (art. 288, alinéa 13, du Code judiciaire).

La compétence de décider de la manière dont une place vacante de certaines catégories de membres du personnel sera remplie, aujourd'hui attribuée au ministre de la Justice, sera attribuée au comité de direction compétent, dans le cadre d'une augmentation de l'autonomie de gestion. Celui-ci peut décider d'ouvrir la place par mutation, mobilité, recrutement, promotion et/ou par changement de grade.

La possibilité est donnée de puiser dans la réserve de recrutement d'une précédente épreuve comparative complémentaire organisée pour la même fonction spécifique au sein de la même juridiction.

Les procédures de promotion vers le niveau A sont modifiées en vue d'appliquer au personnel judiciaire les procédures utilisées actuellement par le Selor qui prévoient 3 séries d'épreuves. Il sera désormais précisé que seuls les membres du personnel de niveau B et C peuvent accéder par promotion au niveau A.

En parallèle aux modifications adoptées pour la fonction publique fédérale, la période de nomination provisoire est remplacée par une période de stage qui devient une période d'évaluation avec possibilité de prolongation en cas de mention finale 'insuffisant' ou 'à améliorer' et la commission de recours bilingue est remplacée par une commission composée de deux sections unilingues présidées par un magistrat effectif ou un magistrat admis à la retraite.

La commission ne pourra plus proposer une mention plus défavorable au membre du personnel, mais elle pourra uniquement confirmer la mention attribuée ou proposer une mention plus favorable.

L'attribution de la mention "insuffisant" ayant pour conséquence la perte pendant 6 mois de la dernière majoration triennale, un recours pourra être introduit par le magistrat concerné devant une commission de recours ad hoc composée de magistrats désignés soit par le Collège des cours et tribunaux, soit par le Collège du ministère public parmi un "pool" de candidats désignés à cet effet.

La délégation d'un greffier en chef par le premier président et d'un secrétaire en chef par le procureur

procureur-generaal in afwachting van de benoemingen en aanwijzingen van de hoofdgriffiers en hoofdsecretarissen wordt vervangen door een verwijzing naar de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek inzake tijdelijke aanstelling.

De bepaling die erin voorziet dat de voormalige hoofdgriffiers van de vrederechten en de politierechtbanken hun bevoegdheid behouden tot de aanstelling van de hoofdgriffiers op het niveau van het arrondissement, wordt opgeheven.

Een overgangsbepaling voorkomt dat de wedde van het contractuele personeelslid vermindert wanneer hij tot stagiair benoemd wordt. Deze maatregel waarborgt dat hij een wedde ontvangt die ten minste gelijk is aan degene die hij ontving als contractueel personeelslid.

Artikel 176 van het Gerechtelijk Wetboek somt de bevoegdheden van de secretarissen op. De wetswijziging zorgt ervoor dat de secretarissen, in welbepaalde gevallen en onder welomschreven voorwaarden, een aantal bevoegdheden van de parketmagistraat kunnen uitoefenen.

Overeenkomstig het advies 57 792/1/V van de Raad van State van 23 september 2015 over het voorontwerp van wet houdende wijzigingen van het strafrecht en het strafprocesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie betreffende de uitoefening van bevoegdheden door parketjuristen worden de bevoegdheden die in aanmerking komen voor uitoefening door secretarissen eveneens door de wetgever bepaald.

Het wetsontwerp voorziet dat de stage van gerechtelijke stagiairs die met vrucht hun stage hebben voltooid doch die niet kunnen benoemd worden bij gebrek aan een vacante plaats waarvoor de stagiair in aanmerking komt voor benoeming met maximum drie perioden van zes maanden zal kunnen verlengd worden. Momenteel is het aantal verlengingen beperkt tot maximaal twee. Deze bepaling werd evenwel weggelaten uit het ontwerp als gevolg van de aanneming van de wet van 29 februari 2016.

De Koning regelt de rechtshulp aan de gerechtelijke stagiairs en de schadeloosstelling van de door hen opgelopen zaakschade, overeenkomstig de bepalingen die op het rijkspersoneel van toepassing zijn. Daarmee wordt evenals voor de professionele en niet-professionele magistraten, de leden van het gerechtspersoneel, de parketjuristen en referendarissen de rechtshulp geregeld voor de gerechtelijke stagiairs.

De wet van 4 april 2014 tot hervorming van de procedure van de klachtenbehandeling bij de Hoge Raad

général dans l'attente des nominations et désignations des greffiers en chef et des secrétaires en chef est remplacée par un renvoi aux dispositions du Code judiciaire en matière de délégation.

La disposition qui prévoit que les anciens greffiers en chef des justices de paix et tribunaux de police gardent leur compétence jusqu'à l'installation des greffiers en chef au niveau de l'arrondissement est abrogée.

Une disposition transitoire évite que le traitement du membre du personnel contractuel ne diminue lorsqu'il est nommé stagiaire. Cette mesure lui garantit un traitement au moins égal à celui perçu comme contractuel.

L'article 176 du Code judiciaire énumère les compétences des secrétaires. La modification de la loi tend à ce que les secrétaires puissent exercer un certain nombre de compétences du magistrat de parquet, dans des cas déterminés et à des conditions précises.

Conformément à l'avis 57 792/1/V du Conseil d'État du 23 septembre 2015 sur l'avant-projet de loi modifiant le droit pénal et la procédure pénale et portant des dispositions diverses en matière de justice concernant l'exercice de compétences par des juristes de parquet, les compétences qui entrent en ligne de compte pour être exercées par des secrétaires sont également déterminées par le législateur.

Le projet de loi prévoit que le stage des stagiaires judiciaires qui ont achevé leur stage avec fruit, mais qui ne peuvent être nommés en l'absence de place vacante pour laquelle ils entrent en ligne de compte pour une nomination, pourra être prolongé de trois périodes de six mois maximum. Actuellement, le nombre de prolongations est limité à deux. Cette disposition est toutefois omise du projet suite à l'adoption de la loi du 29 février 2016.

Le Roi détermine l'assistance en justice des stagiaires judiciaires et l'indemnisation des dommages aux biens, encourus par eux, conformément aux dispositions en vigueur pour les agents de l'État. L'assistance en justice est ainsi réglée pour les stagiaires judiciaires, tout comme c'est le cas pour les magistrats professionnels et non professionnels, les membres du personnel judiciaire, les juristes de parquet et les référendaires.

La loi du 4 avril 2014 réformant la procédure de règlement des plaintes auprès du Conseil supérieur de la

voor de Justitie wordt aangepast. De Hoge Raad voor de Justitie werd betrokken bij de uitvoering van deze wet via het formuleren van voorstellen van koninklijk besluit. Het is in dit kader dat werd opgemerkt dat de voormelde wet kampt met een aantal onduidelijkheden die met het huidige ontwerp worden aangepakt zonder evenwel te raken aan de principes van de wet van 4 april 2014. Voortaan wordt bepaald dat zowel de korpschefs als de advies- en onderzoekscommissies zullen kunnen oordelen over de ontvankelijkheid van klachten.

C. De betekening op elektronische wijze

In elke potpourriwet werd een modernisering ingevoerd die toelaat een stap vooruit te zetten in de informatisering en zo ook de werklastvermindering. In dit wetsontwerp wordt de juridische basis voor de betekening op elektronische wijze door de gerechtsdeurwaarders tot stand gebracht en wordt daarnaast ook de juridische basis gecreëerd voor een authentieke bron die de betekeningdossiers zal bevatten en die tot stand zal worden gebracht en beheerd worden door de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders. Deze beide projecten versterken elkaar.

Voor al het tweede project brengt een aanzienlijke werklastvermindering en kostenbesparing voor de parketsecretariaten tot stand dankzij de vermindering van de manuele administratieve handelingen: keuze van gerechtsdeurwaarder gebeurt op basis van objectieve criteria door het informaticaplatform, papieren verzending van de dossiers tussen de parketten en van de parketten naar de gerechtsdeurwaarders en terug, komen te vervallen, verwittiging van alle betrokken partijen kan elektronisch aangestuurd worden mede dankzij de e-box waarover de juridische beroepen zullen beschikken en de wettelijke woonstkeuzeregeling die reeds werd ingevoerd. Het is ook een stap vooruit de creatie van het elektronisch dossier en een vermindering van de archiefruimte nodig voor de betekeningdossiers.

Zowel voor de elektronische betekeningprocedure als voor het platform voor de digitale betekeningdossiers werden de nodige waarborgen inzake wettelijkheid, effectiviteit, het toegangsbeheer en de bescherming van het privéleven voorzien. Het spreekt voor zich dat de Koning ook hier in de uitvoeringsbesluiten de nodige waarborgen in detail zal regelen.

D. Wijzigingen van het Wetboek van strafvordering

Artikel 2 van het wetsontwerp strekt ertoe de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie toe te kennen aan de procureur-generaal en aan de magistraten van het parket-generaal en het auditoraat-generaal:

Justice est adaptée. Le Conseil supérieur de la Justice a été associé à l'exécution de cette loi par le biais de la formulation de propositions d'arrêté royal. C'est dans ce cadre qu'il a été remarqué que la loi précitée présente un certain nombre d'imprécisions auxquelles s'attaque le présent projet sans toutefois toucher aux principes de ladite loi du 4 avril 2014. Dorénavant, il est prévu que tant les chefs de corps que les commissions d'avis et d'enquête pourront juger de la recevabilité des plaintes.

C. La signification électronique

Dans chaque loi "pot-pourri", une modernisation a été introduite qui permet d'accomplir une avancée dans l'informatisation et de la sorte aussi dans la réduction de la charge de travail. Ce projet de loi crée la base juridique pour la signification électronique par les huissiers de justice et, en outre, la base juridique pour une source authentique qui contiendra les dossiers de signification et qui sera mise en place et gérée par la Chambre nationale des huissiers de justice. Ces deux projets se renforcent mutuellement.

Le second projet, surtout, génèrera une importante réduction de la charge de travail et des coûts pour les secrétariats des parquets grâce à la diminution des actes administratifs: le choix de l'huissier de justice sera effectué sur la base de critères objectifs par la plateforme informatique; l'envoi des dossiers sur support papier, entre les parquets et entre les parquets et les huissiers de justice et vice-versa, prendra fin; l'envoi d'avis à toutes les parties concernées pourra être géré électroniquement grâce à l'e-box dont les professions juridiques disposeront et à la règle de l'élection du domicile légal qui a déjà été instaurée. Une autre avancée est la création du dossier électronique et une réduction de l'espace nécessaire pour les archives des dossiers de signification.

Les garanties nécessaires en matière de légalité, d'effectivité, de gestion d'accès et de protection de la vie privée ont été prévues, tant pour la procédure de signification électronique que pour la plateforme des dossiers numériques de signification. Il va sans dire que, en l'espèce également, le Roi règlera en détail les garanties nécessaires dans les arrêtés d'exécution.

D. Modifications du Code d'instruction criminelle

L'article 2 du projet de loi tend à attribuer la qualité d'officier de police judiciaire au procureur général et aux magistrats du parquet général et de l'auditorat général: les premiers avocats généraux, les avocats généraux,

de eerste advocaten-generaal, de advocaten-generaal, de substituten-procureur-generaal en de substituten-generaal.

Artikel 3 van het wetsontwerp beoogt de procureur-generaal en de magistraten van het parket-generaal en het auditors-generaal het recht toe te kennen de politiediensten bedoeld in artikel 2 van de wet op het politieambt, en alle andere officieren van gerechtelijke politie te vorderen om, met uitzondering van de door de wet ingestelde beperkingen, alle voor het opsporings-onderzoek noodzakelijke handelingen van gerechtelijke politie te doen volbrengen.

Deze wetswijziging heeft in de eerste plaats zijn nut in het kader van de integrale behandeling van strafzaken. De recente wetswijzigingen inzake de mobiliteit van magistraten laten inderdaad nog makkelijker toe dat parketmagistraten over de arrondissementsgrenzen heen (horizontale integratie) maar ook over de grenzen van de eerste en tweede aanleg heen (verticale integratie), het strafdossier behandelen. Teneinde elke betwisting uit te sluiten over de regelmatigheid van de daden van gerechtelijke politie die de magistraten van het parket-generaal en van het auditors-generaal in dat kader desgevallend dienen te (laten) stellen, wordt deze magistraten, net als de substituten van de procureur des Konings en van de arbeidsauditeurs de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie toegekend.

Een andere reden om deze wetswijziging door te voeren betreft de strafonderzoeken inzake voorrecht van rechtsmacht en de strafbare feiten die ministers worden ten laste gelegd. In deze gevallen komen de daden van vervolging en onderzoek aan de procureur-generaal toe in plaats van de procureur des Konings.

Een bijkomende reden betreft de daden van aanvullend onderzoek. Door de magistraten van het parket-generaal en auditors-generaal de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie toe te kennen kunnen ze de door het hof gewenste onderzoeksdaden rechtstreeks aan de politiediensten geven.

Tenslotte kan er worden onderlijnd dat het lid van het parket-generaal dat het strafuitvoeringsonderzoek voert (art. 464 en volgende van het Wetboek van Strafvordering), bekleed is met de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings. Hij oefent het ambt van officier van gerechtelijke politie uit onder het toezicht van de procureur-generaal. Indien een magistraat van het parket-generaal een strafuitvoeringsonderzoek voert, heeft hij dus ook al van rechtswege de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie.

les substituts du procureur général et les substituts généraux.

L'article 3 du projet de loi vise à octroyer le droit au procureur général et aux magistrats du parquet général et de l'auditorat général de requérir les services de police visés à l'article 2 de la loi sur la fonction de police et tous les autres officiers de police judiciaire pour accomplir, sauf les restrictions établies par la loi, tous les actes de police judiciaire nécessaires à l'information.

Cette modification législative est en premier lieu utile dans le cadre du traitement intégral des affaires pénales. Les récentes modifications législatives en matière de mobilité des magistrats permettent en effet encore plus facilement aux magistrats du ministère public de traiter le dossier répressif indépendamment des limites territoriales des arrondissements (intégration horizontale), mais également indépendamment des limites du premier et du deuxième degré de juridiction (intégration verticale). Afin d'exclure toute contestation au sujet de la régularité des actes de police judiciaire que les magistrats du parquet général et de l'auditorat général doivent, le cas échéant, accomplir ou faire accomplir dans ce cadre, ces magistrats disposent, tout comme les substituts du procureur du Roi et des auditeurs du travail, de la qualité d'officier de police judiciaire.

Une autre raison d'introduire cette modification législative concerne les instructions en matière de privilège de juridiction et les infractions imputées aux ministres. Dans ces cas, les actes de poursuite et d'instruction relèvent de la compétence du procureur général au lieu du procureur du Roi.

Une raison complémentaire concerne les devoirs d'enquête complémentaires. En se voyant conférer la qualité d'officier de police judiciaire, les magistrats du parquet général et de l'auditorat général peuvent ordonner directement aux services de police l'accomplissement des devoirs d'enquête souhaités par la cour.

Enfin, il peut être souligné que le membre du parquet général qui effectue l'enquête pénale d'exécution (art. 464 et suivants du Code d'instruction criminelle) est revêtu de la qualité d'officier de police judiciaire, auxiliaire du procureur du Roi. Il exerce la fonction d'officier de police judiciaire sous l'autorité du procureur général. Si un magistrat du parquet général effectue une enquête pénale d'exécution, il a donc déjà de plein droit la qualité d'officier de police judiciaire.

III. — ALGEMENE BESPREKING

A. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) merkt op dat dit wetsontwerp, en in het bijzonder het onderdeel internering, een goede zaak is – dat is ook gebleken uit de hoorzittingen.

De situatie voor geïnterneerden is vandaag schrijnend. De geïnterneerden in de gevangenis bekomen vaak niet de nodige zorg en behandeling. Geïnterneerden zijn zieken die niet verantwoordelijk zijn voor hun daden en derhalve ook niet thuishoren in gevangenissen. België heeft in deze problematiek al, terecht, enkele veroordelingen opgelopen door het EHRM. De laatste jaren is er beweging gekomen. Inmiddels is er een uitstroom naar het FPC Gent op gang gekomen. Het zal echter nog veel tijd en middelen vergen vooraleer de 1100 geïnterneerden uiteindelijk terechtkomen op de plek waar de nodige zorg voorhanden is.

Justitie moet dit probleem niet alleen aanpakken. Er is samenwerking nodig met het departement Volksgezondheid en, in bredere context, met de Gemeenschappen. De voorgestelde wijzigingen aan de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen, een wet die moeilijk uitvoerbaar bleek te zijn, worden dan ook door het werkveld positief onthaald. Tijdens de hoorzittingen werden evenwel ook enkele terechte bezorgdheden en bedenkingen geformuleerd waarvoor de spreker hoopt dat tijdens de artikelsgewijze bespreking oplossingen worden aangereikt.

De spreker zelf heeft over het wetsontwerp enkele knelpunten opgelijst die verdere discussie vergen:

— Over het toepassingsgebied van de interneringswet

De beleidskeuze werd gemaakt om internering niet meer te gebruiken voor de “lichte” feiten. Enkel de personen tegen wie de maatschappij beschermd moet worden en die ernstige misdrijven hebben gepleegd, vallen voortaan onder het toepassingsgebied.

De vraag werd evenwel gesteld wat er dient te gebeuren met diegenen die lichte feiten hebben gepleegd maar toch wel geestesgestoord zijn. Bij de aanneming van dit wetsontwerp zullen deze personen niet meer geïnterneerd kunnen worden. De mogelijkheid van een gedwongen opname werd opgeworpen, maar is dit niet het probleem doorschuiven naar de vrederechter?

III. — DISCUSSION GÉNÉRALE

A. Questions et observations des membres

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) fait observer que le projet de loi à l'examen et, en particulier, le volet relatif à l'internement, constitue une avancée positive, comme l'ont confirmé les auditions.

Aujourd'hui, la situation des internés est dramatique. Les internés emprisonnés ne bénéficient souvent pas des soins ni du traitement nécessaires. Les internés sont des malades qui ne sont pas responsables de leurs actes et n'ont par conséquent pas leur place en prison. Dans cette problématique, la Belgique a déjà encouru, à juste titre, plusieurs condamnations de la CEDH. Ces dernières années, les choses ont commencé à bouger. Dans l'intervalle, un transfèrement vers le CPL de Gand s'est mis en marche. Il faudra toutefois encore beaucoup de temps et de moyens pour que les 1100 internés arrivent à l'endroit où les soins nécessaires sont disponibles.

La Justice ne doit pas être la seule à faire face à ce problème. Une collaboration avec le département de la Santé publique et, dans un contexte plus large, avec les Communautés, est indispensable. Les modifications proposées de la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement des personnes, une loi qui s'est révélée difficile à exécuter, sont dès lors accueillies positivement sur le terrain. Durant les auditions, certaines préoccupations et certaines réserves ont toutefois été formulées, et l'intervenant espère que des solutions y seront apportées dans le cadre de la discussion des articles.

Le membre a lui-même inventorié les problèmes qui doivent encore être discutés:

— Concernant le champ d'application de la loi sur l'internement

Le choix politique qui a été fait de ne plus recourir à l'internement pour les faits “mineurs”. Seules les personnes contre lesquelles la société doit être protégée et qui ont commis des infractions graves relèvent désormais du champ d'application.

La question a toutefois été posée de savoir ce qui doit advenir des personnes qui ont commis des faits mineurs mais qui sont tout de même légèrement déséquilibrées. L'adoption du projet de loi à l'examen aura pour effet que ces personnes ne pourront plus être internées. La possibilité de l'hospitalisation forcée a été avancée, mais n'est-ce pas déplacer le problème au niveau du juge de paix?

Gelet op de dreiging van straffeloosheid werd tijdens de hoorzitting opgeworpen dat rechters zouden kunnen oordelen dat er geen sprake is van geestesstoornis om toch maar een strafrechtelijke uitspraak te kunnen doen. Aldus belanden personen met een geestesstoornis alsnog in de gevangenis, wat nu net met voorliggend wetsontwerp vermeden wil worden. Er moet hiervoor een oplossing worden gevonden.

Met betrekking tot de rechtszekerheid en het legaliteitsbeginsel. De rechter moet geval per geval vaststellen of de fysieke of de psychische integriteit wordt aangetast of bedreigd. Het gaat hier over een subjectief oordeel van de rechter dat weliswaar met redenen omkleed moet worden. De spreker drukt de hoop uit dat een voldoende motivering tegemoetkomt aan het rechtszekerheidsprincipe.

Wat de overgangsmaatregelen betreft, werd tijdens de hoorzitting de problematiek aangekaart van diegenen die nu geïnterneerd zijn maar overeenkomstig voorliggend wetsontwerp niet meer in aanmerking zouden komen voor internering. Moeten dergelijke zaken opnieuw aan een rechter worden voorgelegd?

— Over de deskundige-psychiater

Het wetsontwerp bepaalt dat de deskundige-psychiater verloond wordt overeenkomstig de tarieven van de nomenclatuur. Wat evenwel met de forensische psychologen en de andere deskundigen die volgens de klassieke tarieven die gangbaar zijn in het strafrecht moeten werken? Wordt aldus geen ongeoorloofde ongelijkheid gecreëerd tussen enerzijds forensische deskundigen en anderzijds de andere deskundigen die voor justitie belangrijke opdrachten vervullen?

— Over de observatie in een klinisch observatiecentrum

De deskundigen hebben tijdens de hoorzitting gewezen op het belang van een grondige observatie. In dit verband wordt ook gewezen op de rechtspraak van het EHRM en van het Grondwettelijk Hof. Een dergelijke observatie zal echter pas vanaf 2020 mogelijk zijn. Steven we aldus niet af op een nieuwe veroordeling?

— Over de vrijstelling onder voorwaarden

Het rechtscollege dat de internering uitspreekt, kan de betrokkene vrijstellen onder voorwaarden doch de wet voorziet niets in verband met de opvolging van deze voorwaarden. Hoe zullen deze voorwaarden in de praktijk gecontroleerd en opgevolgd worden? Ware het niet aangewezen om dit uitdrukkelijk in de wet op te nemen?

Compte tenu du risque d'impunité, il a été proposé, au cours de l'audition, que les juges puissent décider qu'il n'est pas question d'un trouble mental afin de tout de même rendre une décision pénale. Dès lors, certaines personnes atteintes d'un trouble mental seraient encore, ce que vise précisément à empêcher le projet de loi à l'examen. Il faut trouver une solution en la matière.

S'agissant de la sécurité juridique et du principe de légalité, le juge doit constater au cas par cas s'il est porté atteinte à l'intégrité physique ou psychique ou si celle-ci est menacée. Il s'agit en l'espèce d'une décision subjective du juge qui doit néanmoins être motivée. L'intervenant espère qu'une motivation suffisante respectera le principe de sécurité juridique.

En ce qui concerne les mesures transitoires, la problématique des personnes actuellement internées mais qui ne pourraient plus prétendre à un internement conformément au projet de loi à l'examen a été exposée durant l'audition. Ces affaires devront-elles être à nouveau soumises à un juge?

— Concernant l'expert psychiatre

Le projet de loi dispose que l'expert psychiatre sera rémunéré conformément aux tarifs de la nomenclature. Qu'en est-il toutefois des psychologues légistes et des autres experts qui doivent travailler selon les tarifs classiques en vigueur en matière pénale? Ne crée-t-on pas de cette manière une inégalité inadmissible entre, d'une part, les experts légistes et, d'autre part, les autres experts qui remplissent des missions importantes pour la justice?

— Concernant l'observation dans un centre d'observation clinique

Au cours de l'audition, les experts ont souligné l'importance d'une observation approfondie. À cet égard, il est également renvoyé à la jurisprudence de la CEDH et de la Cour constitutionnelle. Cette observation ne sera toutefois possible qu'à partir de 2020. Ne nous dirigeons-nous dès lors pas vers une nouvelle condamnation?

— En ce qui concerne la libération sous conditions

La juridiction qui prononce l'internement peut libérer l'intéressé sous conditions, mais la loi reste muette quant au suivi de ces conditions. Comment le contrôle et le suivi de ces conditions seront-ils réalisés en pratique? N'aurait-il pas été plus judicieux d'inscrire tout cela expressément dans la loi?

— Over de uitvoeringsmodaliteiten bij de procedure hoogdringendheid

Tijdens de hoorzittingen werd de vraag opgeworpen op welk ogenblik bij een afwijzing een nieuw verzoek kan worden ingediend. Dient hiervoor een minimumtermijn in de wet te worden ingeschreven?

De OVB heeft er voorts op gewezen dat de mogelijkheid van verzet is verdwenen uit de artikelen 52 en 53 van de interneringswet. Kan de minister hier meer duiding geven?

— Over de inwerkingtreding

De wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen zal op 1 juli 2016 in werking treden. Daar deze datum ook de gerechtelijke vakantie inluidt, werd tijdens de hoorzittingen gewezen op de praktische organisatorische problemen die deze inwerkingtredingsdatum met zich meebrengt.

Ook werd de vraag opgeworpen of er voldoende personeel zal zijn. De personeelsleden van de penitentiare instellingen die vandaag belast zijn met het secretariaat van de commissie tot bescherming van de maatschappij zullen voor zes maanden ter beschikking worden gesteld van de strafuitvoeringsrechtbanken, met behoud van hun statuut. Wat zal er evenwel gebeuren na die zes maanden? Zijn het openbaar ministerie en de zetel klaar? Zijn er voldoende parketmagistraten voor de speciale kamer? De heer Van Hecke meent dat de wet pas in werking kan treden op het ogenblik dat het werkveld er organisatorisch klaar voor is.

— Over de opsluiting in de gevangenis

Een opsluiting in de gevangenis is nog niet volledig uitgesloten, wat in tegenstrijd is met de rechtspraak van het EHRM. De OVB stelt daarom voor om een buffer in te bouwen, bijvoorbeeld in het FPC Gent. Kan deze piste gevolgd worden? Of wenst de regering de opsluiting in de gevangenis toch niet volledig uit te sluiten?

— Over het cassatieberoep

De heer Van Hecke wijst erop dat het Grondwettelijk Hof geoordeeld heeft dat de termijn van achtenveertig uur te kort is. Er werd gesuggereerd om de termijn op te trekken tot vijf dagen of vijftien dagen opdat alleen beredeneerde cassatieberoepen zouden worden ingesteld. Wat is de mening van de minister?

— En ce qui concerne les modalités d'exécution de la procédure d'urgence

Au cours des auditions a été soulevée la question de savoir à quel moment une nouvelle demande peut être introduite après un rejet. Y a-t-il lieu d'inscrire à cet égard un délai minimum dans la loi?

L'OVB a par ailleurs fait observer que la possibilité de faire opposition a été supprimée des articles 52 et 53 de la loi relative à l'internement. Le ministre pourrait-il fournir des précisions à cet égard?

— En ce qui concerne l'entrée en vigueur

La loi du 5 mai 2014 relative à l'internement des personnes entrera en vigueur le 1er juillet 2016. Or, il a été relevé au cours des auditions que cette date coïncide avec le début des vacances judiciaires, ce qui risque d'entraîner des problèmes d'organisation pratique.

La question de savoir s'il y aura suffisamment de personnel a également été soulevée. Les membres du personnel des établissements pénitentiaires qui sont aujourd'hui chargés d'assurer le secrétariat de la commission de défense sociale seront mis à la disposition des tribunaux de l'application des peines pour une période de six mois, avec maintien de leur statut. Mais que se passera-t-il à l'issue de cette période? Le ministère public et le siège seront-ils prêts? Y aura-t-il suffisamment de magistrats du parquet disponibles pour la chambre spéciale? M. Van Hecke estime que la loi ne pourra entrer en vigueur que lorsque les acteurs de terrain seront prêts sur le plan organisationnel.

— En ce qui concerne l'emprisonnement

L'emprisonnement n'est pas encore totalement exclu, ce qui est contraire à la jurisprudence de la CEDH. L'OVB propose dès lors d'organiser une prise en charge intermédiaire, par exemple au sein du FPC de Gand. Cette piste pourrait-elle être suivie? Ou bien le gouvernement ne souhaite-t-il pas exclure entièrement la possibilité d'envoyer l'intéressé en prison?

— Concernant le pourvoi en cassation

M. Van Hecke souligne que la Cour constitutionnelle a estimé que le délai de quarante-huit heures était trop court. Il a été suggéré de porter ce délai à cinq jours ou quinze jours afin que seuls des pourvois en cassation réfléchis soient introduits. Quelle est l'opinion du ministre?

Tot slot vestigt de spreker de aandacht van de commissie op de bepalingen met betrekking tot de parketsecretarissen. Zij bekomen eigenlijk een algemene bevoegdheid inzake strafvordering, met inbegrip van de mini-instructie. De spreker verwijst in dit verband naar de opmerkingen die hij over dergelijke handelswijze met betrekking tot de parketjuristen heeft uiteengezet tijdens de bespreking van de wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie (DOC 54 1418 – de zgn. Potpourri II-wet). Hij herinnert eraan dat een parketsecretaris een werknemer van de FOD Justitie is en dat derhalve zijn onafhankelijkheid niet gewaarborgd is. Wat met de aansprakelijkheid als er iets fout loopt? Er is zelfs niet de vereiste van een vaste benoeming. Tijdens de hoorzittingen werd voorts gewaarschuwd voor de mogelijke ongrondwettelijkheid van deze bepaling.

Mevrouw Özlem Özen (PS) geeft aan dat het ter bespreking voorliggende wetsontwerp een aantal technische wijzigingen en terminologische aanpassingen voorstelt, en voorts voorziet in enkele belangrijker wijzigingen op het vlak van het gerechtelijk recht (zoals de elektronische betekening, de wijzigingen inzake de autonomie en de mobiliteit van de magistraten, de benoemingen enzovoort); ten slotte voorziet dit wetsontwerp in een hervorming van de interneringswetgeving.

De spreekster betreurt dat de interneringswetgeving voor de zoveelste maal wordt hervormd. Zij hoopt dat deze hervorming nu écht ten uitvoer zal worden gelegd en dat de daartoe vereiste budgettaire middelen zullen worden vrijgemaakt, hoewel sommige elementen nu al naar de middellange termijn worden verschoven (bijvoorbeeld de oprichting van een klinisch observatiecentrum, gepland tegen 2020). Dat is nochtans een element van essentieel belang. Een en ander brengt met zich dat de afronding van dit dossier nog niet voor binnenkort is (terwijl ons land al veel internationale veroordelingen ter zake opgelopen heeft).

Met betrekking tot de diverse wijzigingen geeft de spreekster aan dat de elektronische betekening weliswaar een goede zaak is, maar dat nog heel wat zaken moeten worden uitgeklaard. Zo rijst de vraag of het opgegeven e-mailadres zal worden beschouwd als het definitieve adres, ook voor de toekomst, dan wel of dat adres alleen geldt voor de betekening waarvoor het werd opgegeven. Als dat laatste niet het geval is, hoe kan dat e-mailadres worden gewijzigd?

Tevens wordt bepaald dat de gerechtsdeurwaarders bevoegd zullen worden om de gerechtelijke elektronische adressen en de digitale stukken te beheren en te bewaren via het “Centraal register van gedematerialiseerde authentieke akten van gerechtsdeurwaarders”.

Enfin, l'intervenant attire l'attention de la commission sur les dispositions relatives aux secrétaires de parquet. Ceux-ci se voient en fait conférer une compétence générale en matière de procédure pénale, en ce compris la mini-instruction. À cet égard, l'intervenant renvoie aux observations qu'il a formulées à propos de cette façon de procéder à l'égard des juristes de parquet au cours de la discussion de la loi du 5 février 2016 modifiant le droit pénal et la procédure pénale et portant des dispositions diverses en matière de justice (DOC 1418 – la loi “pot-pourri” II). Il rappelle qu'un secrétaire de parquet est un agent du SPF Justice et que son indépendance n'est dès lors pas garantie. Qu'en est-il de la responsabilité si un problème intervient? La condition d'une nomination à titre définitif n'est même pas exigée. Au cours des auditions, des mises en garde ont été formulées contre l'éventuelle inconstitutionnalité de cette disposition.

Mme Özlem Özen (PS) indique que le projet de loi sur la table propose, d'une part, une série de modifications techniques, et d'adaptations terminologiques; d'autre part, il prévoit quelques modifications plus importantes en matière de droit judiciaire (par exemple la signification électronique, les modifications liées à l'autonomie et la mobilité des magistrats, aux nominations, ...) et, enfin, il prévoit une réforme de la législation sur l'internement.

L'oratrice regrette une énième modification de la loi sur l'internement et espère que celle-ci sera vraiment mise en œuvre et que les moyens budgétaires seront libérés pour ce faire, alors même que certains éléments sont d'ores et déjà postposés à moyen terme, comme notamment la création du Centre d'observation clinique prévu pour 2020. C'est pourtant un élément essentiel, ce qui implique que ce dossier n'aboutira pas encore très rapidement alors que la Belgique a déjà fait l'objet de nombreuses condamnations internationales.

Concernant les modifications diverses, la signification électronique est certes une bonne évolution, néanmoins toute une série de questions devront être clarifiées. Notamment, l'adresse e-mail renseignée sera-t-elle considérée comme “définitivement acquise” ou ne concernera-t-elle que la signification pour laquelle l'adresse a été renseignée? Sinon, comment pourra-t-on la changer?

Il est également prévu que les huissiers de Justice obtiendront la compétence de gérer et conserver les adresses judiciaires électroniques et les documents numériques via le “Registre central des actes authentiques dématérialisés des huissiers de Justice”. Le

De lijst en de daarin opgenomen gegevens zullen alleen door de gerechtsdeurwaarders kunnen worden geraadpleegd in het kader van het vervullen van hun wettelijk bepaalde taken, onder het toezicht van de Nationale Kamer van gerechtsdeurwaarders. De toekenning van die bevoegdheid is betwistbaar, in die zin dat die Nationale Kamer is gemandateerd en wordt betaald om toezicht te houden op een systeem dat zij exploiteert en waarvan zij de enige begunstigde is, waardoor de gerechtsdeurwaarders in een vrij betwistbare positie komen te staan. De Hoge Raad voor de Justitie heeft in zijn ambtshalve advies van 14 december 2015 trouwens het volgende aangegeven: "Afgezien daarvan is de HRJ verbaasd over het feit dat de voorbereidende werkzaamheden melden dat "de gerechtsdeurwaarder als onafhankelijke en onpartijdige juridische actor de noodzakelijke rechtszekerheid biedt", in de mate dat de schijn van onpartijdigheid van de gerechtsdeurwaarders betwistbaar is gezien ze gemandateerd en betaald zijn door hun mandatoren. Voor een betere betrouwbaarheid van het systeem pleit de HRJ ervoor dat minstens de controleopdracht aan een ander orgaan voorbehouden wordt."¹.

Voorts bekritiseert de spreekster dat de bevoegdheden van de parketjuristen en de parketsecretarissen worden verruimd, hoewel die geen loonsverhoging hebben gekregen voor de opleidingen die zij moeten volgen. Bovendien zijn zij niet verantwoordelijk voor de ernstige daden die zij verrichten. Zelfs in het kader van een mini-onderzoek mogen zij daden stellen. Hoever zal men gaan om het kostenplaatje van de magistratuur terug te dringen? De tekst verschaft geen duidelijkheid over wie de verantwoordelijkheid zal dragen. Ook de garanties inzake onafhankelijkheid zijn niet gewaarborgd. Gaat die bevoegdheidsoverdracht niet te ver?

Met betrekking tot de internering is de spreekster verheugd dat het wetsontwerp voorziet in de internering van de personen die ernstige misdrijven hebben gepleegd die de fysieke of de psychische integriteit van derden aantasten. Zoals echter in de hoorzittingen werd besproken, wijst zij erop dat de klemtoon vooral moet worden gelegd op de geestesstoornissen van de betrokkene, die doorslaggevend zijn om te bepalen hoe hij moet worden begeleid.

Quid met de personen die niet langer zullen worden begeleid omdat ze een feit hebben gepleegd dat verband houdt met de aantasting van goederen? In welk zorgtraject zal voor hen worden voorzien? Zullen zij in de psychiatrische afdeling van de gevangenissen moeten blijven of worden geplaatst, of, erger nog, zullen zij terecht komen in gewone cellen, zonder enige behandeling

¹ Zie http://www.csj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/20151217-advies-nl_1.pdf, blz. 12.

contrôle de la liste et des données qui y figurent pourront être consultées exclusivement par des huissiers de Justice dans l'exécution de leurs missions légales, sous le contrôle de la Chambre Nationale des huissiers de Justice. Cette attribution de compétences est contestable en ce sens que la Chambre Nationale est mandatée et payée pour surveiller et exploiter un système dont elle est l'unique bénéficiaire, rendant l'apparence des huissiers de Justice assez discutable. Le Conseil supérieur de la Justice, dans son avis d'office du 14 décembre 2015, s'est étonné du fait que les travaux préparatoires signalent que "l'huissier de justice offre la sécurité juridique requise en tant qu'acteur juridique indépendant et impartial" dans la mesure où, étant mandatés et payés par leurs mandants, l'apparence d'impartialité des huissiers de justice est contestable. De manière à assurer une meilleure fiabilité du système, le CSJ préconise qu'à tout le moins la mission de contrôle soit dévolue à un autre organe."¹

Par ailleurs, l'oratrice critique l'extension des compétences des juristes de parquet et des secrétaires de parquet qui n'ont pourtant pas obtenu de revalorisation de salaires pour les formations qui leur sont demandées de suivre. De plus, leur responsabilité n'est pas engagée dans la pose d'actes graves. Ils pourront aller jusqu'à poser des actes de mini-instruction. Jusqu'où va-t-on aller pour diminuer le coût de la magistrature? Le texte n'est pas clair sur la personne qui endosse la responsabilité et les garanties d'indépendances ne sont pas non plus les mêmes. Ce transfert de compétences ne va-t-il pas trop loin?

Concernant l'internement, l'oratrice se réjouit que le projet de loi prévoit l'internement pour des personnes ayant commis des infractions graves, ayant porté atteinte à l'intégrité physique ou psychique de personnes mais, comme cela a été discuté lors des auditions, elle rappelle que ce sont surtout les troubles que présentent la personne qui importent et qui sont déterminants pour la prise en charge.

Quid des personnes qui ne seront plus prises en charge parce qu'elles ont commis un fait portant atteinte aux biens? Quel trajet de soins sera-t-il prévu pour ces personnes? Vont-elles devoir rester, ou être placées dans les annexes psychiatriques des prisons, voire pire, dans de simples cellules dans lesquelles aucune prise en charge de la déficience mentale ne sera prévue?

¹ Zie http://www.csj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/20151217-advies-nl_1.pdf, blz. 12.

van hun geestesstoornis? Hoe kan men er zeker van zijn dat de rechtscollages niet geneigd zullen zijn geen onderzoek te gelasten en traditionele strafrechtelijke straffen op te leggen, zonder rekening te houden met de geestestoestand van de beklaagde? Zullen de betrokkenen voorwaardelijk in vrijheid worden gesteld, met de instructie zich vervolgens buiten de gevangenis te laten verzorgen? Is de minister van plan met de minister van Volksgezondheid te overleggen, opdat voldoende financiële middelen worden vrijgemaakt om bedden beschikbaar te stellen in de gesloten psychiatrische afdelingen van de ziekenhuizen? De spreker geeft toe dat deze hervorming weliswaar een verbetering van het systeem inhoudt, maar stelt dat er toch nog werk aan de winkel is.

Mevrouw Özen is tevens verheugd dat bij de toekenning van verlof en de invrijheidstelling op proef rekening wordt gehouden met het zorgtraject en dat de nodige soepelheid ter zake zal worden gehanteerd.

Het ligt in de bedoeling de beslissing tot internering in handen te leggen van de nog op te richten klinische observatiecentra. Is in de financiering van die centra al voorzien of is die gepland? Wie zal daarin zitting hebben? Waar zullen die centra gevestigd zijn? Zullen die centra worden opgericht binnen een al bestaand centrum, dan wel binnen een gevangenis? Zal worden voorzien in een centrum ten noorden van de taalgrens en één ten zuiden ervan? De spreker wijst erop dat die centra van essentieel belang zijn om te voorkomen dat mensen nog langer in een psychiatrische afdeling van een gevangenis belanden in afwachting dat de rechter een uitspraak doet en dat het vereiste deskundigenonderzoek wordt uitgevoerd. De vrees bestaat tevens dat in die centra alleen de artsen beslissen, en dat geen rekening wordt gehouden met het aspect gerecht/bescherming van de maatschappij.

Hoe staat het voorts met de behandeling van mensen die hier illegaal verblijven en die langdurig in hechtenis zouden worden gehouden? De hoorzittingen leren dat 10 tot 15 % van de geïnterneerden in het *Centre régional de soins psychiatriques "Les Marronniers"* illegalen zijn; dat zijn veel mensen.

Er is de moeilijkheid met de uitgaansvergunningen en andere nadere uitvoeringsregels inzake internering, die van de behandeling deel uitmaken en die aan de betrokkenen niet worden toegestaan, aangezien alleen is voorzien in invrijheidstelling met het oog op verwijdering van het grondgebied of op overlevering. Ware het niet wenselijk te voorzien in de toekenning van een tijdelijke verblijfsvergunning om dringende medische

Comment peut-on s'assurer que les juridictions ne soient pas tentées de renoncer à faire procéder à des expertises et qu'elles prononcent des peines pénales classiques en ignorant l'état mental du prévenu? Va-t-on prévoir des libérations conditionnelles pour les envoyer suivre des soins civils? Le ministre va-t-il se concerter avec la ministre de la Santé publique afin que des moyens financiers suffisants soient dégagés pour rendre des lits disponibles dans les sections psychiatriques fermées des hôpitaux? Si l'oratrice reconnaît que c'est une amélioration du système, tout n'a cependant pas encore été prévu.

Mme Özen se réjouit également de l'apparition de la notion de trajet de soins et de la flexibilité prévue dans les congés et les libérations à l'essai.

L'idée est de faire dépendre la décision d'internement de centres d'observations encore à constituer. Son financement a-t-il déjà été prévu ou planifié? Qui y siègera? Où siègera-t-il? Sera-t-il constitué au sein d'un Centre déjà existant ou au sein d'une prison? Prévoira-t-on un centre au Nord et un autre au Sud du pays? L'oratrice rappelle que ces centres sont essentiels afin de ne plus permettre le placement au sein des annexes psychiatriques des prisons, en attendant qu'il soit statué sur le sort de la personne et que l'expertise nécessaire ait été menée. La crainte est aussi qu'au sein de ce centre, seuls des médecins prennent la décision, sans le point de vue justice/protection de la société.

Quid également du traitement des personnes en séjour illégal qui pourraient être maintenues en détention à longue durée? Les auditions ont appris que 10 à 15 % des internés du Centre régional de soins psychiatriques "Les Marronniers" sont en séjour illégal, ce qui n'est pas rien.

Il y a d'une part le problème des autorisations de sortie et autres modalités d'exécution de l'internement, qui font parties du traitement et qui ne sont pas autorisées à ces personnes puisque seule est prévue la libération en vue de l'éloignement du territoire ou en vue de la remise. Ne serait-il pas opportun de prévoir l'octroi d'un titre de séjour temporaire pour raison médicale urgente afin de permettre leur libération à l'essai? Dans

redenen teneinde hun invrijheidstelling op proef mogelijk te maken? Zo niet zou sprake zijn van discriminatie tussen de geïnterneerden.

Voorts wijst de spreker op het vraagstuk van de langdurige internering voor die illegaal verblijvende mensen; voor hen zijn de gevolgen immers nog erger omdat de betrokkene levenslang opgesloten kan blijven. Er zijn echte gevallen van hier illegaal verblijvende mensen die naar alle waarschijnlijkheid van ouderdom zullen sterven in die instellingen. Zoals de *Ligue des Droits de l'Homme* beklemtoont, worden die mensen dikwijls voor onbepaalde tijd opgesloten en bevinden zij zich ook vaak in een onontwarbare juridische en administratieve situatie.

Tevens is bepaald dat de geïnterneerde geen toegang heeft tot enige nadere uitvoeringsmaatregel zolang de geïnterneerde veroordeelde niet voldoet aan de tijdvoorwaarden die zijn vastgelegd bij de wet betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten. Aangezien internering echter per definitie geen straf maar een veiligheidsmaatregel is, moeten de betrokkenen een andere status en een andere behandeling krijgen dan veroordeelden, die verantwoordelijk voor hun daden worden geacht.

De spreker herinnert eraan dat Vlaanderen achterstand had met de uitbouw van aangepaste centra, maar dat momenteel in Wallonië veel minder wordt geïnvesteerd en in Brussel helemaal niets. Misschien zou eraan moeten worden gedacht het evenwicht te herstellen en in de Franstalige instellingen te investeren, niet alleen op personeelsvlak (met name in Paifve), maar ook op het stuk van verouderde infrastructuur. Hoe staat het voorts met de Franstalige centra voor mensen die een jarenlange behandeling moeten volgen ("*long-stay*"), aangezien in "*Les Maronniers*" een proefproject loopt? De instellingen die "*medium risk*"-patiënten opvangen, zijn in Vlaanderen kennelijk sterk uitgebouwd. Het is zeer belangrijk een totaalvisie te hebben waarin "*medium risk*" én "*high risk*" zijn opgenomen, op de investeringen en op het aantal plaatsen in het Noorden en het Zuiden van het land. Hoe staat het bovendien met de vereiste behoeften om de psychiatrische afdelingen in Wallonië en Brussel vrij te maken?

Het wetsontwerp heeft betrekking op de gevallen waarin gemeenrechtelijke gedetineerden psychotisch zouden worden in de gevangenis. De geestelijke gezondheid van onze gevangenen is, net zoals in veel Europese landen, erg slecht. Het zijn misschien vrij zeldzame, maar wel extreem ernstige gevallen: dreigt een gevangene die zijn straf bijna heeft uitgezeten, louter

la négative, on constaterait une discrimination entre les personnes internées.

D'autre part, l'oratrice pointe le problème de l'internement de longue durée pour ces personnes en situation illégale, les conséquences étant encore plus graves, puisque la personne est susceptible de rester enfermée à vie. Il y a des cas réels de personnes en séjour illégal qui, selon toute vraisemblance, mourront de vieillesse dans ces institutions. Comme le souligne la Ligue des droits de l'Homme, les personnes sont souvent enfermées pour une durée indéterminée et sont souvent également dans une situation juridique et administrative inextricable.

Il est également prévu que l'interné ne puisse avoir accès à aucune modalité d'exécution tant que le condamné interné ne répond pas aux conditions de temps prévues par la loi relative au statut juridique externe. Or, par définition, l'internement n'étant pas une peine mais une mesure de sécurité, ces personnes doivent connaître un statut différent et un traitement différent des personnes condamnées et estimées responsables de leurs actes.

L'oratrice rappelle que la Flandre avait du retard dans la mise en place de centres adaptés, mais on investit actuellement beaucoup moins en Wallonie et pas du tout à Bruxelles. Il faudrait peut-être songer à rétablir l'équilibre, et à investir dans les institutions francophones en termes de personnel (notamment à Paifve) mais aussi en termes d'infrastructures vieillissantes. Quid également des centres francophones pour les personnes qui doivent suivre un traitement pendant de nombreuses années ("*long stay*") puisqu'un projet pilote est en cours aux Maronniers? Les institutions qui gèrent les patients "*medium risks*", sont apparemment très développées en Flandre. Il est très important d'avoir une vue globale qui intègre "*high risk*" et "*medium risk*" ainsi que sur les investissements et le nombre de place dans le Nord et le Sud du pays. Quid également des besoins nécessaires pour vider les annexes psychiatriques en Wallonie et à Bruxelles?

Le projet traite des cas dans lesquels des détenus de droit commun deviendraient psychotiques en prison. La santé mentale de nos détenus, comme dans de nombreux pays européens, est très mauvaise. Ce sont peut-être des cas relativement rares mais excessivement graves: un détenu en fin de peine risque-t-il de se retrouver interné à vie sur simple décision du ministre?

ingevolge een beslissing van de minister levenslang te worden geïnterneerd? Dat zou niet aanvaardbaar zijn. Waarin is voor die mensen voorzien? Wat gebeurt er wanneer de gevangenisstraf verstrijkt en de betrokkene werd geïnterneerd omdat hij in de gevangenis psychotisch is geworden?

Vervolgens gaat de spreekster in op het overgangsrecht. Hoe staat het met mensen die momenteel zijn geïnterneerd wegens feiten waarvoor in de wet niet langer in internering zal zijn voorzien? Wat gebeurt er met een geïnterneerde en vervolgens gestabiliseerde persoon terwijl zijn straf nog altijd loopt?

Voortaan zullen niet langer psychiaters zitting hebben in de kamer voor de bescherming van de maatschappij, maar zullen zij worden vervangen door psychologen. Volgens de spreekster zullen laatstgenoemden minder goed in staat zijn om de nodige beslissingen te nemen. Assessor-psychiaters verschaffen specifieke duidelijkheid op de psychiatrische problematiek, de diagnose, de voorgestane behandeling en de resocialisatiemogelijkheden op psychiatrisch vlak. Het lid betreurt die wijziging, die leidt tot minder expertise en die assessor-psychologen de mogelijkheid biedt kritiek te leveren op het oordeel van psychiaters. Ook alle huidige expertise gaat verloren, daar de psychiaters die momenteel zitting hebben niet beschikken over de vereiste titels om zitting te hebben in de toekomstige kamers voor de bescherming van de maatschappij. Hoe staat het derhalve met de noodzaak een beroep te doen op aanvullende forensische deskundigenonderzoeken die uiteindelijk de verkregen winst zullen doen toenemen?

Hoe zal het hoger beroep voor een kamer voor de bescherming van de maatschappij worden georganiseerd? Sommige sprekers hebben tijdens de hoorzittingen uitgelegd dat dit noch ingewikkeld, noch duur was om te organiseren.

Verscheidene gehoorde mensen betreurden terecht dat er geen sprake is van enige bepaling die ertoe strekt dat mensen die geïnterneerd zijn geweest makkelijk en spoedig hun sociale rechten herwinnen. Heeft de minister daarover de minister van Sociale Zaken geraadpleegd om die leemte in de wet weg te werken?

De heer Christian Brotcorne (cdH) onderstreept de heel constructieve aspecten van dit wetsontwerp. Het verheugt hem dat het niet is ingegeven door budgettaire overwegingen, maar door het streven naar een menselijkere en doeltreffendere rechtsbedeling. Niettemin zal moeten worden voorzien in personele en infrastructurele middelen voor de begeleiding van geestesgestoorden die bepaalde soorten misdaden of wanbedrijven plegen.

Cela ne serait pas tolérable. Qu'est-ce qui est prévu pour ces personnes? Que se passe-t-il quand la peine de prison expire et que la personne a été internée parce qu'elle est devenue psychotique en prison?

Concernant le droit transitoire, qu'en est-il des personnes actuellement internées pour des faits pour lesquels l'internement ne sera plus prévu dans la loi? Quel sera le sort de la personne internée, puis stabilisée alors que sa peine court toujours?

Désormais, ce ne seront plus des psychiatres qui siègeront en chambre de protection sociale, mais ils seront remplacés par des psychologues. Selon l'oratrice, ces derniers sont moins à même de prendre les décisions qui s'imposent. Les psychiatres assesseurs apportent un éclairage spécifique sur la problématique psychiatrique, le diagnostic, le traitement préconisé et les possibilités de réinsertion sur le plan psychiatrique. L'oratrice regrette cette modification qui diminue l'expertise et qui permet à des assesseurs psychologues de critiquer l'avis de médecins psychiatres. Toute l'expertise actuelle tombe également à l'eau puisque les psychiatres qui siègent actuellement n'ont pas les titres requis pour siéger dans les futures chambres de protection sociale. Qu'en est-il dès lors de la nécessité d'avoir recours à des expertises médico-légales complémentaires qui augmenteront finalement les gains obtenus?

Comment l'appel devant une chambre de protection sociale de la Cour d'appel sera-t-il organisé? Certains intervenants des auditions ont expliqué que ce n'était pas complexe ni cher à organiser.

Plusieurs personnes auditionnées ont légitimement déploré l'absence de disposition visant à prévoir un recouvrement facile et rapide des droits sociaux par les personnes ayant été internées. Le ministre a-t-il consulté le ministre des Affaires sociales à ce propos afin de pallier cette carence du projet de loi?

M. Christian Brotcorne (cdH) souligne les aspects très constructifs du projet de loi. Il se réjouit de constater que ce ne sont pas des raisons budgétaires qui ont dicté ce projet mais bien une volonté d'une justice plus humaine et plus efficiente. Il faudra cependant mettre à disposition des moyens humains et en termes d'infrastructure pour l'encadrement des déficients mentaux commettant certains types de crimes ou délits.

De minister heeft ervoor gekozen het toepassingsgebied van de wet te beperken, wat de verschillende sprekers die op de hoorzittingen zijn uitgenodigd, als een interessante benadering hebben beschouwd, waarbij zij er echter op hebben gewezen dat de geestesgestoorden die minder ernstige misdaden en wanbedrijven plegen, niet in een schemerzone mogen belanden. Het College van procureurs-generaal vreest voor een vorm van straffeloosheid voor die mensen, wat ongunstig is voor zowel de delictpleger als het slachtoffer. De Hoge Raad voor de Justitie vreest dan weer veeleer dat mensen niet langer de mogelijkheid zullen hebben de vereiste zorg te krijgen, aangezien zij strafrechtelijk niet kunnen worden gestraft. In dat geval zou men een beroep moeten doen op het normale zorgcircuit. Een andere vrees bestaat er overigens in dat door die geestesgestoorden gepleegde delicten strafrechtelijk zouden worden aangepakt, zodat geen beroep hoeft te worden gedaan op een medische expertise waarbij hun geestestoestand zou kunnen worden vastgesteld en naar aanleiding waarvan een buitenvervolginstelling mogelijk zou zijn. Moeten die mensen nog wel worden opgevangen binnen het gerechtelijk stelsel; zouden zij niet beter worden opgevangen in het traditionele gezondheidszorgcircuit?

De minister beschouwt internering als een zorg- en een openbare-veiligheidsmaatregel. Het belangrijkste element is evenwel de zorgmaatregel. Daarom is een benadering in overleg met de minister van Volksgezondheid onontbeerlijk en moeten middelen worden vrijgemaakt opdat passende zorg wordt verstrekt.

De spreker stipt enkele positieve aspecten van het wetsontwerp aan, zoals het feit dat moet worden overgegaan tot een expertise onder leiding van een deskundige die in het bezit is van de beroepstitel inzake forensische psychiatrie. Voorts is het positief dat de inobservatiestelling niet langer kan gebeuren in een psychiatrische afdeling van een gevangenis, maar dat observatiecentra zullen worden opgericht. De spreker vestigt tevens de aandacht op de herroeping van de invrijheidstelling op proef of van het elektronisch toezicht, die niet langer kan leiden tot de plaatsing in een inrichting voor de bescherming van de maatschappij, alsook op de mogelijkheid tijdens de forensische expertise te worden bijgestaan door een arts of een advocaat. Daarenboven wordt de duur van de veiligheidsmaatregel gekoppeld aan de duur van de internering. De heer Brotcorne vestigt ten slotte de aandacht op de flexibiliteit van de procedure voor de kamer voor de bescherming van de maatschappij, alsook op de termijnen voor de inzage van het dossier.

Toch heeft de heer Brotcorne bepaalde punten van kritiek op dit aspect van de internering. Ten eerste is de minister van mening dat de geïnterneerden zonder

Le ministre a choisi de limiter le champ d'application de la loi, ce que les différents intervenants des auditions considèrent comme une approche intéressante, tout en soulignant le risque que ne soient laissés dans une zone d'ombre les déficients mentaux coupables de crimes et délits moins graves. Le Collège des Procureurs généraux craint une forme d'impunité pour ces personnes, ce qui est négatif tant pour la personne à l'origine du délit que pour la victime. Le Conseil supérieur de la Justice craint lui plutôt que des personnes ne soient écartées de la possibilité de recevoir des soins dont elles ont besoin, car elles ne peuvent être sanctionnées pénalement. Il faudrait alors faire appel au circuit normal de soins. Par ailleurs, une autre crainte serait qu'une réponse pénale soit apportée à la délinquance de ces malades mentaux, en évitant de recourir à une expertise médicale qui pourrait établir leur état mental et donc envisager une non poursuite des faits. Ces personnes doivent-elles encore dépendre du milieu judiciaire ou ne vaudrait-il pas mieux qu'elles soient prises en charge dans le circuit classique des soins de santé?

Le ministre considère l'internement comme une mesure de soins et de sécurité publique. L'élément essentiel est surtout la mesure de soins, c'est pourquoi une approche concertée avec la ministre de la Santé publique est indispensable et des moyens doivent être dégagés pour que les soins appropriés soient donnés.

L'orateur relève certains aspects positifs du projet, comme par exemple le fait de recourir à une expertise conduite par un expert titulaire du titre professionnel de psychiatrie médico-légale. Par ailleurs, il est positif que la mise en observation ne se fasse plus dans une annexe psychiatrique d'une prison mais que soient créés des centres d'observation. L'orateur pointe aussi la révocation de la libération à l'essai ou de surveillance électronique qui ne pourra plus aboutir à un placement dans un établissement de défense sociale; mais aussi la possibilité de se faire assister d'un médecin ou d'un avocat lors de l'expertise médico-légale. En outre, la durée de la mesure de sûreté est associée à la durée de l'internement. M. Brotcorne pointe enfin la flexibilité de la procédure devant la chambre de protection sociale ainsi que les délais de consultation du dossier.

M. Brotcorne formule néanmoins certaines critiques concernant ce volet lié à l'internement. Premièrement, le ministre considère que les internés sans droit de

verblijfsrecht geen aanspraak kunnen maken op maatregelen inzake juridische begeleiding. Dat is stevast zo in alle wetsontwerpen die met justitie verband houden. Voor de spreker is dat inzake veiligheid een brug te ver en tracht men aldus in te spelen op een zekere emotie bij de publieke opinie; een en ander is echter niet doeltreffend en evenmin menselijk. Of men nu in een situatie van geestesgestoordheid wel of geen papieren heeft, heeft geen invloed op onze eigen benadering. De Raad van State heeft gewezen op het gevaar voor een verschil in behandeling en dus voor beroepsprocedures bij het Grondwettelijk Hof.

De geïnterneerde veroordeelden zullen meer als veroordeelden dan als geïnterneerden worden behandeld. Ook dat is een lacune van het wetsontwerp. Aangaande het ontbreken van een beroepsmogelijkheid is er ook een verschil in behandeling, aangezien de geïnterneerde veroordeelden wel in beroep zullen kunnen gaan, maar de geïnterneerden niet. Hoe kan een dergelijke verschillende situatie worden gerechtvaardigd?

Voorts vraagt de spreker zich af waarom men in de kamer voor de bescherming van de maatschappij wel een assessor-psycholoog opneemt maar geen assessor-psychiater. Er zou een keuzemogelijkheid moeten zijn. Het ware raadzaam iemand met een medische achtergrond op te nemen in de kamer voor de bescherming van de maatschappij, teneinde de zwaarste gevallen te kunnen begrijpen. Voorts zal men de expertiserapporten interpreteren, die door een psychiater zullen worden opgesteld.

Wat de terminologie betreft, stelt de spreker voor om niet langer te spreken van de “interneringsrechter” maar van de “rechter voor de bescherming van de maatschappij”, naar analogie van de nieuwe term “kamer voor de bescherming van de maatschappij”.

Hoe zit het ten slotte met de overgangsbepalingen voor de personen die momenteel al geïnterneerd zijn en dat volgens de nieuwe wet niet langer hoeven te zijn? Zal hun situatie worden herbekeken? Zal de wet onmiddellijk van toepassing zijn? Is het gelijkheidsbeginsel essentieel bij de toepassing van de bepalingen van de wet?

De heer Brotcorne gaat vervolgens in op de andere bepalingen van de tekst. Hij betreurt de mengelmoeies aan bepalingen, waardoor de coherentie van het wetsontwerp zoek is en waarover de diverse fracties soms uiteenlopende standpunten hebben.

Het parket-generaal de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie verlenen lijkt een goede maatregel te zijn.

séjour n'ont pas le droit de bénéficier de mesures d'accompagnement judiciaire. Cela est une constante dans les projets de loi liés à la justice. Pour l'orateur, c'est une dérive sécuritaire visant à répondre à une forme d'émotion de l'opinion publique, mais qui n'est ni efficace ni humaine. Le fait d'être avec ou sans papier dans une situation de déficience mentale ne change rien à l'approche qui doit être la nôtre. Le Conseil d'État a pointé le risque de discrimination et donc de recours devant la Cour constitutionnelle.

Les condamnés internés seront traités plus comme des condamnés que des internés. C'est aussi une lacune du projet de loi. Concernant l'absence d'appel, il y a une discrimination à la base étant donné que les condamnés internés vont pouvoir bénéficier d'une procédure d'appel et pas les internés. Comment justifier une telle différence de situation?

Par ailleurs, l'orateur se demande aussi pourquoi on prévoit, dans la chambre de protection sociale, la présence d'un assesseur psychologue et pas d'un assesseur psychiatre. Il faudrait permettre le choix. Une personne avec une approche médicale serait utile dans la composition de la chambre de protection sociale afin de pouvoir appréhender les cas les plus lourds. Il faut aussi interpréter des rapports d'expertise qui, eux, seront établis par un psychiatre.

D'un point de vue terminologique, l'orateur propose qu'on parle non plus de “juge de l'internement” mais bien de “juge de la protection sociale”, par analogie avec la nouvelle terminologie utilisée de “chambre de protection sociale”.

Enfin, qu'en est-il des dispositions transitoires pour les personnes qui sont déjà internées actuellement et qui ne devraient plus l'être selon la nouvelle loi? Vont-elles bénéficier d'une révision de leur situation? La loi sera-t-elle applicable immédiatement? Le principe d'égalité est-il une question essentielle dans l'application des dispositions de la loi?

M. Brotcorne aborde ensuite les autres dispositions du texte. Il regrette ce mélange de dispositions qui entravent la cohérence du projet et sur lesquelles les différents groupes ont parfois des opinions divergentes.

Le fait d'accorder la qualité d'officier de police judiciaire au parquet général semble être une bonne mesure.

Voorts heeft de spreker geen principieel probleem met de betekening via elektronische weg. Toch moet men oppassen voor eventueel discriminerende aspecten bij de uitvoering. Niet iedereen heeft dezelfde toegang noch dezelfde capaciteit om met computers om te gaan. Men zal voorzorgsmaatregelen moeten nemen en meer bepaald nagaan of de persoon wel degelijk kennis heeft genomen van de tekst, met vooral aandacht voor de ouderen of de bestaansonzekeren, maar ook voor de mogelijke problemen in verband met het gebruik van de talen in gerechtszaken.

De Raad van State heeft opgemerkt dat men met de ingestelde regeling niet kan waarborgen dat elke rechtzoekende met de elektronische betekening van een hem betreffende procedurele akte echt zal worden bereikt; dit wordt bevestigd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, volgens welk men moet nagaan of de persoon het document wel degelijk heeft ontvangen en volgens welk een eenvoudig wettelijk vermoeden van ontvangst niet volstaat. Heeft de minister juridische waarborgen dat men met die elektronische betekening echt de doelstellingen zal halen?

De spreker komt terug op het advies van de *Union francophone des huissiers de justice*. Het is begrijpelijk dat zij in de keuze van de betekening via elektronische weg een bedreiging van een deel van hun activiteiten zien. De betrokken vereniging vestigt nochtans ook de aandacht op een resem risico's in verband daarmee. Iemand die bijvoorbeeld in de gevangenis zit, heeft niet noodzakelijk toegang tot een computer. Waar zullen de betekeningen plaatshebben? Zal men dat risico met het systeem *Prison Cloud* kunnen voorkomen? Zal voorts voor de gerechtsdeurwaarders die van de elektronische betekening gebruik maken, worden voorzien in een nieuw ereloontarief? Zal dat tarief stimulerend zijn in vergelijking met het huidige tarief?

De heer Brotcorne bespreekt vervolgens de bevoegdheid die het wetsontwerp aan de parketsecretarissen wil geven. Het gaat er opnieuw om rechtsprekende functies uit te breiden tot mensen die geen magistraat zijn. Dat dreigt ongrondwettig te zijn. Die mensen hebben niet de onafhankelijkheidswaarborgen van de magistraten. Bovendien is bepaald dat ze zullen werken onder het gezag van de korpschef. Gaat het om de procureur des Konings of de hoofdsecretaris van het parket?

Tot slot is het een goede zaak dat het vraagstuk van de bevoegdheid inzake de klachtenafwikkeling bij de Hoge Raad voor de Justitie wordt geregeld.

Mevrouw Goedeke Uyttersprot (N-VA) is tevreden dat het wetsontwerp van de nieuwe interneringswet eindelijk op tafel ligt.

Par ailleurs, l'orateur n'a pas de problème de principe avec la signification par voie électronique. Il faut cependant être attentif aux aspects éventuellement discriminatoires dans la mise en œuvre. Tout le monde ne dispose pas du même accès ni de la même capacité à manipuler l'outil informatique. Il faudra prendre des précautions et notamment vérifier que la personne a bien pris connaissance du texte, en étant attentif au public le plus âgé ou le plus précarisé notamment, mais aussi aux problèmes linguistiques éventuels liés à l'emploi des langues en matière judiciaire.

Le Conseil d'État a relevé le fait que le système mis en place ne permettait pas de garantir que chaque justiciable sera effectivement atteint par la signification électronique d'un acte de procédure qui le concerne, ce qui est confirmé par la Cour européenne des droits de l'homme, selon laquelle l'objectif est de vérifier que le document a été réellement reçu par la personne et une simple présomption légale de réception ne suffit pas. Le ministre dispose-t-il des garanties juridiques que cette signification électronique atteindra réellement ses objectifs?

L'orateur revient sur l'avis de l'Union francophone des huissiers de justice. On peut comprendre qu'ils voient dans le recours à la signification par voie électronique une mise en péril d'une partie de leurs activités. Cependant, l'Union francophone des huissiers de justice attire aussi l'attention sur une série de risques liés à la signification électronique. Par exemple, quelqu'un qui séjourne en prison n'a pas nécessairement accès à un ordinateur. Où se feront les notifications? Le système 'Prison Cloud' permettra-t-il de remédier à ce risque? Par ailleurs, un nouveau barème de frais honoraires sera-t-il prévu pour les huissiers de justice qui recourront à cette signification électronique? Ce tarif sera-t-il incitatif par rapport au tarif actuel?

M. Brotcorne aborde ensuite la compétence que le projet de loi veut accorder aux secrétaires de parquet. Il s'agit à nouveau d'étendre des fonctions juridictionnelles à des non magistrats. Cela risque d'être inconstitutionnel. Ces personnes ne présentent pas les garanties d'indépendance des magistrats. En outre, il est prévu qu'elles travailleront sous l'autorité du chef de corps. S'agit-il du procureur du Roi ou du secrétaire en chef du parquet?

Enfin, le fait que le problème de la compétence en matière de règlement des plaintes au Conseil supérieur de la Justice soit réglé est une bonne chose.

Mme Goedeke Uyttersprot (N-VA) se félicite que le projet de la nouvelle loi sur l'internement soit enfin à l'examen.

Al decennialang is internering zowat de schaamvlek van justitie. De tekortkomingen op vlak van internering worden al jaar en dag bekritiseerd doch de eerdere initiatieven (van 2007 en 2014) om het tij te keren, zijn niet tot uitvoering gekomen.

Dat er nu voortgang wordt gemaakt en dat de regering dit als prioriteit heeft aangestipt (zowel internering, als geestelijke gezondheidszorg), is een zeer goede zaak is. De problemen worden eindelijk aangepakt. De reparatie zet in op (1) zorg-op-maat voor geïnterneerden, met ook aandacht voor de (2) bescherming van de maatschappij en de (3) rechten van het slachtoffer.

Tijdens de hoorzittingen is gebleken dat dit wetsontwerp door het terrein positief ontvangen wordt. Het werkveld kan aldus aan de slag gaan.

De spreekster geeft vervolgens een olijsting van enkele bedenkingen en vragen.

Het wetsontwerp voorziet in een drempel waardoor enkel de misdrijven die de fysieke of de psychische integriteit bedreigen of aantasten nog aanleiding kunnen geven tot internering.

Het doel daarvan is het oneigenlijk gebruik van internering tegen te gaan. Het opleggen van een interneringsmaatregel heeft namelijk een grote impact op het leven van de betrokkene: de einddatum voor voorwaardelijke vrijlating is niet te bepalen en aldus van onbeperkte duur.

Het principe dat internering niet gepast is voor lichte of banale feiten is een goede zaak. Want is het te verantwoorden dat iemand die een winkeldiefstal pleegt voor onbepaalde duur van zijn vrijheid wordt beroofd?

Tijdens de hoorzittingen hebben de genodigden in dit verband vragen en bemerkingen opgeworpen die nog verduidelijking behoeven, met name:

1. Wordt met deze drempel de juiste doelgroep geïdentificeerd?

Er werd gesteld dat voor het toepassingsgebied niet de aard van het misdrijf bepalend dient te zijn, maar wel de geestestoestand en de risicograad van de persoon.

Wat indien men niet onder het toepassingsgebied van de interneringswet valt en dus niet geïnterneerd kan worden?

Depuis des décennies, l'internement est en quelque sorte la honte de la justice. Les manquements en matière d'internement sont critiqués depuis des années mais les initiatives antérieures (de 2007 et 2014) pour inverser la tendance n'ont pas abouti.

Il faut se réjouir que des avancées soient à présent réalisées et que le gouvernement ait fait de cette question une priorité (tant l'internement que les soins de santé mentale). Les problèmes sont enfin abordés. La réparation mise sur (1) des soins sur mesure pour les personnes internées, tout en accordant une attention (2) à la protection de la société et (3) aux droits de la victime.

Au cours des auditions, il est apparu que le projet de loi était accueilli favorablement par le terrain. Les acteurs de terrain peuvent donc se mettre au travail.

L'intervenante soumet ensuite une liste d'observations et de questions.

Le projet de loi prévoit un seuil en vertu duquel seules les infractions qui provoquent une atteinte ou une menace de l'intégrité physique ou psychique peuvent encore donner lieu à un internement.

Cette disposition a pour but de lutter contre l'usage impropre de l'internement. L'imposition d'une mesure d'internement a en effet un impact important sur la vie de l'intéressé: la date limite de libération conditionnelle ne peut être fixée et la mesure a donc une durée illimitée.

Le principe selon lequel l'internement n'est pas approprié pour des faits mineurs ou banals est une bonne chose. En effet, peut-on justifier qu'une personne qui commet un vol à l'étalage soit privée de sa liberté pour une durée indéterminée?

Au cours des auditions, les orateurs ont formulé des questions et des observations qui nécessitent encore des éclaircissements, à savoir:

1. Ce seuil vise-t-il le bon groupe-cible?

Il a été précisé que ce n'est pas la nature de l'infraction qui doit être déterminante pour le champ d'application, mais bien l'état mental de la personne et le degré de risque qu'elle présente.

Qu'advient-il si la personne ne relève pas du champ d'application de la loi sur l'internement et qu'elle ne peut donc pas être internée?

De volgende mogelijke oplossingen werden in dit verband naar voren geschoven:

a. De gedwongen opname. Volgens de memorie van toelichting van het wetsontwerp biedt de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke een oplossing door te voorzien in een gedwongen opname. Hiervoor dienen echter een aantal voorwaarden voldaan te worden: (1) het gaat om een psychiatrische problematiek; (2) er is een gevaarsituatie voor zichzelf of anderen; en (3) de onmogelijkheid van alternatieve zorg. Het louter plegen van een misdrijf is dus niet voldoende.

Een misdaad plegen is geen voorwaarde voor een gedwongen opname, al kan die mogelijkheid wel toegevoegd worden.

Los van het feit of een gedwongen opname al dan niet mogelijk is, dient vastgesteld te worden dat de betrokkene in het gewone zorgcircuit terechtkomt en dat aldus het probleem verschoven wordt.

b. Er wordt gevreesd dat als internering en gedwongen opname niet mogelijk zijn de strafrechter de geestestoestand van de beklaagde zal negeren en een gewone strafsanctie zal uitspreken. Dit zou betekenen dat de betrokkene niet de noodzakelijke zorg bekomt aangezien geestelijke gezondheidszorg in de gevangissen meer dan ondermaats is.

Bestaat anderzijds de mogelijkheid dat er gewoon geen straf aan de betrokkene wordt opgelegd aangezien hij in principe schuldontbekwaam is? Het lid stipt aan dat dit niet alleen zou neerkomen op een soort "gedoogbeleid" en straffeloosheid, maar dat bovendien aldus een grote groep van geesteszieken onbehandeld dreigt te blijven.

c. Er werden in geen overgangsbepalingen voorzien voor mensen die nu geïnterneerd zijn wegens feiten waarvoor ze krachtens de nieuwe wet niet meer zouden geïnterneerd kunnen worden.

De drempel is een eerste stap om internering zo efficiënt mogelijk toe te passen. De vraag stelt zich evenwel of niet moet worden nagedacht over een systeem van gradatie van de geestesziekten, waarbij de geïnterneerden in categorieën worden gedeeld? Dit biedt de mogelijkheid van nuance. De graduele beoordeling van de toerekeningsvatbaarheid zou hier een oplossing kunnen beiden bieden.

Mevrouw Uyttersprot vestigt de aandacht erop dat dit werd opgenomen in het regeerakkoord, gekaderd binnen de hervorming van het Strafwetboek. Kan de

Les éventuelles solutions suivantes ont été proposées à cet égard:

a. L'hospitalisation forcée. Selon l'exposé des motifs du projet de loi, la loi du 26 juin 1990 relative à la protection de la personne des malades mentaux offre une solution en prévoyant une hospitalisation forcée. À cet effet, un certain nombre de conditions doivent toutefois être remplies: (1) il s'agit d'une problématique psychiatrique; (2) la personne présente un danger pour elle-même ou pour autrui; et (3) il n'y a aucune possibilité de soins alternatifs.

Le simple fait de commettre une infraction n'est donc pas suffisant. Commettre un crime n'est pas une condition qui justifie une hospitalisation forcée, bien que cette possibilité puisse toutefois être ajoutée.

Indépendamment du fait qu'une hospitalisation forcée soit possible ou non, force est de constater que l'intéressé se retrouve dans le circuit ordinaire de soins et que le problème est donc déplacé.

b. On craint que si l'internement et l'hospitalisation forcée ne sont pas possibles, le juge pénal ne nie l'état mental du prévenu et ne prononce une sanction pénale ordinaire. Cela signifie que l'intéressé ne recevrait pas les soins nécessaires étant donné que les soins de santé mentale dispensés dans les prisons sont plus qu'insuffisants.

D'autre part, se peut-il qu'aucune peine ne soit tout simplement infligée à l'intéressé étant donné qu'il est en principe incapable de commettre une faute? La membre souligne que cela reviendrait non seulement à une sorte de "politique de tolérance" et d'impunité, mais qu'en outre, un groupe important de malades mentaux risquerait de ce fait de rester sans traitement.

c. Aucune disposition transitoire n'a été prévue pour les personnes qui sont actuellement internées pour des faits pour lesquels elles ne pourraient pas être internées en vertu de la nouvelle loi.

Le seuil est une première étape en vue d'appliquer la mesure de l'internement le plus efficacement possible. La question se pose toutefois de savoir s'il ne faut pas réfléchir à un système de gradation des maladies mentales, qui classerait les internés en catégories. Cela offrirait la possibilité d'apporter des nuances. L'évaluation graduelle de la responsabilité pourrait offrir une solution dans ce cas.

Mme Uyttersprot attire l'attention sur le fait que cette problématique a été reprise dans l'accord de gouvernement et s'inscrit dans la réforme du Code pénal. Compte

minister gelet op de samenhang met dit wetsontwerp hier meer duiding geven?

2. De internering van veroordeelden

Het is een goede zaak dat hierover is nagedacht. Tot op vandaag is dit immers niet of onvoldoende geregeld.

Wanneer een veroordeelde tijdens zijn hechtenis in staat van krankzinnigheid wordt bevonden dan wijzigt overeenkomstig voorliggend wetsontwerp zijn statuut van “veroordeelde” in het statuut van “geïnterneerde”. Dit brengt met zich mee dat een vrijheidsstraf van bepaalde duur wordt omgezet in een vrijheidsmaatregel van onbepaalde duur.

De vraag dient dan ook gesteld te worden of veroordeelden met een psychiatrische problematiek niet verzorgd kunnen worden zonder wijziging van hun juridisch statuut. Immers, niet het juridisch statuut maar wel de nood aan zorg bepaalt het recht op zorg.

Staat deze statuutwijziging dan ook niet haaks op de doelstelling van dit wetsontwerp: zijnde de uitbouw van een procedure die volledig op de re-integratie is gericht? Is dit voorts te rijmen met de voorwaarde van internering: zowel op het moment van de feiten als op het moment van beoordeling aangetast te zijn in zijn oordeelvermogen? Wordt het wijzigen van statuut dan ook niet beter afhankelijk gesteld van de aard van de feiten?

3. Het aanpakken van de oorzaken

De bestaande gezondheidszorg, zowel binnen als buiten de gevangenis, is ondermaats. Het is bewezen dat een betere geestelijke gezondheidszorg leidt tot een lager recidive-risico, zowel voor geïnterneerden als voor gedetineerden. Dit is voor iedereen van belang, zowel voor de geïnterneerde maar ook voor de veiligheid van de maatschappij.

De spreekster besluit dat nu wordt ingezet op de uitbouw van de geestelijke gezondheidszorg in het algemeen, evenals op een vlotte instroom, doorstroom en uitstroom tussen gevangenis, FPC's en de reguliere zorgsector, wat dringend nodig is.

Mevrouw Kristien Van Vaerenbergh (N-VA) merkt op dat voorliggend wetsontwerp, naast het luik van de internering, heel wat positieve zaken bevat zoals de administratieve vereenvoudiging en de vereenvoudiging van de procedures. De introductie van de elektronische

tenu du lien évident avec le projet de loi à l'examen, le ministre peut-il donner plus d'explications?

2. L'internement de condamnés

C'est une bonne chose que l'on réfléchisse à cette question qui, jusqu'à présent, n'a pas été réglée de façon satisfaisante.

Lorsqu'un condamné est jugé en état de démence durant sa détention, le projet de loi à l'examen transforme son statut de “condamné” en celui “d'interné”. Cela a pour conséquence qu'une peine privative de liberté de durée déterminée est commuée en une peine privative de liberté de durée indéterminée.

Il convient dès lors de se demander si les condamnés présentant des problèmes psychiatriques ne peuvent pas être soignés sans modification de leur statut juridique. En effet, ce n'est pas le statut juridique mais la nécessité d'apporter des soins qui détermine le droit aux soins.

Cette modification de statut n'est-elle dès lors pas en contradiction avec l'objectif du projet de loi à l'examen, qui est d'élaborer une procédure axée totalement sur la réinsertion? Est-ce conciliable avec la condition de l'internement: avoir sa capacité de discernement altérée, tant au moment des faits qu'au moment du jugement? N'est-il dès lors pas préférable de subordonner le changement de statut à la nature des faits?

3. S'attaquer aux causes

Les soins de santé tels qu'ils existent, tant dans la prison qu'à l'extérieur de celle-ci, sont médiocres. Il est prouvé qu'une amélioration des soins de santé mentale entraîne une diminution du risque de récidive, tant pour les internés que pour les détenus. C'est dans l'intérêt de tout le monde, tant des internés que de la sécurité de la société.

L'intervenante conclut que l'on mise désormais sur le développement des soins de santé mentale en général, ainsi que sur la fluidité des flux entrants, de transit et sortants entre prisons, CPL et le secteur des soins ordinaires, ce qui relève d'une nécessité urgente.

Mme Kristien Van Vaerenbergh (N-VA) observe que le projet de loi à l'examen, outre son volet relatif à l'internement, contient de nombreux points positifs, notamment la simplification administrative et la simplification des procédures. L'introduction de la signification

betekening is een grote stap vooruit in de richting van de realisatie van de elektronische procesvoering.

De elektronische betekening moet de efficiëntie van justitie voor de actoren ervan bevorderen. Het moet ook de burgers ten goede komen. Kan de minister de voordelen ervan voor de rechtszoekende verduidelijken?

In het wetsontwerp wordt gesproken over het gerechtelijk elektronisch adres en het adres van elektronische woonstkeuze. Het lid meent dat op termijn gekomen moet worden tot de toekenning aan iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon van een uniek e-mailadres. Omdat dit nog niet het geval is, wordt gewerkt met het adres van elektronische woonstkeuze. Het lid vraagt wanneer dit adres gekozen moet worden, op welke manier de burger of een rechtspersoon dit e-mailadres kenbaar kan maken en of dit e-mailadres beperkt is tot een specifieke zaak?

Er wordt gekozen voor een systeem waarbij de persoon geacht wordt een communicatie te hebben ontvangen indien hij expliciet te kennen heeft gegeven akkoord te gaan met een elektronische betekening. Waarom werd deze keuze gemaakt?

De privacycommissie heeft erop gewezen dat vermeden moet worden dat akten of gerechtelijke gegevens verstuurd worden naar e-mailadressen buiten de Europese Unie. Het wetsontwerp houdt hier weliswaar rekening mee doch op welke manier zal dit gecontroleerd worden?

Mevrouw Van Vaerenbergh stipt aan dat de problematiek van de parketsecretarissen verdere reflectie behoeft.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) merkt op dat voorliggend wetsontwerp in hoofdzaak betrekking heeft op de interneringswetgeving. Deze problematiek maakt al een aantal jaren het voorwerp uit van herhaalde pogingen om te komen tot een goed werkbaar instrument dat enerzijds zorg draagt voor de geïnterneerden en anderzijds de maatschappij voldoende beschermt, met de nodige aandacht voor de slachtoffers van bepaalde welomschreven feiten.

België is al meermaals aangemaand geworden om de aangenomen wetgeving uit te voeren. Er zijn al inspanningen geleverd om te komen tot de bouw van forensische detentiecentra. Wanneer een geïnterneerde in de gevangenis verblijft, wordt ook getracht om een minimale omkadering te bieden. De spreker maakt van de gelegenheid gebruik om diegenen die dagdagelijks

par voie électronique est un grand pas en avant dans la réalisation de la procédure par voie électronique.

La signification par voie électronique doit renforcer l'efficacité de la justice pour ses acteurs. Elle doit également avoir des effets positifs pour le citoyen. Le ministre peut-il en préciser les avantages pour le justiciable?

Dans le projet de loi à l'examen, il est question d' "adresse judiciaire électronique" et d' "adresse d'élection de domicile électronique". La membre estime qu'il faut, à terme, arriver à l'attribution d'une adresse électronique unique à chaque personne physique ou morale. Tel n'étant pas encore le cas, on recourt à l'adresse d'élection de domicile électronique. La membre demande quand cette adresse doit être choisie, de quelle manière le citoyen ou la personne morale peut notifier cette adresse électronique et si cette adresse électronique est limitée à une affaire spécifique?

L'on opte pour un système dans le cadre duquel la personne est réputée avoir reçu une communication si elle a donné son accord explicite pour recevoir une signification par voie électronique. Pourquoi ce choix?

La Commission de protection de la vie privée a attiré l'attention sur le fait que des actes ou des données judiciaires sont envoyés à des adresses électroniques hors de l'Union européenne. Le projet de loi à l'examen en tient certes compte mais de quelle manière le contrôle sera-t-il effectué?

Mme Van Vaerenbergh indique que la problématique des secrétaires de parquet requiert une réflexion plus approfondie.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) observe que le projet de loi à l'examen porte essentiellement sur la législation relative à l'internement. Depuis un certain nombre d'années déjà, cette problématique fait l'objet de tentatives répétées pour mettre en place un instrument efficace qui permet de soigner les internés, d'une part, et qui protège suffisamment la société, d'autre part, tout en accordant l'attention requise aux victimes de certains faits précis.

La Belgique a, à de nombreuses reprises, été mise en demeure de mettre en œuvre la législation adoptée. Des efforts ont déjà été consentis en vue de construire des centres de psychiatrie médico-légale. Lorsqu'un interné séjourne en prison, on s'efforce également d'assurer un encadrement minimal. L'intervenante profite de l'occasion pour remercier les personnes qui

met geïnterneerden in moeilijke omstandigheden en met rudimentaire voorzieningen moeten werken te bedenken.

In het wetsontwerp wordt voldoende aandacht besteed aan de kwaliteit en de structuur van zowel het psychiatrisch-deskundige onderzoek en het uittekenen van het interneringstraject als aan de internering zelf.

Het is geruststellend dat op het terrein wordt gewerkt aan de uitbouw van een nieuwe specialisatie in de psychiatrie, zijnde de forensische psychiatrie, een beroepstitel die pas recentelijk erkend werd.

Internering zal in de toekomst pas mogelijk zijn bij bepaalde misdrijven. De heer Henri Heimans heeft tijdens de hoorzitting hierover gesteld dat internering geen middel mag zijn om iemand de nodige zorg te geven en dat aangezien internering een maatregel van onbeperkte duur is het niet verantwoord is om dit mogelijk te maken voor zeer lichte feiten. Hij heeft het wetsontwerp in het licht van deze vaststellingen positief geëvalueerd. Het lid sluit zich hierbij aan.

De spreekster wenst van de minister te vernemen wat het lot is van een persoon met een geestesstoornis die een strafbaar feit heeft gepleegd dat niet valt onder het toepassingsgebied van de nieuwe interneringswet? Wat moet de parketmagistraat in voorkomend geval doen? Zal de rechter die, niet tegenstaande de vordering van het parket, vaststelt dat de betrokkene te kampen heeft met een geestesstoornis nog een deskundigenonderzoek kunnen vorderen? Of moet de betrokkene zelf aantonen dat hij schuldonbekwaam is? Tijdens de hoorzittingen hebben een aantal sprekers de stelling verdedigd dat deze zaken middels alternatieve straffen zouden kunnen worden afgehandeld. De spreekster is het hiermee niet eens; het strafrecht is immers een schuldstrafrecht en geen pechstrafrecht. Zij vestigt er in dit verband de aandacht op dat voorgesteld zal worden om de terminologie van artikel 71 van het Strafwetboek aan te passen overeenkomstig de interneringswet opdat niet langer wordt gesproken over krankzinnigheid maar over een geestesstoornis die iemand oordeelsvermogen volledig heeft tenietgedaan.

Mevrouw Van Cauter vraagt of de overgangsbepalingen de rechtbank zullen toelaten om te beslissen tot de invrijheidstelling of het eventueel beëindigen van de maatregel tot internering wanneer vastgesteld wordt dat overeenkomstig de nieuwe wet de betrokkene niet in aanmerking komt voor de interneringsmaatregel.

Wat de elektronische betekening betreft, meent de spreekster begrepen te hebben dat de betekening enkel elektronisch kan gebeuren als de betrokkene aan wie

doivent travailler au quotidien avec des internés, dans des conditions difficiles et des structures rudimentaires.

Le projet de loi à l'examen prête une attention suffisante tant à la qualité et à la structure de l'expertise psychiatrique et de l'élaboration du parcours d'internement qu'à l'internement même.

Il est rassurant de constater que l'on s'attelle, sur le terrain, au développement d'une nouvelle spécialisation en psychiatrie, à savoir la psychiatrie médico-légale, titre professionnel qui n'a été reconnu que récemment.

À l'avenir, l'internement ne sera possible que dans le cas de certaines infractions. M. Henri Heimans a fait observer, au cours de l'audition, que l'internement ne pouvait servir à dispenser les soins nécessaires à une personne et que, comme l'internement est une mesure d'une durée illimitée, il ne se justifie pas de le permettre pour des faits mineurs. À la lumière de ces constatations, son évaluation du projet de loi est positive. La membre se rallie à cet avis.

L'intervenante s'enquiert auprès du ministre du sort réservé à d'une personne atteinte d'un trouble mental qui aurait commis un fait punissable ne relevant pas du champ d'application de la nouvelle loi relative à l'internement. Que doit faire le magistrat de parquet dans ce cas? Le juge qui constate que l'intéressé est atteint d'un trouble mental pourra-t-il, nonobstant la requête du parquet, encore requérir une expertise? Ou l'intéressé doit-il lui-même prouver son irresponsabilité? Au cours des auditions, un certain nombre d'orateurs ont soutenu que ces affaires pourraient se régler à l'aide de peines de substitution. L'intervenante ne partage pas cet avis; le droit pénal est en effet un droit qui punit la faute, et non un droit qui punit la malchance. Elle souligne à ce sujet qu'il sera proposé d'adapter la terminologie de l'article 71 du Code pénal à la loi relative à l'internement, de telle sorte qu'on ne parlera plus d'état de démence, mais de trouble mental qui a complètement aboli la capacité de discernement d'une personne?

Mme Van Cauter demande si les dispositions transitoires permettront au tribunal de décider de la libération ou de la fin éventuelle de la mesure d'internement lorsqu'il est constaté qu'en vertu de la nouvelle loi, l'intéressé ne peut plus faire l'objet d'une mesure d'internement.

En ce qui concerne la signification électronique, l'intervenante pense avoir compris que la signification ne peut se faire par voie électronique que si le signifié y

betekend wordt hiermee instemt. Het akkoord moet bij elke betekening opnieuw gegeven worden. Zij neemt aan dat de betrokkene ook duidelijk wordt gemaakt dat wanneer hij niet instemt met een elektronische weg de betekening volgens de gewone procedure zal gebeuren?

Het lid vraagt of het voor de overheid niet mogelijk was om zelf een federaal overheidsplatform te creëren waarbij alle overheidsdiensten hun documenten kunnen deponeren opdat deze allemaal dezelfde structuur zouden aannemen en gemakkelijk uitwisselbaar zouden zijn? Biedt het door de gerechtsdeurwaarder gecreëerde platform wel de nodige garanties inzake veiligheid?

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) stelt tevreden vast dat met de diverse potpourri-wetten de zaken in beweging komen. Voorliggend wetsontwerp omvat in hoofdzaak de internering en de elektronische betekening. Wat dit laatste betreft, blijft de bekommernis naar de bescherming van de gedagvaarde persoon.

Wat de problematiek van de parketsecretarissen betreft, deelt zij mee dat een amendement zal worden ingediend.

De spreekster herinnert de leden eraan dat de (door de Senaat overgezonden) wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen op het einde van de vorige legislatuur in sneltempo door de commissie voor de Justitie van de Kamer is behandeld geworden. De wet wou een einde maken aan de mensonterende situatie van de geïnterneerden. Mevrouw Becq neemt in dit verband de gelegenheid te baat om het baanbrekend werk van de heer Henri Heimans in deze materie te loven.

Voorleggend wetsontwerp legt de nadruk ligt op zorg en zorg-op-maat. Er worden aan de wet van 5 mei 2014 een aantal wijzigingen aangebracht die ervoor zullen zorgen dat het geheel werkbaar wordt. De hoorzittingen hierover waren zeer verhelderend en hebben een aantal heikele punten aan het licht gebracht waaraan bij wege van amendementen dient te worden verholpen.

Mevrouw Becq geeft een oplijsting van deze punten die tijdens de hoorzittingen aan bod zijn gekomen:

— De inkrimping van het toepassingsgebied van de interneringswet werd positief onthaald. Er werd aandacht gevraagd voor het lot van diegenen met een geestesstoornis die een licht vergrijp hebben gepleegd en derhalve buiten het toepassingsgebied vallen. De piste van de gedwongen opname werd als een mogelijke oplossing naar voren geschoven.

consent. Le consentement doit être donné pour chaque signification. Elle suppose que l'intéressé sera également informé du fait que s'il ne consent pas à la procédure par voie électronique, la signification suivra la procédure ordinaire.

La membre demande si l'autorité n'aurait pas pu créer elle-même une plateforme publique fédérale permettant à tous les services publics d'y déposer leurs documents afin que ceux-ci aient tous la même structure et soient facilement interchangeables. La plateforme créée par l'huissier de justice offre-t-elle les garanties nécessaires en matière de sécurité?

Mme Sonja Becq (CD&V) constate avec satisfaction que les diverses lois pot-pourri font avancer les choses. Le projet de loi à l'examen concerne essentiellement l'internement et la signification électronique. S'agissant de ce dernier point, la protection de la personne citée demeure un souci.

En ce qui concerne les secrétaires de parquet, elle annonce la présentation d'un amendement.

L'intervenante rappelle aux membres que c'est dans la précipitation que la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement des personnes (transmise par le Sénat) a été traitée par la commission de la Justice de la Chambre à la fin de la législature écoulée. La loi entendait mettre un terme à la situation dégradante des internés. À ce propos, Mme Becq profite de l'occasion pour saluer le travail de pionnier réalisé en la matière par M. Henri Heimans.

Le projet de loi à l'examen met l'accent sur les soins et sur les soins sur mesure. Un certain nombre de modifications apportées à la loi du 5 mai 2014 permettront à l'ensemble de fonctionner. Les auditions tenues à ce sujet ont été très éclairantes et ont révélé une série de points délicats auxquels il y a lieu de remédier par voie d'amendement.

Mme Becq dresse la liste de ces points abordés lors des auditions:

— Un accueil positif a été réservé à la limitation du champ d'application de la loi relative à l'internement. Il a été demandé de prêter attention au sort des personnes atteintes d'un trouble mental qui ont commis une faute légère et sont donc exclues du champ d'application de la loi. La piste de l'hospitalisation forcée a été avancée comme éventuelle solution.

— Inzake het deskundigenonderzoek werd de link gelegd met het nationaal register voor gerechtsdeskundigen. De deskundigen in de forensische psychiatrie zijn hierin opgenomen.

— De problematiek van de assessoren en het feit dat er geen psychiater meer maar een psycholoog zal zetelen.

— Het probleem van het beroepsgeheim.

— Het probleem van de inwerkingtreding.

— De rol van het slachtoffer.

— De problematiek van de centra voor inobservatiestelling, die pas vanaf 2020 operationeel zullen zijn, en de manier waarop dit in tussentijd dient te worden opgevangen.

Mevrouw Becq benadrukt het belang van dit wetsontwerp dat de nadruk legt op zorg en de mogelijkheden van behandelingen voor de geïnterneerden.

De heer Philippe Goffin (MR) herinnert eraan dat internering geen straf is: daarover heerst al te vaak verwarring en het is belangrijk eraan te herinneren dat internering een beschermingsmaatregel is. Er worden tegelijk twee doelen nagestreefd: de behandeling van de persoon met een ernstige psychische stoornis en de bescherming van de maatschappij. Die voorafgaande overwegingen moeten bij elke reflectie over internering als leidraad dienen en daarom moet men bij de lezing van de tekst die principes voor ogen houden.

De spreker onderstreept de kwaliteit van de tekst, die een vooruitgang vormt voor de behandeling van de geïnterneerden en prioriteit geeft aan zorg. Er moet een echt zorgtraject komen, met de nodige flexibiliteit, zodat aanpassing aan de situatie van elke gedetineerde mogelijk is.

De spreker vraagt het oordeel van de minister over de suggestie van Avocats.be aangaande de oprichting bij de rechtbank van eerste aanleg van een rechtbank voor de bescherming van de maatschappij in plaats van een kamer voor de bescherming van de maatschappij bij de strafuitvoeringsrechtbank. Is dat meer in overeenstemming met de principes van de internering? Is dat denkbaar? Wat denkt de minister van die suggestie?

Met betrekking tot de beperking van het toepassingsgebied van de internering vindt, afgezien van het College van procureurs-generaal, iedereen het een goede zaak dat wie geen ernstig misdrijf heeft gepleegd, niet mag worden geïnterneerd. Men mag niet vergeten

— En ce qui concerne l'expertise, le lien a été établi avec le registre national des experts judiciaires. Les experts en psychiatrie médico-légale y sont inscrits.

— Le problème des assesseurs et le fait que ce n'est plus un psychiatre, mais un psychologue qui siègera.

— Le problème du secret professionnel.

— Le problème de l'entrée en vigueur.

— Le rôle de la victime.

— Le problème des centres de mise en observation, qui ne seront opérationnels qu'à partir de 2020, et la manière dont cela doit être résolu dans l'intervalle.

Mme Becq relève l'importance du projet de loi à l'examen, qui met l'accent sur les soins et les possibilités de traitement des internés.

M. Philippe Goffin (MR) rappelle que l'internement n'est pas une peine: trop souvent, il y a une confusion à cet égard et pourtant, il est important de rappeler que l'internement est une mesure de protection. Deux objectifs sont poursuivis de manière conjointe: le traitement de la personne présentant un trouble psychique grave et la protection de la société. Ce sont ces considérations préalables qui doivent guider toute réflexion sur l'internement et dès lors, ce sont ces principes à avoir à l'esprit à la lecture de ce texte.

L'orateur souligne la qualité de ce texte qui apporte des avancées dans la prise en charge des internés et met la priorité sur les soins. Un véritable trajet de soins doit être mis en place, avec la flexibilité requise pour qu'il puisse s'adapter à la situation de chaque interné.

L'orateur demande l'avis du ministre sur la suggestion d'Avocats.be concernant l'instauration, au sein du tribunal de première instance, d'un tribunal de protection sociale, au lieu d'intégrer une chambre de protection sociale au sein du tribunal de l'application des peines. Cela est-il davantage en conformité avec les principes de l'internement? Est-ce envisageable? Que pense le ministre de cette suggestion?

Concernant la limitation du champ d'application de l'internement, à part le Collège des Procureurs-généraux, tout le monde s'accorde pour dire que c'est une bonne chose que les personnes n'ayant pas commis une infraction grave ne puissent se retrouver

dat internering een bijzonder zware maatregel is, omdat er geen einde aan verbonden is: internering kan snel geschieden, maar het is veel moeilijker om iemand daaruit te halen.

Maar hoe kan men er dan toekomen dat wie in de toekomst niet meer wordt geïnterneerd, toch nog recht heeft op zorg? Hoe kan men tegemoetkomen aan de in de hoorzittingen geopperde vragen – die de spreker deelt – waarin vaak werd gewezen op de onzekerheid van het lot van wie in de toekomst niet meer zal worden geïnterneerd?

Wat gebeurt er als iemand die een diefstal heeft gepleegd, beschouwd wordt als onverantwoordelijk voor zijn daden, een mogelijke gevaarlijke psychopaat is, maar niet kan worden geïnterneerd? Dat is een moeilijke vraag op het vlak van de verantwoordelijkheid ten opzichte van de maatschappij. Het besluit is dat onze maatschappij meer moet investeren in geestelijke gezondheidszorg. Beschikt de minister over een raming van het aantal mensen die momenteel geïnterneerd zijn maar dat in de toekomst niet meer zouden zijn?

Er is in geen enkele overgangsbepaling voorzien voor degenen die thans geïnterneerd zijn. Is een herbeoordeling van hun dossier in het licht van die nieuwe bepalingen denkbaar?

Hoeveel veroordeelden per jaar worden geïnterneerd? Is de minister van plan bijkomende maatregelen te nemen om veroordeelden met een geestesstoornis die niet moeten worden geïnterneerd aangepaste en kwaliteitsvolle zorg te bieden?

Waarom wordt bij de assessoren in de kamer voor de bescherming van de maatschappij niet voorzien in een psychiater? Is dat omdat de minister denkt dat dit geen voltijds werk zal zijn? Zijn er nog andere verantwoordingen? Pro memorie: momenteel tellen de commissies tot bescherming van de maatschappij een psychiater die ze kan informeren over de evolutie van de geestestoestand van de geïnterneerde. Zouden die psychiaters geen assessor willen worden? Bovendien is tijdens de hoorzittingen gesteld dat een psychiater informatie zal verstrekken aan een andere arts.

Aangaande de hier illegaal verblijvende geïnterneerden, voeren sommigen aan dat de uitsluiting van illegaal verblijvende geïnterneerden van de nadere uitvoeringsregels hen *de facto* tot levenslang veroordeelt: is de minister met die opmerking eens?

Met betrekking tot de invrijheidstelling op proef zij erop gewezen dat, ofschoon de kamer voor de bescherming van de maatschappij geen definitieve invrijheidstelling

internées. Il ne faut pas oublier que l'internement est une mesure très lourde puisqu'elle n'a pas de fin: si l'internement peut être rapide, il est beaucoup plus difficile d'extraire une personne de ce système.

Mais comment arriver alors à ce que les personnes qui à l'avenir ne seront plus internées aient des soins? Comment répondre aux interrogations des personnes auditionnées, que partage l'orateur, qui ont souvent souligné l'incertitude du sort des personnes qui, à l'avenir, ne pourront plus être internées?

Quid si une personne ayant commis un vol est considérée comme irresponsable de ses actes, est un potentiel dangereux psychopathe mais ne peut relever de l'internement? C'est une question difficile au niveau de la responsabilité face à la société. La conclusion est que notre société doit investir plus dans les soins de santé mentale. Le ministre dispose-t-il d'une évaluation du nombre de personnes actuellement internées qui ne le seraient plus à l'avenir?

Aucune disposition transitoire n'est prévue pour les personnes actuellement internées. Une réévaluation de leur dossier à la lumière de ces nouvelles dispositions est-elle envisageable?

Combien y a-t-il de condamnés qui sont internés par an? Le ministre compte-t-il prendre des mesures supplémentaires pour assurer aux condamnés présentant un trouble mental mais ne devant pas faire l'objet d'un internement des soins adaptés et de qualité?

Pourquoi ne pas prévoir un psychiatre parmi les assesseurs au sein de la chambre de protection sociale? Est-ce parce que le ministre pense qu'il n'y aura pas de vocation pour faire ce travail à temps plein? Y-a-t-il d'autres justifications? Pour rappel, actuellement, les commissions de défense sociale sont composées d'un médecin psychiatre susceptible de les éclairer sur l'évolution de l'état mental de l'interné. Ces médecins psychiatres ne voudraient-ils pas devenir assesseur? Par ailleurs, durant les auditions, il a été dit qu'un psychiatre donnera des informations à un autre médecin.

Concernant les internés en séjour illégal, certains avancent que l'exclusion des internés en séjour illégal des modalités d'exécution de l'internement les condamne de fait à perpétuité: le ministre partage-t-il cette remarque?

Concernant la libération à l'essai, si la chambre de protection sociale n'octroie pas de libération définitive, les conditions de libération à l'essai peuvent être

toekent, de voorwaarden voor invrijheidstelling op proef kunnen worden aangepast “zonder deze echter te kunnen verscherpen of bijkomende voorwaarden te kunnen opleggen”. *Quid* als de kamer voor de bescherming van de maatschappij meent dat de voorwaarden voor invrijheidstelling op proef niettemin moeten worden verstrengd? Zal de kamer over enige armslag beschikken om de voorwaarden bij te stellen (artikel 200 tot wijziging van artikel 73 van de wet betreffende de internering van personen).

Vervolgens wordt ingegaan op de proeftijd, die drie jaar duurt en die met twee jaar kan worden verlengd. Verscheidene sprekers wensten dat de huidige regeling wordt gehandhaafd, dat wil zeggen dat verlenging met maximaal twee jaar mogelijk is, om de kamer voor de bescherming van de maatschappij de mogelijkheid te laten de verlengingstermijn af te stemmen op de situatie van de geïnterneerde.

Daarnaast stelt het wetsontwerp in uitzicht dat de definitieve invrijheidstelling kan worden verleend op voorwaarde dat “niet te vrezen valt dat de geïnterneerde persoon, al dan niet ten gevolge van zijn geestesstoornis (...) opnieuw misdrijven (...) zal plegen”. *Quid* inzake de bewoordingen “al dan niet”? Zulks wekt de indruk dat de internering zou kunnen voortduren om een andere reden dan de geestesstoornis. Dat is onaanvaardbaar (artikel 196 tot wijziging van artikel 66 van de wet betreffende de internering van personen).

Voorts gaat de spreker in op de vraag van het College van procureurs-generaal om de bepaling te schrappen die het openbaar ministerie ertoe zou verplichten een relaas van de feiten te geven, terwijl dat in de meeste gevallen al opgenomen is in het vonnis. Waarom werd aan die vraag geen gehoor gegeven? Zijn er belemmeringen om die verplichting af te schaffen?

Om het niet tot een aanhouding en een heropsluiting in de gevangenis te laten komen in de gevallen waarin dat niet gerechtvaardigd is, werd voorgesteld te voorzien in de mogelijkheid van een opname in een beveiligde dienst, hetzij een ziekenhuisdienst of een FPC: hoe staat de minister tegenover dat voorstel?

De mogelijkheid van een inobservatiestelling is uiteraard een uitstekende zaak. Niettemin wil de spreker meer weten over de oprichting van het tegen 2020 in uitzicht gestelde klinisch observatiecentrum: welke precieze termijnen heeft de minister in dat verband vastgelegd? Hoe denkt hij de inobservatiestelling en de expertises ondertussen concreet te organiseren? Sommigen zijn voorstander van een klinisch observatiecentrum per rechtsgebied van het hof van beroep. Hoe staat de minister daartegenover?

“adaptées sans toutefois les renforcer ou en imposer de supplémentaires”. *Quid* si la chambre de protection sociale estime qu’il faut pourtant durcir les conditions de libération à l’essai? Disposera-t-elle d’une certaine latitude pour adapter les conditions? (art. 200 modifiant l’art. 73 de la Loi sur l’internement des personnes).

En ce qui concerne le délai d’épreuve, qui dure trois ans et peut être prolongé de deux ans, plusieurs intervenants ont souhaité que le système actuel soit maintenu, c’est-à-dire que la prolongation soit possible pour deux ans au maximum, de manière à laisser à la chambre de protection sociale la possibilité d’adapter le délai de prolongation à la situation de l’interné.

Par ailleurs, le projet prévoit que la libération définitive peut être octroyée à condition qu’il n’y ait “plus à craindre qu’à cause de son trouble mental ou non, la personne internée commettra à nouveau une infraction”. *Quid* du “ou non”? Cela laisse penser que l’internement pourrait perdurer pour une autre raison que le trouble mental, ce qui n’est pas acceptable (art. 196, modifiant l’article 66 de la Loi sur l’internement des personnes)?

L’orateur poursuit avec la demande du Collège des Procureurs généraux de supprimer la disposition qui oblige le Ministère public à rédiger un exposé des faits qui, dans la plupart des cas, figure déjà au jugement. Pourquoi cette demande n’a-t-elle pas été suivie? Y a-t-il des obstacles à la suppression de cette obligation?

Par ailleurs, pour ne pas donner lieu à une arrestation et à un retour en prison dans les cas où cela ne se justifie pas, il a été suggéré de prévoir une possibilité d’admission d’une personne dans un service sécurisé, que ce soit un service hospitalier ou un CPL: que pense le ministre de cette suggestion?

Prévoir une mise en observation est évidemment une excellente chose. L’orateur souhaite néanmoins en savoir davantage sur la création du centre d’observation clinique annoncé pour 2020: quels sont les délais précis que s’est fixé le ministre? Dans l’intervalle, comment compte-t-il concrètement organiser la mise en observation et les expertises? Certains veulent qu’il y ait un centre d’observation clinique par ressort de Cour d’appel. Qu’en pense le ministre?

De termijn van één jaar, in plaats van zes maanden, tussen twee verschijningen voor de kamer voor de bescherming van de maatschappij lijkt voor sommige actoren in het veld te lang te zijn. Wat is het standpunt van de minister? Waarom wordt voor een langere termijn gekozen?

Actoren in het veld vragen dat de geïnterneerden sneller opnieuw over hun sociale rechten zouden beschikken, zodat hun resocialisatie kan worden bevorderd. Hoe staat de minister daartegenover?

Is het ten slotte realistisch de ontworpen wet in werking te willen doen treden op 1 juli 2016? Voor de actoren in het veld is dat te krap bemeten.

De heer Goffin besluit dat het wetsontwerp heel wat verbeteringen meebrengt voor de begeleiding van de geïnterneerden in ons land, wat een absolute noodzaak is.

Le délai d'un an entre deux passages devant la chambre de protection sociale, au lieu de six mois, semble trop long à certains acteurs de terrain. Qu'en pense le ministre? Pourquoi allonger ce délai?

Des acteurs de terrain demandent que les internés puissent récupérer plus rapidement leurs droits sociaux, afin d'assurer leur réinsertion. Quel est l'avis du ministre à ce sujet?

Enfin, l'entrée en vigueur du projet de loi au 1er juillet 2016 est-elle réaliste? Les acteurs de terrain disent que le timing est trop court.

M. Goffin conclut que le projet de loi apporte de nombreuses améliorations à la prise en charge des internés dans notre pays, et c'est une absolue nécessité.

De heer Marcel Cheron (Ecolo-Groen) vraagt of er in het kader van de beoogde betekening op elektronische wijze voldoende garanties kunnen worden geboden voor de authenticiteit van de bronnen. Hij wijst erop dat het vandaag de dag voor een doorsnee-informaticagebruiker een koud kunstje is om documenten in pdf-formaat te kraken.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) staat eveneens stil bij de ontworpen bepalingen inzake de betekening op elektronische wijze.

In de eerste plaats vraagt zij of er kan worden gewaarborgd dat de gerechtsdeurwaarder zelf, en niet eender wie die deel uitmaakt van zijn studie, de handelingen kan verrichten.

Ten tweede wenst zij te weten waarom de regering ervoor opteert om de gegevensbank te laten organiseren door de betrokken beroepsgroep (de gerechtsdeurwaarders). Waarom huisvest Justitie niet zelf deze gegevensbank?

De heer Gautier Calomne (MR) merkt op dat men er rekening moet mee houden dat niet elke rechtsonderhorige voldoende vertrouwd is met de digitale wereld. Het is dus maar de vraag of het aangewezen is om zonder meer over te gaan tot een betekening op elektronische wijze. Hoe zal men kunnen nagaan of de betrokkene werkelijk kennis heeft genomen van het langs elektronische weg betekende document?

B. Antwoorden van de minister

De heer Koen Geens, minister van Justitie, staat vooreerst stil bij de suggesties en vragen om de inwerkingtreding van het wetsontwerp uit te stellen tot het najaar. Hij gaat hiermee akkoord, maar raadt aan dat de ontworpen regelingen uiterlijk op 1 oktober 2016 in werking zouden treden.

Over de beperking van het toepassingsgebied van de vernieuwde interneringswet

De minister herhaalt in de eerste plaats de cumulatieve criteria waaraan voortaan zal moeten worden voldaan vooraleer er een internering kan worden opgelegd.

1° het gaat om feiten die kunnen worden gekwalificeerd als een misdaad of wanbedrijf die een aantasting of een bedreiging van de fysieke of psychische integriteit heeft opgeleverd.

M. Marcel Cheron (Ecolo-Groen) demande si l'on pourra, dans le cadre de la signification par voie électronique visée dans le projet, offrir des garanties suffisantes en matière d'authenticité des sources. Il souligne qu'à l'heure actuelle, c'est un jeu d'enfant, pour un utilisateur informatique moyen, de "craquer" des documents au format PDF.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) revient elle aussi brièvement sur les dispositions prévues en matière de signification par voie électronique.

Elle demande en premier lieu s'il peut être garanti que l'huissier de justice accomplira lui-même les actes, et pas n'importe quel collaborateur de son étude.

Deuxièmement, elle souhaite savoir pourquoi le gouvernement choisit de confier à la profession concernée (les huissiers de justice) le soin d'organiser la banque de données. Pourquoi la Justice n'héberge-t-elle pas cette banque de données?

M. Gautier Calomne (MR) fait observer qu'il faut tenir compte du fait que tous les justiciables ne sont pas nécessairement suffisamment familiarisés avec l'univers du numérique. On peut dès lors se demander s'il est opportun de passer sans transition à la signification par voie électronique. Comment pourra-t-on vérifier si l'intéressé a réellement pris connaissance du document envoyé par voie électronique?

B. Réponses du ministre

M. Koen Geens, ministre de la Justice, répond tout d'abord aux suggestions et aux demandes visant à reporter l'entrée en vigueur du projet de loi à l'automne. Il est d'accord sur le principe, mais il recommande une entrée en vigueur des dispositions du projet au plus tard au 1er octobre 2016.

En ce qui concerne la limitation du champ d'application de la nouvelle loi relative à l'internement des personnes

Tout d'abord, le ministre répète les critères cumulatifs auxquels il faudra désormais satisfaire avant de pouvoir imposer un internement.

1° il s'agit de faits pouvant être qualifiés crime ou délit ayant entraîné une atteinte ou une menace de l'intégrité physique ou psychique.

Dienaangaande wordt er de aandacht op gevestigd dat deze omschrijving reeds veel misdrijven omvat, ook een reeks die men soms als relatief minder ernstig beschouwt. De minister schat dienaangaande in dat tengevolge van deze nieuwe drempel het aantal interneringen met 10 à 15 % zou kunnen dalen.

2° de dader lijdt op het ogenblik van de beoordeling aan een geestesstoornis die zijn oordeelsvermogen of de controle over zijn daden tenietdoet of ernstig aantast. In dit verband wordt ook het verschil benadrukt met de ontoerekeningsvatbaarheid die wordt geregeld in artikel 71 van het Strafwetboek. Wanneer de rechter die bepaling wil toepassen, dan dient hij een beoordeling te maken van de geestestoestand op het ogenblik dat de feiten werden gepleegd. De minister merkt op dat dit verschillende tijdstip van beoordeling niet voldoende in de verf werd gezet door sommige sprekers tijdens de hoorzittingen van 23 en 24 februari. Dit is nochtans van cruciaal belang.

3° het gevaar bestaat dat de dader, als gevolg van zijn geestesstoornis, eventueel in samenhang met andere risicofactoren, opnieuw misdrijven zoals vermeld in 1° zal plegen.

Er wordt nogmaals onderstreept dat de internering een beveiligingsmaatregel is en geen straf. Het gaat om een zware maatregel, gelet de onbepaalde duur en de mogelijkheid tot vrijheidsberoving. Het is daarom disproportioneel om de maatregel toe te staan voor feiten waaruit geen werkelijk sociaal gevaar blijkt. De minister verwijst dienaangaande naar de rechtspraak van het EHRM.

Vervolgens gaat de minister in op de opmerkingen van het College van procureurs-generaal en de Raad van State in verband met de "straffeloosheid" die zou gelden voor geestesgestoorde daders van (loutere) vermogensmisdrijven. Het College en de Raad van State zijn immers van oordeel dat er geen straf of maatregel kan worden opgelegd omdat dergelijke daders op grond van artikel 71 van het Strafwetboek (zoals het zal gelden na wijziging door het voorliggende wetsontwerp) moeten worden vrijgesproken.

Er wordt daarbij op gewezen dat de term "straffeloosheid" eigenlijk niet op zijn plaats is: de internering is geen straf.

Voorts merkt de minister ook op dat niet iedere geestesgestoorde valt onder het toepassingsgebied van de schulditsluitingsgrond van artikel 71, die enkel van toepassing is op volledig niet-toerekeningsvatbare daders. Het gaat dus om een zeer beperkt toepassingsgebied, want volledige niet-toerekeningsvatbaarheid is

À cet égard, le ministre attire l'attention sur le fait que cette définition comprend déjà de nombreuses infractions, y compris certaines que l'on considère parfois comme relativement moins graves. Le ministre estime en la matière qu'avec l'instauration de ce nouveau seuil, le nombre d'internements pourrait baisser de 10 à 15 %.

2° l'auteur est atteint au moment de l'appréciation des faits d'un trouble mental qui altère gravement sa capacité de discernement ou de contrôle de ses actes. À cet égard, le ministre souligne également la différence avec l'irresponsabilité qui est réglée à l'article 71 du Code pénal. Lorsque le juge veut appliquer cette disposition, il doit apprécier l'état mental de l'auteur au moment où les faits ont été commis. Le ministre fait observer que ce décalage du moment d'appréciation par rapport aux faits n'a pas été suffisamment mis en évidence par certains orateurs lors des auditions des 23 et 24 février. Cet aspect revêt pourtant une importance cruciale.

3° du fait du trouble mental, le cas échéant conjugué à d'autres facteurs de risque, la personne risque de commettre de nouvelles infractions, telles que mentionnées au 1°.

Le ministre souligne une fois encore qu'un internement est une mesure de sûreté et non une sanction. Il s'agit d'une mesure lourde dès lors que sa durée est indéterminée et qu'elle peut donner lieu à une privation de liberté. C'est pourquoi il est disproportionné d'autoriser cette mesure pour des faits qui ne font apparaître aucun danger réel pour la société. Le ministre renvoie, à cet égard, à la jurisprudence de la CEDH.

Le ministre aborde ensuite les observations du Collège des procureurs généraux et du Conseil d'État à propos de "l'impunité" dont jouiraient les malades mentaux auteurs de (simples) infractions contre les biens. Le Collège et le Conseil d'État estiment en effet qu'aucune peine ou mesure ne peut être infligée dès lors que de tels auteurs doivent être acquittés sur la base de l'article 71 du Code pénal (tel qu'il s'appliquera après les modifications apportées par le projet de loi à l'examen).

L'attention est attirée sur le fait que le terme "impunité" n'est en fait pas pertinent ici: l'internement n'est pas une peine.

Le ministre fait également remarquer que tous les malades mentaux ne relèvent pas du champ d'application de la cause absolutoire de l'article 71, qui s'applique uniquement aux auteurs totalement irresponsables. Il s'agit donc d'un champ d'application très restreint, car les cas d'irresponsabilité totale sont exceptionnels. La

uitzonderlijk. Een persoon die dus niet volledig “krankzinning” (geestesgestoord) is, wordt niet vrijgesproken op basis van artikel 71. Wanneer hij minder ernstige feiten heeft gepleegd kan de rechter bij niet-vrijspraak natuurlijk rekening houden met zijn toestand (verzachtende omstandigheid) en hem een straf met uitstel of probatie geven (bv. behandeling). Het parket kan in bepaalde gevallen een collocatie of een pretoriaanse probatie opleggen. (De internering is ook mogelijk voor verminderd toerekeningsvatbare daders). Terzijde wordt aangestipt dat de minister er niet tegen gekant is, naar aanleiding van een globale hervorming van het strafrecht, zoals in Nederland het geval is, de invoering van een gedeeltelijke niet-toerekeningsvatbaarheid te overwegen. Hij meent echter dat een dergelijke vernieuwing niet zijn plaats heeft in het kader van de eerder punctuele aanpassing van het interneringsrecht. Ook voert hij aan dat de Nederlandse wetgeving niet onverdeeld positief wordt beoordeeld. Er wordt ook herhaald dat de vraag naar de toerekeningsvatbaarheid op een ander ogenblik wordt beoordeeld dan de vraag met betrekking tot de eventuele internering.

Indien er geen volledige geestesgestoordheid kan worden ingeroepen, dan kan er steeds een straf worden opgelegd. De minister benadrukt evenwel dat de bestraffing geen doel is dat ten alle prijze moet worden nagestreefd en zegt dat het in dit geval aangewezen kan zijn om een beroep te doen op de mogelijkheden die de alternatieve bestraffing biedt. In dit verband worden ook de geuite bezwaren (met name het feit dat de geestesgestoorde dader niet altijd zijn instemming kan geven) beantwoord. Het feit dat de dader geen instemming zou kunnen geven, belet niet dat men nog steeds een effectieve straf kan opleggen en dat hem tijdens het ondergaan van die straf de noodzakelijke zorg wordt verstrekt. De minister benadrukt dat de nodige financiële middelen zullen worden ingezet om dit recht op zorg ook daadwerkelijk te verwezenlijken. Hij maakt in dit verband ook melding van de studie die hij voert in samenwerking met zijn collega van Volksgezondheid en die de tenlasteneming van de zorg voor gedetineerden door het departement Volksgezondheid beoogt.

Ook meldt de minister dat hij naar aanleiding van de hervorming van het strafrecht overweegt om een nieuw autonome straf in te voeren: het opleggen van een verplichte psychiatrische behandeling. Hij stipt ook aan dat het in de toekomst (na wijziging van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten) mogelijk moet worden om gedetineerde veroordeelden met een geestesstoornis tijdelijk in een beveiligde inrichting buiten de gevangenis te plaatsen.

personne qui n'est pas totalement “démence” (malade mentale) ne sera pas acquittée sur la base de l'article 71. Si elle a commis des faits moins graves, le juge peut, en cas de non-acquittement, tenir naturellement compte de son état (circonstances atténuantes) et lui infliger une peine avec sursis ou probatoire (par ex. un traitement). Dans certains cas, le parquet peut ordonner une collocation ou une probation prétorienne. (L'internement est également possible pour les auteurs dont la responsabilité est atténuée). Il faut souligner au passage que le ministre n'est pas opposé, dans le cadre d'une réforme globale du droit pénal, à l'idée d'instaurer une irresponsabilité partielle, comme les Pays-Bas l'ont fait. Il estime cependant qu'un tel changement n'a pas sa place dans le cadre de la modification plutôt ponctuelle du droit en matière d'internement. Il précise également que la législation néerlandaise ne fait pas l'objet d'avis unanimement positifs. Il répète aussi que la question de la responsabilité est appréciée à un autre moment que la question de l'éventuel internement.

Si un trouble mental total ne peut être invoqué, une peine peut toujours être infligée. Le ministre souligne cependant que la sanction n'est pas un objectif qui doit être poursuivi à tout prix et déclare qu'il peut s'indiquer, dans ce cas, de recourir aux possibilités offertes par les peines alternatives. À cet égard, il répond également aux objections émises (à savoir le fait que l'auteur souffrant d'un trouble mental ne peut pas toujours donner son accord). Le fait que l'auteur ne peut pas donner son accord n'empêche pas de lui infliger une peine effective et de lui fournir les soins nécessaires pendant qu'il purge sa peine. Le ministre souligne que les moyens financiers nécessaires seront engagés en vue de concrétiser réellement ce droit à recevoir des soins. À cet égard, il mentionne également l'étude qu'il est en train de mener en collaboration avec sa collègue de la Santé publique, et qui vise à ce que les soins aux détenus soient pris en charge par le département de la Santé publique.

Le ministre souligne également qu'à l'occasion de la réforme du droit pénal, il envisage d'instaurer une nouvelle peine autonome: le traitement psychiatrique obligatoire. Il souligne aussi qu'à l'avenir (après modification de la loi du 17 mai 2006 relative au statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d'exécution de la peine), il devra être possible de placer temporairement les détenus condamnés souffrant d'un trouble mental dans une institution sécurisée extérieure à la prison.

In een volgend punt licht de minister toe dat ten aanzien van een persoon die (herhaalde) lichte misdrijven pleegt of voor (minder ernstige) overlast zorgt, een burgerlijke gedwongen opname (collocatie) kan worden bevolen op grond van de wet van 26 mei 1990 betreffende de bescherming van de geesteszieke persoon. Dit kan wanneer de betrokkene een zeker gevaar betekent. Ook via een zogenaamde pretoriaanse probatie kan het parket, eventueel in bemiddeling met de persoon, zijn omgeving en zijn arts, een psychiatrische oplossing zoeken.

Ten slotte legt de minister uit dat er voor de schadeafwikkeling van vermogensmisdrijven – die toch vooral materiële en financiële schade veroorzaken – artikel 1386 van het Burgerlijk Wetboek steeds van toepassing blijft. Ook ziet hij niet goed in hoe financiële fraude en oplichting zouden worden gepleegd door daders die leiden aan geestesstoornissen zoals psychose, schizofrenie, of paranoia. Die stoornissen laten niet toe om dergelijke “intellectuele misdrijven” te plegen. Psychopaten kunnen dit wel. Zij hebben antisociale persoonlijkheidsstoornissen zoals narcisme, gebrek aan empathie, manipuleringsdrang e.d. Doch deze personen zijn juridisch gezien wel toerekeningsvatbaar want ze handelen “wetens en willens” en kunnen dus worden gestraft.

Over de uitgaansvergunningen voor geïnterneerden zonder wettige verblijfstitel

De minister verwijst dienaangaande naar artikel 148 van de wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie (de Potpourri II-wet) tot invoeging van artikel 20 van de eerder genoemde wet van 17 mei 2006. Deze en de voorliggende ontworpen wijziging (artikel 157 van het wetsontwerp) zijn gelijkaardig en kunnen op grond van dezelfde motieven worden verantwoord: de uitgaansvergunningen met het oog op reclassering worden toegekend met het oog op de voorbereiding of uitwerking van een reclassering in België. Het statuut van de betrokken personen laat evenwel niet toe dat hen dergelijke uitgaansvergunningen worden toegekend. Zij kunnen alleen in vrijheid worden gesteld met het oog op een verwijdering van het grondgebied.

Voor de uitgaansvergunning werd wel een uitzondering gemaakt, namelijk:

— deze om affectieve, sociale, morele, juridische, familiale, therapeutische, opleidings- of professionele belangen te behartigen;

Le ministre explique ensuite que, pour les personnes ayant commis des infractions mineures (de manière répétée) ou ayant occasionné des nuisances (mineures), il est possible d'imposer une admission forcée au sur le plan civil (internement) sur la base de la loi du 26 juin 1990 relative à la protection de la personne des malades mentaux. Cette possibilité existe lorsque l'intéressé représente un certain danger. Le parquet peut aussi, au moyen d'une probation prétorienne, chercher une solution psychiatrique, éventuellement en concertation avec la personne, son entourage et son médecin.

Enfin, le ministre explique que l'article 1386 du Code civil reste applicable à la réparation des infractions contre les biens – qui causent de toute façon surtout des dommages matériels et financiers. Il ne perçoit pas non plus très bien comment la fraude et l'escroquerie financières pourraient être le fait d'auteurs atteints de troubles mentaux tels que la psychose, la schizophrénie ou la paranoïa. Ces troubles ne permettent pas de commettre de telles “infractions intellectuelles”. Les psychopathes en sont en revanche capables. Ils présentent des troubles de la personnalité antisociaux tels que le narcissisme, l'absence d'empathie, la pulsion de manipulation, etc. Toutefois, d'un point de vue juridique, ces personnes sont considérées comme étant parfaitement responsables de leurs actes, parce qu'elles agissent “sciemment et volontairement”, et elles peuvent donc être punies.

Concernant les permissions de sortie pour les personnes internées ne disposant pas d'un titre de séjour valable

Le ministre renvoie à ce sujet à l'article 148 de la loi du 5 février 2016 modifiant le droit pénal et la procédure pénale et portant des dispositions diverses en matière de justice (la loi pot-pourri II), qui insère l'article 20 de la loi précitée du 17 mai 2006. Cette modification et la modification proposée à l'examen (article 157 du projet de loi) sont similaires et peuvent se justifier sur la base des mêmes motifs: les permissions de sortie à des fins de reclassement sont accordées en vue de la préparation ou de la mise en œuvre d'un reclassement en Belgique. Le statut des personnes concernées n'autorise toutefois pas que de telles permissions de sortie leur soient accordées. Elles ne peuvent être libérées qu'en vue d'un éloignement du territoire.

Pour la permission de sortie, une exception a toutefois été prévue, à savoir:

— la permission pour défendre des intérêts affectifs, sociaux, moraux, juridiques, familiaux, thérapeutiques, de formation ou professionnels;

— deze om een medisch onderzoek of een medische behandeling buiten de inrichting te ondergaan.

De minister benadrukt ook dat deze personen kunnen worden vrijgesteld van internering. Deze vervroegde invrijheidstelling met het oog op verwijdering van het grondgebied kan uitsluitend worden toegekend onder voorwaarden. De tegenaanwijzingen houden verband met de vraag of de betrokkene onvoldoende in de mogelijkheid is om onderdak te hebben, of er een risico bestaat op recidive of lastig vallen slachtoffers en met de geleverde inspanningen om de burgerlijke partij te vergoeden (zie artikel 28 van de interneringswet).

De ontworpen wijzigingen voorziet ook in de weglating van de tegenaanwijzing waarin artikel 28, § 1, 2°, van de interneringswet voorziet (*“de onvoldoende verbetering van de geestesstoornis waaraan de geïnterneerde persoon lijdt, tenzij deze uitvoeringsmodaliteit juist tot doel heeft een aangepast ambulant of residentiële behandelingsprogramma te volgen”* – zie artikel 162 van het wetsontwerp). Nagaan in welke mate de in het thuisland aangeboden ambulante of residentiële behandelingsprogramma's tegemoet komen aan de vereisten, is immers zeer moeilijk en te evalueren door de KBM. Deze tegenaanwijzing zou aldus een sterke belemmering kunnen betekenen voor de toekenning van de vrijstelling.

Na een proeftijd van 6 jaar zijn ze geacht van rechtswege definitief vrijgesteld te zijn (artikel 42, § 2, van de vernieuwde interneringswet – zie artikel 172 van het wetsontwerp).

Met betrekking tot de internering van veroordeelden

De minister wijst er in de eerste plaats op dat de opeenvolgende wetswijzigingen niet alle kritiek hebben kunnen wegnemen ten aanzien van de regeling die het mogelijk maakt om veroordeelden te interneren (zie dienaangaande de wet van 9 april 1930 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen, gewoontemisdadigers en plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten).

Daardoor is de oude regeling nog steeds van kracht (zie artikel 21 van de wet van 9 april 1930). De kritiek daarop heeft betrekking op:

— het feit dat de internering wordt opgelegd zonder tegensprekelijk psychiatrisch onderzoek door een externe deskundige (het onderzoek gebeurt door de gevangenispsychiater);

— la permission pour subir un examen ou un traitement médical en dehors de l'établissement.

Le ministre souligne également que ces personnes peuvent être libérées de l'internement. Cette libération anticipée en vue de l'éloignement du territoire peut uniquement être accordée sous conditions. Les contre-indications portent sur la question de savoir si l'intéressé a des possibilités insuffisantes d'avoir un logement; s'il présente un risque de récidive ou un risque d'importuner les victimes; et sur les efforts consentis pour indemniser la partie civile (voir article 28 de la loi relative à l'internement).

Les modifications proposées prévoient également la suppression de la contre-indication prévue à l'article 28, § 1er, 2°, de la loi relative à l'internement (*“l'amélioration insuffisante du trouble mental dont est atteinte la personne internée, à moins que cette modalité d'exécution ait précisément pour but de suivre un programme thérapeutique ambulatoire ou résidentiel adapté”* – voir article 162 du projet de loi). Il est en effet très difficile pour la CPS d'examiner et d'évaluer dans quelle mesure les programmes thérapeutiques ambulatoires ou résidentiels proposés dans le pays d'origine répondent aux exigences.

Après une période d'essai de six ans, ces personnes sont réputées libérées définitivement de plein droit (article 42, § 2, de la loi révisée relative à l'internement – voir article 172 du projet de loi).

Concernant l'internement de personnes condamnées

Le ministre fait observer en premier lieu que les modifications législatives successives n'ont pas permis de lever toutes les critiques formulées à l'égard de la réglementation autorisant l'internement de personnes condamnées (voir à ce sujet la loi du 9 avril 1930 de défense sociale à l'égard des anormaux, des délinquants d'habitude et des auteurs de certains délits sexuels).

Par conséquent, l'ancienne réglementation reste en vigueur (voir article 21 de la loi du 9 avril 1930). Les critiques à cet égard portent sur le fait que:

— l'internement est imposé sans examen psychiatrique contradictoire par un expert externe (l'examen est effectué par le psychiatre de la prison);

— de beslissing wordt genomen door de minister en niet door een rechter, hoewel het statuut van de veroordeelde wijzigt (hij wordt geïnterneerde);

— er geen bijzondere beroepsprocedure bestaat.

De regering beoogt een aangepaste nieuwe regeling in te voeren (zie de ontworpen artikelen 77/1 tot 77/9 van de vernieuwde interneringswet – artikelen 204 tot 216 van het wetsontwerp). De minister zet de krachtlijnen van deze nieuwe regeling uiteen.

Wanneer er bij een veroordeelde in detentie een geestesstoornis met een duurzaam karakter wordt vastgesteld die zijn oordeelsvermogen of de controle over zijn daden teniet doet of ernstig aantast en er ten aanzien van hem een gevaar bestaat dat hij tengevolge van die geestesstoornis opnieuw misdrijven zou plegen die aanleiding kunnen geven tot een internering, dan kan hij, op verzoek van de gevangenisdirecteur en na advies van de gevangenispsychiater worden geïnterneerd door een beslissing van de KBM. Vooraleer te beslissen, beveelt de KBM een extern onderzoek bij een externe forensische psychiater. De zitting van de KBM is tegensprekelijk. D.w.z. dat zowel de veroordeelde als zijn raadsman en de gevangenisdirecteur en het parket worden gehoord.

Tegen het vonnis van de KBM kan door de veroordeelde en het openbaar ministerie hoger beroep worden ingesteld bij de correctionele kamer van het hof van beroep.

Als de internering zou worden opgeheven, ondergaat de veroordeelde verder zijn gewone straffen, tenzij die ondertussen verstreken zijn; de strafuitvoering loopt namelijk door tijdens de internering.

Met betrekking tot de plaatsing van een geïnterneerde in de gevangenis

De minister merkt ook op dat een geïnterneerde bij wege van uitzondering ook in de psychiatrische afdeling van een gevangenis kan worden geplaatst. Dat kan in twee gevallen.

1° In geval van een schorsing van de invrijheidstelling op proef of van het elektronisch toezicht wordt de geïnterneerde persoon geplaatst in een inrichting zoals bedoeld in artikel 3, 4°, a), b), c) of d), van de interneringswet. D.w.z. dat ook de plaatsing van een geïnterneerde persoon in de psychiatrische afdeling van de gevangenis mogelijk is (zie dienaangaande artikel 191 van het wetsontwerp).

— la décision est prise par le ministre et non par un juge, malgré le changement de statut du condamné (il devient un interné);

— il n'existe aucune procédure de recours spécifique.

Le gouvernement entend instaurer une nouvelle réglementation adaptée (voir les articles 77/1 à 77/9 de la loi révisée relative à l'internement – articles 204 à 216 du projet de loi). Le ministre expose les lignes directrices de cette nouvelle réglementation.

Le condamné chez qui l'on constate, au cours de la détention, un trouble mental ayant un caractère durable qui abolit ou altère gravement sa capacité de discernement ou de contrôle de ses actes et qui risque de commettre de nouvelles infractions pouvant donner lieu à un internement, peut être interné, sur demande du directeur de la prison et après avis du psychiatre de la prison, par décision de la CPS. Avant de prendre sa décision, la CPS ordonne un examen externe par un psychiatre médico-légal externe. L'audience de la CPS est contradictoire. Cela signifie que tant le condamné que son conseiller, le directeur de la prison et le parquet peuvent être entendus.

Le jugement de la CPS est susceptible d'appel par le ministère public et par le condamné devant la chambre correctionnelle de la cour d'appel.

Si l'internement est levé, le condamné continue à purger ses peines ordinaires, à moins que celles-ci n'aient expiré; l'exécution des peines se poursuit en effet pendant l'internement.

Concernant le placement d'un interné en prison

Le ministre observe par ailleurs qu'un interné peut également être placé, à titre exceptionnel, dans la section psychiatrique d'une prison. C'est possible dans deux cas:

1° En cas de suspension de la libération à l'essai ou de la surveillance électronique, la personne internée est placée dans un établissement visé à l'article 3, 4°, a), b), c) ou d), de la loi sur l'internement. Cela signifie qu'une personne internée peut également être placée dans la section psychiatrique de la prison (voir à cet égard l'article 191 du projet de loi).

Binnen een termijn van ten hoogste 1 maand, te rekenen van het vonnis tot schorsing, herroept de Kamer voor de bescherming van de maatschappij (KBM) de modaliteit of heft zij de schorsing van de modaliteit op. Die plaatsing is dus tijdelijk van aard.

In geval van een herroeping van de invrijheidstelling op proef of van het elektronisch toezicht wordt de geïnterneerde persoon geplaatst in een inrichting b), c) of d).

2° In geval van een voorlopige aanhouding in de zin van artikel 65 van de vernieuwde interneringswet. De voorlopige aanhouding geldt als een onmiddellijke reactie op een ernstige aantasting van de fysieke of psychische integriteit van derden en is een uitzonderlijke maatregel. In geval van aanhouding wordt de geïnterneerde persoon naar de psychiatrische afdeling van de gevangenis overgebracht.

De KBM beslist binnen 7 werkdagen na de opsluiting van de geïnterneerde persoon over de schorsing van de toegekende modaliteit. De beslissing tot schorsing geldt voor de duur van één maand (cf. artikel 61, 3, van de vernieuwde interneringswet).

Met betrekking tot het ontbreken van een hoger beroep

De minister legt uit dat er tegen de beslissingen van de KBM geen hoger beroep kan worden ingesteld, wel een cassatieberoep.

De hoven van beroep hebben geen strafuitvoeringskamers. Het vonnis van de strafuitvoeringsrechtbank in enige aanleg gewezen, is dus definitief, behoudens voor specifieke middelen waarvoor een cassatieberoep bestaat. Het Hof van Cassatie besliste bij arrest van 10 oktober 2007 (Cass. P.07 1362.F) dat de afwezigheid van een recht op hoger beroep niet in strijd is met artikel 2 van het Aanvullend Protocol nr. 7 dat voorziet in een dubbele aanleg. De rechtvaardiging is dat dit recht uitsluitend geldt voor de schuldverklaring of de veroordeling. Het geldt niet voor de beslissingen met betrekking tot de strafuitvoering. Ook het recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel van artikel 13 EVRM geeft volgens het Hof van Cassatie geen recht op hoger beroep tegen vonnissen van de strafuitvoeringsrechtbank. De strafuitvoeringsbeslissingen (ook inzake internering) zijn dus geheel anders te beschouwen dan de strafprocedure (vervolg en berechting ten gronde).

Tegen een vonnis van herroeping, schorsing en herziening bij verstek kan wel verzet aangekend worden

Dans un délai maximal d'un mois à compter de la décision de suspension, la chambre de protection sociale (CPS) révoque la modalité ou lève la suspension de la modalité. Ce placement est donc de nature temporaire.

En cas de révocation de la libération à l'essai ou de la surveillance électronique, la personne internée est placée dans établissement b), c) ou d).

2° En cas d'arrestation provisoire au sens de l'article 65 de la loi sur l'internement modifiée. L'arrestation provisoire constitue une réaction immédiate à une atteinte grave à l'intégrité physique ou psychique de tiers, et il s'agit d'une mesure exceptionnelle. En cas d'arrestation, la personne internée est transférée à la section psychiatrique de la prison.

Dans les sept jours ouvrables qui suivent l'incarcération de la personne internée, la CPS se prononce sur la suspension de la modalité accordée. La décision de suspension vaut pour la durée d'un mois (cf. article 61, 3, de la loi sur l'internement modifiée).

En ce qui concerne l'absence d'appel

Le ministre explique que les décisions de la CPS ne sont pas susceptibles d'appel, mais bien d'un pourvoi en cassation.

Il n'existe pas de chambres de l'application des peines au sein des cours d'appel. Le jugement rendu en premier degré par le tribunal de l'application des peines est donc définitif, sauf pour ce qui est de la possibilité d'invoquer des moyens spécifiques dans un pourvoi en cassation. La Cour de cassation a considéré dans un arrêt du 10 octobre 2007 (Cass. P.07 1362.F) que l'absence d'un droit d'appel n'est pas contraire à l'article 2 du Protocole additionnel n° 7, qui prévoit un double degré de juridiction. La Cour s'est fondée à cet égard sur le fait que ce droit est limité à la déclaration de culpabilité ou à la condamnation et qu'il ne peut pas concerner les décisions relatives à l'exécution de la peine. La Cour indique par ailleurs que le droit à un recours effectif au sens de l'article 13 de la CEDH ne garantit pas un droit d'appel contre les jugements du tribunal de l'application des peines. Les décisions relatives à l'exécution des peines (y compris celles prises en matière d'internement) ne peuvent donc pas du tout être appréhendées de la même façon que celles afférentes à la procédure pénale (poursuites et jugement au fond).

Les jugements de révocation, de suspension ou de révision rendus par défaut peuvent par contre faire

(zie dienaangaande artikel 64, § 7, van de interneringswet – artikel 194 van het wetsontwerp).

De minister legt uit dat er naast deze juridische argumenten ook nog andere argumenten kunnen worden aangehaald.

— De meeste en belangrijkste beslissingen worden genomen door de KBM in een multidisciplinaire samenstelling. Dit laat niet alleen een juridische benadering toe, maar ook een ruime benadering op het vlak van de geestestoestand en de sociale re-integratie (zo zijn er twee assessoren met eigen specialiteit: klinische psychologie en sociale re-integratie). De minister acht het niet nodig om deze beslissingen opnieuw voor te leggen aan een multidisciplinair orgaan met dezelfde specialisaties.

— Een beroepsprocedure in de fase van de uitvoering organiseren, betekent dat de geïnterneerde kan blijven procederen en dus constant in een conflictsituatie zit. Immers, bij een negatieve beslissing vanwege de KBM bepaalt de wet dat de rechtbank de zaak binnen het jaar opnieuw moet beoordelen (art. 43, lid 2, van de interneringswet). Er is dus een korte regelmatige herevaluatie van de toestand. Daartussen dan telkens nog een beroepsprocedure schuiven is niet opportuun en zelfs contraproductief voor de betrokkene.

— Bovendien wordt beoogd om minder (overbodige) rechtszaken en mogelijkheden tot beroep toe te laten.

Met betrekking tot de verlenging van de termijn voor het indienen van een cassatieberoep

De minister wijst erop dat artikel 218 van het wetsontwerp de termijn voor het indienen van een cassatieberoep beoogt te verlengen van 48 uur naar vijf werkdagen. Hij stelt tevens vast dat een amendement wordt aangekondigd (zie dienaangaande de bespreking van artikel 218) om de bewoordingen van de ontworpen wijziging op wetgevingstechnisch vlak aan te passen aan het vernietigingsarrest van het Grondwettelijk Hof (nr. 22/2016 van 18 februari 2016).

Als antwoord op de opmerkingen van de leden over de aanpassing van de termijn, wordt er de aandacht op gevestigd dat deze overeenkomt met de termijn die werd bepaald in artikel 97 van de eerder genoemde wet van 17 mei 2006 (na wijziging door artikel 192 van de wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen

l'objet d'une opposition (voir à cet égard l'article 64, § 7, de la loi relative à l'internement – article 194 du projet de loi).

Le ministre explique que d'autres arguments viennent encore s'ajouter à ces arguments juridiques.

— Pour la plupart des décisions, ainsi que pour les décisions les plus importantes, la CPS siège en collège multidisciplinaire, ce qui permet de compléter l'approche juridique par une approche plus large englobant des considérations relatives à l'état mental et à la réinsertion sociale (ainsi, deux assesseurs spécialisés respectivement en psychologie clinique et en réinsertion sociale siègent au sein de cette commission). Le ministre estime qu'il n'est pas nécessaire de soumettre à nouveau ces décisions à un organe multidisciplinaire composé de membres spécialisés dans les mêmes domaines.

— Si l'on organise une procédure d'appel dans la phase d'exécution, l'interné pourra continuer à introduire des procédures. Il sera donc constamment confronté à des situations conflictuelles. En effet, la loi prévoit qu'en cas de décision négative de la CPS, le tribunal doit réexaminer le dossier dans l'année (art. 43, alinéa 2, de la loi relative à l'internement). La situation fait donc régulièrement l'objet d'une réévaluation succincte. Il serait inopportun et même contre-productif pour l'intéressé d'intercaler chaque fois une procédure d'appel entre deux réévaluations.

— Le ministre précise par ailleurs que le but est de parvenir à une diminution du nombre de dossiers judiciaires (superflus) et de réduire les possibilités d'appel.

En ce qui concerne la prolongation du délai pour se pourvoir en cassation

Le ministre souligne que l'article 218 du projet de loi prévoit de porter le délai pour se pourvoir en cassation de quarante-huit heures à cinq jours ouvrables. Il constate également qu'un amendement est annoncé (voir à ce sujet la discussion de l'article 218) afin de modifier la formulation de la modification proposée sur le plan légistique de manière à l'adapter à l'arrêt d'annulation de la Cour constitutionnelle (n° 22/2016 du 18 février 2016).

En réponse aux observations des membres au sujet de la prolongation du délai, le ministre attire l'attention sur le fait que ce délai correspond à celui fixé dans l'article 97 de la loi précitée du 17 mai 2006 (après modification par l'article 192 de la loi du 5 février 2016 modifiant le droit pénal et la procédure pénale et portant des dispositions diverses en matière de justice, dite

inzake justitie (de Potpourri II-wet). Er wordt uitgelegd dat de aanvankelijke termijn van 24 uren te kort werd bevonden en dat, anderzijds, de verlenging ervan tot vijftien werkdagen (ten gevolge van de wet van 6 februari 2009) als excessief werd beoordeeld. De minister is van oordeel dat vijf werkdagen een redelijke termijn is.

Met betrekking tot de bijstand van gedetineerden bij verzoeken die bij hoogdringendheid worden genomen

De minister heeft begrip voor de opmerkingen van een aantal deskundigen die tijdens de hoorzittingen van 23 en 24 februari gepleit hebben voor de verplichte bijstand van een raadsman bij de indiening van hoogdringende verzoeken in de zin van de ontworpen artikelen 53 en 54 van de vernieuwde interneringswet (zie resp. de artikelen 182 en 183 van het wetsontwerp). Hij stemt in met een wijziging van de ontworpen bepalingen teneinde te bepalen dat de schriftelijke verzoeken verplicht worden gedaan door de geïnterneerde en zijn advocaat. Dat zal de nodige waarborgen bieden tegen misbruik van procedures.

Met betrekking tot de samenstelling van de KBM – deelname van een forensisch psychiater – klinische psychologen

De minister legt uit dat er bij de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel waaruit de interneringswet is voortgevloeid, bewust is voor geopteerd om geen forensische psychiaters te laten zetelen in de KBM. Een van de hoofdredenen daarvoor is dat er niet voldoende forensische psychiaters beschikbaar zouden zijn. Daarnaast zou van deze psychiaters verwacht worden dat ze op voltijdse basis inzetbaar zijn, wat niet realistisch is. Mocht men toelaten dat de psychiater in nevenactiviteit verder actief zou blijven, ontstaat er een gevaar op belangenconflicten (die tot wraking zouden leiden) doordat men niet kan uitsluiten dat de psychiater in het kader van de voorafgaande procedure al kennis heeft gehad van het dossier. De minister denkt dan ook dat het geen goede zaak zou zijn om de wetgeving op dit punt aan te passen.

Aangaande de klinisch psychologen wordt de volgende informatie verstrekt.

Artikel 216 van de wet van 5 februari 2016 van de wet tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie (de Potpourri II-wet) laat toe om een wervingsexamen te organiseren. De procedures met het oog op werving worden op dit ogenblik voorbereid.

“loi pot-pourri II”). Le ministre explique que le délai initial de 24 heures a été jugé trop court et que, d’autre part, la prolongation de ce délai à quinze jours ouvrables (prévue dans la loi du 6 février 2009) a été qualifiée d’excessive. Le ministre estime que le délai de cinq jours ouvrables est raisonnable.

En ce qui concerne l’assistance aux détenus en cas de demande nécessitant une décision urgente

Le ministre comprend les observations d’un certain nombre d’experts qui ont plaidé, au cours des auditions des 23 et 24 février, en faveur de l’assistance obligatoire par un conseiller en cas d’introduction d’une demande urgente au sens des articles 53 et 54 proposés et de la nouvelle loi sur l’internement (voir respectivement les articles 182 et 183 du projet de loi). Il donne son assentiment à une modification des dispositions proposées afin de prévoir que les demandes écrites soient obligatoirement introduites par la personne internée et son avocat. Cette disposition offrira les garanties nécessaires contre un usage abusif des procédures.

Concernant la composition du CPS – participation d’un psychiatre médico-légal – de psychologues cliniciens

Le ministre explique que, lors de l’examen parlementaire de la proposition de loi dont est issue la loi relative à l’internement, il a été délibérément choisi de ne faire siéger aucun psychiatre médico-légal au sein du CPS. Un des principaux motifs de ce choix est que le nombre de psychiatres médico-légaux disponibles serait insuffisant. En outre, ces psychiatres seraient censés être mobilisables à temps plein, ce qui n’est pas réaliste. Permettre au psychiatre de continuer à exercer des activités à titre accessoire constituerait un risque de conflit d’intérêts (qui pourrait être une cause de récusation) parce que l’on ne peut pas exclure qu’il ait déjà eu connaissance du dossier dans le cadre de la procédure préalable. Le ministre pense dès lors qu’il ne serait pas judicieux d’adapter la législation sur ce point.

Les informations suivantes sont fournies concernant les psychologues cliniciens.

L’article 216 de la loi du 5 février 2016 modifiant le droit pénal et la procédure pénale et portant des dispositions diverses en matière de justice (la loi pot-pourri II) permet d’organiser un examen de recrutement. Les procédures en vue du recrutement sont en cours de préparation.

De minister is van oordeel dat deze categorie van personen eveneens deskundig genoeg zijn om de aan de KBM toevertrouwde gevallen op doeltreffende wijze te behandelen.

Met betrekking tot de erkenning van de forensische psychiaters

De minister vestigt er de aandacht op dat het ministerieel besluit van 28 oktober 2015 tot vaststelling van de bijzondere criteria voor de erkenning van geneesheren-specialisten houders van de bijzondere beroepstitel in de forensische psychiatrie, alsmede van stagemeesters en stagediensten werd bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 10 november 2015. Het treedt inderdaad pas in werking op 1 april 2016 (artikel 11).

Het besluit bevat de nodige overgangsbepalingen, zodat – anders dan tijdens de hoorzittingen door sommigen werd voorgehouden – wordt vermeden dat deskundigenverslagen die werden opgesteld vóór 1 april 2016 en na deze datum, niet meer rechtsgeldig zouden zijn omdat ze niet zijn opgemaakt door een geneesheer-psychiater die overeenkomstig het ministerieel besluit over de beroepstitel in de forensische psychiatrie zou beschikken (zie artikel 8). Er wordt uitdrukkelijk bepaald dat in afwijking van de voorwaarde om een specifieke opleiding gevolgd te hebben, als geneesheer-specialist in de forensische psychiatrie kan worden erkend, iedere geneesheer-specialist in de psychiatrie die algemeen bekend staat als “bijzonder bekwaam” in de forensische psychiatrie gedurende de laatste vijf jaren voorafgaand aan de datum van inwerkingtreding. Hoe men kan aantonen “bijzonder bekwaam” te zijn, wordt verder gepreciseerd in het ministerieel besluit.

Met betrekking tot de vergoeding van de forensische psychiaters

De minister verwijst naar de ontworpen vervanging van artikel 5, § 5, van de interneringswet (artikel 141 van het wetsontwerp), waarin het volgende bepaald wordt: “De deskundige ontvangt een honorarium, dat wordt vastgesteld overeenkomstig het tarief dat voor een psychotherapeutische behandelingszitting van een geaccrediteerde psychiater is vastgelegd in de nomenclatuur voor de geneeskundige verstrekkingen, overeenkomstig de door de Koning bepaalde modaliteiten”.

Er wordt beklemtoond dat de psychiater in alle gevallen de leiding zal hebben van het deskundigenonderzoek en dat hij zal worden vergoed overeenkomstig het krachtens het geciteerde artikel 5, § 5, uit te vaardigen uitvoeringsbesluit. De minister stipt ook aan dat, voor zover er een psycholoog bij dat onderzoek wordt

Le ministre estime que cette catégorie de personnes est aussi suffisamment experte pour traiter efficacement les cas confiés au CPS.

Concernant la reconnaissance des psychiatres médico-légaux

Le ministre attire l'attention sur le fait que l'arrêté ministériel du 28 octobre 2015 fixant les critères spéciaux d'agrément des médecins spécialistes porteurs du titre professionnel particulier en psychiatrie médico-légale, ainsi que des maîtres de stage et des services de stage a été publié au *Moniteur belge* du 10 novembre 2015. Il n'entrera effectivement en vigueur que le 1er avril 2016 (article 11).

L'arrêté contient les dispositions transitoires nécessaires, de telle sorte que – contrairement à ce que certains ont prétendu durant les auditions – l'on évite que les rapports d'expertise établis avant le 1er avril 2016 et après cette date, ne soient plus valides parce qu'ils n'ont pas été établis par un médecin psychiatre porteur, conformément à l'arrêté ministériel, du titre professionnel particulier en psychiatrie médico-légale (cf. article 8). Il est expressément prévu que par dérogation à la condition d'avoir suivi une formation spécifique, peut être agréé comme médecin spécialiste en psychiatrie médico-légale, tout médecin spécialiste en psychiatrie, notoirement connu comme “particulièrement compétent” en psychiatrie médico-légale au cours des 5 dernières années, préalablement à la date d'entrée en vigueur de l'arrêté ministériel. Il est précisé dans l'arrêté ministériel comment on peut démontrer que l'on est “particulièrement compétent”.

En ce qui concerne les honoraires des psychiatres médico-légaux

Le ministre renvoie au remplacement proposé de l'article 5, § 5, de la loi sur l'internement (article 141 du projet de loi à l'examen), dans lequel il est précisé que: “L'expert perçoit des honoraires, fixés conformément au tarif fixé pour le traitement psychothérapeutique d'un psychiatre accrédité dans la nomenclature des prestations de santé, conformément les modalités fixées par le Roi”.

Le ministre indique que le psychiatre assurera, dans tous les cas, la direction de l'expertise et qu'il percevra des honoraires conformément à l'arrêté d'exécution à promulguer en vertu de l'article 5, § 5, susmentionné. Il souligne également que dans la mesure où un psychologue est associé à cette expertise, celui-ci sera

betrokken, deze afzonderlijk zal worden vergoed. Deze vergoeding zal worden beschouwd als een gerechtskost.

Met betrekking tot de overgangsbepalingen

De minister licht vervolgens de overgangsregeling toe die is opgenomen in de artikelen 135 en 136 van de vernieuwde interneringswet. Die overgangsbepalingen moeten de goede overgang van de oude naar de nieuwe regeling waarborgen. In dat verband wordt in het bijzonder gewezen op artikel 135, § § 1-2, krachtens welk alle dossiers waarvoor de CBM bevoegd waren, ambtshalve en zonder kosten worden ingeschreven op de algemene rol van de bevoegde KBM. Ook zijn er geen gevolgen voor de geldigheid van plaatsingen in een privéinrichting die werden gedaan voor de inwerkingtreding van de interneringswet en beslissingen tot toekenning van uitvoeringsmodaliteiten.

De minister onderstreept eveneens dat de bepalingen tot wijziging van het toepassingsgebied van de interneringswet juridisch niet kunnen worden gekwalificeerd als een strafwet. Dat wil zeggen dat het beginsel van de retroactieve werking van de mildere strafwet ook niet wordt toegepast en dat er in beginsel geen gevolgen zijn voor de beslissingen met betrekking tot geestesgestoorde personen die feiten hebben gepleegd die onder de huidige wetgeving wel aanleiding konden geven tot een internering, maar niet meer volgens de vernieuwde interneringswet. Wel legt de minister uit dat deze beslissingen met de nodige mildheid moeten worden herzien door de bevoegde KBM (krachtens het geciteerde artikel 135 van de vernieuwde interneringswet).

Met betrekking tot de opvolging van de voorwaarden in geval van voorlopige invrijheidsstelling na regeling van de rechtspleging

De minister staat vervolgens stil bij de vraag van een van de leden om verduidelijkingen in verband met de vrijstelling onder voorwaarden. Het rechtscollege dat de internering uitspreekt, kan de betrokkene inderdaad vrijstellen onder voorwaarden doch de wet voorziet geen uitdrukkelijke regeling voor de opvolging van deze voorwaarden.

De minister erkent dat de wetteksten, met het oog op een maximale rechtszekerheid, verduidelijkt kunnen worden. Toch meent hij dat de wetgeving niet lacuneus is; men dient artikel 10 van de interneringswet samen te lezen met het toekomstige artikel 27, § 2bis, van de Voorlopige Hechteniswet (deze bepaling wordt gewijzigd

rémunéré séparément. Ces honoraires seront considérés comme des frais de justice.

En ce qui concerne les dispositions transitoires

Le ministre commente ensuite le régime transitoire prévu aux articles 135 et 136 de la nouvelle loi relative à l'internement des personnes. Ces dispositions transitoires doivent faciliter la transition entre l'ancienne et la nouvelle réglementation. À cet égard, il renvoie en particulier à l'article 135, paragraphes 1er et 2, aux termes desquels tous les dossiers de personnes internées pour lesquels les commissions de défense sociale étaient compétentes sont inscrits d'office et sans frais au rôle général de la chambre de protection sociale compétente. Il est également prévu que les placements dans une institution privée effectués avant l'entrée en vigueur de la loi susvisée restent valables, de même que les décisions d'octroyer des modalités d'exécution.

Le ministre souligne également que, juridiquement parlant, les dispositions modifiant le champ d'application de la loi sur l'internement ne peuvent pas être considérées comme des dispositions pénales. Autrement dit, le principe de l'application rétroactive de la loi pénale la plus douce n'est pas non plus appliqué et cela n'affecte pas, en principe, les décisions relatives aux personnes souffrant de troubles mentaux qui ont commis des faits pouvant effectivement donner lieu à un internement en vertu de la législation actuelle, mais pour lesquels l'internement ne sera plus possible en vertu de la nouvelle législation. Le ministre explique toutefois que la Chambre de protection sociale compétente devra revoir ces décisions avec la clémence qui s'impose (en vertu de l'article 135 précité de la nouvelle loi sur l'internement).

En ce qui concerne le suivi des conditions en cas de mise en liberté provisoire après le règlement de la procédure

Le ministre répond ensuite à la demande de précisions de l'un des membres concernant la libération sous conditions. La juridiction qui prononce l'internement peut effectivement libérer l'intéressé sous certaines conditions, mais la loi ne prévoit pas de règles explicites en ce qui concerne le suivi de ces conditions.

Le ministre reconnaît que les textes de loi peuvent être précisés de manière à garantir au maximum la sécurité juridique. Il considère néanmoins que la législation n'est pas lacunaire; l'article 10 de la loi sur l'internement doit se lire conjointement avec le futur article 27, § 2bis, de la loi relative à la détention préventive (cette

door artikel 130 van de interneringswet) en artikel 35, § 5, van de Voorlopige Hechteniswet.

Met betrekking tot de inobservatiestelling

De minister legt uit dat het beveiligd klinisch observatiecentrum waarvan sprake in de interneringswet zal worden gehuisvest in de op te richten instelling in Haren. Omwille van de opdrachten die dit centrum worden toevertrouwd (hoofdzakelijk nagaan of een dader in aanmerking komt voor internering), gaat het noodzakelijkerwijze om een instelling die afhangt van het departement Justitie. Er wordt benadrukt dat dergelijke opdrachten ook niet in een gevangenis kunnen worden uitgevoerd – die beschikt niet over het personeel met de vereiste deskundigheid.

In afwachting van de oprichting van dit centrum, kan de onderzoeksrechter voor zware gevallen een college van deskundigen-psychiaters aanstellen. Dat moet toelaten dat de geestestoestand van de betrokken dader vanuit verschillende invalshoeken wordt bekeken.

Over de voorwaarden voor de definitieve invrijheidsstelling

De minister geeft vervolgens meer toelichting bij de ontworpen wijziging van artikel 66, b, van de interneringswet. Er wordt uitgelegd dat de vereiste stabilisering van de geestesstoornis voldoende moet gestabiliseerd zijn, zodat men niet moet vrezen dat de geïnterneerde opnieuw misdrijven zal plegen die onder het toepassingsgebied van de vernieuwde interneringswet vallen. Luidens de ontworpen wijziging hoeft het plegen van deze misdrijven niet noodzakelijk het gevolg te zijn van de geestesstoornis waardoor de betrokken persoon is getroffen. Dit is een uitdrukkelijke keuze van de regering.

Over het aantal geïnterneerde personen

De minister stipt aan dat er op dit ogenblik plusminus 150 à 200 geïnterneerde veroordeelden zijn. Het totale aantal geïnterneerde personen die in een gevangenis verblijven, bedraagt ongeveer 860.

Over de ontworpen bepalingen tot invoering van de elektronische betekening

Vervolgens wordt aan de hand van een PowerPointvoorstelling een overzicht gegeven van de beoogde wijzigingen die de betekening op elektronische wijze in strafzaken en in burgerlijke zaken mogelijk moet maken en die nader worden toegelicht in de artikelsgewijze bespreking (DOC 54 1590/001, blz. 23-30).

disposition est modifiée par l'article 130 de la loi sur l'internement) et avec l'article 35, § 5, de la loi relative la détention préventive.

En ce qui concerne la mise en observation

Le ministre explique que le centre d'observation clinique sécurisé dont il est question dans la loi sur l'internement sera hébergé au sein de l'établissement qui doit voir le jour à Haren. Compte tenu des missions qui seront confiées à ce centre (principalement examiner si l'auteur entre en ligne de compte pour un internement), il doit s'agir d'un établissement dépendant du département de la Justice. Il est souligné que ces missions ne peuvent pas non plus être réalisées dans une prison – qui ne dispose pas du personnel qualifié.

En attendant la construction de ce centre, le juge d'instruction peut désigner, pour les cas graves, un collège d'experts psychiatres, afin que l'état de santé mentale de l'auteur concerné puisse être examiné sous plusieurs angles.

Concernant les conditions de la libération définitive

Le ministre commente ensuite plus avant la modification en projet de l'article 66, b, de la loi sur l'internement. Il explique que la stabilisation requise du trouble mental doit être suffisante pour que l'on ne doive pas craindre que l'interné commette une nouvelle infraction relevant du champ d'application de la loi sur l'internement modifiée. Aux termes de la modification proposée, ces infractions ne doivent pas nécessairement résulter du trouble mental dont est atteint l'intéressé. Il s'agit d'un choix délibéré du gouvernement.

Concernant le nombre de personnes internées

Le ministre indique que l'on dénombre actuellement de 150 à 200 personnes condamnées internées. Le nombre total de personnes internées incarcérées est d'environ 860.

Concernant les dispositions du projet instaurant la signification électronique

Le ministre passe ensuite en revue, au moyen d'une présentation PowerPoint, les modifications visées, qui devront permettre la signification par voie électronique en matière pénale et en matière civile, et qui seront développées au cours de la discussion des articles (DOC 54 1590/001, p. 23-30).

Daarnaast wordt uitgelegd dat er voor het parket een significante werklastdaling zal zijn (zie onderstaande tabel).

Il explique en outre que les modifications en projet entraîneront, pour le parquet, une réduction significative de la charge de travail (voir tableau ci-dessous)

Handelingen in verband met betekening		Opérations liées à la signification	
Klassieke betekening/ <i>Signification classique</i>		Elektronische betekening/ <i>Signification par voie électronique</i>	
1. opmaak dagvaarding/ <i>rédaction de la citation</i>		1. opmaak dagvaarding/ <i>rédaction de la citation</i>	
2. doorsturen naar bevoegd parket/ <i>envoi au parquet compétent</i>		2. opladen in nationaal platform (automatische keuze van gerechtsdeurwaarder)/ <i>chargement sur une plate-forme nationale (choix automatique de l'huissier)</i>	
3. keuze gerechtsdeurwaarder/ <i>choix de l'huissier</i>		3. betekening/ <i>signification</i>	
4. betekening/ <i>signification</i>		4. automatische registratie in authentieke bron/ <i>enregistrement automatique dans une source authentique</i>	
5. terugzending naar het parket		5. feedback naar systeem van het parket/ <i>feedback au système du parquet</i>	
6. eventuele verzending aan bevoegd parket/ <i>envoi éventuel au parquet compétent</i>			
7. aanvullen gerechtelijk dossier/ <i>ajout au dossier judiciaire</i>			
8. archivering/ <i>archivage</i>			
De minister vestigt de aandacht op de vele voordelen die verbonden zijn aan deze nieuwe werkwijze. — het aantal in te zetten VTE kan op het niveau van het openbaar ministerie met de helft worden verminderd; — er zijn geen archiveringskosten meer — de documenten worden rechtstreeks raadpleegbaar in de geïntegreerde gegevensbank; — er kunnen forse tijdsbesparingen worden verweten (geen verzendingen meer tussen parketten en snellere procedure); — het risico op menselijke fouten wordt geminimaliseerd; — er kan meer worden geïnvesteerd in essentiële opdrachten. De minister beantwoordt vervolgens de vragen van de leden. Met betrekking tot de waarborgen inzake authenticiteit van de bronnen, wordt uitgelegd dat eerlang de nodige		Le ministre souligne les nombreux avantages de cette nouvelle méthode de travail. — la possibilité de réduire de moitié le nombre d’ETP à mobiliser au niveau du ministère public; — plus aucun frais d’archivage; — la possibilité de consulter immédiatement les documents dans la base de données informatisée; — des gains de temps énormes (suppression des envois entre les parquets et une procédure plus rapide); — la minimalisation du risque d’erreur humaine; — la possibilité d’investir davantage dans des missions essentielles. Le ministre répond ensuite aux questions des membres. Concernant les garanties en matière d’authenticité des sources, le ministre explique que les arrêtés	

besluiten zullen worden uitgevaardigd waarin de noodzakelijke technische specificaties en vereisten bepaald worden. Daarbij zal er uiteraard over gewaakt worden dat de documenten in kwestie voldoende beveiligd zijn.

Als antwoord op de vraag van mevrouw Van Cauter aangaande de waarborgen over de hoedanigheid van de persoon die de handelingen met het oog op de betekening stelt, wordt aangestipt dat de gerechtsdeurwaarder uitsluitend toegang zal hebben door middel van zijn e-ID of een gelijkwaardig systeem en dat hij ook middels die kaart zal tekenen. Zodoende zijn er voldoende waarborgen inzake de authenticiteit van de bron en de persoon die de handelingen verricht.

Wat de huisvesting van de databank betreft, wordt er op gewezen dat de regering ervoor opteert om snel vooruitgang te boeken. Zij meent dat de beste waarborg daarvoor erin bestaat de beroepsgroep erbij te betrekken die er belang bij heeft dat het systeem goed functioneert. In dit geval zijn dat de gerechtsdeurwaarders.

Omtrent de bedenkingen van de heer Calomne merkt de minister op dat de regering inderdaad oog moet hebben voor de digitale kloof. Daarom is het ook nog geen uitgemaakte zaak of en op welk tijdstip men nog uitsluitend op elektronische wijze zal betekenen en aan iedereen een gerechtelijk elektronisch adres zal worden toegekend. Hierover moet nog grondig worden nagedacht en overlegd.

nécessaires définissant les spécificités et exigences techniques essentielles seront pris d'ici peu. À Cet égard, on veillera naturellement à ce que les documents en question soient suffisamment sécurisés.

En réponse à la question de Mme Van Cauter concernant les garanties relatives à la qualité de la personne qui pose les actes en vue de procéder à la signification, le ministre souligne que l'huissier de justice pourra uniquement accéder aux données à l'aide de sa carte d'identité électronique (e-ID) ou d'un système équivalent et qu'il signera également au moyen de cette même carte. Ainsi, les garanties en matière d'authenticité de la source et de la personne qui pose les actes sont suffisantes.

En ce qui concerne le lieu où sera hébergée la banque de données, le ministre indique que le gouvernement souhaite avancer rapidement. Ce dernier estime que la meilleure garantie à cet égard est d'associer le groupe professionnel qui à intérêt à ce que le système fonctionne bien, à savoir les huissiers de justice.

Au sujet des réserves formulées par M. Calomne, le ministre souligne que le gouvernement doit effectivement être attentif à la fracture numérique. C'est pourquoi aucune décision n'a pour le moment été prise quant à savoir si, et à partir de quand, la signification se fera exclusivement par voie électronique et si tout le monde recevra une adresse judiciaire électronique. Il convient de poursuivre la réflexion et la concertation en la matière.

IV. — ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Tijdens haar vergadering van 1 maart 2016 heeft de commissie, op voorstel van *de heer Koen Geens, minister van Justitie*, eenparig beslist om de artikelsgewijze bespreking van het wetsontwerp te laten verlopen volgens de hierna opgenomen thematische indeling.

Het verslag van deze bespreking werd op dezelfde wijze ingedeeld.

IV. — DISCUSSION DES ARTICLES

Au cours de sa réunion du 1er mars 2016, la commission a décidé à l'unanimité, sur proposition de *M. Koen Geens, ministre de la Justice*, de procéder à la discussion des articles en suivant la répartition thématique suivante.

Le rapport de cette discussion a été rédigé selon la même répartition.

	Thema	Artikel	Thème
1	Internering	Art. 138-235	Internement
2	Strafvordering	2-3	Procédure pénale
3	Rechterlijke orde		Ordre judiciaire
a	Terminologische aanpassingen in de artikelen 58bis, 86, 105, 129, 254, 259quinquies, 355 en 360bis van het Gerechtelijk Wetboek	5, 17, 21 24, 31-33, 40, 45, 46, 49, 53, 78, 87, 88, 92, 104, 106-108-110, 113, 240	Adaptations terminologiques aux articles 58bis, 86, 105 129, 254, 259quinquies, 355 et 360bis du Code judiciaire
b	Bepalingen inzake de oprichting van interneringskamers	20- 23, 25-30, 45- 48, 87, 89, 90, 91, 93, 95, 97, 105, 106, 108	Dispositions relatives à l'instauration des chambres d'internement
c	De schorsing van het adjunct-mandaat van ondervoorzitter of van eerste substituut wanneer de houder van dat mandaat wordt aangewezen als afdelingsvoorzitter, afdelingsprocureur of afdelingsauditeur	53	La suspension du mandat adjoint de vice-président ou de premier substitut lorsque le titulaire de ce mandat est désigné président de division, procureur de division ou auditeur de division
d	De in de artikelen 259quinquies en 259sexies van het Gerechtelijk Wetboek ingevoerde mogelijkheid om in overtal de houders van een adjunct-mandaat of een bepaald specifiek mandaat te vervangen wanneer de aanwijzing plaatsvindt in het rechtscollege of het parket waarin de magistraat is aangewezen	53, 54	La possibilité insérée dans les articles 259quinquies et 259sexies du Code judiciaire de remplacer en sur-nombre les titulaires de mandat adjoint ou de certains mandats spécifiques lorsqu'ils sont nommés au sein de la juridiction ou du parquet dans lequel la désignation a lieu
e	Wijzigingen met betrekking tot de voorzitters en ondervoorzitters van de vrederechters en rechters in de politierechtbank (artikelen 67, 259quater, 259quinquies en 786 van het Gerechtelijk Wetboek)	18, 19, 52, 53, 123	Modifications concernant les présidents et les vice-présidents des juges de paix et des juges au tribunal de police (art 67, 259quater, 259quinquies et 786 du CJ)
f	Verplichte opleiding inzake budgettair beheer en gerechtskosten voor de hoofdgriffiers, de hoofdsecretarissen en de magistraten	36, 39, 50	Formation en matière de gestion budgétaire et de frais de justice imposée aux greffiers en chef et secrétaires en chef et aux magistrats
g	De vervanging van het ambtshalve optreden van het openbaar ministerie door een optreden inzake zaakverdelingsincidenten wanneer het openbaar ministerie dat noodzakelijk acht	26	Le remplacement de l'intervention d'office du ministère public par une intervention dans les cas où celui-ci l'estime nécessaire en matière d'incident relatif à la répartition des affaires
h	Administratieve vereenvoudigingen in het kader van de procedure inzake het mondelinge evaluatie-examen bedoeld in artikel 191bis van het Gerechtelijk Wetboek	42	Simplifications administratives dans le cadre de la procédure d'examen oral d'évaluation visée à l'article 191bis du Code judiciaire
i	Administratieve vereenvoudigingen en verkorting van de termijnen in de procedures voor de benoeming van magistraten, de aanwijzing van korpschefs, de aanwijzing van federale magistraten en de kandidatuur voor de ambten bedoeld in artikel 287sexies (artikelen 259ter, 259quater, 259sexies en 287sexies van het Gerechtelijk Wetboek)	19, 51-53, 82	Simplifications administratives et raccourcissement des délais dans les procédures de nomination des magistrats, de désignation des chefs de corps, de désignation des magistrats fédéraux et de postulation aux fonctions visées à l'article 287sexies (articles 259ter, 259quater, 259sexies et 287sexies du Code judiciaire)

j	Afschaffing van de aangetekende brieven in de procedures voor de evaluatie van magistraten (artikel 259novies van het Gerechtelijk Wetboek)	56	Suppression des lettres recommandées dans les procédures d'évaluation des magistrats (article 259novies du Code judiciaire)
k	Wijzigingen met betrekking tot de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek inzake tuchtrecht (artikelen 288, 411, 412 en 414 van het Gerechtelijk Wetboek)	87, 114, 115, 116	Modifications relatives aux dispositions du Code judiciaire en matière disciplinaire (articles 288, 411, 412 et 414 du Code judiciaire)
l	Wijzigingen van de regels inzake de vergelijkende selectie (artikelen 264, 267, 273 en 274 van het Gerechtelijk Wetboek) en de bevordering naar niveau A van de personeelsleden van de rechterlijke orde (artikelen 262, 263, 265, 266, 268, 273 en 279)	60- 66, 71-77, 81, 83- 85, 86, 96	Modifications des règles relatives à la sélection comparative (art 264, 267, 273 et 274 du Code judiciaire) et à la promotion vers le niveau A des membres du personnel de l'ordre judiciaire (articles 262, 263, 265, 266, 268, 273 et 279)
m	Vervanging van de voorlopige benoeming door een stage (artikelen 260 tot 272 van het Gerechtelijk Wetboek) en wijziging van de bepalingen inzake de evaluatie en de beroepscommissie voor het gerechtspersoneel (artikelen 287ter en 287quater)	58-70, 78-80	Remplacement de la nomination provisoire par un stage (articles 260 à 272 du Code judiciaire) et modification des dispositions relatives à l'évaluation et la commission de recours pour le personnel judiciaire (articles 287ter et 287quater)
n	Mogelijkheid voor de magistraten om een beroep in te stellen tegen een vermelding "onvoldoende" behaald tijdens hun evaluatie	57	Possibilité pour les magistrats d'introduire un recours contre une mention «insuffisant » obtenue lors de leur évaluation
o	Opheffing van de artikelen 158/1 en 159/1 en vervanging van artikel 158/2 van de wet van 1 december 2013	131-133	Suppression des articles 158/1, 159/1 et remplacement de l'article 158/2 de la loi du 1er décembre 2013
4	Rechterlijke orde – divers		Ordre judiciaire - divers
a	Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek – luik Rechterlijke orde – varia	34,35, 37, 38, 41, 43, 44, 55, 1°-2°, 94, 98-102, 103, 111, 112, 117-119, 122	Modifications du Code judiciaire – volet Ordre judiciaire - varia
b	Wijziging van de Provinciewet van 30 april 1836	4	Modification de la loi provinciale du 30 avril 1836
c	Wijziging van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken	5	Modification de la loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire
d	Wijziging van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie	6	Modification de la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation
e	Wijzigingen van de wet van 31 januari 2007 inzake de gerechtelijke opleiding en tot oprichting van het Instituut voor gerechtelijke opleiding	127-129	Modifications de la loi du 31 janvier 2007 sur la formation judiciaire et portant création de l'Institut de formation judiciaire
f	Wijziging van de wet van 25 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek inzonderheid met betrekking tot bepalingen inzake het gerechtspersoneel van het niveau A, de griffiers en de secretarissen en inzake de rechterlijke organisatie	130	Modification de la loi du 25 avril 2007 modifiant le Code judiciaire, notamment les dispositions relatives au personnel judiciaire de niveau A, aux greffiers et aux secrétaires ainsi que les dispositions relatives à l'organisation judiciaire
g	Wijzigingen van de wet van 1 december 2013 tot hervorming van de gerechtelijke arrondissementen en tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op een grotere mobiliteit van de leden van de rechterlijke orde	131-133	Modifications de la loi du 1er décembre 2013 portant réforme des arrondissements judiciaires et modifiant le Code judiciaire en vue de renforcer la mobilité des membres de l'ordre judiciaire
h	Wijziging van de wet van 4 april 2014 tot hervorming van de procedure van klachtenbehandeling bij de Hoge Raad voor de Justitie	134	Modification de la loi du 4 avril 2014 réformant la procédure de règlement des plaintes auprès du Conseil supérieur de la Justice

i	Wijziging van de Wet van 10 april 2014 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek, de wet van 25 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek inzonderheid met betrekking tot bepalingen inzake het gerechtspersoneel van het niveau A, de griffiers en de secretarissen en inzake de rechterlijke organisatie, tot wijziging van de wet van 10 april 2003 tot regeling van de afschaffing van de militaire rechtscolleges in vredes-tijd alsmede van het behoud ervan in oorlogstijd en tot wijziging van de wet van 31 januari 2007 inzake de gerechtelijke opleiding en tot oprichting van het Instituut voor gerechtelijke opleiding	135	Modification de la loi du 10 avril 2014 modifiant le Code judiciaire, la loi du 25 avril 2007 modifiant le Code judiciaire, notamment les dispositions relatives au personnel judiciaire de niveau A, aux greffiers et aux secrétaires ainsi que les dispositions relatives à l'organisation judiciaire, modifiant la loi du 10 avril 2003 réglant la suppression des juridictions militaires en temps de paix ainsi que leur maintien en temps de guerre et modifiant la loi du 31 janvier 2007 sur la formation judiciaire et portant création de l'Institut de formation judiciaire
j	Wijzigingen van de wet van 10 april 2014 tot wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het invoeren van een nieuwe geldelijke loopbaan voor het gerechtspersoneel en van een mandatsysteem voor de hoofdgriffiers en de hoofdsecretarissen	136-137	Modifications de la loi du 10 avril 2014 modifiant certaines dispositions du Code judiciaire en vue d'instaurer une nouvelle carrière pécuniaire pour le personnel judiciaire ainsi qu'un système de mandats pour les greffiers en chef et les secrétaires en chef
5	Betekening op elektronische wijze		Signification par voie électronique
a	Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de betekening op elektronische wijze	7-16, 120-121, 124	Modifications du Code judiciaire concernant la signification par voie électronique
b	Wijziging van de wet van 10 juli 2006 betreffende de elektronische procesvoering	125	Modification de la loi du 10 juillet 2006 relative à la procédure par voie électronique
c	Wijziging van de wet van 5 augustus 2006 tot wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk wetboek met het oog op de elektronische procesvoering	126	Modification de la loi du 5 août 2006 modifiant certaines dispositions du Code judiciaire en vue de la procédure par voie électronique
6	Overgangsbepalingen en inwerkingtreding	236-247	Dispositions transitoires et entrée en vigueur

Artikel 1

Dit artikel betreft de constitutionele bevoegdheidsgrondslag.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

1. Internering (art. 138 tot 235)

De minister geeft allereerst toelichting bij een aantal aandachtspunten en definities.

Doorheen de tekst van het ontwerp wordt verwezen naar een indeling in a), b), c) en d) van de inrichtingen waar geïnterneerde personen kunnen verblijven.

- a) psychiatrische afdeling van een gevangenis;
- b) afdeling bescherming van de maatschappij;
- c) FPC;
- d) privéinrichting;

De verantwoordelijke voor a) en b) is de directeur; voor c) en d) is dat de verantwoordelijke voor de zorg.

Article 1er

Cet article concerne le fondement constitutionnel de la compétence.

Il ne donne lieu à aucune observation.

1. Internement (art. 138 à 235)

Le ministre commente tout d'abord un certain nombre de points et de définitions.

Dans l'ensemble du texte du projet, il est renvoyé à une subdivision en a), b), c) et d) des établissements où peuvent séjourner les personnes internées :

- a) l'annexe psychiatrique d'une prison;
- b) une section de défense sociale;
- c) un CPL;
- d) un établissement privé.

En ce qui concerne les établissements des catégories a) et b), le responsable est le directeur; en ce qui concerne les établissements des catégories c) et d), c'est le responsable des soins.

Met de inrichtingen onder d) (privéinrichtingen) die geïnterneerde personen opnemen, worden overeenkomsten betreffende de plaatsing afgesloten. Deze overeenkomsten beletten niet dat deze inrichtingen, zoals vandaag, ook geïnterneerden opnemen onder het statuut van invrijheidstelling op proef. Gelet op het gunningscontract dat het FPC Gent heeft met de overheid geldt de verplichting tot afsluiten van een plaatsingsovereenkomst niet voor het FPC (inrichting onder c)).

Psychiatrisch deskundigenonderzoek

Het psychiatrisch onderzoek is het eerste onderdeel van de gerechtelijke fase van de internering. De deskundige dient zich uit te spreken over twee momenten afzonderlijk (nieuw in het ontwerp): het ogenblik van de feiten en het ogenblik van het onderzoek.

Het onderzoek wordt gevoerd door een forensisch psychiater die aan de voorwaarden voldoet zoals bepaald in het MB van 28 oktober 2015 *tot vaststelling van de bijzondere criteria voor de erkenning van geneesheren-specialisten houders van de bijzondere beroepstitel in de forensische psychiatrie, alsmede van stagemeesters en stagediensten* (B.S. 10 november 2015). Het MB treedt in werking op 1 april 2016.

Ook het honorarium voor de deskundige is nieuw (tarief voor een psychotherapeutische behandelingszitting van een geaccrediteerde psychiater zoals vastgelegd in de nomenclatuur voor geneeskundige verstrekkingen).

— Inwerkingtreding van de wet van 10 april 2014 (nationaal register voor gerechtsdeskundigen) — uiterlijke datum van inwerkingtreding is 1 december 2016.

In het ontwerp wordt de mogelijkheid om een forensisch psychiatrisch onderzoek met opnemings ter observatie uit te voeren in een psychiatrische afdeling van de gevangenis geschrapt. Blijft als mogelijkheid over: een onderzoek in een beveiligd klinisch observatiecentrum.

Rechterlijke beslissingen tot internering

In artikel 9 wordt de drempel voor internering geformuleerd.

In artikel 17 wordt de duur van de door de bodemrechter opgelegde veiligheidsmaatregel/ontzetting gekoppeld aan de duur van de internering. Huidig artikel 17 bepaalt dat de veiligheidsmaatregelen kunnen opgelegd worden voor seksuele feiten gepleegd op de persoon van de minderjarige voor een termijn van 1 tot 20 jaar en van start gaan vanaf de dag dat de

Des accords concernant le placement sont conclus avec les établissements visés sous le d) (établissements privés) qui prennent en charge des personnes internées. Ces accords n'empêchent pas que ces établissements puissent également prendre en charge, comme c'est le cas actuellement, des personnes internées relevant du statut de la libération à l'essai. Étant donné que le CPL de Gand a conclu un contrat d'adjudication avec les autorités, l'obligation de conclure un accord concernant le placement ne s'appliquera pas au CPL (établissement visé sous c)).

L'expertise psychiatrique

L'expertise psychiatrique est la première étape de la phase judiciaire de l'internement. L'expert doit se prononcer sur deux moments distincts (nouveau du projet) : le moment des faits et le moment de l'expertise.

L'expertise est effectuée par un psychiatre médico-légal qui satisfait aux conditions fixées en vertu de l'arrêté ministériel du 28 octobre 2015 *fixant les critères spéciaux d'agrément des médecins spécialistes porteurs du titre professionnel particulier en psychiatrie médico-légale, ainsi que des maîtres de stage et des services de stage* (M.B. du 10 novembre 2015). L'arrêté ministériel entrera en vigueur le 1er avril 2016.

Les honoraires de l'expert sont nouveaux également (tarif fixé pour le traitement psychothérapeutique d'un psychiatre accrédité dans la nomenclature des prestations de santé).

— Entrée en vigueur de la loi du 10 avril 2014 (registre national des experts judiciaires) — la date de l'entrée en vigueur est fixée au 1er décembre 2016 au plus tard.

Si le projet supprime la possibilité de réaliser une expertise psychiatrique médico-légale avec mise en observation dans la section psychiatrique d'une prison, il maintient celle de réaliser une expertise dans un centre d'observation clinique sécurisé.

Des décisions judiciaires d'internement

Dans l'article 9, un seuil est fixé pour l'internement.

Dans l'article 17, la durée de la mesure de sûreté/l'interdiction imposée par le juge du fond est liée à la durée de l'internement. L'actuel article 17 prévoit que l'auteur de faits sexuels commis sur un mineur peut faire l'objet de mesures de sûreté pour une durée d'un an à vingt ans qui courent à partir du jour où la personne internée a été libérée définitivement ou, en

geïnterneerde definitief in vrijheid is gesteld of, bij een invrijheidstelling op proef (VOP), vanaf de dag waarop de VOP wordt toegekend. De huidige wijziging bestaat erin de duur van de veiligheidsmaatregelen te koppelen aan de duur van de interneringsmaatregel vanaf het onherroepelijk worden van de beslissing tot ontzetting. Dit heeft tot gevolg dat bij een definitieve invrijheidstelling de veiligheidsmaatregel een einde neemt.

Algemene procedure – verder beheer van de internering

Na de eerste zitting brengt de directeur/verantwoordelijke voor de zorg advies uit binnen het jaar te rekenen van de datum van het vonnis van de KBM (cf. artikel 43).

Het advies bevat (artikel 47):

— een geactualiseerd multidisciplinair psychosociaal-psychiatrisch verslag;

— (en) een voorstel tot toekenning of afwijzing van de overplaatsing en de uitvoeringsmodaliteiten;

— de bijzondere voorwaarden die de directeur/verantwoordelijke voor de zorg nodig acht op te leggen aan de geïnterneerde persoon.

Het dossier dat het openbaar ministerie samenstelde overeenkomstig artikel 29, § 3 wordt aangevuld (met een recent afschrift van de opsluitingsfiche; het advies van de directeur/verantwoordelijke voor de zorg; recent uittreksel uit het strafregister; recent verslag van de bevoegde dienst van de Gemeenschappen en desgevallend de slachtofferverklaring(en) en de nieuwe slachtoffersfiche(s) (artikel 48).

De zaak wordt behandeld op de eerste nuttige zitting van de KBM die moet plaatsvinden uiterlijk twee maanden na de ontvangst van het advies van de directeur/verantwoordelijke voor de zorg (artikel 50).

Bevoegdheid om beslissingen bij hoogdringendheid te nemen:

— De interneringsrechter behoudt de bevoegdheid om beslissingen te nemen bij hoogdringendheid maar deze bevoegdheid wordt voortaan beperkt tot de gevallen waarin bij hoogdringendheid een beslissing moet worden genomen over het verzoek tot toekenning van een uitgaansvergunning (artikel 53).

— De KBM heeft de bevoegdheid om bij hoogdringendheid de beslissing te nemen over een verzoek tot overplaatsing, uitgaansvergunning, verlof, beperkte

cas de libération à l'essai, à partir du jour où elle a été prononcée. La modification consiste aujourd'hui à associer la durée des mesures de sûreté à la durée de la mesure d'internement à compter du moment où la décision prononçant l'interdiction devient irrévocable. Par voie de conséquence, la mesure de sûreté prend fin avec la libération définitive

Procédure générale — suite de la gestion de l'internement

Après la première audience, le directeur ou le responsable des soins rend un avis dans l'année à compter de la date du jugement de la chambre de protection sociale (cf. article 43).

L'avis contient (article 47) :

— un rapport multidisciplinaire psychiatrique et psychosocial actualisé

— (et) une proposition d'octroi ou de refus du transfèrement et des modalités d'exécution ;

— les conditions particulières que le directeur ou le responsable des soins estime nécessaires d'imposer à l'interné.

Le dossier constitué par le ministère public, conformément à l'article 29, § 3, est complété par les éléments suivants (une copie récente de la fiche d'écrou, l'avis du directeur /responsable des soins, un extrait récent du casier judiciaire, un rapport récent du service compétent des Communautés et, le cas échéant, la ou les déclarations de victime et la ou les nouvelles fiches victime (article 48).

L'examen de l'affaire a lieu à la première audience utile de la chambre de protection sociale qui doit avoir lieu au plus tard deux mois après la réception de l'avis du directeur ou du responsable des soins (article 50).

Pouvoir de prendre des décisions en urgence :

— Le juge d'internement reste habilité à prendre des décisions en urgence, mais ce pouvoir est dorénavant limité aux cas où une décision doit être prise d'urgence sur la demande d'octroi d'une permission de sortie (article 53).

— La chambre de protection sociale est habilitée à prendre des décisions en urgence en cas de demande de transfèrement, de permission de sortie, de congé,

detentie, elektronisch toezicht, invrijheidstelling op proef en vervroegde invrijheidstelling met het oog op verwijdering van het grondgebied (artikel 54).

Herroeping – schorsing – herziening

In geval van herroeping, schorsing of herziening wordt de zaak behandeld op de eerste nuttige zitting van de KBM en uiterlijk binnen 15 dagen na de aanhangigmaking. De KBM beslist over de herroeping, schorsing of herziening binnen een termijn van 7 dagen nadat de zaak in beraad is genomen.

Tegen het vonnis van herroeping, schorsing of herziening bij verstek kan verzet aangetekend worden (artikel 64, § 7).

Definitieve invrijheidstelling

Een definitieve invrijheidstelling (artikel 66) is voortaan mogelijk bij een geestesstoornis die voldoende gestabiliseerd is (deze term valt te verkiezen boven 'verbeteren van de geestesstoornis'), op voorwaarde dat er geen recidiverisico bestaat.

De procedure van de al dan niet toekenning van een definitieve invrijheidstelling is bepaald in de artikelen 67 tot 75 en vergt een samenwerking met de bevoegde dienst van de Gemeenschappen.

Gelijktijdige tenuitvoerlegging van een internering en een veroordeling tot een vrijheidsstraf – artikelen 76 en 77.

De artikelen 76 en 77 hebben betrekking op personen die zowel een vrijheidsstraf als een internering ondergaan ('dubbel statuut'). Deze personen worden in principe enkel geplaatst in een inrichting b) of c) (afdeling ter bescherming van de maatschappij of een FPC).

Heeft betrokkene de toelaatbaarheidsdatum voor een voorwaardelijke invrijheidsstelling bereikt, dan is de plaatsing in een privé-inrichting mogelijk.

De duur van het verblijf in een inrichting a), b) en c) wordt gelijkgesteld met detentie. Deze bepaling is van belang omdat de duur van het verblijf in een van deze inrichtingen in rekenschap wordt gebracht bij de berekening van de toelaatbaarheidsdatum voor voorwaardelijke invrijheidsstelling.

De wet van 5 mei 2014 bevat geen bepalingen meer omtrent de veroordeelde geïnterneerde. Tijdens de bespreking van de wet van 2014 werd onder meer bepaald

de détention limitée, de surveillance électronique, de libération à l'essai et de libération anticipée en vue de l'éloignement du territoire (article 54).

Révocation — suspension — révision

En cas de révocation, de suspension ou de révision, la chambre de protection sociale examine le dossier à la première audience utile, et ce, au plus tard 15 jours après le renvoi. La chambre de protection sociale décide de la révocation, de la suspension ou de la révision dans un délai de sept jours de la mise en délibéré du dossier.

Il peut être fait opposition au jugement de révocation, de suspension ou de révision par défaut (art. 64, § 7).

Libération définitive

Une libération définitive (art. 66) est désormais possible en cas de trouble mental suffisamment stabilisé (cette formulation est à préférer à l'expression « amélioration du trouble mental »), à condition qu'il n'existe pas de risque de récurrence.

La procédure à suivre pour l'octroi ou non d'une libération définitive est décrite aux articles 67 à 75 et nécessite une collaboration avec le service compétent des Communautés.

Exécution simultanée d'un internement et d'une condamnation à une peine privative de liberté — articles 76 et 77.

Les articles 76 et 77 concernent les personnes qui sont à la fois soumises à l'exécution d'une peine privative de liberté et d'une mesure d'internement (« double statut »). En principe, ces personnes sont uniquement placées dans un établissement b) ou c) (section de défense sociale ou CPL).

Si la personne concernée a atteint la date d'admissibilité à la libération conditionnelle, le placement en établissement privé est alors possible.

La durée d'un séjour en établissement a), b) et c) est assimilée à la détention. Cette disposition est importante étant donné que la durée du séjour dans l'un de ces établissements est prise en compte dans le calcul de la date d'admissibilité à la libération conditionnelle.

La loi du 5 mai 2014 ne comporte plus de disposition relative au condamné interné. Durant l'examen de la loi de 2014, il a notamment été prévu que les condamnés

dat veroordeelden met een psychiatrische problematiek moeten verzorgd worden zonder wijziging van juridisch statuut.

In het voorliggende ontwerp wordt een regeling ingevoerd wat de internering van veroordeelden betreft onder een nieuwe TITEL Vbis (ingevoegd bij artikel 204 van het wetsontwerp).

Bijzondere bepalingen

Het nieuwe artikel 81/1 neemt de bepaling over van artikel 18, 1° lid van de CBM-wet van 1930. De KBM kan zoals de opgeheven CBM's zich ter plaatse vergewissen van de toestand van de geïnterneerde persoon.

In artikel 83 wordt de overlegstructuur Justitie, Volksgezondheid en gemeenschappen opgeheven.

Artikel 84 heeft betrekking op de kosten (medische en niet-medische) verbonden aan de plaatsing van geïnterneerde personen.

Artikel 138

Dit artikel geeft geen aanleiding tot bespreking.

Artikel 139

Artikel 139 past enkele definities aan die in de wet van 2014 zijn opgenomen.

De heren Christian Brotcorne en Stefaan Van Hecke dienen amendement nr. 55 in (DOC 54 1590/ 004). Met dit amendement beogen ze de benaming “internerings-rechter” te vervangen door de benaming “rechter voor de bescherming van de maatschappij”.

De heer Christian Brotcorne (cdH) legt uit dat de “interneringsrechter” in feite de voorzitter is van de kamer voor de bescherming van de maatschappij en dat het dus duidelijker is om de rechter ook op die manier in de wet te vermelden. De spreker maakt de parallel met correctionele rechtbank die de straf oplegt en de strafuitvoeringsrechtbank die de strafuitvoering betreft. De “interneringsrechter” spreekt de internering niet uit maar spreekt zich wel uit over de maatregelen met betrekking tot de internering, net als de strafuitvoeringsrechter die de uitvoering van de straf begeleidt. Bovendien is de internering vooral een beschermende en therapeutische maatregel en geen straf, ook om psychologische redenen is het aangewezen om dit element in de terminologie op te nemen.

souffrant de problèmes psychiatriques devaient être soignés sans modification de leur statut juridique.

Le présent projet instaure, sous un nouveau titre *Vbis* (inséré par l'article 204 du projet de loi), une réglementation relative à l'internement des condamnés.

Dispositions particulières

Le nouvel article 81/1 reprend les dispositions de l'article 18, alinéa 1er, de la loi de 1930 sur les CDS. La CPS peut, comme les CDS supprimées, se rendre compte sur place de la situation de la personne internée.

L'article 83 supprime la structure de concertation Justice, Santé publique, Communautés.

L'article 84 concerne les frais (médicaux et non médicaux) liés au placement des personnes internées.

Article 138

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Article 139

L'article 139 adapte quelques définitions figurant dans la loi de 2014.

MM. Christian Brotcorne et Stefaan Van Hecke présentent un amendement (n° 55 — DOC 54 1590/ 004) qui tend à remplacer l'appellation “juge d'internement” par l'appellation “juge de protection sociale”.

M. Christian Brotcorne (cdH) explique que le “juge d'internement” est en fait le président de la chambre de protection sociale et qu'il est par conséquent plus clair de mentionner de cette manière le juge dans la loi. L'intervenant établit un parallèle avec le tribunal correctionnel, qui impose la peine, et le tribunal de l'application des peines, qui concerne l'exécution de la peine. Le “juge d'internement” ne prononce pas l'internement, mais il se prononce sur les mesures relatives à l'internement, comme le juge de l'application des peines qui accompagne l'exécution de la peine. Qui plus est, l'internement est surtout une mesure protectrice et thérapeutique, et non une peine, et pour des raisons psychologiques également, il s'indique d'inclure cette dimension dans la terminologie.

Amendement nr. 34 van mevrouw Sonja Becq cs (DOC 54 1590/004) betreft een aanvulling. Artikel 3, 5° van de wet op de internering betreft de samenwerkingsovereenkomsten met de Gemeenschappen. Die overeenkomst dient een wettelijke grondslag te bevatten voor de eventuele financiële tegemoetkoming die de Federale Staat geeft voor de beveiliging van sommige psychiatrische inrichtingen

De minister antwoordt aan de heer Brotcorne dat de benaming van de voorzitter op het eerste gezicht misschien niet logisch is, maar dat deze benaming wel eenvoudig en kort is. De voorzitter heeft heel wat bevoegdheden, niet alleen in het kader van de bescherming van de maatschappij maar ook in het kader van andere maatregelen die tijdens de internering moeten genomen worden.

De heer Christian Brotcorne (cdH) merkt op dat zijn voorstel slechts een beperkte wijziging van de tekst betreft die de logica en de coherentie ervan ten goede komt.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) treedt de heer Brotcorne bij. De voorgestelde term valt te verkiezen. Dit werd reeds tijdens de hoorzittingen aangetoond, onder meer door de heer Réginald de Béco.

De minister vindt de benaming "rechter voor de bescherming van de maatschappij" nogal oubollig en omslachtig maar hij begrijpt de argumenten van de indieners.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) stelt vast dat artikel 139 ook bepaalt dat de personen die als slachtoffer willen geïnformeerd worden over de modaliteiten van de internering, moeten gehoord worden door de interneringskamer. Deze bepaling houdt heel wat administratieve verplichtingen in. Zal de rechtbank over voldoende personeel en middelen beschikken om deze verplichting na te komen? Het ontwerp voorziet wel in een tijdelijke terbeschikkingstelling van personeelsleden van de penitentiare instellingen, maar wat als die na een bepaalde periode allemaal teruggaan? Het statuut van de penitentiare inrichtingen zou namelijk voordeliger zijn dan dat van de rechterlijke orde.

De vertegenwoordiger van de minister antwoordt dat alles in het werk wordt gesteld opdat de kamers voor de bescherming van de maatschappij over voldoende administratief personeel zouden beschikken.

Het personeel dat thans voor de commissies ter bescherming van de maatschappij werkt en dat behoort tot de penitentiare inrichtingen zal volledig ter beschikking

L'amendement n°34 de Mme Sonja Becq et consorts (DOC 54 1590/004) tend à insérer un ajout. L'article 3, 5° de la loi relative à l'internement concerne les accords de coopération avec les Communautés. Cette convention doit prévoir une base légale pour l'éventuelle intervention financière de l'État fédéral dans la sécurisation de certains établissements psychiatriques.

Le ministre répond à M. Brotcorne que la dénomination du président n'est peut-être pas logique à première vue, mais qu'elle est, par contre, simple et concise. Le président dispose de nombreuses compétences, non seulement dans le cadre de la protection sociale mais aussi dans le cadre d'autres mesures qui doivent être prises durant l'internement.

M. Christian Brotcorne (cdH) indique que sa proposition ne vise qu'une modification limitée du texte qui en améliorerait la logique et la cohérence.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) rejoint M. Brotcorne. Il convient de retenir le terme proposé, comme l'a notamment déjà démontré M. Réginald de Béco durant les auditions.

Le ministre estime que la dénomination « juge de protection sociale » est relativement vieux jeu et longue mais il comprend les arguments des auteurs.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) constate que l'article 139 prévoit également que les personnes qui veulent être informées en tant que victimes au sujet des modalités de l'internement doivent être entendues par la chambre d'internement. Cette disposition prévoit de nombreuses obligations administratives. Le tribunal disposera-t-il du personnel nécessaire et de moyens suffisants pour respecter cette obligation ? Le projet prévoit bien une mise à disposition provisoire de membres du personnel des institutions pénitentiaires, mais que se passera-t-il s'ils réintègrent tous leurs fonctions après une période donnée ? Le statut des établissements pénitentiaires serait en effet plus avantageux que celui de l'ordre judiciaire.

Le représentant du ministre répond que tout est mis en œuvre pour que les chambres de protection sociale disposent d'un personnel administratif suffisant.

Le personnel qui travaille actuellement pour les commissions de défense sociale et qui relève des établissements pénitentiaires sera intégralement mis

gesteld worden van de strafuitvoeringsrechtbank om gedurende de eerste zes maanden ondersteuning te geven aan de nieuwe kamers. Na drie maanden zullen ze kunnen kiezen of ze definitief overstappen naar de rechterlijke orde, naar het openbaar ministerie bij de kamer of naar de griffie. Daarnaast zal er zowel voor de administratie van het parket als voor de griffie één bijkomend personeelslid (dus telkens 6) aangeworven worden. Tevens wordt ook bijkomend een assessor klinische psychologie en een griffier aangeworven. Verder worden er nog substituten en rechters gerekruteerd.

Er is dus in elk geval personeel tijdens de overgangsfase, daarna komt er bijkomend personeel.

Wat het statuut betreft zijn er uitvoeringsmaatregelen in de maak om die mobiliteit zonder statutair nadeel mogelijk te maken (in uitvoering van artikel 330*quater* § 2 van het Gerechtelijk Wetboek). Het personeel zal na drie maanden een keuze moeten maken.

Tijdens de eerste zes maanden behoudt het personeel dat overgaat ook het voordeel van de premies die in de penitentiare inrichtingen worden betaald. De vertegenwoordiger van de minister meent echter te weten dat heel wat personeelsleden bereid zijn om die premies te laten vallen omdat ze als personeel van de rechterlijke orde meer carrièrekansen hebben.

Artikel 139/1

Amendement nr. 56 (DOC.54 1590/ 004) van de heren Christian Brotcorne en Stefaan Van Hecke dat een nieuw artikel invoegt, ligt in het verlengde van het eerder toegelichte amendement nr. 55 en betreft een terminologische wijziging (zie hoger, bespreking van artikel 139).

à la disposition du tribunal de l'application des peines pour fournir un appui aux nouvelles chambres pendant les six premiers mois. Après trois mois, ces membres du personnel pourront choisir d'être transférés définitivement à l'ordre judiciaire, au ministère public près la chambre de protection sociale ou au greffe. En outre, un collaborateur supplémentaire (donc à chaque fois six personnes) sera recruté tant pour l'administration du parquet que pour le greffe. Il sera également procédé au recrutement supplémentaire d'un assesseur spécialisé en psychologie clinique et d'un greffier. En outre, des substituts et des juges seront encore recrutés.

Du personnel sera donc en tout cas disponible pendant la phase transitoire et du personnel supplémentaire sera ensuite recruté.

En ce qui concerne le statut, des mesures d'exécution sont en préparation afin de permettre cette mobilité sans préjudice statutaire (en exécution de l'article 330*quater*, § 2, du Code judiciaire). Le personnel devra opérer un choix après trois mois.

Pendant les six premiers mois, le personnel transféré conservera l'avantage des primes payées dans les établissements pénitentiaires. Le représentant du ministre pense toutefois savoir que de nombreux membres du personnel sont disposés à renoncer à ces primes parce qu'ils auront davantage de perspectives de carrière en tant que membres du personnel de l'ordre judiciaire.

Article 139/1

MM. Christian Brotcorne et Stefaan Van Hecke présentent un amendement (n° 56 — DOC 54 1590/004) tendant à insérer un nouvel article. Cet amendement s'inscrit dans le prolongement de l'amendement n° 55 commenté ci-avant et porte sur une modification terminologique (voir ci-dessus, discussion de l'article 139).

Art. 140

Dit artikel strekt ertoe artikel 4, § 1, van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen te wijzigen.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 140/1 (*nieuw*)

De heer Christian Brotcorne (cdH) en de heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) dienen amendement nr. 57 (DOC 54 1590/004) in, teneinde een nieuw artikel 140/1 in te voegen, dat ertoe strekt artikel 4 te wijzigen. Voor de verantwoording wordt verwezen naar amendement nr. 55.

Art. 141

Dit artikel strekt ertoe artikel 5 van de interneringswet te wijzigen.

De voorzitter stelt de volgende wetgevingstechnische verbeteringen voor:

— in de Nederlandse tekst van artikel 5, § 1, de woorden “*ten minste*” invoegen tussen het woord “*teneinde*” en de woorden “*na te gaan*”;

— op het einde van § 4, in de Nederlandse tekst het woord “*, rechtsgeldig*” en in de Franse tekst de woorden “*, restent valables*” toevoegen.

De commissie en de minister stemmen in met deze verbeteringen.

Mevrouw Sonja Becq c.s. (CD&V) dient amendement nr. 35 in (DOC 54 1590/004), als technische wijziging van artikel 5, § 1.

Art. 142

Over dit artikel, dat tot doel heeft artikel 6 van de interneringswet te wijzigen, worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 143

Dit artikel strekt ertoe artikel 7 van de interneringswet te wijzigen.

Art. 140

Cet article tend à modifier l'article 4, § 1er de la loi relative à l'internement.

Il ne fait l'objet d'aucun commentaire.

Art. 140/1 (*nouveau*)

M. Christian Brotcorne (cdH) et M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) introduisent l'amendement n° 57 (DOC 54 1590/004) visant à insérer un nouvel article 140/1 tendant à modifier l'article 4. Il est référé à l'amendement n° 55 pour la justification.

Art. 141

Cet article vise à modifier l'article 5 de la loi relative à l'internement.

Le président propose les corrections légistiques suivantes:

— ajouter le mot “*tenminste*” entre le mot “*teneinde*” et les mots “*na te gaan*” dans le texte néerlandais de l'article 5 § 1er.

— A la fin du paragraphe 4, ajouter le mot “*rechtsgeldig*” dans le texte néerlandais, et “*restent valables*” dans le texte français.

La commission et le ministre marquent leur accord avec ces corrections.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 35 (DOC 54 1590/004) qui consiste en une modification technique de l'article 5 § 1er.

Art. 142

Cet article, qui vise à modifier l'article 6 de la loi internement, ne fait l'objet d'aucun commentaire.

Art. 143

Cet article tend à modifier l'article 7 de la loi internement.

De heer Christian Brotcorne (cdH) dient amendement nr. 68 (DOC 54 1590/005) in, teneinde dit artikel aan te vullen met een punt 3°, luidende: “3° in de eerste zin worden de woorden “of door een advocaat” vervangen door de woorden “en door een advocaat”.”.

De persoon die wordt onderworpen aan een forensisch psychiatrisch onderzoek moet zich immers niet alleen kunnen laten bijstaan door een arts naar keuze, zoals in het wetsontwerp in uitzicht wordt gesteld, maar ook door zijn advocaat. In plaats van “of” moet er dus “en” staan.

De minister maakt geen bezwaren.

Art. 144

Dit artikel wijzigt artikel 8 van de interneringswet op taalkundig vlak.

De heer Christian Brotcorne (cdH) c.s. dient een amendement nr. 36 (DOC 54 1590/004) in. Daarmee wordt beoogd om, naast de taalkundige aanpassing, gevolg te geven aan de opmerkingen van de vertegenwoordigster van het College van procureurs-generaal in verband met de op straffe van nietigheid te vervullen voorwaarden in verband met het deskundigenverslag. De heer Brotcorne meent dat het beter is het om te bepalen dat het verslag geen waarde kan hebben zolang dit niet ondertekend is en de eed afgelegd. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

Art. 144/1 (nieuw)

De heren Christian Brotcorne (cdH) en Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) een amendement nr. 5 (DOC 54 1590/004) in tot invoeging van een artikel 144/1. Dit amendement en amendement nr. 36 zijn gelijkaardig van strekking.

Art. 145

Dit artikel wijzigt artikel 9 van de interneringswet teneinde het materiële toepassingsgebied te herdefiniëren in overeenstemming met de inleidende uiteenzetting van de minister.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient een amendement nr. 37 (DOC 54 1590/004) in teneinde het ontworpen artikel 9 op twee punten te wijzigen. Ten eerste wordt, in overeenstemming met de opmerkingen van

M. Christian Brotcorne (cdH) introduit l’amendement n° 68 (DOC 54 1590/005) qui vise à compléter cet article par un 3°, rédigé comme suit: “3° à l’alinéa 1er, les mots “ou par un avocat” sont remplacés par les mots “et par un avocat”.”.

En effet, la personne qui fait l’objet d’une expertise psychiatrique médico-légale doit pouvoir se faire assister tant par un médecin de son choix, comme le prévoit le projet, que par son avocat. Le mot “ou” doit donc devenir “et”.

Le ministre n’y voit pas d’objection.

Art. 144

Cet article apporte une modification d’ordre linguistique à l’article 8 de la loi relative à l’internement des personnes.

M. Christian Brotcorne (cdH) et consorts présentent un amendement n° 36 (DOC 54 1590/004) tendant, outre la modification d’ordre linguistique, à donner suite aux observations de la représentante du Collège des procureurs généraux concernant les conditions auxquelles le rapport d’expertise doit satisfaire à peine de nullité. M. Brotcorne estime préférable de préciser que le rapport ne peut avoir aucune valeur tant qu’il n’a pas été signé et qu’il n’y a pas de prestation de serment. Pour le surplus, il est renvoyé à la justification de l’amendement.

Art. 144/1 (nouveau)

M. Christian Brotcorne (cdH) et M. Van Hecke (Ecolo-Groen) présentent un amendement n° 5 (DOC 54 1590/004) qui tend à insérer un article 144/1. L’amendement à l’examen et l’amendement n° 36 ont une portée identique.

Art. 145

Cet article modifie l’article 9 de la loi précitée de manière à redéfinir le champ d’application matériel conformément à l’exposé introductif du ministre.

Mme Sonja Becq (CD&V) et consorts présentent un amendement n° 37 (DOC 54 1590/004) tendant à modifier l’article 9 proposé sur deux points. Tout d’abord, conformément aux observations du Collège

(onder meer) het College van procureurs-generaal als zou de bepaling niet in overeenstemming zijn met artikel 150 van de Grondwet (drukpersmisdrijven die door racisme of xenofobie zijn ingegeven behoren niet meer tot de bevoegdheid van het hof van assisen). Ten tweede wordt er geen rekening gehouden met de nieuwe regeling inzake de veralgemeende correctionaliseerbaarheid van misdaden die werd ingevoerd door de “potpourri II-wet” (de voormelde wet van 5 februari 2016). Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

Art. 146

Dit artikel wijzigd artikel 9 van de interneringswet. Het is technisch van aard.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) komt terug op de vraag die hij tijdens de algemene bespreking stelde en die verband houdt met de vermeende afwezigheid van een regeling die het mogelijk maakt om controle uit te oefenen op de naleving van de voorwaarden die worden opgelegd aan een persoon die in aanmerking komt voor internering (zie dienaangaande onderdeel “Met betrekking tot de opvolging van de voorwaarden in geval van voorlopige invrijheidsstelling na regeling van de rechtspleging” van de algemene bespreking – B – Antwoorden van de minister).

Na een nadere analyse van het antwoord van de minister blijkt evenwel dat in artikel 35, § 5, van de Voorlopige Hechteniswet geen uitdrukkelijke verwijzing terug te vinden is naar “geïnterneerde personen”. De heer Van Hecke denkt dat het vanuit het oogpunt van de rechtszekerheid aangewezen is om de kwestie duidelijk uit te klaren. Hij verwacht dienaangaande een omstandige en eenduidige toelichting van de minister.

De heer Koen Geens, minister van Justitie, legt uit dat de strekking van artikel 10 van de interneringswet en artikel 35, § 5, van de Voorlopige Hechteniswet (dat van toepassing is op “toekomstig veroordeelden”) analoog zijn.

In de nota die als bijlage bij dit verslag werd gevoegd, wordt verduidelijkt dat de verwijzing naar de “verdachte of een beklaagde” in artikel 35, § 5, juridisch gezien ook betrekking heeft op de persoon ten aanzien van wie een internering werd uitgesproken in een beslissing die nog geen kracht van gewijsde heeft verkregen en die met toepassing van artikel 27, § 2bis, van de Voorlopige Hechteniswet (ingevogd door artikel 130 van de interneringswet) voorlopig in vrijheid werd gesteld. Dat impliceert ook dat de toezichts- en controlemogelijkheden

des procureurs généraux (entre autres) selon lesquelles la disposition ne serait pas conforme à l’article 150 de la Constitution, l’amendement propose une modification qui tient compte du fait que les délits de presse inspirés par le racisme ou la xénophobie ne relèvent plus de la compétence de la cour d’assises. Ensuite, il n’est pas tenu compte de la nouvelle réglementation relative à la correctionnalisabilité généralisée des crimes instaurée par la loi pot-pourri II (la loi citée *supra* du 5 février 2016). Pour le surplus, il est renvoyé à la justification de l’amendement.

Art. 146

Cet article apporte une modification d’ordre technique à l’article 9 de la loi relative à l’internement des personnes.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) revient sur la question qu’il a posée lors de la discussion générale sur la prétendue absence de réglementation permettant de contrôler le respect des conditions imposées à toute personne qui entre en ligne de compte pour un internement (voir, à ce propos, la partie concernant le suivi des conditions en cas de mise en liberté provisoire après le règlement de la procédure de la discussion générale, point B — Réponses du ministre).

Il ressort toutefois d’une analyse approfondie de la réponse du ministre révèle toutefois que l’article 35, § 5, de la loi relative à la détention préventive ne comporte pas de référence expresse aux “personnes internées”. M. Van Hecke estime qu’il serait indiqué, pour garantir la sécurité juridique, de faire toute la lumière sur cette question. Il attend une explication claire et détaillée sur ce point de la part du ministre.

M. Koen Geens, ministre de la Justice, explique que l’article 10 de la loi relative à l’internement des personnes et l’article 35, § 5, de la loi relative à la détention préventive (qui s’applique aux “futurs condamnés”) ont une portée analogue.

Dans la note annexée au présent rapport, il est précisé que le renvoi à “un inculpé ou un prévenu” dans l’article 35, § 5, concerne également, juridiquement parlant, toute personne à l’encontre de laquelle un internement a été prononcé dans le cadre d’une décision n’ayant pas encore été coulée en force de chose jugée, et qui a été mise en liberté provisoire en application de l’article 27, § 2bis, de la loi relative à la détention préventive (inséré par l’article 130 de la loi relative à l’internement des personnes). Cette règle

die bestaan ten aanzien van wie een veroordeling werd uitgesproken in een vonnis of arrest dat nog geen kracht van gewijsde heeft, van toepassing zijn voor de “toekomstig geïnterneerden”.

Art. 147 tot 150

Deze artikelen beogen de wijziging van, respectievelijk, de artikelen 11 tot 14 van de interneringswet. Zij zijn technisch van aard en er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Art. 151

Dit artikel tot wijziging van artikel 15 van de interneringswet is technisch van aard.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient een amendement nr. 38 (DOC 54 1590/004) in dat technisch van aard is. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

Art. 152 tot 154

Deze artikelen tot wijziging van, respectievelijk, de artikelen 16 en 17 van de interneringswet zijn technisch van aard. Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Art. 154/1 (*nieuw*)

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient een amendement nr. 39 (DOC 54 1590/004) in tot invoeging van een artikel 154/1. Er wordt beoogd artikel 20, § 1, van de interneringswet op technisch vlak aan te passen aan de overige ontworpen wijzigingen. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

Art. 155

Dit artikel wijzigt artikel 21 van de interneringswet en beoogt de verhoging van het aantal toe te kennen verlofdagen van zeven naar veertien.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient een amendement nr. 40 (DOC 54 1590/004) in dat technisch van aard is. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

implique également que les possibilités de surveillance et de contrôle existantes à l'égard de toute personne condamnée par un jugement ou un arrêt n'ayant pas encore été coulé en force de chose jugée s'appliquent aux “futures personnes internées”.

Art.147 à 150

Ces articles visent à modifier respectivement les articles 11 à 14 de la loi relative à l'internement. Ils sont de nature technique et ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 151

Cet article, qui vise à modifier l'article 15 de la loi relative à l'internement, est de nature technique.

Mme Sonja Becq (CD&V) et consorts présentent un amendement n° 38 (DOC 54 1590/004) d'ordre technique. Pour le surplus, il est renvoyé à la justification de l'amendement.

Art. 152 à 154

Ces articles, qui modifient respectivement les articles 16 et 17 de la loi relative à l'internement, sont de nature technique. Ils ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 154/1 (*nouveau*)

Mme Sonja Becq (CD&V) et consorts présentent un amendement n° 39 (DOC 54 1590/004) tendant à insérer un article 154/1. Cet amendement vise à adapter, sur le plan technique, l'article 20, § 1er, de la loi relative à l'internement aux autres dispositions contenues dans le projet. Pour le surplus, il est renvoyé à la justification de l'amendement.

Art. 155

Cet article modifie l'article 21 de la loi relative à l'internement et vise à porter le nombre de jours de congé à octroyer à quatorze au lieu de sept.

Mme Sonja Becq (CD&V) et consorts présentent un amendement n° 40 (DOC 54 1590/004) d'ordre technique. Pour le surplus, il est renvoyé à la justification de l'amendement.

Art. 156

Dit artikel tot wijziging van artikel 22 van de interneringswet is technisch van aard en geeft geen aanleiding tot opmerkingen.

Art. 157

Dit artikel beoogt de invoeging van een artikel 22/1 in de interneringswet. In het ontworpen artikel 22/1 wordt bepaald dat geïnterneerden zonder wettige verblijfstitel niet in aanmerking komen voor uitgaansvergunningen met het oog op reclassering.

De heren Christian Brotcorne (cdH) en Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) dienen een amendement nr. 6 (DOC 54 1590/004) in tot weglating van dit artikel. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

De heer Brotcorne wijst erop dat de beoogde regeling van weinig humanisme getuigt en naar zijn aanvoelen op gespannen voet staat met het grondwettelijk gelijkheids- en non-discriminatiebeginsel. Hij voelt zich in zijn oordeel gesterkt door het advies dat de Raad van State hierover uitbracht (zie DOC 1590/001, blz. 326-330).

De heer Koen Geens, minister van Justitie, herhaalt het standpunt dat hij dienaangaande heeft ingenomen tijdens de algemene bespreking. Hij voegt daar nog aan toe dat gedetineerden zonder wettige verblijfstitel aan gelijkaardige beperkingen onderworpen zijn (zie artikel 148 van de Potpourri II-wet, de eerder geciteerde wet van 5 februari 2016) en dat er steeds mogelijkheid is om een uitgaansvergunning toe te kennen voor 1° de behartiging van sociale, morele, juridische, familiale, opleidings- of professionele belangen die de aanwezigheid buiten de gevangenis vereisen; het ondergaan van een medisch onderzoek of een medische behandeling buiten de gevangenis.

Voorzitter Philippe Goffin merkt op dat in de Franse tekst van het ontworpen artikel 22/1 het woord “pénitentiaire” dient te worden weggelaten. De verlopen zijn steeds penitentiair van aard. De minister en de commissie stemmen hiermee in.

Art. 158

Dit artikel tot wijziging van artikel 23 van de interneringswet is enerzijds technisch van aard en is er anderzijds op gericht de maximumduur van de uitgaansvergunning in geval van beperkte detentie op te trekken.

Art. 156

Cet article, qui vise à modifier l'article 22 de la loi relative à l'internement, est de nature technique et ne donne lieu à aucune observation.

Art. 157

Cet article vise à insérer un article 22/1 dans la loi relative à l'internement. Dans l'article 22/1 proposé, il est stipulé que les internés sans titre de séjour valable ne peuvent prétendre à une permission de sortie dans la perspective d'une réinsertion.

MM. Christian Brotcorne (cdH) et Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) présentent un amendement n° 6 (DOC 54 1590/004) tendant à supprimer cet article. Pour le surplus, il est renvoyé à la justification de l'amendement.

M. Brotcorne estime que la disposition proposée témoigne de peu d'humanité et est contraire au principe constitutionnel d'égalité et de non-discrimination. Il se sent conforté dans ce point de vue par l'avis que la Conseil d'État a rendu à ce sujet (voir DOC 1590/001, p. 326-330).

M. Koen Geens, ministre de la Justice, répète la position qu'il a adoptée à ce sujet au cours de la discussion générale. Il ajoute encore que les détenus sans titre de séjour valable sont soumis à des restrictions similaires (voir article 148 de la loi “pot-pourri II”, à savoir la loi précitée du 5 février 2016) et qu'il existe par ailleurs toujours la possibilité d'accorder à la personne internée une permission de sortie afin de lui permettre de défendre des intérêts sociaux, moraux, juridiques, familiaux, de formation ou professionnels qui requièrent sa présence hors de l'établissement ou de subir un examen ou un traitement médical en dehors de cet établissement.

M. Philippe Goffin, président, fait observer que dans le texte français de l'article 22/1, le mot “pénitentiaire” doit être supprimé. Il s'agit en effet toujours, en l'occurrence, de congés pénitentiaires. Le ministre et la commission marquent leur accord sur cette modification.

Art. 158

Cet article modifiant l'article 23 de la loi relative à l'internement est, d'une part, de nature technique et vise, d'autre part, à prolonger la durée maximale de la permission de sortie en cas de détention limitée.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient een amendement nr. 41 (DOC 54 1590/004) in dat technisch van aard is. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

Art. 159 tot 160

Deze artikelen tot wijziging van, respectievelijk, de artikelen 24 en 26 van de interneringswet geven geen aanleiding tot opmerkingen.

Art. 161

Dit artikel beoogt de vervanging van artikel 27 van de interneringswet. In het nieuwe artikel 27 wordt bepaald dat geïnterneerden zonder wettige verblijfstitel niet in aanmerking komen voor beperkte detentie, elektronisch toezicht of invrijheidstelling op proef.

De heren Christian Brotcorne (cdH) en Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) een amendement nr. 7 (DOC 54 1590/004) in tot weglating van dit artikel. De motieven voor deze weglating zijn dezelfde als deze ter ondersteuning van amendement nr. 6 (zie de bespreking van artikel 157).

Art. 162

Dit artikel beoogt de aanpassing van artikel 28 van de interneringswet. Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Art. 163

Dit artikel beoogt de aanpassing van artikel 29 en is voornamelijk technisch van aard.

De heer Christian Brotcorne (cdH) c.s. dient een amendement nr. 58 (DOC 54 1590/004) in. Daarmee wordt beoogd om, zoals eerder aangehaald, de notie "internersrechter" te vervangen door een passendere benaming. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

Art. 164 tot 167

Deze artikelen tot wijziging van, respectievelijk, de artikelen 30 en 32 en, respectievelijk, de vervanging van de artikelen 34 en 35 van de interneringswet geven geen aanleiding tot opmerkingen.

Mme Sonja Becq (CD&V) et consorts présentent un amendement n° 41 (DOC 54 1590/004) qui est de nature technique. Pour le surplus, il est renvoyé à la justification de l'amendement.

Art. 159 à 160

Ces articles modifiant respectivement les articles 24 et 26 de la loi relative à l'internement ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 161

Cet article vise à remplacer l'article 27 de la loi relative à l'internement. Il est prévu dans le nouvel article 27 que les internés sans titre de séjour valable ne peuvent prétendre à la détention limitée, à la surveillance électronique ou à la libération à l'essai.

MM. Christian Brotcorne (cdH) et Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) présentent un amendement n° 7 (DOC 54 1590/004) tendant à supprimer cet article. Les motifs de cette suppression sont les mêmes que ceux étayant l'amendement n° 6 (voir la discussion de l'article 157).

Art. 162

Cet article vise à modifier l'article 28 de la loi relative à l'internement. Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 163

Cet article, qui est principalement de nature technique, vise à modifier l'article 29.

M. Christian Brotcorne (cdH) et consorts présentent un amendement n° 58 (DOC 54 1590/004) tendant à remplacer, comme cela a été dit précédemment, la notion de "juge d'internement" par une appellation plus opportune. Pour le surplus, il est renvoyé à la justification de l'amendement.

Art. 164 à 167

Ces articles modifiant respectivement les articles 30 et 32 et remplaçant respectivement les articles 34 et 35 de la loi relative à l'internement ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 168

Dit artikel beoogt de wijziging van artikel 36 van de interneringswet.

De heren Christian Brotcorne (cdH) en Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) een amendement nr. 8 (DOC 54 1590/004) in tot weglating van de ontworpen bepaling onder e). Aan deze voorgestelde weglating liggen dezelfde motieven ten grondslag als aan de amendementen nrs. 6 en 7 (zie respectievelijk de bespreking van de artikelen 157 en 161).

Art. 169

Dit artikel beoogt de wijziging van artikel 37 van de interneringswet.

Voorzitter Philippe Goffin merkt op dat de bepaling onder 2° dient te worden vervangen als volgt: "in het eerste lid worden de woorden "artikelen 34 en 36" vervangen door de woorden "artikel 34". De minister en de commissie stemmen hiermee in.

Art. 170

Dit artikel tot wijziging van artikel 40 van de interneringswet is technisch van aard en geeft geen aanleiding tot opmerkingen.

Art. 171

Dit artikel beoogt de wijziging van artikel 41 van de interneringswet.

De heer Christian Brotcorne (cdH) c.s. dient een amendement nr. 59 (DOC 54 1590/004) in. Daarmee wordt beoogd om, zoals eerder aangehaald, de notie "internersrechter" te vervangen door een passendere benaming. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

Art. 172

Dit artikel beoogt de wijziging van artikel 42 van de interneringswet.

De heer Philippe Goffin (MR) c.s. dient een amendement nr. 62 (DOC 54 1590/004) in. Daarmee wordt beoogd tegemoet te komen aan de opmerking dat (zie dienaangaande het verslag van de hoorzittingen van 23 en 24 februari 2016) dat het beter is om de

Art. 168

Cet article vise à modifier l'article 36 de la loi relative à l'internement.

MM. Christian Brotcorne (cdH) et Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) présentent un amendement n° 8 (DOC 54 1590/004) tendant à supprimer la disposition proposée au e). Les motifs à la base de cette suppression proposée sont les mêmes que ceux qui étayent les amendements n°s 6 et 7 (voir respectivement la discussion des articles 157 et 161).

Art. 169

Cet article vise à modifier l'article 37 de la loi relative à l'internement.

M. Philippe Goffin, président, fait remarquer que la disposition énoncée au 2° doit être remplacée comme suit: "à l'alinéa 1er, les mots "aux articles 34 et 36" sont remplacés par les mots "à l'article 34". Le ministre et la commission approuvent cette modification.

Art. 170

Cet article modifiant l'article 40 de la loi relative à l'internement est de nature technique et ne donne lieu à aucune observation.

Art. 171

Cet article vise à modifier l'article 41 de la loi sur l'internement.

M. Christian Brotcorne (cdH) et consorts présentent l'amendement n° 59 (DOC 54 1590/004) tendant à remplacer, comme indiqué précédemment, la notion de "juge d'internement" par une dénomination plus appropriée. Pour le reste, il est renvoyé à la justification de l'amendement.

Art. 172

Cet article vise à modifier l'article 42 de la loi relative à l'internement.

M. Philippe Goffin (MR) et consorts présentent l'amendement n° 62 (DOC 54 1590/004) tendant à répondre à l'observation selon laquelle il est préférable de ne pas prolonger automatiquement le délai d'épreuve pour une durée de deux ans (voir, à ce sujet, le rapport

proefperiode niet sowieso met twee jaar te verlengen. Het kan beter aan de KBM worden overgelaten om, in het licht van de concrete omstandigheden, een aangepaste termijn te vast te stellen. Die termijn voor verlenging van de proefperiode wordt dan wel beperkt tot maximaal twee jaar. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

Art. 173 tot 181

Deze artikelen tot wijziging van, respectievelijk, de artikelen 43 tot 46 (artikelen 173 tot 176, 180 en 181) respectievelijk, de vervanging van de artikelen 47 tot 49 van de interneringswet (artikelen 177 tot 179) geven geen aanleiding tot opmerkingen.

Art. 182

Dit artikel beoogt de wijziging van artikel 53 van de interneringswet.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient een amendement nr. 42 (DOC 54 1590/004) in teneinde voor de indiening van hoogdringende verzoeken te voorzien in de verplichte bijstand van de advocaat van de geïnterneerde. Hiermee wordt gevolg gegeven aan de suggesties die werden gedaan tijdens de hoorzittingen van 23 en 24 februari 2016.

Vervolgens dient *de heer Christian Brotcorne (cdH) c.s. een amendement nr. 60 (DOC 54 1590/004) in. Daarmee wordt beoogd om, zoals eerder aangehaald, de notie "interneringsrechter" te vervangen door een passendere benaming. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.*

Art. 183

Dit artikel beoogt de wijziging van artikel 54 van de interneringswet.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient een amendement nr. 43 (DOC 54 1590/004) in teneinde voor de indiening van hoogdringende verzoeken te voorzien in de verplichte bijstand van de advocaat van de geïnterneerde. Hiermee wordt gevolg gegeven aan de suggesties die werden gedaan tijdens de hoorzittingen van 23 en 24 februari 2016.

Voorzitter Philippe Goffin merkt op dat de Franse tekst van de ontworpen vervanging van paragraaf 4, derde lid, van het bedoelde artikel 54 dient te worden aangevuld met de woorden "suivant l'ordonnance". Op

des auditions des 23 et 24 février 2016). Il est préférable de laisser la chambre de protection sociale fixer un délai adapté en fonction des circonstances concrètes. La durée de la prolongation du délai d'épreuve est cependant limitée à deux ans maximum. Pour le reste, il est renvoyé à la justification de l'amendement.

Art. 173 à 181

Ces articles modifiant, respectivement, les articles 43 à 46 (articles 173 à 176, 180 et 181) et remplaçant les articles 47 à 49 de la loi relative à l'internement (articles 177 à 179) ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 182

Cet article vise à modifier l'article 53 de la loi relative à l'internement.

Mme Sonja Becq (CD&V) et consorts présentent un amendement n° 42 (DOC 54 1590/004) tendant à prévoir la présence obligatoire de l'avocat de la personne internée pour le dépôt de demandes urgentes. Il est ainsi donné suite aux suggestions formulées lors des auditions des 23 et 24 février 2016.

M. Christian Brotcorne (cdH) et consorts présentent ensuite un amendement n° 60 (DOC 54 1590/004) qui tend, ainsi qu'il a été indiqué précédemment, à remplacer la notion de "juge d'internement" par une dénomination plus appropriée. Pour le surplus, il est renvoyé à la justification de l'amendement.

Art. 183

Cet article vise à modifier l'article 54 de la loi relative à l'internement.

Mme Sonja Becq (CD&V) et consorts présentent un amendement n° 43 (DOC 54 1590/004) tendant à prévoir la présence obligatoire de l'avocat de la personne internée pour le dépôt de demandes urgentes. Il est ainsi donné suite aux suggestions formulées lors des auditions des 23 et 24 février 2016.

M. Philippe Goffin, président, fait observer qu'il y a lieu de compléter le texte français de l'article 54, § 4, alinéa 3, qu'il est proposé de remplacer par les mots "suivant l'ordonnance". Le texte français est ainsi mis

die manier wordt de Franse tekst in overeenstemming gebracht met de Nederlandse tekst. *De minister en de commissie* stemmen hiermee in.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) stipt aan dat er tijdens de hoorzitting van 23 februari 2016 op gewezen is dat er niet wordt bepaald dat er tussen twee opeenvolgende verzoeken een minimumtermijn moet verstreken zijn. De ontworpen wijzigingen en het amendement nr. 43 zwijgen hierover. Volgens de vertegenwoordiger van het College van procureurs-generaal ontstaat daardoor het gevaar dat er een carrousel van verzoeken ontstaat. De spreker wijst erop dat in andere procedurele bepalingen met betrekking tot de strafuitvoeringsrechtbank wel in dergelijke termijnen wordt voorzien.

De heer Koen Geens, minister van Justitie, repliceert dat het aan de advocaat toekomt om een weloverwogen beslissing te nemen en te beoordelen of het redelijk verantwoord is om een verzoek in te dienen. De minister wijst er ook op dat een aantal bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek precies daarom eveneens voorzien in de verplichte tussenkomst van een advocaat. Hij denkt overigens dat dit in overeenstemming is met het standpunt dat raadsheer Heimans hierover heeft ingenomen tijdens de hoorzitting van 23 februari 2016.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) denkt niet dat dit voldoende waarborgen biedt. Het is ook best mogelijk dat de geïnterneerde een andere advocaat raadpleegt. Zeker wanneer er een *pro deo*-advocaat wordt geraadpleegd, is het niet uitgesloten dat die toch zal overwegen om een nieuw verzoek in te dienen.

De spreker denkt dat het in elk geval nuttig zou zijn om de toepassing van deze nieuwe bepaling na een welbepaalde termijn te evalueren.

Art. 184 tot 193

Deze artikelen beogen respectievelijk:

- de vervanging van artikel 55 van de interneringswet (artikel 184 van het wetsontwerp);
- de wijziging van de artikelen 56 tot 58, het opschrift van hoofdstuk IV van titel IV, de artikelen 59 tot 62 (artikelen 185 tot 192 van het wetsontwerp);
- de opheffing van artikel 63 van de interneringswet (artikel 193 van het wetsontwerp).

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

en concordance avec le texte néerlandais. Le *ministre* et la *commission* se rallient à cette observation.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) indique que lors des auditions du 23 février 2016, il a été observé qu'il n'est pas prévu que deux demandes successives doivent être séparées par un délai minimum. Les modifications proposées et l'amendement n° 43 sont muets à ce sujet. Le représentant du Collège des procureurs généraux estime qu'un carrousel de demandes risque ainsi d'être déclenché. L'intervenant souligne que d'autres dispositions procédurales relatives au tribunal de l'application des peines prévoient de tels délais.

M. Koen Geens, ministre de la Justice, réplique qu'il appartient à l'avocat de prendre une décision mûrement réfléchie et d'évaluer s'il est raisonnablement justifié d'introduire une demande. Le ministre souligne également que c'est précisément la raison pour laquelle plusieurs dispositions du Code judiciaire prévoient également l'intervention obligatoire d'un avocat. Il pense d'ailleurs que ce point de vue est conforme à celui qui a été adopté par le conseiller Heimans au cours de l'audition du 23 février 2016.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) ne pense pas que cela offre des garanties suffisantes. Il est aussi parfaitement possible que la personne internée consulte un autre avocat. Il n'est pas exclu que cette personne envisage d'introduire une nouvelle demande, certainement lorsque c'est un avocat *pro deo* qui est consulté.

L'intervenant estime qu'il serait en tout cas utile d'évaluer l'application de cette nouvelle disposition après un certain temps.

Art. 184 à 193

Ces articles visent respectivement à:

- remplacer l'article 55 de la loi sur l'internement (article 184 du projet de loi);
- modifier les articles 56 à 58, l'intitulé du chapitre IV du titre IV, et les articles 59 à 62 (articles 185 à 192 du projet de loi);
- abroger l'article 63 de la loi sur l'internement (article 193 du projet de loi).

Ils ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 194

Dit artikel beoogt de wijziging van artikel 64 van de interneringswet.

De heer Christian Brotcorne (cdH) c.s. dient een amendement nr. 61 (DOC 54 1590/004) in dat gelijkaardig is aan amendement nr. 60. Er wordt verwezen naar de bespreking van artikel 182 van het wetsontwerp en amendement nr. 60

Art. 195

Dit artikel tot wijziging van artikel 65 van de interneringswet geeft geen aanleiding tot opmerkingen.

Art. 196

Dit artikel beoogt de wijziging van artikel 66 van de interneringswet.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient een amendement nr. 44 (DOC 54 1590/004) in dat technisch van aard is. Er wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

Art. 197 tot 199

Deze artikelen tot wijziging van, respectievelijk, de artikelen 67, 68 en 72 van de interneringswet geven geen aanleiding tot opmerkingen.

Art. 200

Dit artikel beoogt de vervanging van artikel 73 van de interneringswet.

De heer Philippe Goffin (MR) c.s. dient een amendement nr. 63 (DOC 54 1590/004) in dat gelijkaardig is aan amendement nr. 59. Er wordt verwezen naar de bespreking van artikel 172 van het wetsontwerp en amendement nr. 59.

Art. 201

Dit artikel tot wijziging van artikel 75 van de interneringswet geeft geen aanleiding tot opmerkingen.

Art. 194

Cet article vise à modifier l'article 64 de la loi sur l'internement.

M. Christian Brotcorne (cdH) et consorts présentent un amendement n° 61 (DOC 54 1590/004) similaire à l'amendement n° 60. Ils renvoient à la discussion de l'article 182 du projet de loi et de l'amendement n° 60.

Art. 195

Cet article, qui vise à modifier l'article 65 de la loi relative à l'internement, ne donne lieu à aucune observation.

Art. 196

Cet article vise à modifier l'article 66 de la loi relative à l'internement.

Mme Sonja Becq (CD&V) et consorts présentent un amendement n° 44 (DOC 54 1590/004) de nature technique. Il est renvoyé à la justification de l'amendement.

Art. 197 à 199

Ces articles, qui visent respectivement à modifier les articles 67, 68 et 72 de la loi relative à l'internement, ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 200

Cet article vise à remplacer l'article 73 de la loi relative à l'internement.

M. Philippe Goffin (MR) et consorts présentent un amendement n° 63 (DOC 54 1590/004) similaire à l'amendement n° 59. Ils renvoient à la discussion de l'article 172 du projet de loi et de l'amendement n° 59.

Art. 201

Cet article, qui vise à modifier l'article 75 de la loi sur l'internement, ne donne lieu à aucune observation.

Art. 202

Dit artikel beoogt de wijziging van artikel 76 van de interneringswet.

Voorzitter Philippe Goffin merkt op dat, teneinde de Franse en de Nederlandse versie van de teksten in overeenstemming te brengen, in de Franse versie van het ontworpen artikel 76, eerste lid, van de interneringswet, de woorden “*sont d’application tant aux personnes qui subissent une peine privative de liberté qu’aux personnes qui subissent un internement*” dienen te worden vervangen door de woorden “*s’appliquent à une personne qui subit et une peine privative de liberté et un internement*”.

Art. 203 tot 205

Over artikel 203 tot wijziging van artikel 77 van de interneringswet en de artikelen 204 en 205 tot invoeging van een nieuwe titel en een nieuw hoofdstuk in de interneringswet, worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 206

Dit artikel beoogt de invoeging van een artikel 77/1 in hoofdstuk 1, ingevoegd bij artikel 205.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient een *amendement nr. 45* (DOC 54 1590/004) in dat technisch van aard is. Er wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

Art. 207

Dit artikel beoogt de invoeging van een artikel 77/2 in dezelfde hoofdstuk 1.

Voorzitter Philippe Goffin merkt op dat een wettekst *an sich* normatief van aard is en geen werkwoordsvormen als “moeten” en “dienen” hoeft te bevatten. Bijgevolg is het aangewezen om de woorden “moet plaatsvinden” (ontworpen artikel 77/2, § 1) te vervangen door de woorden “vindt plaats” en de woorden “dient het openbaar ministerie zijn advies mondeling uit te brengen op de zitting” door de woorden “brengt het openbaar ministerie zijn advies mondeling uit op de zitting”.

Art. 208 tot 213

Deze artikelen beogen de invoeging van de artikelen 77/3 tot 77/7 in de interneringswet (artikelen 208 tot 210,

Art. 202

Cet article vise à modifier l’article 76 de la loi sur l’internement.

M. Philippe Goffin, président, fait observer que, pour mettre en concordance les versions française et néerlandaise du texte, dans la version française de l’article 76, alinéa 1er, de la loi sur l’internement, les mots “*sont d’application tant aux personnes qui subissent une peine privative de liberté qu’aux personnes qui subissent un internement*” doivent être remplacés par les mots “*s’appliquent à une personne qui subit et une peine privative de liberté et un internement*”.

Art. 203 à 205

L’article 203 qui vise à modifier l’article 77 de la loi sur l’internement et les articles 204 et 205 qui visent à insérer un *nouveau* titre et un *nouveau* chapitre dans la loi sur l’internement ne donnent lieu à aucune remarque.

Art. 206

Cet article vise à insérer un article 77/1 dans le chapitre 1er inséré par l’article 205.

Mme Sonja Becq (CD&V) et consorts présentent un *amendement n° 45* (DOC 54 1590/004) de nature technique. Il est renvoyé à la justification de l’amendement.

Art. 207

Cet article vise à insérer un article 77/2 dans le même chapitre 1er.

Le président, M. Philippe Goffin, souligne qu’un texte légal est, par définition, de nature normative, et qu’il ne doit pas nécessairement contenir des formes verbales telles que “devoir”. Il s’indique dès lors de remplacer les mots “doit avoir lieu” (article 77/2, § 1er proposé) par les mots “a lieu”, et les mots “il doit rendre son avis verbalement à l’audience” par les mots “il rend son avis verbalement à l’audience”.

Art. 208 à 213

Ces articles visent à insérer les articles 77/3 et 77/7 dans la loi relative à l’internement (articles 208 à

212 en 213) en de invoeging van een hoofdstuk 2 in de bij artikel 204 in te voegen titel *Vbis* (artikel 211). Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Art. 214

Dit artikel beoogt de invoeging van een hoofdstuk 3 in titel *Vbis*, ingevoegd bij artikel 204.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient een amendement nr. 46 (DOC 54 1590/004) in dat technisch van aard is. Er wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

Art. 215

Dit artikel beoogt de invoeging van een artikel 77/8 in hoofdstuk 3, ingevoegd bij artikel 214.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient een amendement nr. 47 (DOC 54 1590/004) in, dat technisch van aard is. Er wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

Art. 216 en 217

Deze artikelen beogen respectievelijk de invoeging van een artikel 77/9 in hetzelfde hoofdstuk 3 van de interneringswet en de vervanging van artikel 78 van de interneringswet. Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Art. 218

Dit artikel beoogt de wijziging van artikel 79 van de interneringswet.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient een amendement nr. 48 (DOC 54 1590/004) in teneinde het artikel wetgevingstechnisch op punt te stellen. Er moet verwezen worden naar het betrokken arrest van het Grondwettelijk Hof. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

Art. 219 tot 221

Artikel 219 beoogt de opheffing van artikel 80 van de interneringswet. Artikel 220 strekt ertoe een artikel 81/1 in te voegen in dezelfde wet en artikel 221 beoogt de vervanging van artikel 83 van dezelfde wet. Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

210, 212 et 213) et à insérer un chapitre 2 dans le titre *Vbis* inséré par l'article 204 (article 211). Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 214

Cet article vise à insérer un chapitre 3 dans le titre *Vbis*, inséré par l'article 204.

Mme Sonja Becq (CD&V) et consorts présentent l'amendement n° 46 (DOC 54 1590/004), d'ordre technique. Il est renvoyé à la justification de cet amendement.

Art. 215

Cet article vise à insérer un article 77/8 dans le chapitre 3, inséré par l'article 214.

Mme Sonja Becq (CD&V) et consorts présentent l'amendement n° 47 (DOC 54 1590/004), d'ordre technique. Il est renvoyé à la justification de cet amendement.

Art. 216 et 217

Ces articles visent respectivement à insérer un article 77/9 dans le même chapitre 3 de la loi relative à l'internement et à remplacer l'article 78 de la loi relative à l'internement. Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 218

Cet article vise à modifier l'article 79 de la loi relative à l'internement.

Mme Sonja Becq (CD&V) et consorts présentent un amendement n° 48 (DOC 54 1590/004) tendant à corriger l'article sur le plan légistique. Il y a lieu de renvoyer à l'arrêt concerné de la Cour constitutionnelle. Pour le surplus, il est renvoyé à la justification de l'amendement.

Art. 219 à 221

L'article 219 vise à abroger l'article 80 de la loi relative à l'internement. L'article 220 vise à insérer un article 81/1 dans la même loi, alors que l'article 221 vise à remplacer l'article 83 de la même loi. Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 222

Dit artikel beoogt de wijziging van artikel 84 van de interneringswet.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient een amendement nr. 49 (DOC 54 1590/004) in teneinde de ontworpen vervanging die is opgenomen in de bepaling onder 2° te vervangen om ze te verduidelijken. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

Art. 223

Dit artikel beoogt de opheffing van artikel 85 van de interneringswet.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) vraagt naar de reden voor de beoogde opheffing. Artikel 85 van de interneringswet voorziet immers in een kennisgeving van de definitieve invrijheidsstelling door het openbaar ministerie aan de vrederechter. Zal dit niet langer nodig zijn?

De heer Koen Geens, minister van Justitie, legt uit dat dit het gevolg is van de opheffing van artikel 488bis van het Burgerlijk Wetboek door de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid. Parallel hieraan werd voorzien in een wijziging van artikel 492/4, derde lid, van hetzelfde Wetboek waarin wordt voorzien in een regeling die gelijklopend is aan deze die vervat zit in artikel 85 van de interneringswet.

Art. 224

Dit artikel beoogt de opheffing van afdeling II van de interneringswet die het artikel 87 omvat.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) c.s. dient amendement nr. 54 (DOC 54 1590/004) in. Het strekt ertoe artikel 224 te vervangen, zodat in artikel 87 van de interneringswet de woorden "of ernstig heeft aangetast" worden weggelaten. Er wordt verwezen naar de schriftelijke verantwoording van het amendement.

Art. 225 tot 234

Deze artikelen beogen in de interneringswet diverse wijzigingen aan te brengen. Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 222

Cet article vise à modifier l'article 84 de la loi relative à l'internement.

Mme Sonja Becq (CD&V) et consorts présentent un amendement n° 49 (DOC 54 1590/004) tendant à remplacer la disposition proposée au 2° afin de la clarifier. Pour le surplus, il est renvoyé à la justification de l'amendement.

Art. 223

Cet article vise à abroger l'article 85 de la loi relative à l'internement.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) s'informe de la raison de l'abrogation proposée. L'article 85 de la loi relative à l'internement prévoit en effet que le ministère public notifie la libération définitive au juge de paix. Cela ne sera-t-il plus nécessaire?

M. Koen Geens, ministre de la Justice, explique que cette mesure est la conséquence de l'abrogation de l'article 488bis du Code civil par la loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine. Il a été prévu parallèlement de modifier l'article 492/4, alinéa 3, du même Code, qui prévoit un régime similaire à celui de l'article 85 de la loi relative à l'internement.

Art. 224

Cet article vise à abroger la section II de la loi relative à l'internement, qui comporte l'article 87.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) et consorts présentent un amendement n° 54 (DOC 54 1590/004). Cet amendement vise à remplacer l'article 224 pour qu'il prévoit l'abrogation des mots "ou gravement altéré" dans l'article 87 de la loi internement. Il est référé à la justification écrite de l'amendement.

Art. 225 à 234

Ces articles concernent diverses modifications à la loi relative à l'internement. Ils ne font l'objet d'aucun commentaire.

Art. 235

Dit artikel beoogt de wijziging van artikel 135 van de interneringswet.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 50 (DOC 54 1590/004) in.

Dit amendement strekt ertoe de bepaling onder 7° van artikel 135 te wijzigen. Er wordt verwezen naar de schriftelijke verantwoording bij het amendement.

Art. 235/1 (*nieuw*)

Mevrouw Goedele Uyttersprot (N-VA) c.s. dient amendement nr. 64 (DOC 54 1590/004) in, teneinde een nieuw artikel 235/1 in te voegen.

1 oktober 2016 lijkt een realistischer datum voor de inwerkingtreding van de nieuwe interneringswet dan 1 juli 2016, rekening houdend met opmerkingen tijdens de hoorzittingen over de opportuniteit om de inwerkingtreding te doen plaatsvinden tijdens een vakantieperiode; bovendien betreft de overheveling veel bevoegdheden.

Art. 235

Cet article vise à modifier l'article 135 de la loi relative à l'internement.

Mme Sonja Becq (CD&V) et consorts présentent un amendement n° 50 (DOC 54 1590/004).

Cet amendement tend à remplacer le 7° de l'article 135. Il est référé à la justification écrite de l'amendement.

Art. 235/1 (*nouveau*)

Mme Goedele Uyttersprot (N-VA) et consorts présentent un amendement n° 64 (DOC 54 1590/004) tendant à insérer un article 235/1.

Eu égard aux observations formulées lors des auditions sur l'opportunité de fixer l'entrée en vigueur en période de vacances et au fait qu'il s'agit de transférer un paquet substantiel de compétences, la date du 1er octobre 2016 pour l'entrée en vigueur de la nouvelle loi internement semble plus réaliste que la date du 1er juillet 2016.

2. De strafvordering (artikelen 2 en 3)

Het ontworpen artikel 2 strekt ertoe de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie toe te kennen aan de procureur-generaal en aan zijn magistraten van het parket-generaal en het auditoraat-generaal: de eerste advocaten-generaal, de advocaten-generaal, de substituten-procureur-generaal en de substituten-generaal.

Artikel 3 van het wetsontwerp beoogt de procureur-generaal en zijn magistraten van het parket-generaal en het auditoraat-generaal het recht toe te kennen de politiediensten bedoeld in artikel 2 van de wet op het politieambt, en alle andere officieren van gerechtelijke politie te vorderen om, met uitzondering van de door de wet ingestelde beperkingen, alle voor het opsporingsonderzoek vereiste handelingen van gerechtelijke politie te stellen.

Deze wetswijziging is bovenal nuttig in het kader van de integrale behandeling van strafzaken. Dankzij de recente wetswijzigingen inzake de mobiliteit van de magistraten kan het strafdossier immers nog makkelijker door de parketmagistraten worden behandeld, niet alleen over de arrondissementsgrenzen heen (horizontale integratie), maar ook los van de afscheiding tussen eerste en tweede aanleg (verticale integratie).

Om elke betwisting uit te sluiten over de regelmatigheid van de daden van gerechtelijke politie die de magistraten van het parket-generaal en van het auditoraat-generaal zo nodig in dat verband moeten (doen) stellen, wordt deze magistraten, net zoals de substituten van de procureur des Konings en van de arbeidsauditeurs, de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie toegekend.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

3. Rechterlijke orde

a. *Terminologische aanpassingen in de artikelen 58bis, 86, 105, 129, 254, 259quinquies, 355 en 360bis van het Gerechtelijk Wetboek (de artikelen 5, 17, 21, 24, 31, 32, 33, 40, 45, 46, 49, 53, 78, 87, 88, 92, 104, 106, 107, 108, 109, 110, 113 en 240 van het wetsontwerp).*

Het wetsontwerp strekt ertoe verschillende terminologische verbeteringen in het Gerechtelijk Wetboek aan te brengen, zoals de aanpassing van de Nederlandse terminologie inzake de mandaten van de sectievoorzitter van het Hof van Cassatie en de secties van het Hof van Cassatie.

2. Procédure pénale (art. 2-3)

L'article 2 du projet de loi tend à attribuer la qualité d'officier de police judiciaire au procureur général et à ses magistrats du parquet général et de l'auditorat général: les premiers avocats généraux, les avocats généraux, les substituts du procureur général et les substituts généraux.

L'article 3 du projet de loi vise à octroyer le droit au procureur général et à ses magistrats du parquet général et de l'auditorat général de requérir les services de police visés à l'article 2 de la loi sur la fonction de police et tous les autres officiers de police judiciaire pour accomplir, sauf les restrictions établies par la loi, tous les actes de police judiciaire nécessaires à l'information.

Cette modification législative est en premier lieu utile dans le cadre du traitement intégral des affaires pénales. Les récentes modifications législatives en matière de mobilité des magistrats permettent en effet encore plus facilement aux magistrats du ministère public de traiter le dossier répressif indépendamment des limites territoriales des arrondissements (intégration horizontale), mais également indépendamment des limites du premier et du deuxième degré de juridiction (intégration verticale).

Afin d'exclure toute contestation au sujet de la régularité des actes de police judiciaire que les magistrats du parquet général et de l'auditorat général doivent, le cas échéant, accomplir ou faire accomplir dans ce cadre, ces magistrats disposent, tout comme les substituts du procureur du Roi et des auditeurs du travail, de la qualité d'officier de police judiciaire.

Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.

3. Ordre judiciaire

a. *Adaptations terminologiques aux articles 58bis, 86, 105 129, 254, 259quinquies, 355 et 360bis du Code judiciaire (art. 5, 17, 21 24, 31-33, 40, 45, 46, 49, 53, 78, 87, 88, 92, 104, 106-108-110, 113, 240)*

Le projet comporte différentes corrections du Code judiciaire sur le plan terminologique comme l'adaptation de la terminologie néerlandophone concernant les mandats de président de section à la Cour de cassation et les sections de la Cour de cassation.

Art. 5, 17, 21, 24, 31 tot 33 en 40

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 45

Dit artikel strekt tot wijziging van artikel 196*bis* van het Gerechtelijk Wetboek.

De heer Christian Brotcorne (cdH) en de heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) dienen amendement nr. 3 (DOC 54 1590/003) in, dat ertoe strekt het ontworpen punt 1° aan te vullen met de woorden “en/of in psychiatrische geneeskunde”.

Het feit dat in de kamer voor de bescherming van de maatschappij geen psychiater als assessor aanwezig is, wordt door alle betrokkenen bekritiseerd, aangezien het gaat om een bijzonder kiese aangelegenheid die de inzet vergt van artsen die gespecialiseerd zijn in de medische en de psychiatrische behandeling van mensen met een geestesstoornis.

Terwijl de commissies tot bescherming van de maatschappij bestaan uit een psychiater, die hun duidelijkheid kan verschaffen omtrent de evolutie van de geestestoestand van de geïnterneerde, krijgt de kamer voor de bescherming van de maatschappij niet die inbreng van een onontbeerlijke wetenschappelijke vakbekwaamheid. De aanwezigheid van een psychiater in de kamer voor de bescherming van de maatschappij is dus wenselijk.

Als die kamer niet over een dergelijke arts beschikt, bestaat bovendien het risico dat zij een onderzoek door een externe psychiater gelast, wat nodeloze kosten met zich brengt.

De minister verwijst naar het antwoord dat hij heeft gegeven tijdens de algemene bespreking. Volgens hem zijn er momenteel te weinig forensisch psychiaters om die voltijds en als expert in de kamers in te zetten. Ook de klinisch psychologen zijn uiterst vakbekwaam. Mochten er in voorkomend geval genoeg forensisch psychiaters ter beschikking zijn, dan zou de situatie kunnen worden herbekeken. Het is te vroeg om dat nu te overwegen. Gezien het risico op belangenconflicten moet worden voorkomen dat psychiaters over de betrokkenen deskundigenverslagen opstellen en tegelijk zitting hebben in de kamers.

De heer Christian Brotcorne (cdH) verduidelijkt dat hij de psychologen niet wil vervangen, maar dat hij ook

Art. 5, 17, 21, 24, 31 à 33 et 40

Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.

Art. 45

Cet article vise à modifier l'article 196*bis* du Code judiciaire.

M. Christian Brotcorne et M. Stefaan Van Hecke introduisent l'amendement n°3 (DOC 54 1590/003) qui vise à insérer, au 1°, à l'alinéa proposé, entre les mots “en psychologie clinique” et les mots “, effectifs et suppléants”, les mots “et/ou en médecine psychiatrique”.

En effet, l'absence de psychiatre comme assesseur de la chambre de protection sociale est critiquée par tous les intervenants en cette matière particulièrement délicate qui requiert des spécialistes en traitement médical et psychiatrique des personnes atteintes d'un trouble mental.

Alors que les commissions de défense sociale sont composées d'un médecin psychiatre, susceptible de les éclairer sur l'évolution de l'état mental de l'interné, la chambre de protection sociale ne bénéficie pas de cet apport d'une compétence scientifique indispensable. La présence d'un médecin psychiatre au sein de la chambre de protection sociale est donc souhaitable.

En l'absence de médecin, le risque existe en outre de voir la chambre de protection sociale recourir à une expertise extérieure faite par un médecin psychiatre, ce qui engendre des frais inutiles.

Le ministre se réfère à sa réponse au cours de la discussion générale. Il est d'avis qu'il n'y a pas suffisamment de psychiatres médico-légaux actuellement pour en avoir dans les chambres à temps plein et comme experts. Les psychologues cliniques sont aussi très compétents. Si, le cas échéant, le nombre de psychiatres médico-légaux devenait suffisant, la situation pourrait être réévaluée. Il est prématuré de l'envisager actuellement. Il ne faudrait pas que des psychiatres fassent des expertises et siègent en même temps, vu le risque de conflits d'intérêts.

M. Christian Brotcorne (cdH) précise qu'il ne veut pas remplacer les psychologues mais permettre aussi à

psychiaters wil kunnen inzetten, om over meer mogelijkheden te beschikken. Waarom zouden de psychiaters voltijds in die kamers voor de bescherming van de maatschappij moeten worden ingezet?

De minister geeft aan dat de betrokkenen inderdaad voltijds worden ingezet en dat ze even onafhankelijk moeten kunnen zijn als de rechter.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 13 (DOC 54 1590/004) in, dat ertoe strekt de punten 2°, 3° en 4° te vervangen door de nieuwe punten 2° en 3°.

Uit de resultaten van de examens die werden georganiseerd om de kamers voor de bescherming van de maatschappij samen te stellen, blijkt dat de organisatie van de examenprocedure per rechtsgebied van een hof van beroep de samenstelling van die kamers belemmert, in het bijzonder op het stuk van de aanwijzing van de plaatsvervangers. Dat leidt tot een grote inzet van de leden van de selectiecomités, zonder dat die procedure een echte meerwaarde biedt; een aantal kandidaten schrijven zich immers in voor meerdere examens, om te kunnen solliciteren naar een benoeming in meerdere rechtsgebieden. Zo werden bepaalde assessoren op grond van drie verschillende examens tot plaatsvervangend assessor benoemd in de drie rechtsgebieden.

Door de eerste voorzitter van het hof van beroep te vervangen door een werkende of gepensioneerde magistraat van de zetel, wordt het aantal selectiecomités herleid van vijf naar twee en biedt het slagen voor één examen de mogelijkheid om in verschillende rechtsgebieden te solliciteren. Met het slagen voor één examen verhoogt de geslaagde zijn kansen om te worden benoemd tot werkend assessor (aangezien hij desgewenst kan solliciteren in drie rechtsgebieden), dan wel tot plaatsvervanger in meerdere rechtsgebieden (uiteraard op voorwaarde dat hij daarvoor solliciteert).

Art. 46

Dit artikel strekt tot wijziging van artikel 196ter van het Gerechtelijk Wetboek.

De voorzitter stelt als wetgevingstechnische verbetering voor in de Nederlandse tekst van het voorgestelde artikel 196ter, § 2, tweede lid, het woord “termijn” te vervangen door het woord “periode”, en de woorden “drie jaar”, alsook de woorden “vier jaar”, te doen voorafgaan door de woorden “een periode van”.

De commissie en de minister stemmen in met deze verbetering.

des psychiatres de siéger pour avoir plus de possibilités. Pourquoi les psychiatres devraient-ils travailler à temps plein dans ces chambres de protection sociale?

Le ministre indique que ce sont en effet des gens qui sont à temps plein et doivent bénéficier de l'indépendance du juge.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 13 (DOC 54 1590/004) qui vise à remplacer les points 2°, 3° et 4° par des points 2° et 3° nouveaux.

Il ressort des résultats des examens organisés en vue de la composition des chambres de protection sociale, que l'organisation de la procédure d'examen par ressort de cour d'appel est un obstacle à la composition de ces chambres, en particulier en ce qui concerne la désignation des suppléants. Il s'ensuit une mobilisation importante des membres des comités de sélection sans que cette procédure n'apporte une réelle plus-value. Au contraire puisqu'un certain nombre de candidats s'inscrivent à plusieurs examens en vue de pouvoir postuler une nomination dans plusieurs ressorts. Certains assesseurs ont ainsi été nommés assesseur suppléant dans les 3 ressorts sur base de 3 examens différents.

En remplaçant le premier président de la cour d'appel par un magistrat du siège effectif ou pensionné, le nombre des comités de sélection est ramené de 5 à 2 et la réussite d'un seul examen permet de postuler dans plusieurs ressorts. Sur base de la réussite d'un seul examen, le lauréat multiplie ses chances d'être nommé assesseur effectif puisqu'il peut le cas échéant postuler dans 3 ressorts ou bien d'être nommé suppléant dans plusieurs ressorts pour autant bien entendu qu'il postule en ce sens.

Art. 46

Cet article vise à modifier l'article 196ter du Code judiciaire.

Le président propose la correction légistique suivante: dans l'article 196ter, paragraphe 2, alinéa 2 proposé, le mot “termijn” est remplacé par le mot “periode” et les mots “een periode van” sont ajoutés avant les mots “drie jaar” et avant les mots “vier jaar”.

La commission et le ministre marquent leur accord avec cette correction.

De heer Christian Brotcorne (cdH) en de heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) dienen amendement nr. 4 (DOC 54 1590/003) in, dat ertoe strekt het voorgestelde artikel in die zin te wijzigen dat de kamer voor de bescherming van de maatschappij over een psychiater moet beschikken. Er wordt verwezen naar de verantwoording van amendement nr. 3.

Art. 49 en 53

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 78

Dit artikel strekt tot wijziging van artikel 287ter van het Gerechtelijk Wetboek. Er wordt verwezen naar punt m (*infra*)

De voorzitter stelt als wetgevingstechnische correctie voor in de Nederlandse tekst van § 3bis, 2°, tweede lid, het woord “zaken” te vervangen door het woord “taken”.

De commissie en de minister stemmen in met deze verbetering.

Art. 87, 88, 92, 104, 106 tot 110 en 113

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 240

Dit artikel heeft betrekking op een overgangsbepaling.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 52 (DOC 54 1590/004) in, ter aanvulling van het artikel met een lid dat het volgende in uitzicht stelt: “Het slagen voor het examen blijft evenwel enkel gelden voor het rechtsgebied van het hof van beroep waarvoor dat examen werd georganiseerd”. Er wordt verwezen naar de schriftelijke verantwoording van het amendement.

b. Bepalingen in verband met de instelling van de interneringskamers (art. 20- 23, 25-30, 45-48, 87, 89, 90, 91, 93, 95, 97, 105, 106 en 108)

De wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen zal in de loop van 2016 in werking treden. Het ter bespreking voorliggende wetsontwerp schrapt afdeling IV, die de artikelen 91 tot en met 119 omvat,

M. Christian Brotcorne et M. Stefaan Van Hecke introduisent l’amendement n°4 (DOC 54 1590/003) qui vise à apporter des modifications à l’article proposé en vue de prévoir la présence d’un médecin psychiatre au sein de la chambre de protection sociale. Il est référé à la justification de l’amendement n° 3.

Art. 49 et 53

Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.

Art. 78

Cet article vise à modifier l’article 287ter du Code judiciaire. Il est référé au point m ci-dessous.

Le président propose la correction légistique suivante: dans le paragraphe 3bis, 2°, alinéa 2, le mot “zaken” est remplacé par le mot “taken”.

La commission et le ministre marquent leur accord avec cette correction.

Art. 87, 88, 92, 104, 106 à 110 et 113

Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.

Art. 240

Cet article concerne une disposition transitoire.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l’amendement n° 52 (DOC 54 1590/004) qui vise à compléter l’article par un alinéa prévoyant que la réussite de l’examen reste uniquement valable pour le ressort de la Cour d’appel pour lequel cet examen a été organisé. Il est référé à la justification écrite de l’amendement.

b. Dispositions relatives à l’instauration des chambres d’internement (art. 20- 23, 25-30, 45- 48, 87, 89, 90, 91, 93, 95, 97, 105, 106, 108)

La loi du 5 mai 2014 relative à l’internement des personnes entrera en vigueur courant 2016. Le présent projet de loi supprime la section IV, comportant les articles 91 à 119, de la loi du 5 mai 2014 et reprend, en

van de wet van 5 mei 2014 en neemt de daarin opgenomen wijzigingen aan het Gerechtelijk Wetboek over, in bewoordingen die soms inhoudelijke maar vooral terminologische verbeteringen inhouden.

De terminologische wijzigingen hebben betrekking op de bijzondere en generieke benamingen van de assessoren.

Voornoemde terminologische wijzigingen worden doorgevoerd in de artikelen 77, 78, 87, 88, 89, 92, 186, 196*bis*, 196*ter*, 196*quater*, 224, 288, 300, 304, 312, 314, 322, 331, 355*ter*, 390, 408 en 412 van het Gerechtelijk Wetboek.

Naast de terminologie betreffen de wijzigingen onder meer ook:

— de bepaling van de plaatsen waar de kamers voor de bescherming van de maatschappij zitting mogen houden. Behoudens voor de uitspraak van de vonnissen, waarvoor zij zitting houden in elke rechtbank van eerste aanleg gevestigd in het rechtsgebied van het hof van beroep, mogen de kamers voor de bescherming van de maatschappij zitting houden in elke rechtbank van eerste aanleg gevestigd in het rechtsgebied van het hof van beroep, in de penitentiaire inrichtingen, in de inrichtingen tot bescherming van de maatschappij en in alle inrichtingen waar geïnterneerde personen verblijven;

— de samenstelling van de kamers voor de bescherming van de maatschappij. Zij zijn samengesteld uit een rechter in de strafuitvoeringsrechtbank en twee assessoren, of een rechter in de strafuitvoeringsrechtbank;

— de afschaffing van de beperking tot acht jaar van de mandaten van de rechters in de strafuitvoeringsrechtbank, van de substituten-procureur des Konings gespecialiseerd in strafuitvoeringszaken en van de assessoren in strafuitvoeringszaken;

— de samenstelling van het evaluatiecomité van de assessoren: de evaluatie die thans is toevertrouwd aan een evaluatiecomité, zal binnen de rechtbank plaatsvinden;

— de uitbreiding van de categorieën van magistraten van de zetel die kunnen worden aangewezen als rechter in de strafuitvoeringsrechtbank: om de ervaring te valoriseren van de magistraten die zitting hebben gehouden als voorzitter van een commissie tot bescherming van de maatschappij, kunnen voortaan alle rechters, dus inclusief de vrederechters, en alle raadsheren met meer dan vijf jaar ervaring als rechter of raadsheer, worden aangewezen als rechter in de strafuitvoeringsrechtbank;

les corrigeant parfois sur le fond mais le plus souvent sur le plan terminologique, les modifications au Code judiciaire qui y figurent.

Les modifications à caractère terminologique concernent les appellations particulières et génériques des assesseurs.

Ces modifications terminologiques concernent les articles 78, 87, 88, 89, 92, 186, 196*bis*, 196*ter*, 196*quater*, 224, 288, 300, 304, 312, 314, 322, 331, 355*ter*, 390, 408 et 412 du Code judiciaire.

Outre ces modifications terminologiques, les modifications concernent entre autres:

— la fixation des lieux dans lesquels les chambres de protection sociale peuvent siéger: sauf pour le prononcé des jugements, pour lesquels elles siègent dans tout tribunal de première instance situé dans le ressort de la cour d'appel, les chambres de protection sociale peuvent siéger dans tout tribunal de première instance établi dans le ressort de la cour d'appel, dans les établissements pénitentiaires, dans les établissements de défense sociale et dans tous les établissements où des personnes internées séjournent;

— la composition des chambres de protection sociale. Celles-ci sont soit composées d'un juge au tribunal de l'application des peines et de deux assesseurs, soit d'un juge au tribunal de l'application des peines;

— la suppression de la limitation à 8 ans des mandats des juges au tribunal de l'application des peines, des substituts du procureur du Roi spécialisés en application des peines et des assesseurs en application des peines.

— la composition du comité d'évaluation des assesseurs: l'évaluation qui est aujourd'hui confiée à un comité d'évaluation sera effectuée au sein du tribunal;

— l'élargissement des catégories de magistrats du siège pouvant être désignés juges au tribunal de l'application des peines: en vue de valoriser l'expérience des magistrats ayant siégé comme président d'une commission de défense sociale, tous les juges, donc y compris les juges de paix, et tous les conseillers qui comptent cinq années d'expérience comme juge ou conseiller pourront être désignés juges au TAP.

— de invoering van de mogelijkheid voor de eerste voorzitter van het hof van beroep om, in uitzonderlijke gevallen en bij beschikking een rechter aan te wijzen uit het rechtsgebied van het hof van beroep, dan wel een raadsheer die de verplichte opleiding heeft gevolgd voor de uitoefening van het ambt van rechter in de strafuitvoeringsrechtbank. In geval van verhindering kan de rechter in de strafuitvoeringsrechtbank ook worden vervangen door een plaatsvervangend magistraat bedoeld in artikel 156*bis* van het Gerechtelijk Wetboek;

— de uitbreiding van de mogelijkheid om in overtal de rechter in de strafuitvoeringsrechtbank en de substituut-procureur des Konings gespecialiseerd in strafuitvoeringszaken te vervangen, indien de betrokken magistraten zijn benoemd in de rechtbank van eerste aanleg waarin de kamer(s) van de strafuitvoeringsrechtbank is, zijn gevestigd of in het parket bij die rechtbank. Voor zover de vervanging in overtal wordt aanvaard, heeft die thans slechts plaats indien de magistraat uit een ander rechtscollège of een ander parket komt;

— de invoering van een wettelijke grondslag voor de toekenning van rechtsbijstand aan de assessoren in strafuitvoeringszaken;

— de invoering van een beroepsmogelijkheid tegen de beoordeling “onvoldoende” die een assessor bij zijn evaluatie krijgt toegekend;

— de invoering van de mogelijkheid om, voor een periode van maximaal zes maanden, personeelsleden van de penitentiare inrichtingen belast met het secretariaat van de commissies tot bescherming van de maatschappij ter beschikking te stellen aan de griffie van de strafuitvoeringsrechtbanken, aan het secretariaat van de parketten bij die rechtbanken of aan beide diensten, zulks in afwachting van de besluiten die de mobiliteit moeten regelen tussen de rechterlijke orde en de uitvoerende macht. De personeelsleden zouden hun statuut meenemen.

Art. 20 en 21

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 22

Dit artikel strekt tot wijziging van artikel 78 van het Gerechtelijk Wetboek.

— En cas de circonstances exceptionnelles, le premier président de la cour d'appel pourra désigner par ordonnance un juge issu du ressort de la cour d'appel ou un conseiller qui a suivi la formation obligatoire pour exercer les fonctions de juge au tribunal de l'application des peines. En cas d'empêchement, le juge au tribunal de l'application des peines pourra également être remplacé par un magistrat suppléant visé à l'article 156*bis* du Code judiciaire;

— l'élargissement de la possibilité de remplacer en surnombre le juge au tribunal de l'application des peines et le substitut du procureur du Roi spécialisé en application des peines lorsque ces magistrats sont nommés dans le tribunal de première instance dans lequel la ou les chambres du TAP est ou sont établie(s) ou dans le parquet près ce tribunal. Pour autant qu'il soit accepté, le remplacement en surnombre n'a lieu aujourd'hui que lorsque le magistrat est issu d'une autre juridiction ou d'un autre parquet;

— l'adoption d'une base légale en vue de l'octroi de l'assistance judiciaire aux assesseurs en application des peines;

— l'instauration d'un recours contre la mention “insuffisant” obtenue par un assesseur lors de son évaluation;

— dans l'attente des arrêtés devant régler la mobilité entre l'ordre judiciaire et l'exécutif, le projet prévoit la possibilité, pour une période maximale de 6 mois, de mettre à disposition du greffe des tribunaux de l'application des peines, du secrétariat des parquets près ces tribunaux, ou de ces deux services, du personnel des établissements pénitentiaires chargés du secrétariat des commissions de défense sociale. Le personnel conserverait son statut.

Art. 20 et 21

Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.

Art. 22

Cet article modifie l'article 78 du Code judiciaire.

De heren Christian Brotcorne (cdH) en Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) dienen amendement nr. 2 (DOC 54 1590/003) in, dat ertoe strekt in het ontworpen punt 2° de woorden “en een assessor in interneringszaken gespecialiseerd in klinische psychologie” te vervangen door de woorden “, een assessor in interneringszaken gespecialiseerd in klinische psychologie en/of een arts-psychiater”. Er wordt verwezen naar de verantwoording van het amendement.

Art. 23 en 25 tot 30

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 45 en 46

Er wordt verwezen naar het bovenvermelde punt a.

Art. 47

Dit artikel strekt tot wijziging van artikel 196*quater* van het Gerechtelijk Wetboek.

De voorzitter stelt een wetgevingstechnische verbetering voor, waarbij de Nederlandse tekst van punt 5° wordt aangevuld met de woorden “en de woorden “bij een ter post aangetekende brief met” door de woorden “langs elektronische weg tegen;”.

De commissie en de minister stemmen in met die verbetering.

Art. 47/1 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 14 (DOC 54 1590/004) in, dat ertoe strekt een nieuw artikel 47/1 in te voegen.

Als geen in het rechtsgebied benoemde werkende of plaatsvervangende assessor van dezelfde categorie kan worden aangewezen voor de vervanging van de verhinderde werkende assessor, worden thans de andere vervangingsmogelijkheden toegepast waarin is voorzien in artikel 322 van het Gerechtelijk Wetboek.

De aanwijzing van een assessor van dezelfde categorie moet evenwel steeds voorrang krijgen op de aanwijzing van een assessor van een andere categorie, op de aanwijzing van een werkende of plaatsvervangende rechter of op de aanwijzing van een advocaat. In de wetenschap dat in elke strafuitvoeringsrechtbank

M. Christian Brotcorne et M. Stefaan Van Hecke introduisent l’amendement n°2 (DOC 54 1590/003) qui vise à compléter le 2° par les mots “et/ou d’un médecin psychiatre”. Il est référé à la justification de l’amendement n° 3.

Art. 23 et 25 à 30

Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.

Art. 45 et 46

Il est référé au point a. ci-dessus.

Art. 47

Cet article vise à modifier l’article 196*quater* du Code judiciaire.

Le président propose la correction légistique suivante: le texte néerlandais du 5° est complété par les mots “en de woorden “bij een ter post aangetekende brief met” door de woorden “langs elektronische weg tegen”.

La commission et le ministre marquent leur accord avec cette correction.

Art. 47/1 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l’amendement n° 14 (DOC 54 1590/004) qui vise à insérer un nouvel article 47/1.

A défaut de pouvoir désigner un assesseur effectif ou suppléant de la même catégorie nommé dans le ressort pour remplacer l’assesseur effectif empêché il est actuellement fait application des autres possibilités de remplacement prévues à l’article 322 du Code judiciaire.

La désignation d’un assesseur de la même catégorie doit toutefois toujours primer sur la désignation d’un assesseur appartenant à une autre catégorie, sur la désignation d’un juge effectif ou suppléant ou d’un avocat. Sachant qu’un seul assesseur en internement spécialisé en psychologie clinique a été nommé dans

slechts één assessor in interneringszaken gespecialiseerd in klinische psychologie werd benoemd en dat niet in alle rechtsgebieden een plaatsvervangend assessor in interneringszaken gespecialiseerd in klinische psychologie kon worden benoemd, wordt de mogelijkheid gecreëerd om de werkende of plaatsvervangende assessoren die daarmee instemmen opdracht te geven om bijkomend zitting te hebben in een andere strafuitvoeringsrechtbank.

Art. 48, 87, 89, 90, 91, 93, 95, 97, 105, 106 en 108

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

c. De schorsing van het adjunct-mandaat van ondervoorzitter of van eerste substituut wanneer de houder van dat mandaat wordt aangewezen als afdelingsvoorzitter, afdelingsprocureur of afdelingsauditeur (art. 53)

Er wordt niet bepaald wat er moet gebeuren met het adjunct-mandaat dat een magistraat bekleedt wanneer hij als afdelingsvoorzitter, afdelingsprocureur of afdelingsauditeur wordt aangewezen. Er wordt verduidelijkt dat het mandaat wordt geschorst. Die schorsing geldt echter niet voor de adjunct-mandaten van adjunct-procureur te Brussel en adjunct- arbeidsauditeur te Brussel.

Art. 53

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

d. De in de artikelen 259quinquies en 259sexies van het Gerechtelijk Wetboek ingevoerde mogelijkheid om in overtal de houders van een adjunct-mandaat of bepaalde bijzondere mandaten te vervangen wanneer de aanwijzing plaatsvindt in het rechtscollege of het parket waarin de magistraat is aangewezen (art. 53 en 54)

Thans heeft een vervanging in overtal, voor zover die is toegestaan, slechts betrekking op de magistraten die zijn benoemd in een ander rechtscollege of parket dan waar de aanwijzing in een adjunct-mandaat of een bijzonder mandaat plaatsvindt. Dankzij de wijziging van artikel 259quinquies, § 1, 3°, derde lid, kan de afdelingsvoorzitter, afdelingsprocureur of afdelingsauditeur die binnen de rechtbank of binnen het parket is benoemd, in overtal worden vervangen. Dankzij de wijziging van artikel 259sexies, § 1, 4°, vijfde lid, en § 1, 5°, vijfde lid, kan de rechter in de strafuitvoeringsrechtbank en de substituut-procureur des Konings gespecialiseerd in strafuitvoeringszaken benoemd in de rechtbank of in het

chaque tribunal de l'application des peines et que la nomination d'un assesseur en internement spécialisé en psychologie clinique suppléant n'a pas pu avoir lieu dans tous les ressorts, la possibilité est créée de déléguer les assesseurs effectifs ou suppléants qui y consentent pour siéger à titre complémentaire dans un autre tribunal de l'application des peines.

Art. 48, 87, 89, 90, 91, 93, 95, 97, 105, 106 et 108

Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.

c. La suspension du mandat adjoint de vice-président ou de premier substitut lorsque le titulaire de ce mandat est désigné président de division, procureur de division ou auditeur de division (art. 53)

Le sort du mandat adjoint dans lequel est désigné un magistrat lorsqu'il est désigné président de division, procureur de division ou auditeur de division n'est pas fixé. Il est précisé que le mandat est suspendu. Cette suspension ne concerne toutefois pas les mandats adjoints de procureur adjoint de Bruxelles et d'auditeur adjoint de Bruxelles.

Art. 53

Cet article ne donne lieu à aucun commentaire.

d. La possibilité insérée dans les articles 259quinquies et 259sexies du Code judiciaire de remplacer en surnombre les titulaires de mandat adjoint ou de certains mandats spécifiques lorsqu'ils sont nommés au sein de la juridiction ou du parquet dans lequel la désignation a lieu (art. 53 et 54)

A l'heure actuelle, lorsqu'il est autorisé, le remplacement en surnombre ne concerne que les magistrats nommés dans une autre juridiction ou un autre parquet que celui dans lequel intervient la désignation dans un mandat adjoint ou spécifique. La modification à l'article 259quinquies, § 1er, 3°, alinéa 3 permet de remplacer en surnombre le président de division, le procureur de division ou l'auditeur de division qui est nommé au sein du tribunal ou du parquet. La modification à l'article 259sexies, § 1er, 4°, alinéa 5, et § 1er, 5°, alinéa 5, permet de remplacer en surnombre le juge au tribunal de l'application des peines et le substitut du procureur du Roi spécialisé en application des peines nommé dans

parket waarin hij is aangewezen voor de uitoefening van dat mandaat, in overtal worden vervangen.

Art. 53 en 54

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

e. Wijzigingen met betrekking tot de voorzitters en ondervoorzitters van de vrederechters en rechters in de politierechtbank – art. 67, 259quater, 259quinquies en 786 van het G.W. (art. 18, 19, 52, 53 en 123)

Deze wijzigingen hebben onder meer betrekking op de volgende bepalingen:

a) artikel 65 van het Gerechtelijk Wetboek, dat bepaalt dat de vrederechter moet worden opgevolgd door een rechter in de politierechtbank en omgekeerd. Die beurtwisseling tussen de opeenvolgende voorzitters van de vrederechters en rechters in de politierechtbank wordt afgeschaft;

b) de regel op grond waarvan de ondervoorzitter een vrederechter moet zijn als de voorzitter een rechter in de politierechtbank is en omgekeerd, wordt behouden. De duur van het mandaat van ondervoorzitter moet dus worden afgestemd op de duur van het mandaat van voorzitter (vijf jaar);

c) artikel 259quater, dat wordt gewijzigd om te bepalen tot welk ambt (vrederechter of rechter in de politierechtbank) de voorzitter van de vrederechters en rechters in de politierechtbank, dewelke niet afkomstig is van een vredegericht noch van de politierechtbank van hetzelfde gerechtelijke arrondissement als waar de aanwijzing als voorzitter van de vrederechters en rechters in de politierechtbank heeft plaatsgevonden, zal worden benoemd;

d) parallel met artikel 68 van het Gerechtelijk Wetboek, dat voorziet in deze bevoegdheid ten aanzien van de rechters in de politierechtbank, krijgt de voorzitter van de vrederechters en rechters in de politierechtbank bij dit wetsontwerp de algemene leiding en de organisatie van de vredegerichten in zijn arrondissement.

e) de voorzitter van de vrederechters en rechters in de politierechtbank krijgt de bevoegdheid om te bevestigen dat de vrederechter of de rechter in een politierechtbank in de onmogelijkheid verkeerde om de beslissing die hij heeft uitgesproken, te ondertekenen.

le tribunal ou le parquet dans lequel il est désigné pour exercer ce mandat.

Art. 53 et 54

Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.

e. Modifications concernant les présidents et les vice-présidents des juges de paix et des juges au tribunal de police – art 67, 259quater, 259quinquies et 786 du CJ (art. 18, 19, 52, 53, 123)

Ces modifications concernent entre autres les dispositions suivantes:

a) L'article 65 du Code judiciaire qui prévoit qu'à un juge de paix doit succéder un juge au tribunal de police et inversement. Cette alternance entre présidents des juges de paix et des juges au tribunal de police successifs est supprimée.

b) La règle selon laquelle le vice-président doit être un juge de paix si le président est un juge au tribunal de police et inversement est maintenue. La durée du mandat de vice-président doit dès lors être alignée sur celle du président (5ans).

c) L'article 259quater qui est modifié de manière à déterminer à quelle fonction (juge de paix ou juge au tribunal de police) sera nommé à la base le président des juges de paix et des juges au tribunal de police qui n'est pas issu d'une justice de paix ou du tribunal de police de l'arrondissement dans lequel la désignation a eu lieu;

d) En parallèle à l'article 68 du Code judiciaire qui prévoit cette compétence à l'égard des juges au tribunal de police, le projet de loi attribue au président des juges de paix et des juges au tribunal de police la direction générale et l'organisation des justices de paix de son arrondissement.

e) la compétence de certifier que le juge de paix ou le juge au tribunal de police était dans l'impossibilité de signer la décision qu'il a prononcée est attribuée au président des juges de paix et des juges au tribunal de police.

Art. 18, 19, 52, 53 en 123

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

f. Verplichte opleiding inzake budgettaire beheer en gerechtskosten voor de hoofdgriffiers, de hoofdsecretarissen en de magistraten (art. 36, 39 en 50)

De hoofdgriffiers van de rechtbanken van eerste aanleg, de hoofdgriffiers van de politierechtbanken, de hoofdsecretarissen van de parketten van eerste aanleg, de magistraten benoemd op grond van het examen inzake beroepsbekwaamheid of het mondelinge evaluatie-examen en een lid van het directiecomité van de rechtscollèges die gerechtskosten genereren, moeten een opleiding volgen.

Art. 36, 39 en 50

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

g. De vervanging van het ambtshalve optreden van het openbaar ministerie door een optreden inzake zaakverdelingsincidenten wanneer het openbaar ministerie dat noodzakelijk acht (art. 26)

Deze bepaling sluit aan bij de wet van 19 oktober 2015 houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie die de gevallen waarin het openbaar ministerie advies moet verlenen, beperkt.

Art. 26

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

h. Administratieve vereenvoudigingen in het kader van de procedure inzake het mondelinge evaluatie-examen bedoeld in artikel 191bis van het Gerechtelijk Wetboek (art. 42)

Voor de verzending van de verzoeken tot deelname aan het mondelinge evaluatie-examen bij de Hoge Raad voor de Justitie wordt de aangetekende brief vervangen door een e-mail. De Hoge Raad voor de Justitie mag de stukken die worden opgevraagd bij een verzoek tot deelname dat ontvankelijk is verklaard, bij een later verzoek tot deelname niet opnieuw opvragen.

Art. 18, 19, 52, 53 et 123

Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.

f. Formation en matière de gestion budgétaire et de frais de justice imposée aux greffiers en chef et secrétaires en chef et aux magistrats (art. 36, 39, 50)

Une formation doit être suivie par les greffiers en chef des tribunaux de première instance, les greffiers en chef des tribunaux de police, les secrétaires en chef des parquets de premier degré, les magistrats nommés sur base de l'examen d'aptitude professionnelle ou de l'examen oral d'évaluation et un membre du comité de direction des juridictions qui génèrent des frais de justice.

Art. 36, 39 et 50

Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.

g. Le remplacement de l'intervention d'office du ministère public par une intervention dans les cas où celui-ci l'estime nécessaire en matière d'incident relatif à la répartition des affaires (art. 26)

Cette disposition s'inscrit dans le prolongement de la loi du 19 octobre 2015 modifiant le droit de la procédure civile et portant des dispositions diverses en matière de justice qui limite les cas dans lesquels le ministère public est obligé de rendre un avis.

Art. 26

Cet article ne donne lieu à aucun commentaire.

h. Simplifications administratives dans le cadre de la procédure d'examen oral d'évaluation visée à l'article 191bis du Code judiciaire (art. 42)

La lettre recommandée est remplacée par l'email pour l'envoi des demandes de participation à l'examen oral d'évaluation au Conseil supérieur de la Justice. Les pièces réclamées à l'occasion d'une demande de participation déclarée recevable ne peuvent plus être réclamée par le Conseil supérieur de la justice lors d'une demande de participation ultérieure.

Art. 42

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

i. *Administratieve vereenvoudigingen en verkorting van de termijnen in de procedures voor de benoeming van magistraten, de aanwijzing van korpschefs, de aanwijzing van federale magistraten en de kandidatuur voor de ambten bedoeld in artikel 287sexies – artikelen 259ter, 259quater, 259sexies en 287sexies van het Gerechtelijk Wetboek (art. 19, 51 tot 53 en 82)*

Verschillende termijnen van de procedure voor de benoeming van de magistraten bedoeld in artikel 58bis, 1°, en van de procedure voor de aanwijzing van de korpschefs en de federale magistraten worden met tien dagen ingekort.

Er wordt uitdrukkelijk vermeld dat het onderzoek van de ontvankelijkheidsvoorwaarden van de kandidaturen een bevoegdheid is van de minister van Justitie en niet van de Hoge Raad voor de Justitie. De aangetekende zending wordt vervangen door een e-mail, zowel voor de verzendingen van de administratie als die van de kandidaat, de adviesinstanties en de benoemings- en aanwijzingscommissie.

De door de stagemeeester opgestelde stageverslagen (artikel 259ter) en een uittreksel van het strafregister (artikelen 259ter, 259quater en 287quinquies) moeten in het dossier van de kandidaat zijn opgenomen.

In de procedure voor de aanwijzing van de korpschefs van en bij het Hof van Cassatie wordt het advies van een vertegenwoordiger van de balie van het gerechtelijk arrondissement vervangen door een advies van de stafhouder van de Orde van advocaten bij het Hof van Cassatie.

Parallel met de artikelen 259ter en 259quater wordt de in artikel 287sexies bepaalde termijn voor de kandidaatstelling met tien dagen ingekort.

De verplichting wordt ingevoerd voor de kandidaten om te solliciteren via een andere dan de aanbevolen weg, zoals de elektronische weg, indien daarin is voorzien in de in het *Belgisch Staatsblad* bekendgemaakte oproep tot kandidaten.

Tot slot wordt het principe van de unieke gegevensinzameling, ook wel het “only once-principe” genoemd, ingevoegd in artikel 287sexies voor alle in dit artikel bedoelde benoemings- en aanwijzingsprocedures van magistraten.

Art. 42

Cet article ne donne lieu à aucun commentaire.

i. *Simplifications administratives et raccourcissement des délais dans les procédures de nomination des magistrats, de désignation des chefs de corps, de désignation des magistrats fédéraux et de postulation aux fonctions visées à l'article 287sexies – articles 259ter, 259quater, 259sexies et 287sexies du Code judiciaire (art. 19, 51-53, 82)*

Différents délais de la procédure de nomination des magistrats visés à l'article 58bis, 1°, de la procédure de désignation des chefs de corps et des magistrats fédéraux sont réduits de 10 jours.

Il est explicitement mentionné que l'examen des conditions de recevabilité des candidatures relève de la compétence du ministre de la Justice et non du Conseil supérieur de la Justice. L'envoi recommandé est remplacé par l'email tant pour les envois émanant de l'administration, que ceux émanant du candidat, des instances d'avis et de la commission de nomination et de désignation.

Les rapports de stage établis par le maître de stage (art 259ter) et un extrait du casier judiciaire (art 259ter, 259quater et 287quinquies) devront figurer dans le dossier du candidat.

Dans la procédure de désignation des chefs de corps de et près la Cour de cassation, l'avis d'un représentant du barreau de l'arrondissement judiciaire est remplacé par un avis du bâtonnier de l'Ordre des avocats à la Cour de cassation.

En parallèle aux articles 259ter et 259quater, le délai prévu à l'article 287sexies pour poser sa candidature est raccourci de 10 jours.

L'obligation est introduite de postuler par une autre voie que la voie recommandée, telle que la voie électronique, lorsque l'appel aux candidats publié au *Moniteur belge* le prévoit.

Enfin, le principe de la collecte unique, dit principe “only once”, est inséré dans l'article 287sexies pour toute procédure de nomination et de désignation de magistrats visée par cet article.

Art. 19, 51 tot 53 en 82

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

j. Afschaffing van de aangetekende brieven in de procedures voor de evaluatie van magistraten – artikel 259novies van het Gerechtelijk Wetboek (art. 56)

Artikel 259novies van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat in de verschillende stadia van de procedure voor de evaluatie van magistraten de communicatie tussen de evaluator en de geëvalueerde verloopt in afschrift tegen ontvangstbewijs of bij een ter post aangetekende brief met ontvangstbewijs.

De aangetekende zending wordt vervangen door een e-mail.

Art. 56

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

k. Wijzigingen met betrekking tot de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek inzake tuchtrecht – artikelen 288, 411, 412 en 414 van het Gerechtelijk Wetboek (art. 87, 114, 115 en 116)

De wijzigingen hebben inzonderheid betrekking op:

a) de samenstelling van de tuchtrechtscolleges. Artikel 411 van het Gerechtelijk Wetboek wordt gewijzigd om de personeelsleden de mogelijkheid te bieden hun mandaat van assessor binnen de tuchtrechtscolleges te blijven uitoefenen na hun inruststelling tot zij de leeftijd van zeventig jaar hebben bereikt (artikel 411 van het Gerechtelijk Wetboek) en om de ere-magistraten van het Hof van Cassatie de mogelijkheid te bieden naast de emeritus-magistraten zitting te houden. Bovendien kunnen de magistraten van de zetel van het Hof van Cassatie ten aanzien van de magistraten van het openbaar ministerie zetelen en omgekeerd.

b) de tuchtrechtelijke overheden. Artikel 412 van het Gerechtelijk Wetboek wordt aangevuld om te bepalen welke overheid bevoegd is om een tuchtrechtelijke procedure in te stellen tegen de leden van de steundiensten.

c) de tuchtrechtelijke klachten. De tuchtrechtelijke klachten tegen de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie worden toevertrouwd aan de voorzitter van het Hof van Cassatie en twee sectievoorzitters die zijn aangewezen door de algemene vergadering, en niet langer aan de algemene vergadering van het Hof van Cassatie.

Art. 19, 51 à 53 et 82

Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.

j. Suppression des lettres recommandées dans les procédures d'évaluation des magistrats – article 259novies du Code judiciaire (art. 56)

L'article 259novies du Code judiciaire prévoit qu'aux différents stades de la procédure d'évaluation des magistrats, les communications entre l'évaluateur et l'évalué se font soit contre remise d'un accusé de réception, soit par lettre recommandée.

Le recommandé est remplacé par un email.

Art. 56

Cet article ne donne lieu à aucun commentaire.

k. Modifications relatives aux dispositions du Code judiciaire en matière disciplinaire – articles 288, 411, 412 et 414 du Code judiciaire (art. 87, 114, 115, 116)

Les modifications concernent notamment:

a) la composition des juridictions disciplinaires: L'article 411 du Code judiciaire est modifié en vue de donner la possibilité aux membres du personnel à la retraite de continuer à exercer leur mandat d'assesseur au sein des juridictions disciplinaires jusqu'à 70 ans (article 411 du Code judiciaire) et en vue de permettre aux magistrats honoraires de la Cour de cassation de siéger à côté des magistrats émérites. En outre, les magistrats du siège de la Cour de cassation pourront siéger à l'encontre des magistrats du ministère public et inversement.

b) les autorités disciplinaires: l'article 412 du Code judiciaire est complété en vue de déterminer l'autorité compétente pour entamer une procédure disciplinaire à l'égard des membres des services d'appui.

c) les plaintes à caractère disciplinaire: les plaintes à caractère disciplinaire à l'encontre du premier président de la Cour de cassation seront confiées au président de la Cour de cassation et à deux présidents de section désignés par l'assemblée générale et non plus à l'assemblée générale de la Cour de cassation.

Voortaan zullen enkel ontvankelijke en niet kennelijk ongegronde klachten worden onderzocht.

d) de eed van de assessoren van de tuchtrechtbanken. De eed die wordt afgelegd om in de tuchtrechtbank te zetelen, zal voortaan ook gelden om in de tuchtrechtbank in hoger beroep zitting te houden en omgekeerd (artikel 288, dertiende lid, van het Gerechtelijk Wetboek).

Art. 87 en 114 tot 116

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

I. *Wijziging van de regels inzake de vergelijkende selectie (artikelen 264, 267, 273 en 274 van het Gerechtelijk Wetboek) en de bevordering naar niveau A van de personeelsleden van de rechterlijke orde – artikelen 262, 263, 265, 266, 268, 273 en 279) (art. 60 tot 66, 71 tot 77, 81, 83 tot 86 en 96)*

De bevoegdheid om te beslissen hoe een vacante betrekking voor een personeelslid van niveau A, een griffier en secretaris wordt ingevuld, thans toegekend aan de minister van Justitie, zal worden toegekend aan het bevoegde directiecomité in het kader van een uitbreiding van de beheersautonomie. Het kan beslissen om de betrekking open te stellen door middel van mutatie, mobiliteit, werving, bevordering en/of verandering van graad.

Er is de mogelijkheid om te putten uit de wervingsreserve van een vorige bijkomende vergelijkende proef georganiseerd voor dezelfde specifieke functie binnen hetzelfde rechtscollege.

De procedures voor bevordering naar niveau A worden gewijzigd teneinde de procedures die Selor thans gebruikt en die voorzien in drie reeksen van proeven, toe te passen op het gerechtspersoneel.

Voortaan wordt nader bepaald dat enkel de personeelsleden van niveau B en C kunnen doorstromen naar niveau A door middel van bevordering.

Art. 60 tot 66

Er wordt verwezen naar het lager vermelde punt m).

Art. 71 en 72

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Seules les plaintes recevables et non manifestement infondées seront examinées.

d) le serment des assesseurs des tribunaux disciplinaires: le serment prêté pour siéger dans le tribunal disciplinaire sera également valable pour siéger dans le tribunal disciplinaire d'appel et inversement (art 288, alinéa 13 du Code judiciaire).

Art. 87, 114 à 116

Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.

I. *Modifications des règles relatives à la sélection comparative (art 264, 267, 273 et 274 du Code judiciaire) et à la promotion vers le niveau A des membres du personnel de l'ordre judiciaire – articles 262, 263, 265, 266, 268, 273 et 279 (art. 60 à 66, 71 à 77, 81, 83 à 86, 96)*

La compétence de décider de la manière dont une place vacante de membre du personnel de niveau A, de greffier et de secrétaire sera remplie, aujourd'hui attribuée au ministre de la Justice, sera attribuée au comité de direction compétent, dans le cadre d'une augmentation de l'autonomie de gestion. Celui-ci peut décider d'ouvrir la place par mutation, mobilité, recrutement, promotion et/ou par changement de grade.

La possibilité est donnée de puiser dans la réserve de recrutement d'une précédente épreuve comparative complémentaire organisée pour la même fonction spécifique au sein de la même juridiction.

Les procédures de promotion vers le niveau A sont modifiées en vue d'appliquer au personnel judiciaire les procédures utilisées actuellement par le Selor qui prévoient trois séries d'épreuves.

Il sera désormais précisé que seuls les membres du personnel de niveau B et C peuvent accéder par promotion au niveau A.

Art. 60 à 66

Il est référé au point m) ci-dessous.

Art. 71 et 72

Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.

Art. 73

Dit artikel strekt ertoe artikel 274 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 28 (DOC 54 1590/004) in, dat ertoe strekt punt 1° aan te vullen. Artikel 185/2 van het Gerechtelijk Wetboek voorziet immers niet in een directiecomité voor de vrederechten en de politierechtbanken van het gerechtelijk arrondissement Brussel. Aangezien de directiecomités in de andere arrondissementen worden voorgezeten door de korpschef van de rechtbank of van het parket, kiest, in de vrederechten en de politierechtbanken van het gerechtelijk arrondissement Brussel, de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg op welke wijze de vacante betrekkingen bedoeld in het nieuwe artikel 274, § 1, worden toegekend. Die keuze wordt gemaakt door de voorzitter van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg en/of de voorzitter van de Franstalige rechtbank van eerste aanleg overeenkomstig de bepalingen van artikel 186bis.

Art. 74 tot 76

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 77

Dit artikel strekt ertoe een artikel 279 in de bij artikel 76 ingevoegde onderafdeling II in te voegen.

De voorzitter stelt de volgende wetgevingstechnische correctie voor: in de Franse versie worden in § 2, derde lid, de woorden “du Selor” ingevoegd na de woorden “administrateur délégué”.

De commissie en de minister gaan met deze correctie akkoord.

Art. 81, 83 tot 86 en 96

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

m. Vervanging van de voorlopige benoeming door een stage (artikelen 260 tot 272 van het Gerechtelijk Wetboek) en wijziging van de bepalingen inzake de evaluatie en de beroepscommissie voor het gerechtspersoneel – artikelen 287ter en 287quater (artikelen 58 tot 70 en 78 tot 80)

Art. 73

Cet article vise à modifier l'article 274 du Code judiciaire.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 28 (DOC 54 1590/004) qui vise à compléter le 1°. En effet, l'article 185/2 du Code judiciaire ne prévoit pas de comité de direction pour les justices de paix et les tribunaux de police de l'arrondissement judiciaire de Bruxelles. Dès lors que dans les autres arrondissements les comités de direction sont présidés par le chef de corps du tribunal ou du parquet, le choix du mode d'attribution des places vacantes visées au nouvel article 274, § 1er revient au président du tribunal de première instance dans les justices de paix et les tribunaux de police de l'arrondissement judiciaire de Bruxelles. Ce choix sera effectué par le président du tribunal de première instance néerlandophone et / ou le président du tribunal de première instance francophone conformément aux dispositions de l'article 186bis.

Art. 74 à 76

Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.

Art. 77

Cet article vise à insérer un article 279 dans la sous-section II rétablie par l'article 76.

Le président propose la correction légistique suivante: dans la version française, au paragraphe 2, alinéa 3, les mots “du Selor” sont ajoutés après les mots “administrateur délégué”.

La commission et le ministre marquent leur accord avec cette correction.

Art. 81, 83 à 86 et 96

Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.

m. Remplacement de la nomination provisoire par un stage (articles 260 à 272 du Code judiciaire) et modification des dispositions relatives à l'évaluation et la commission de recours pour le personnel judiciaire – articles 287ter et 287quater (art. 58-70, 78-80)

Gelijklopend met de thans aangenomen wijzigingen voor het federaal openbaar ambt wordt de periode van voorlopige benoeming vervangen door een stageperiode, die een evaluatieperiode wordt met mogelijkheid tot verlenging in geval van eindvermelding “onvoldoende” of “te verbeteren”. Voorts wordt de tweetalige beroepscommissie vervangen door een commissie die bestaat uit twee eentalige afdelingen, voorgezeten door een werkende magistraat of een gepensioneerde magistraat van de rechterlijke orde.

De commissie kan het personeelslid niet langer een ongunstiger vermelding voorstellen, maar kan alleen de toegekende vermelding bevestigen of een gunstiger vermelding voorstellen.

Art. 58

Dit artikel strekt tot aanvulling van artikel 260 van het Gerechtelijk Wetboek met een paragraaf 2.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 16 (DOC 54 1590/004) in, dat ertoe strekt de ontworpen § 2, derde lid, weg te laten. Zij verwijst naar de verantwoording van amendement nr. 29.

Art. 59

Dit artikel strekt tot wijziging van artikel 261 van het Gerechtelijk Wetboek.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 17 (DOC 54 1590/004) in, tot wijziging van artikel 59. Zij verwijst naar de verantwoording van amendement nr. 29.

Art. 60

Dit artikel strekt ertoe artikel 262 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 18 (DOC 54 1590/004) in, dat ertoe strekt het ontworpen artikel 60 te wijzigen. Er wordt verwezen naar de verantwoording van amendement nr. 29 (bij artikel 78).

Art. 61

Dit artikel strekt ertoe artikel 263 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen.

En parallèle aux modifications adoptées pour la fonction publique fédérale, la période de nomination provisoire est remplacée par une période de stage qui devient une période d'évaluation avec possibilité de prolongation en cas de mention finale 'insuffisant' ou 'à améliorer' et la commission de recours bilingue est remplacée par une commission composée de deux sections unilingues présidées par un magistrat de l'ordre judiciaire effectif ou un magistrat admis à la retraite.

La commission ne pourra plus proposer une mention plus défavorable au membre du personnel, mais simplement confirmer la mention attribuée ou proposer une mention plus favorable.

Art. 58

Cet article vise à compléter l'article 260 du Code judiciaire par un paragraphe 2.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 16 (DOC 54 1590/004) qui vise à supprimer l'alinéa 3 du paragraphe 2 proposé. Il est renvoyé à la justification de l'amendement n° 29.

Art. 59

Cet article vise à modifier l'article 261 du Code judiciaire.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 17 (DOC 54 1590/004) qui vise à modifier l'article 59. Il est renvoyé à la justification de l'amendement n° 29.

Art. 60

Cet article vise à modifier l'article 262 du Code judiciaire.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 18 (DOC 54 1590/004) qui vise à modifier l'article 60 proposé. Il est renvoyé à la justification de l'amendement n° 29 (à l'article 78).

Art. 61

Cet article vise à modifier l'article 263 du Code judiciaire.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 19 (DOC 54 1590/004) in, dat ertoe strekt het ontworpen artikel 61 te wijzigen. Er wordt verwezen naar de verantwoording van amendement nr. 29.

Art. 62

Dit artikel strekt ertoe artikel 264 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 20 (DOC 54 1590/004) in, dat ertoe strekt het ontworpen artikel 62 te wijzigen. Er wordt verwezen naar de verantwoording van amendement nr. 29.

Art. 63

Dit artikel strekt ertoe artikel 265 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 21 (DOC 54 1590/004) in, dat ertoe strekt het ontworpen artikel 63 te wijzigen. Er wordt verwezen naar de verantwoording van amendement nr. 29.

Art. 64

Dit artikel strekt ertoe artikel 266 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 22 (DOC 54 1590/004) in, dat ertoe strekt het ontworpen artikel 64 te wijzigen. Er wordt verwezen naar de verantwoording van amendement nr. 29.

Art. 65

Dit artikel strekt ertoe artikel 267 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 23 (DOC 54 1590/004) in, dat ertoe strekt het ontworpen artikel 65 te wijzigen. Er wordt verwezen naar de verantwoording van amendement nr. 29.

Art. 66

Dit artikel strekt ertoe artikel 268 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 19 (DOC 54 1590/004) qui vise à modifier l'article 61 proposé. Il est renvoyé à la justification de l'amendement n° 29.

Art. 62

Cet article vise à modifier l'article 264 du Code judiciaire.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 20 (DOC 54 1590/004) qui vise à modifier l'article 62 proposé. Il est renvoyé à la justification de l'amendement n° 29.

Art. 63

Cet article vise à modifier l'article 265 du Code judiciaire.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 21 (DOC 54 1590/004) qui vise à modifier l'article 63 proposé. Il est renvoyé à la justification de l'amendement n° 29.

Art. 64

Cet article vise à modifier l'article 266 du Code judiciaire.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 22 (DOC 54 1590/004) qui vise à modifier l'article 64 proposé. Il est renvoyé à la justification de l'amendement n° 29.

Art. 65

Cet article vise à modifier l'article 267 du Code judiciaire.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 23 (DOC 54 1590/004) qui vise à modifier l'article 65 proposé. Il est renvoyé à la justification de l'amendement n° 29.

Art. 66

Cet article vise à modifier l'article 268 du Code judiciaire.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 24 (DOC 54 1590/004) in, dat ertoe strekt het ontworpen artikel 66 te wijzigen. Er wordt verwezen naar de verantwoording van amendement nr. 29.

Art. 67

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 68

Dit artikel strekt tot wijziging van artikel 270 van het Gerechtelijk Wetboek.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 25 (DOC 54 1590/004) in, tot vervanging van het ontworpen punt 1°. Zij verwijst naar de verantwoording van amendement nr. 29.

Art. 69

Dit artikel strekt tot wijziging van artikel 271 van het Gerechtelijk Wetboek.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 26 (DOC 54 1590/004) in, tot vervanging van het ontworpen punt 1°. Zij verwijst naar de verantwoording van amendement nr. 29.

Art. 70

Dit artikel strekt tot wijziging van artikel 272 van het Gerechtelijk Wetboek.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 27 (DOC 54 1590/004) in, tot vervanging van het ontworpen punt 1°. Zij verwijst naar de verantwoording van amendement nr. 29.

Art. 78

Dit artikel strekt tot wijziging van artikel 287ter van het Gerechtelijk Wetboek.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 29 (DOC 54 1590/004) in, tot wijziging van het ontworpen artikel 78.

Artikel 287ter van het Gerechtelijk Wetboek omschrijft de evaluatieprocedure, onder meer van de stagairs, en de rol van de beroepscommissie. Dat artikel wordt

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 24 (DOC 54 1590/004) qui vise à modifier l'article 66 proposé. Il est renvoyé à la justification de l'amendement n° 29.

Art. 67

Cet article ne donne lieu à aucun commentaire.

Art. 68

Cet article vise à modifier l'article 270 du Code judiciaire.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 25 (DOC 54 1590/004) qui vise à remplacer le 1° proposé. Il est renvoyé à la justification de l'amendement n° 29.

Art. 69

Cet article vise à modifier l'article 271 du Code judiciaire.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 26 (DOC 54 1590/004) qui vise à remplacer le 1° proposé. Il est renvoyé à la justification de l'amendement n° 29.

Art. 70

Cet article vise à modifier l'article 272 du Code judiciaire.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 27 (DOC 54 1590/004) qui vise à remplacer le 1° proposé. Il est renvoyé à la justification de l'amendement n° 29.

Art. 78

Cet article vise à modifier l'article 287ter du Code judiciaire.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 29 (DOC 54 1590/004) qui vise à modifier l'article 78 proposé.

L'article 287ter du Code judiciaire décrit la procédure d'évaluation notamment des stagiaires et le rôle de la commission de recours. Il est donc modifié en parallèle

dus tegelijk met de artikelen 260 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek gewijzigd, opdat elke beslissing tot benoeming of ontslag na een stageverlenging, ingeval de eindbeoordeling "onvoldoende" of "te verbeteren" werd toegekend, wordt genomen op grond van een voorafgaand voorstel van de beroepscommissie. Daarom wordt de ontworpen § 4/2, vierde lid, weggelaten en wordt een nieuwe § 4/3 ingevoegd.

Art. 79

Dit artikel strekt tot wijziging van artikel 287ter/1 van het Gerechtelijk Wetboek.

De voorzitter stelt de volgende wetgevingstechnische verbeteringen voor: in de Nederlandse tekst van § 9 worden na de woorden "bestaat uit", de woorden "de volgende elementen" ingevoegd. In het punt 4° worden tussen het woord "de" en het woord "doelstellingen", de woorden "te bereiken" ingevoegd. In het punt 7°, laatste zin, wordt tussen het woord "het" en het woord "evaluatie dossier", het woord "individuele" ingevoegd.

De commissie en de minister stemmen in met deze wetgevingstechnische verbeteringen.

Art. 80

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

n. Mogelijkheid voor de magistraten om beroep in te stellen tegen een vermelding "onvoldoende" bij hun evaluatie (art. 57)

Aangezien de toekenning van de vermelding "onvoldoende" tot gevolg heeft dat de magistraat gedurende zes maanden de recentste driejaarlijkse verhoging verliest, kan de betrokken magistraat beroep instellen bij een *ad-hoc* beroepscommissie die bestaat uit magistraten die zijn aangewezen door het College van de hoven en rechtbanken, dan wel door het College van het openbaar ministerie, uit een pool van kandidaten die daartoe zijn aangewezen.

Art. 57

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

o. Opheffing van de artikelen 158/1 en 159/1 en vervanging van artikel 158/2 van de wet van 1 december 2013 (artikelen 131 tot 133)

avec les articles 260 et suivants du Code judiciaire, de manière à ce que toute décision de nomination ou de licenciement à l'issue d'une prolongation du stage, lorsque une mention finale 'insuffisant' ou 'à améliorer' a été attribuée, soit prise sur la base d'une proposition préalable de la commission de recours. L'alinéa 4 du § 4/2 proposé est donc supprimé et un nouveau § 4/3 est inséré.

Art. 79

Cet article vise à modifier l'article 287ter/1 du Code judiciaire.

Le président propose les corrections légistiques suivantes: au paragraphe 9, dans le texte néerlandais, les mots "de volgende elementen" sont ajoutés après les mots "bestaat uit". Au 4°, les mots "te bereiken" sont insérés entre le mot "de" et le mot "doelstellingen". A la dernière phrase du 7°, le mot "individuele" est inséré entre le mot "het" et le mot "evaluatie dossier".

La commission et le ministre marquent leur accord avec ces corrections légistiques.

Art. 80

Cet article ne donne lieu à aucun commentaire.

n. Possibilité pour les magistrats d'introduire un recours contre une mention "insuffisant" obtenue lors de leur évaluation (art. 57)

L'attribution de la mention "insuffisant" ayant pour conséquence la perte pendant 6 mois de la dernière majoration triennale, un recours pourra être introduit par le magistrat concerné devant une commission de recours *ad hoc* composée de magistrats désignés soit par le Collège des cours et tribunaux, soit par le Collège du ministère public parmi un "pool" de candidats désignés à cet effet.

Art. 57

Cet article ne donne lieu à aucun commentaire.

o. Suppression des articles 158/1, 159/1 et remplacement de l'article 158/2 de la loi du 1er décembre 2013 (art. 131-133)

De tijdelijke aanstelling van een hoofdgriffier door de eerste voorzitter en van een hoofdsecretaris door de procureur-generaal, in afwachting van de benoemingen en aanwijzingen van de hoofdgriffiers en hoofdsecretarissen, wordt vervangen door een verwijzing naar de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek inzake de tijdelijke aanstelling.

De bepaling volgens dewelke de voormalige hoofdgriffiers van de vrederechten en de politierechtbanken hun bevoegdheid behouden totdat de hoofdgriffiers op het niveau van het arrondissement zijn aangesteld, wordt opgeheven.

Art. 131 tot 133

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

4. *Rechterlijke orde – varia*

a. *Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek – onderdeel rechterlijke orde – varia (de artikelen 34, 35, 37, 38, 41, 43, 44, 55, 94, 98 tot 102, 103, 111, 112, 117 tot 119 en 122)*

Art. 34 en 35

Deze artikelen wijzigen de artikelen 150*bis* en 152*bis* van het Gerechtelijk Wetboek en hebben tot gevolg dat de Koning het huishoudelijk reglement van de raad van procureurs en de raad van arbeidsauditeurs niet meer dient goed te keuren.

Er worden over deze artikelen geen opmerkingen gemaakt.

Art. 37

Dit artikel strekt tot wijziging van artikel 162, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 66 (DOC 54 1590/004) in, dat ertoe strekt het ontworpen artikel 37, 1°, weg te laten.

Er wordt verwezen naar de verantwoording van amendement nr. 65.

Art. 38

Dit artikel strekt tot aanvulling van artikel 176 van het Gerechtelijk Wetboek, dat de bevoegdheden van de

La délégation d'un greffier en chef par le premier président et d'un secrétaire en chef par le procureur général dans l'attente des nominations et désignations des greffiers en chef et des secrétaires en chef est remplacée par un renvoi aux dispositions du Code judiciaire en matière de délégation.

La disposition qui prévoit que les anciens greffiers en chef des justices de paix et tribunaux de police gardent leur compétence jusqu'à l'installation des greffiers en chef au niveau de l'arrondissement est abrogée.

Art. 131 à 133

Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.

4. *Ordre judiciaire – divers*

a. *Modifications du Code judiciaire – volet Ordre judiciaire – varia (art. 34, 35, 37, 38, 41, 43, 44, 55, 94, 98-102, 103, 111, 112, 117-119, 122)*

Art. 34 et 35

Ces articles modifient les articles 150*bis* et 152*bis* du Code judiciaire et ont pour effet que le Roi ne doit plus approuver le règlement d'ordre intérieur du conseil des procureurs et du conseil des auditeurs du travail.

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 37

Cet article tend à modifier l'article 162, § 2 du Code judiciaire.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 66 (DOC 54 1590/004) qui vise à supprimer le 1° à l'article 37 en projet.

Il est référé à la justification de l'amendement n° 65.

Art. 38

Cet article tend à compléter l'article 176 du Code judiciaire. L'article 176 énumère les compétences des

secretarissen aangeeft. De wetswijziging zorgt ervoor dat de secretarissen, in bepaalde gevallen en onder welomschreven voorwaarden, een aantal bevoegdheden van de parketmagistraat mogen uitoefenen.

De Raad van State heeft op 23 september 2015 advies 57 792/1/V uitgebracht over het voorontwerp van wet houdende wijzigingen van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie. Overeenkomstig dat advies in verband met de uitoefening van bevoegdheden door parketjuristen, bepaalt de wetgever eveneens de bevoegdheden die in aanmerking komen voor uitoefening door secretarissen.

De heren Christian Brotcorne (cdH) en Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) dienen amendement nr. 9 (DOC 54 1590/003) in, tot weglating van artikel 38. Artikel 28bis van het Wetboek van strafvordering verwijst naar artikel 90ter van hetzelfde Wetboek, dat de parketmagistraat (en dus ook de parketsecretaris, als men het wetsontwerp volgt) toestaat in het kader van het proactief onderzoek gebruik te maken telefoontaps. De onafhankelijkheid van de parketsecretarissen is niet gewaarborgd, ongeacht of ze onder arbeidsovereenkomst in dienst zijn genomen of door de uitvoerende macht in vast verband zijn benoemd.

Bovendien leidt die bepaling tot een devaluatie van het ambt van magistraat. Bevoegdheden van magistraten overdragen is dus gewoonweg onmogelijk.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 65 (DOC 54 1590/004) in, tot weglating van artikel 38. De ontworpen bepaling beoogde de secretarissen de bevoegdheid te geven om opsporingsonderzoeken te doen. Daar de secretarissen overeenkomstig artikel 173 van het Gerechtelijk Wetboek onder leiding staan van de hoofdsecretaris, die de leiding heeft over de administratieve diensten, en aangezien artikel 174 van hetzelfde Wetboek bepaalt dat de secretarissen de hoofdsecretaris bijstaan, kan de voorgestelde wijziging aanleiding geven tot conflictsituaties tussen de hoofdsecretaris en de korpschef met betrekking tot de taken die de betrokken secretaris opgelegd krijgt, waardoor deze laatste in een loyaleitsconflict kan komen.

Om die reden stellen de indieners voor om de wijziging van artikel 176 van het Gerechtelijk Wetboek weg te laten.

Art. 41, 43 en 44

Deze artikelen betreffen de respectieve artikelen 190, § 2, 2°, 192 en 194, § 2, 2°, van hetzelfde Wetboek; ze valoriseren de ervaring van parketjuristen en referendarissen

secrétaires. La modification de la loi tend à ce que les secrétaires puissent exercer un certain nombre de compétences du magistrat de parquet, dans des cas déterminés et sous des conditions précises.

Conformément à l'avis 57 792/1/V du Conseil d'État du 23 septembre 2015 sur l'avant-projet de loi modifiant le droit pénal et la procédure pénale et portant des dispositions diverses en matière de justice concernant l'exercice de compétences par des juristes de parquet, les compétences qui entrent en ligne de compte pour être exercées par des secrétaires sont également déterminées par le législateur.

M. Christian Brotcorne et M. Stefaan Van Hecke introduisent l'amendement n° 9 (DOC 54 1590/003) qui vise à supprimer l'article 38. L'article 28bis du Code d'instruction criminelle fait référence à l'article 90ter du même Code lequel autorise le magistrat de parquet (et donc le secrétaire de parquet si on suit le projet de loi) à avoir, dans le cadre de l'enquête proactive, notamment recours aux écoutes téléphoniques. L'indépendance des secrétaires de parquet, qu'ils soient engagés contractuellement ou nommés par l'exécutif, n'est par garantie. En outre, cette disposition entraîne une dévaluation de la fonction de magistrat.

La délégation de compétences appartenant aux magistrats est donc purement et simplement impossible.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 65 (DOC 54 1590/004) qui vise à supprimer l'article 38. La disposition proposée a pour but de confier aux secrétaires la compétence de poser des actes nécessaires à l'information. Dès lors que, conformément à l'article 173, les secrétaires sont placés sous la direction du secrétaire en chef, qui dirige les services administratifs, et que, selon les termes de l'article 174, les secrétaires assistent également ce dernier, la disposition proposée peut donner lieu à des situations conflictuelles entre le secrétaire en chef et le chef de corps en ce qui concerne les missions conférées au secrétaire concerné, plaçant alors celui-ci dans une situation de conflit de loyauté potentiel.

C'est pourquoi les auteurs proposent de supprimer la modification de l'article 176.

Art. 41, 43 et 44

Ces articles, qui concernent respectivement les articles 190, § 2, 2°, 192 et 194, § 2, 2°, du même Code, valorisent l'expérience des juristes de parquet et des

bij andere rechtsmachten dan eerste aanleg door een aanpassing van de benoemingsvoorwaarden.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 55

Dit artikel, dat strekt tot de wijziging van artikel 259octies van hetzelfde Wetboek, betreft enerzijds de verlenging van de gerechtelijke stage en anderzijds de regeling van de rechtshulp voor gerechtelijke stagiairs.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 15 (DOC 54 1590/004) in, tot weglating van het 1°. De wijziging van artikel 259octies van het Gerechtelijk Wetboek, die ertoe strekt de mogelijkheid te bieden om de gerechtelijke stage te verlengen met maximum drie perioden van zes maanden, is het onderwerp geweest van een aparte wet, gelet op de hoogdringendheid om een verlenging van dergelijke duur mogelijk te maken. Op 31 maart 2016 zal de tweede verlenging van de stage van negen gerechtelijke stagiairs immers ten einde lopen; hun stage moet heel snel kunnen worden verlengd met een derde periode van zes maanden.

Art. 94

Artikel 94, dat strekt tot de aanvulling van artikel 319bis van hetzelfde Wetboek, voorziet in een regeling voor de vervanging van een verhinderde ondervoorzitter van de vrederechters en rechters in de politierechtbank.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 98

Dit artikel, dat de invoeging in hetzelfde Wetboek van een artikel 335bis beoogt, betreft de bevoegdheid tot regeling van de vakantiezittingen van de vredegerechten en de politierechtbanken.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 99

Dit artikel, dat artikel 340, § 5, van hetzelfde Wetboek betreft, gaat over de afschaffing van de toezending van de oproeping aan de minister van Justitie voor de algemene vergadering.

référéndaires nommés auprès d'autres juridictions que le tribunal de première instance en adaptant les conditions de nomination.

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 55

Cet article, qui vise à modifier l'article 259octies du même Code, concerne, d'une part, la prolongation du stage judiciaire et, d'autre part, la réglementation de l'assistance en justice pour les stagiaires judiciaires.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 15 (DOC 54 1590/004) qui vise à supprimer le 1°. La modification de l'article 259octies du Code judiciaire visant à permettre une prolongation du stage judiciaire de maximum trois périodes de six mois a fait l'objet d'une loi distincte vu l'urgence à permettre une prolongation d'une telle durée. En effet, 9 stagiaires judiciaires arriveront à l'issue de leur deuxième prolongation de stage au 31 mars 2016 et doivent pouvoir d'urgence voir leur stage prolongé pour une troisième période de six mois.

Art. 94

L'article 94, qui vise à compléter l'article 319bis du même Code, règle le remplacement du vice-président des juges de paix et des juges au tribunal de police empêché.

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 98

Cet article, qui vise à insérer un article 335bis dans le même Code, concerne le pouvoir de régler les audiences de vacation des justices de paix et des tribunaux de police.

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 99

Cet article, qui concerne l'article 340, § 5, du même Code, prévoit la suppression de l'envoi, au ministre de la Justice, de la convocation à l'assemblée générale.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 100

Dit artikel brengt technische verbeteringen aan in artikel 341 van hetzelfde Wetboek.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 101 en 102

De artikelen 101 en 102, die betrekking hebben op de invoeging van een nieuw hoofdstuk *VIquater* in deel II, boek II, titel II, van hetzelfde Wetboek dat een nieuw artikel 352ter bevat, betreffen de legitimatiekaarten voor magistraten en gerechtspersoneel.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 103

Dit artikel, dat een wijziging beoogt van artikel 353bis, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, betreft de rechtshulp voor referendarissen bij het Hof van Cassatie.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 111

Dit artikel wijzigt artikel 377, § 1, eerste lid, van hetzelfde Wetboek en betreft een correctie met betrekking tot het inkomen gedurende de periode tussen de ambtsneerlegging en de opruststelling.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 112

Dit artikel betreft een correctie op de wet van 19 oktober 2015 met betrekking tot de plaatsvervangende rechters en raadsheren.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 117 en 118

Deze artikelen wijzigen de respectieve artikelen 512, § 5, eerste lid, en 513 van hetzelfde Wetboek.

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 100

Cet article apporte des corrections techniques à l'article 341 du même Code.

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 101 et 102

Les articles 101 et 102, qui visent à insérer, dans la deuxième partie, livre II, titre II, du même Code, un chapitre *VIquater* contenant l'article 352ter, concernent les cartes de légitimation des magistrats et du personnel judiciaire.

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 103

Cet article, qui vise à modifier l'article 353bis, alinéa 2, du même Code, concerne l'assistance en justice des référendaires près la Cour de cassation.

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 111

Cet article modifie l'article 377, § 1er, alinéa 1er, du même Code et apporte une correction concernant les revenus pendant la période qui s'écoule entre la cessation des fonctions et le droit à la pension.

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 112

Cet article apporte une correction à la loi du 19 octobre 2015 concernant les juges et conseillers suppléants.

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 117 et 118

Ces articles modifient respectivement les articles 512, § 5, alinéa 1er, et 513 du même Code.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 119

Dit artikel strekt tot wijziging van artikel 515 van hetzelfde Wetboek.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 30 (DOC 54 1590/004) in, tot weglating van de laatste zin van het 2°. Deze zin regelt dezelfde materie als het tweede lid van artikel 515, § 4, en is dus overbodig.

De voorzitter stelt een wetgevingstechnische verbetering voor, waarbij in het 2° de woorden “aangetekend schrijven” worden vervangen door de woorden “aangezekende zending”, en de woorden “lettre recommandée” door de woorden “envoi recommandé”.

De commissie en de minister stemmen in met die verbetering.

Art. 122

Dit artikel wijzigt artikel 635 van hetzelfde Wetboek en betreft de territoriale bevoegdheid van de kamers voor de bescherming van de maatschappij.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

b. Wijziging van de Provinciewet van 30 april 1836 (art. 4)

Art. 4

Dit artikel strekt tot opheffing van artikel 64 van de Provinciewet van 30 april 1836.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

c. Wijziging van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken (art.5)

Art. 5

Dit artikel strekt tot wijziging van artikel 43^{quater} van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

d. Wijziging van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie (art. 6)

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 119

Cet article vise à modifier l'article 515 du même Code.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 30 (DOC 54 1590/004) qui vise à supprimer la dernière phrase au 2°. Cette phrase règle la même matière que l'art. 515, § 4, alinéa 2, et est donc superflue.

Le président propose la correction légistique suivante: au 2°, les mots “lettre recommandée” sont remplacés par les mots “envoi recommandé” et les mots “aangetekend schrijven” par les mots “aangetekende zending”.

La commission et le ministre marquent leur accord avec cette correction.

Art. 122

Cet article modifie l'article 635 du même Code et concerne la compétence territoriale des chambres de protection sociale.

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

b. Modification de la loi provinciale du 30 avril 1836 (art. 4)

Art. 4

Cet article vise à abroger l'article 64 de la loi provinciale du 30 avril 1836.

Cet article ne donne lieu à aucun commentaire.

c. Modification de la loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire (art. 5)

Art. 5

Cet article modifie l'article 43^{quater} de la loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire.

Cet article ne donne lieu à aucun commentaire.

d. Modification de la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation (art. 6)

Art. 6

Dit artikel strekt tot wijziging van artikel 10 van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 10 (DOC 54 1590/004) in, ter vervanging van het ontworpen artikel 6. Doel daarvan is voorzien in een advies van de bevoegde gemeenschapsminister bij de aanwijzing door de minister van Justitie van ambtenaren als leden van de probatiecommissies, en bij de benoeming door de minister van Justitie van een of meer secretarissen van die commissies.

De aanpassing gebeurt op uitdrukkelijke vraag van de drie gemeenschappen op de vergadering van de interministeriële conferentie voor de justitiehuisen van 16 februari 2016.

e. Wijziging van de wet van 31 januari 2007 inzake de gerechtelijke opleiding en tot oprichting van het Instituut voor gerechtelijke opleiding (art. 127 tot 129)

Art. 127 tot 129

Deze artikelen hebben betrekking op wijzigingen in de wet van 31 januari 2007 inzake de gerechtelijke opleiding en tot oprichting van het Instituut voor gerechtelijke opleiding.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

f. Wijzigingen van de wet van 25 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek inzonderheid met betrekking tot bepalingen inzake het gerechtspersoneel van het niveau A, de griffiers en de secretarissen en inzake de rechterlijke organisatie (art. 130)

Art. 130

Dit artikel beoogt de wijziging van artikel 183 van de wet van 25 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek inzonderheid met betrekking tot bepalingen inzake het gerechtspersoneel van het niveau A, de griffiers en de secretarissen en inzake de rechterlijke organisatie.

De voorzitter stelt de volgende wetgevingstechnische verbetering voor: in de Nederlandse tekst de woorden "van het behalen" invoegen tussen het woord "vrijgesteld" en het woord "van".

Art. 6

Cet article vise à modifier l'article 10 de la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 10 (DOC 54 1590/004) qui vise à remplacer l'article 6 proposé en vue de prévoir un avis du ministre communautaire compétent lors de la désignation par le ministre de la Justice de fonctionnaires comme membres des commissions de probation et lors de la nomination du ou des secrétaires de ces commissions par le ministre de la Justice.

L'adaptation est apportée suite à la demande expresse des trois communautés émise lors de la réunion de la Conférence Interministérielle pour les Maisons de Justice du 16 février 2016.

e. Modifications de la loi du 31 janvier 2007 sur la formation judiciaire et portant création de l'Institut de formation judiciaire (art. 127 à 129)

Art. 127 à 129

Ces articles concernent des modifications de la loi du 31 janvier 2007 sur la formation judiciaire et portant création de l'Institut de formation judiciaire.

Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.

f. Modification de la loi du 25 avril 2007 modifiant le Code judiciaire, notamment les dispositions relatives au personnel judiciaire de niveau A, aux greffiers et aux secrétaires ainsi que les dispositions relatives à l'organisation judiciaire (art. 130)

Art. 130

Cet article tend à modifier l'article 183 de la loi du 25 avril 2007 modifiant le Code judiciaire, notamment les dispositions relatives au personnel judiciaire de niveau A, aux greffiers et aux secrétaires ainsi que les dispositions relatives à l'organisation judiciaire.

Le président propose la correction légistique suivante: dans le texte néerlandais, les mots "van het behalen" sont insérés entre le mot "vrijgesteld" et le mot "van".

De commissie en de minister gaan akkoord met deze verbetering.

g. Wijzigingen van de wet van 1 december 2013 tot hervorming van de gerechtelijke arrondissementen en tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op een grotere mobiliteit van de leden van de rechterlijke orde (art. 131 tot 133)

Er wordt verwezen naar punt 3. o) hierboven.

h. Wijziging van de wet van 4 april 2014 tot hervorming van de procedure van klachtenbehandeling bij de Hoge Raad voor de Justitie (art. 134)

Deze bepaling strekt tot aanpassing van de wet van 4 april 2014 tot hervorming van de procedure van klachtenbehandeling bij de Hoge Raad voor de Justitie. De Hoge Raad voor de Justitie werd bij de uitvoering van deze wet betrokken via het formuleren van voorstellen van koninklijk besluit. In dat verband werd opgemerkt dat de voormelde wet met een aantal onduidelijkheden kampt die met dit wetsontwerp worden aangepakt zonder evenwel te raken aan de principes van die wet van 4 april 2014. Voortaan zou gelden dat zowel de korpschefs als de advies- en onderzoekscommissies zullen kunnen oordelen over de ontvankelijkheid van de klachten.

Art. 134

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

i. Wijziging van de Wet van 10 april 2014 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek, de wet van 25 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek inzonderheid met betrekking tot bepalingen inzake het gerechtspersoneel van het niveau A, de griffiers en de secretarissen en inzake de rechterlijke organisatie, tot wijziging van de wet van 10 april 2003 tot regeling van de afschaffing van de militaire rechtscolleges in vredetijd alsmede van het behoud ervan in oorlogstijd en tot wijziging van de wet van 31 januari 2007 inzake de gerechtelijke opleiding en tot oprichting van het Instituut voor gerechtelijke opleiding (art. 135)

Art. 135

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

j. Wijzigingen van de wet van 10 april 2014 tot wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het invoeren van een nieuwe geldelijke loopbaan voor het gerechtspersoneel en van

La commission et le ministre marquent leur accord avec cette correction.

g. Modifications de la loi du 1er décembre 2013 portant réforme des arrondissements judiciaires et modifiant le Code judiciaire en vue de renforcer la mobilité des membres de l'ordre judiciaire (art. 131 à 133)

Il est référé au point 3. o) ci-dessus.

h. Modification de la loi du 4 avril 2014 réformant la procédure de règlement des plaintes auprès du Conseil supérieur de la Justice (art. 134)

Par cette disposition, la loi du 4 avril 2014 réformant la procédure de règlement des plaintes auprès du Conseil supérieur de la Justice est adaptée. Le Conseil supérieur de la Justice a été associé à l'exécution de cette loi par le biais de la formulation de propositions d'arrêté royal. C'est dans ce cadre qu'il a été remarqué que la loi précitée présente un certain nombre d'imprécisions auxquelles s'attaque la présente proposition sans toutefois toucher aux principes de ladite loi du 4 avril 2014. Dorénavant, il est prévu que tant les chefs de corps que les commissions d'avis et d'enquête pourront juger de la recevabilité des plaintes.

Art. 134

Cet article ne donne lieu à aucun commentaire.

i. Modification de la loi du 10 avril 2014 modifiant le Code judiciaire, la loi du 25 avril 2007 modifiant le Code judiciaire, notamment les dispositions relatives au personnel judiciaire de niveau A, aux greffiers et aux secrétaires ainsi que les dispositions relatives à l'organisation judiciaire, modifiant la loi du 10 avril 2003 réglant la suppression des juridictions militaires en temps de paix ainsi que leur maintien en temps de guerre et modifiant la loi du 31 janvier 2007 sur la formation judiciaire et portant création de l'Institut de formation judiciaire (art. 135)

Art. 135

Cet article ne donne lieu à aucun commentaire.

j. Modifications de la loi du 10 avril 2014 modifiant certaines dispositions du Code judiciaire en vue d'instaurer une nouvelle carrière pécuniaire pour le personnel judiciaire ainsi qu'un système de mandats

een mandatensysteem voor de hoofdgriffiers en de hoofdsecretarissen (art. 136 en 137)

Een overgangsbepaling wordt aangenomen teneinde te voorkomen dat de wedde van een personeelslid onder arbeidsovereenkomst vermindert wanneer het tot stagiair wordt benoemd.

Deze maatregel waarborgt dat de betrokken een wedde ontvangt die ten minste gelijk is aan degene die hij ontving als personeelslid onder arbeidsovereenkomst.

Art. 136 en 137

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

5. *Betekening op elektronische wijze*

Er wordt verwezen naar de presentatie die de minister hierover heeft gegeven tijdens de algemene bespreking.

a. Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de betekening op elektronische wijze (art. 7 tot 16, 120 en 121 en 124)

Art. 7

Dit artikel beoogt artikel 32 van het Gerechtelijk Wetboek aan te vullen.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Art. 8

Dit artikel beoogt de invoeging van een artikel 32^{quater}/1.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 11 (DOC 54 1590/004) in, dat ertoe strekt artikel 8 te wijzigen, teneinde te bepalen dat elk koninklijk besluit met betrekking tot de elektronisch uitgevoerde betekening ter advies wordt voorgelegd aan de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Zulks dient dan ook stelselmatig te worden opgenomen in de betrokken artikelen.

Art. 9

Dit artikel beoogt de invoeging van een artikel 32^{quater}/2.

pour les greffiers en chef et les secrétaires en chef (art. 136 et 137)

Une disposition transitoire est adoptée en vue d'éviter que le traitement du membre du personnel contractuel ne diminue lorsqu'il est nommé stagiaire

Cette mesure lui garantit un traitement au moins égal à celui perçu comme contractuel.

Art. 136 et 137

Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.

5. *Signification par voie électronique*

Il est référé à la présentation donnée par le ministre sur ce sujet au cours de la discussion générale.

a. Modifications du Code judiciaire concernant la signification par voie électronique (art. 7-16, 120-121, 124)

Art. 7

Cet article vise à compléter l'article 32 du Code judiciaire.

Il ne fait l'objet d'aucun commentaire.

Art. 8

Cet article vise à insérer un article 32^{quater}/1.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 11 (DOC 54 1590/004) qui vise à modifier l'article 8. Il est prévu que chaque arrêté royal relatif à la signification réalisée de manière électronique soit soumis pour avis à la Commission de la protection de la vie privée. Cela doit être inclus dans les articles concernés de façon conséquent.

Art. 9

Cet article vise à insérer un article 32^{quater}/2.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 12 (DOC 54 1590/004) in, dat tot doel heeft artikel 9 te wijzigen, teneinde te bepalen dat elk koninklijk besluit met betrekking tot de elektronisch uitgevoerde betekening ter advies wordt voorgelegd aan de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Zulks dient dan ook stelselmatig te worden opgenomen in de betrokken artikelen. Het spreekt vanzelf dat eveneens in het raam van de elektronische betekening rekening zal moeten worden gehouden met de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, meer bepaald met de bescherming van de persoonsgegevens. Daartoe zal bij de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders een “aangestelde voor de gegevensbescherming” worden aangesteld, die onafhankelijk zal functioneren en de nodige opdrachten en bevoegdheden krijgt om de bescherming van de persoonsgegevens afdoende te kunnen garanderen.

Art. 10

Dit artikel beoogt de invoeging van een artikel 32^{quater}/3.

De heren Christian Brotcorne en Stefaan Van Hecke dienen amendement nr. 1 (DOC 54 1590/003) in, dat ertoe strekt het voorgestelde artikel 32^{quater}/3 te vervangen, teneinde te bepalen dat de betekening naar keuze van de gerechtsdeurwaarder gebeurt op elektronische wijze of aan de persoon, afhankelijk van de omstandigheden eigen aan de zaak. Indien een betekening op elektronische wijze onmogelijk is, geschiedt de betekening aan de persoon.

In strafzaken de verplichting opleggen dat de betekening elektronisch gebeurt, betekent immers dat de meerwaarde wordt ontkend van een gerechtsdeurwaarder die zich ter plaatse begeeft en die niet alleen de terhandstelling bevestigt, maar die vaak ook de enige jurist is die de rechtzoekende ontmoet. De gerechtsdeurwaarder legt hem dan ook in bevattelijke taal de inhoud uit van de vorderingen in strafzaken.

Bovendien zijn de geadresseerden van de dagvaardingen en betekeningen in strafzaken hoofdzakelijk mensen met een migratieachtergrond of mensen uit kansarme lagen van de bevolking, van wie sommigen de officiële talen moeilijk begrijpen, en van wie anderen moeite hebben het gehanteerde taalgebruik te lezen en te begrijpen. Voor die mensen is een betekening in elektronische vorm een echte maatschappelijke ramp, en ze zal de kloof tussen de bevolking en het gerecht alleen maar verbreden. Ook in deze materie moet de gerechtsdeurwaarder dus keuzevrijheid blijven genieten.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 12 (DOC 54 1590/004) qui vise à apporter des modifications à l'article 9. Il est prévu que chaque arrêté royal relatif à la signification réalisée de manière électronique soit soumis pour avis à la Commission de la protection de la vie privée. Cela doit être inclus dans les articles concernés de façon conséquente. Il va de soi qu'il faut, également dans le cadre de la signification par voie électronique, tenir compte de la protection de la vie privée, et plus précisément de la protection des données à caractère personnel. A cette fin, un préposé à la protection des données sera désigné au sein de la Chambre nationale des huissiers de justice, qui fonctionne de manière indépendante et qui reçoit les missions et compétences nécessaires pour pouvoir assurer une protection adéquate des données à caractère personnel.

Art. 10

Cet article vise à insérer un article 32^{quater}/3.

M. Christian Brotcorne et M. Stefaan Van Hecke introduisent l'amendement n° 1 (DOC 54 1590/003) qui vise à remplacer l'article 32^{quater}/3 proposé en prévoyant que la signification est faite par voie électronique ou à personne, au choix de l'huissier de justice, en fonction des circonstances propres à l'affaire. Si la signification par voie électronique s'avère impossible, la signification a lieu à personne.

En effet, rendre obligatoire la signification électronique au niveau pénal, c'est nier la plus-value du déplacement de l'huissier de justice sur place qui, en plus de certifier la remise, est souvent le seul juriste que le justiciable rencontre. C'est l'huissier de justice qui lui traduit dès lors en langage intelligible le contenu des réquisitoires pénaux.

Qui plus est, les destinataires des citations et significations pénales sont essentiellement des personnes issues de l'immigration ou issues de couches sociales peu favorisées, qui ont des difficultés à comprendre les langues officielles pour certains, à lire et comprendre le langage utilisé, pour d'autres. Une signification électronique pour ces personnes est une réelle catastrophe sociale et ne fera qu'augmenter la fracture entre la population et le système judiciaire. Le choix doit donc, également en cette matière, être maintenu dans le chef de l'huissier de justice.

Aldus valt te verwachten dat de gerechtsdeurwaarder elektronische betekeningen stuurt naar rechtspersonen die over een juridische dienst beschikken (bijvoorbeeld de Staat, parastatale instellingen, banken en verzekeringsmaatschappijen), terwijl hij zich in alle andere gevallen, in het belang van de rechtzoekende en van het gerecht in het algemeen, ter plaatse zal begeven.

De heer Gautier Calomne (MR) vraagt de minister hoe het staat met de territoriale bevoegdheid van de gerechtsdeurwaarders ingevolge de invoering van deze elektronische betekening. Zal die niet worden gewijzigd? Hoe zal de keuze van de gerechtsdeurwaarder zich op dat elektronisch platform voltrekken?

De minister heeft geen bezwaar tegen amendement nr. 1, dat de keuze van de gerechtsdeurwaarder uitbreidt van het civiele naar het strafrechtelijke domein. In verband met de territoriale bevoegdheid van de gerechtsdeurwaarder verandert er niets, aangezien die laatste de keuze heeft om al dan niet ter plaatse te gaan; ingeval de betrokkene niet over een e-mailadres beschikt, zal de gerechtsdeurwaarder verplicht zijn de betekening ter plaatse te doen.

Die keuzeregeling wordt momenteel handmatig uitgevoerd en is arbeidsintensief: er moet eerst worden nagegaan welke gerechtsdeurwaarder volgens de wet bevoegd is; indien meerdere deurwaarders bevoegd zijn, geldt een objectieve beurtregeling op grond waarvan wordt uitgemaakt welke deurwaarder wat doet.

De heer Christian Brotcorne (cdH) vraagt voorts of indien het parket een gerechtsdeurwaarder wil inschakelen, zulks wordt beschouwd als een dienstprestatie en er een bestek moet zijn (waarna een aanwijzing volgt), dan wel of dit gewoon per geval wordt aangepakt. Volgens welke criteria wordt een gerechtsdeurwaarder aangewezen?

De minister geeft de volgorde van de criteria aan: in de eerste plaats de territoriale bevoegdheid, vervolgens de beschikbaarheid, en tot slot (indien meerdere gerechtsdeurwaarders beschikbaar zijn) de toepassing van de beurtregeling.

De heer Gautier Calomne (MR) dient amendement nr. 69 (DOC 54 1590/005) in. Het strekt ertoe in het ontworpen artikel 32^{quater}/3 paragraaf 1 te vervangen, teneinde de gerechtsdeurwaarder de keuze te laten tussen de elektronische betekening dan wel de betekening aan de persoon, zowel in burgerlijke zaken als in strafzaken. Het openbaar ministerie moet om dezelfde redenen een betekening aan persoon kunnen eisen.

Ainsi peut-on s'attendre légitimement à ce que l'huissier de justice adresse des significations électroniques aux personnes morales disposant d'un service juridique (État, parastataux, banques et assurances, par exemple), alors qu'il se rendra sur place dans tous les autres cas, ce dans l'intérêt du justiciable et de la Justice en général.

M. Gautier Calomne (MR) demande au ministre ce qu'il en est de la compétence territoriale des huissiers de justice suite à l'introduction de cette signification par voie électronique. Ne sera-t-elle pas modifiée? Comment le choix de l'huissier s'opérera-t-il à travers cette plateforme électronique?

Le ministre n'a pas d'objection contre l'amendement n° 1 qui élargit le choix de l'huissier du domaine civil au domaine pénal. Concernant la compétence territoriale de l'huissier, rien ne change car il y a un choix pour l'huissier d'aller sur place ou pas, et, si la personne ne dispose pas d'un email, l'huissier sera contraint d'aller effectuer la signification sur place.

Ce système de choix se fait actuellement manuellement et demande un travail intensif. Il faut d'abord voir quel huissier de justice est compétent selon la loi, et, si plusieurs huissiers de justice sont compétents, il y a un mécanisme objectif de roulement qui indiquera quel huissier fait quoi.

M. Christian Brotcorne (cdH) demande par ailleurs si, quand le parquet fait appel à un huissier de justice, cela est considéré comme une prestation de service et s'il doit y avoir un cahier des charges et une désignation, ou si cela se fait au cas par cas. Quels sont les critères pour désigner un huissier de justice?

Le ministre indique que ces critères sont d'abord la compétence territoriale, ensuite la disponibilité et enfin, en cas de plusieurs disponibilités, l'application du mécanisme de roulement.

M. Gautier Calomne et consorts introduisent l'amendement n° 69 (DOC 54 1590/005) qui vise à remplacer le paragraphe 1er de l'article 32^{quater}/3 proposé en vue de donner le choix à l'huissier de justice de recourir à une signification électronique ou à une signification à personne, tant en matière civile que pénale. Le ministère public doit pouvoir exiger une signification à personne pour les mêmes raisons.

Zoals de Raad van State aangeeft, ligt het voor de hand dat de niet-elektronische betekening humaner is en nuttig kan zijn, zowel in burgerlijke zaken als in strafzaken. Zo kan de gerechtsdeurwaarder, bij een betekening aan de persoon, bevattelijk uitleggen wat de strafvordering inhoudt, waardoor de rechtzoekende de draagwijdte ervan beter begrijpt en dus het belang inziet van de hem door een gerechtsdeurwaarder bezorgde akte.

Art. 11 tot 16, 120, 121 en 124

Deze artikelen betreffen wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de elektronische betekening.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 6/1 (NIEUW)

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 31 (DOC 54 1590/004) in, dat ertoe strekt een nieuw hoofdstuk 6/1 in te voegen, met als opschrift "Wijziging van het Burgerlijk Wetboek."

Aangezien dit wetsontwerp ertoe strekt elektronische betekening mogelijk te maken in het Belgisch recht, en (algemener) in het ruimere kader van de informatisering van Justitie, moeten ambtenaren een elektronische handtekening kunnen plaatsen op authentieke akten die worden opgemaakt in gedematerialiseerde vorm. Daartoe dient artikel 1317 van het Burgerlijk Wetboek te worden aangepast en aangevuld.

Zulks geeft concreet invulling aan de bedoelingen van de wetgever bij de indiening van het wetsontwerp dat heeft geleid tot de wet van 11 maart 2003 betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij; in die tekst was toen al het principe opgenomen dat een authentieke akte gedematerialiseerd kan worden en dat de handtekening van de ambtenaar elektronisch kan worden geplaatst (DOC 50 2100/001, p. 58). Omtrent de ondertekening van de gedematerialiseerde authentieke akte werden tot dusver echter nog geen nadere regels vastgesteld. Dit amendement wil dat rechtzetten.

Comme l'indique le Conseil d'État, le caractère potentiellement plus humain de la signification non électronique est évident et peut avoir des effets utiles, tant en matière pénale que civile. Ainsi, par exemple, lors de la signification à personne, l'huissier de justice peut expliquer dans un langage intelligible le contenu des réquisitoires pénaux et le justiciable comprendra donc mieux la portée et donc l'importance de l'acte qui lui est remis par un huissier.

Art. 11 à 16, 120-121 et 124

Ces articles concernent des modifications du Code judiciaire concernant la signification par voie électronique.

Ils ne donnent lieu à aucun commentaire.

CHAPITRE 6/1 (NOUVEAU)

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 31 (DOC 54 1590/004) qui vise à introduire un nouveau chapitre 6/1 intitulé "Modification du Code civil".

Vu le fait que le présent projet de loi tend à permettre la notification par voie électronique en droit belge et, plus généralement, dans le cadre plus large de l'informatisation de la Justice, il est nécessaire que des fonctionnaires publics puissent apposer une signature électronique sur des actes authentiques établis sous une forme dématérialisée. Il convient à cet effet d'adapter et de compléter l'article 1317 du Code civil.

Il s'agit d'une concrétisation des intentions du législateur au moment de l'introduction du projet de loi qui a donné lieu à la loi du 11 mars 2003 sur certains aspects juridiques des services de la société de l'information et dans lequel il posait déjà à l'époque le principe que l'acte authentique peut être dématérialisé et que la signature de l'officier public peut emprunter la forme électronique (DOC 50 2100/001, p. 58). En ce qui concerne la signature de l'acte authentique dématérialisé, aucune règle particulière n'a toutefois encore été établie à ce jour. Le présent amendement entend y remédier.

Art. 124/1 (*nieuw*)

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 32 (DOC 54 1590/004) in, dat ertoe strekt een nieuw artikel 124/1 in te voegen. Er wordt verwezen naar de schriftelijke verantwoording.

b. Wijziging van de wet van 10 juli 2006 betreffende de elektronische procesvoering (art. 125)

Dit artikel strekt ertoe de artikelen 4, 9 en 10 van deze wet op te heffen.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 33 (DOC 54 1590/004) in, teneinde het ontworpen artikel 125 te vervangen. Door het instellen van een definitie van “gekwificeerde elektronische handtekening” in het Burgerlijk Wetboek, worden de bepalingen in de wet van 10 juli 2006 betreffende de elektronische procesvoering die betrekking hebben op deze handtekening, opgeheven om bij de inwerkingtreding van deze wet mogelijke tegenspraak met de in het kader van dit wetsontwerp ingevoerde principes te voorkomen.

c. Wijzigingen van de wet van 5 augustus 2006 tot wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijke Wetboek met het oog op de elektronische procesvoering (art. 126)

Dit artikel strekt ertoe de artikelen 5, 6 en 7, a), b) en d), van die wet op te heffen.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

6. Overgangsbepalingen en inwerkingtredingen (art. 236 tot 247)

Art. 236

Dit artikel betreft een overgangsbepaling.

De voorzitter stelt een wetgevingstechnische correctie voor, waarbij de woorden “gelden enkel voor” worden vervangen door de woorden “zijn uitsluitend van toepassing op”.

De commissie en de minister gaan met deze correctie akkoord.

Art. 237

Dit artikel betreft een overgangsbepaling.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 124/1 (*nouveau*)

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 32 (DOC 54 1590/004) qui vise à introduire un nouvel article 124/1. Il est référé à la justification écrite.

b. Modification de la loi du 10 juillet 2006 relative à la procédure par voie électronique (art. 125)

Cet article tend à abroger les articles 4, 9 et 10 de cette loi.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 33 (DOC 54 1590/004) qui vise à remplacer l'article 125 en projet. Vu l'insertion d'une définition de la “signature électronique qualifiée” dans le Code civil, les dispositions de la loi du 10 juillet 2006 relative à la procédure par voie électronique ayant trait à ladite signature sont abrogées afin d'éviter des conflits potentiels avec les principes instaurés dans le cadre du présent projet de loi, lors de l'entrée en vigueur de cette loi.

c. Modification de la loi du 5 août 2006 modifiant certaines dispositions du Code judiciaire en vue de la procédure par voie électronique (art. 126)

Cet article tend à abroger les articles 5, 6 et 7, a), b) et d) de cette loi.

Il ne fait l'objet d'aucun commentaire.

6. Dispositions transitoires et entrée en vigueur (art. 236 à 247)

Art. 236

Cet article concerne une disposition transitoire.

Le président propose la correction légistique suivante: les mots “gelden enkel voor” sont remplacés par les mots “zijn uitsluitend van toepassing op”.

La commission et le ministre marquent leur accord avec cette correction.

Art. 237

Cet article concerne une disposition transitoire.

Il ne fait l'objet d'aucun commentaire.

Art. 238

Dit artikel betreft een overgangsbepaling.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 51 (DOC 54 1590/004) in, dat ertoe strekt dit artikel weg te laten. Aangezien het een overgangsbepaling betreft die samenhangt met het bij amendement opgeheven artikel 55, 1°, heeft het voorgestelde artikel 238 geen bestaansreden meer. Ook artikel 238 dient dus te worden opgeheven.

Art. 239

Dit artikel betreft een overgangsbepaling.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 240

Er wordt verwezen naar punt 3. a) hiervoor.

Art. 241 tot 246

Deze artikelen betreffen overgangsbepalingen.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 247

Dit artikel betreft de inwerkingtreding van de wet.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 53 (DOC 54 1590/004) in, dat ertoe strekt wijzigingen in het ontworpen artikel 247 aan te brengen. Er wordt verwezen naar de schriftelijke verantwoording.

Amendement nr. 53 wordt vervolgens door de hoofdindienster ingetrokken.

Mevrouw Goedeke Uyttersprot (N-VA) c.s. dient amendement nr. 67 (DOC 54 1590/004) in, dat ertoe strekt artikel 247 te vervangen.

Gelet op het voorgestelde uitstel (tot 1 oktober 2016) van de inwerkingtreding van de wet van 5 mei 2014, dient de datum van inwerkingtreding van een aantal artikelen uit het Gerechtelijk Wetboek daaraan te worden aangepast, zoals de inwerkingtreding van artikel 229 (die aan het vierde lid moet worden toegevoegd) en de inwerkingtreding van artikel 47/1 (die aan het zevende lid moet worden toegevoegd).

Art. 238

Cet article concerne une disposition transitoire.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 51 (DOC 54 1590/004) qui vise à supprimer cet article. S'agissant d'une disposition transitoire liée à l'article 55, 1°, supprimé par amendement, l'article 238 proposé n'a plus de raison d'être et est donc également supprimé.

Art. 239

Cet article concerne une disposition transitoire.

Il ne fait l'objet d'aucun commentaire.

Art. 240

Il est référé au point 3. a) ci-dessus.

Art. 241 à 246

Ces articles concernent des dispositions transitoires.

Ils ne font l'objet d'aucun commentaire.

Art. 247

Cet article concerne l'entrée en vigueur de la loi.

Mme Sonja Becq et consorts introduisent l'amendement n° 53 (DOC 54 1590/004) qui vise à apporter des modifications à l'article 247 proposé. Il est référé à la justification écrite.

L'amendement n° 53 est ensuite retiré par son auteure.

Mme Goedeke Uyttersprot et consorts introduisent l'amendement n° 67 (DOC 54 1590/004) qui vise à remplacer l'article 247.

Vu le report proposé de l'entrée en vigueur de la loi du 5 mai 2014 au 1er octobre 2016, la date d'entrée en vigueur d'une série d'articles du Code judiciaire doit également être adaptée, y compris celle de l'article 229, qui doit être ajouté à l'alinéa 4, et celle de l'article 47/1, qui doit être ajouté à l'alinéa 7.

V. — STEMMINGEN**HOOFDSTUK 1****Algemene bepaling****Artikel 1**

Artikel 1 wordt eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 2**Wijzigingen van het Wetboek van Strafvordering****Art. 2 en 3**

De artikelen 2 en 3 worden achtereenvolgens aangenomen met 13 stemmen en 1 onthouding.

HOOFDSTUK 3**Wijziging van de Provinciewet van 30 april 1836****Art. 4**

Artikel 4 wordt eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 4**Wijziging van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken****Art. 5**

Artikel 5 wordt eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 5**Wijziging van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie****Art. 6**

Amendement nr. 10 tot vervanging van artikel 6 wordt eenparig aangenomen.

V. — VOTES**CHAPITRE 1er****Disposition générale****Article 1er**

L'article 1er est adopté à l'unanimité.

CHAPITRE 2**Modifications du Code d'Instruction criminelle****Art. 2 et 3**

Les articles 2 et 3 sont successivement adoptés par 13 voix et une abstention.

CHAPITRE 3**Modification de la loi provinciale du 30 avril 1836****Art. 4**

L'article 4 est adopté à l'unanimité.

CHAPITRE 4**Modification de la loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire****Art. 5**

L'article 5 est adopté à l'unanimité.

CHAPITRE 5**Modification de la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation****Art. 6**

L'amendement n° 10 tendant à remplacer l'article 6 est adopté à l'unanimité.

HOOFDSTUK 6

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 7

Artikel 7 wordt eenparig aangenomen.

Art. 8

Amendement nr. 11 en het aldus geamendeerde artikel 8 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 9

Amendement nr. 12 wordt eenparig aangenomen.

Artikel 9, aldus geamendeerd, wordt aangenomen met 13 stemmen en 1 onthouding.

Art. 10

Amendement nr. 1 wordt verworpen met 11 tegen 3 stemmen.

Amendement nr. 69 wordt eenparig aangenomen.

Artikel 10, aldus geamendeerd, wordt aangenomen met 13 stemmen en 1 onthouding.

Art. 11 tot 19

De artikelen 11 tot 19 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 20

Artikel 20 wordt aangenomen met 13 stemmen en 1 onthouding.

Art. 21

Artikel 21 wordt eenparig aangenomen.

Art. 22

Amendement nr. 2 wordt verworpen met 11 tegen 3 stemmen.

CHAPITRE 6

Modifications du Code judiciaire

Art. 7

L'article 7 est adopté à l'unanimité.

Art. 8

L'amendement n° 11 et l'article 8, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 9

L'amendement n° 12 est adopté à l'unanimité.

L'article 9, ainsi modifié, est adopté par 13 voix et une abstention.

Art. 10

L'amendement n° 1 est rejeté par 11 voix contre 3.

L'amendement n°69 est adopté à l'unanimité.

L'article 10, ainsi modifié, est adopté par 13 voix et une abstention.

Art. 11 à 19

Les articles 11 à 19 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 20

L'article 20 est adopté par 13 voix et une abstention.

Art. 21

L'article 21 est adopté à l'unanimité.

Art. 22

L'amendement n° 2 est rejeté par 11 voix contre 3.

Artikel 22 wordt aangenomen met 11 tegen 2 stemmen en 1 onthouding.

Art. 23

Artikel 23 wordt aangenomen met 13 stemmen en 1 onthouding.

Art. 24 tot 36

De artikelen 24 tot 36 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 37

Amendement nr. 66 en het aldus geamendeerde artikel 37 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 38

De amendementen nrs. 9 en 65 tot weglating van artikel 38 worden eenparig aangenomen.

Art. 39 tot 44

De artikelen 39 tot 44 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 45

Amendement nr. 3 wordt verworpen met 11 tegen 3 stemmen.

Amendement nr. 13 wordt eenparig aangenomen.

Artikel 45, aldus geamendeerd, wordt aangenomen met 12 tegen 2 stemmen.

Art. 46

Amendement nr. 4 wordt verworpen met 11 tegen 3 stemmen.

Artikel 46 wordt aangenomen met 11 tegen 2 stemmen en 1 onthouding.

L'article 22 est adopté par 11 voix contre 2 et une abstention.

Art. 23

L'article 23 est adopté par 13 voix et une abstention.

Art. 24 à 36

Les articles 24 à 36 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 37

L'amendement n° 66 et l'article 37, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 38

Les amendements n°s 9 et 65 tendant à supprimer l'article 38 sont adoptés à l'unanimité.

Art. 39 à 44

Les articles 39 à 44 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 45

L'amendement n° 3 est rejeté par 11 voix contre 3.

L'amendement n° 13 est adopté à l'unanimité.

L'article 45, ainsi modifié, est adopté par 12 voix contre 2.

Art. 46

L'amendement n° 4 est rejeté par 11 voix contre 3.

L'article 46 est adopté par 11 voix contre 2 et une abstention.

Art. 47

Artikel 47 wordt eenparig aangenomen.

Art. 47/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 14 tot invoeging van een nieuw artikel 47/1 wordt eenparig aangenomen.

Art. 48 tot 50

De artikelen 48 tot 50 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 51 en 52

De artikelen 51 en 52 worden achtereenvolgens aangenomen met 12 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 53 en 54

De artikelen 53 en 54 worden achtereenvolgens aangenomen met 13 stemmen en 1 onthouding.

Art. 55

Amendement nr. 15 en het aldus geamendeerde artikel 55 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 56 en 57

De artikelen 56 en 57 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 58

Amendement nr. 16 en het aldus geamendeerde artikel 58 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 59

Amendement nr. 17 en het aldus geamendeerde artikel 59 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 47

L'article 47 est adopté à l'unanimité.

Art. 47/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 14 tendant à insérer un article 47/1 est adopté à l'unanimité.

Art. 48 à 50

Les articles 48 à 50 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 51 et 52

Les articles 51 et 52 sont successivement adoptés par 12 voix et 2 abstentions.

Art. 53 et 54

Les articles 53 et 54 sont successivement adoptés par 13 voix et une abstention.

Art. 55

L'amendement n° 15 et l'article 55, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 56 et 57

Les articles 56 et 57 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 58

L'amendement n° 16 et l'article 58, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 59

L'amendement n° 17 et l'article 59, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 60

Amendement nr. 18 en het aldus geamendeerde artikel 60 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 61

Amendement nr. 19 en het aldus geamendeerde artikel 61 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 62

Amendement nr. 20 en het aldus geamendeerde artikel 62 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 63

Amendement nr. 21 en het aldus geamendeerde artikel 63 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 64

Amendement nr. 22 en het aldus geamendeerde artikel 64 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 65

Amendement nr. 23 en het aldus geamendeerde artikel 65 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 66

Amendement nr. 24 en het aldus geamendeerde artikel 66 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 67

Artikel 67 wordt eenparig aangenomen.

Art. 60

L'amendement n° 18 et l'article 60, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 61

L'amendement n° 19 et l'article 61, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 62

L'amendement n° 20 et l'article 62, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 63

L'amendement n° 21 et l'article 63, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 64

L'amendement n° 22 et l'article 64, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 65

L'amendement n° 23 et l'article 65, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 66

L'amendement n° 24 et l'article 66, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 67

L'article 67 est adopté à l'unanimité.

Art. 68

Amendement nr. 25 en het aldus geamendeerde artikel 68 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 69

Amendement nr. 26 en het aldus geamendeerde artikel 69 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 70

Amendement nr. 27 en het aldus geamendeerde artikel 70 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 71 en 72

De artikelen 71 en 72 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 73

Amendement nr. 28 en het aldus geamendeerde artikel 73 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 74 tot 77

De artikelen 74 tot 77 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 78

Amendement nr. 29 en het aldus geamendeerde artikel 78 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 79 tot 111

De artikelen 79 tot 111 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 68

L'amendement n° 25 et l'article 68, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 69

L'amendement n° 26 et l'article 69, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 70

L'amendement n° 27 et l'article 70, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 71 et 72

Les articles 71 et 72 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 73

L'amendement n° 28 et l'article 73, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 74 à 77

Les articles 74 à 77 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 78

L'amendement n° 29 et l'article 78, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 79 à 111

Les articles 79 à 111 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 112

Artikel 112 wordt aangenomen met 13 stemmen tegen 1.

Art. 113

Artikel 113 wordt eenparig aangenomen.

Art. 114

Artikel 114 wordt aangenomen met 13 stemmen en 1 onthouding.

Art. 115 tot 118

De artikelen 115 tot 118 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 119

Amendement nr. 30 en het aldus geamendeerde artikel 119 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 120 en 121

De artikelen 120 en 121 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 122

Artikel 122 wordt aangenomen met 13 stemmen en 1 onthouding.

Art. 123

Artikel 123 wordt eenparig aangenomen.

Art. 124

Artikel 124 wordt aangenomen met 12 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 112

L'article 112 est adopté par 13 voix contre 1.

Art. 113

L'article 113 est adopté à l'unanimité.

Art. 114

L'article 114 est adopté par 13 voix et une abstention.

Art. 115 à 118

Les articles 115 à 118 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 119

L'amendement n° 30 et l'article 119, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 120 et 121

Les articles 120 et 121 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 122

L'article 122 est adopté par 13 voix et une abstention.

Art. 123

L'article 123 est adopté à l'unanimité.

Art. 124

L'article 124 est adopté par 12 voix et 2 abstentions.

HOOFDSTUK 6/1 (NIEUW)

Wijziging van het Burgerlijk WetboekArt. 124/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 31 tot invoeging van een nieuw hoofdstuk 6/1 en amendement nr. 32 tot invoeging van nieuw artikel 124/1 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 7

Wijzigingen van de wet van 10 juli 2006 betreffende de elektronische procesvoering

Art. 125

Amendement nr. 33 tot vervanging van artikel 125 wordt eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 8

Wijzigingen van de wet van 5 augustus 2006 tot wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijke wetboek met het oog op de elektronische procesvoering

Art 126

Artikel 126 wordt eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 9

Wijziging van de wet van 31 januari 2007 inzake de gerechtelijke opleiding en tot oprichting van het Instituut voor gerechtelijke opleiding

Art. 127 tot 129

De artikelen 127 tot 129 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

CHAPITRE 6 /1 (NOUVEAU)

Modification du Code civilArt. 124/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 31 tendant à insérer un chapitre 6/1 et l'amendement n° 32 tendant à insérer un article 124/1 sont successivement adoptés à l'unanimité.

CHAPITRE 7

Modification de la loi du 10 juillet 2006 relative à la procédure par voie électronique

Art. 125

L'amendement n° 33 tendant à remplacer l'article 125 est adopté à l'unanimité.

CHAPITRE 8

Modification de la loi du 5 août 2006 modifiant certaines dispositions du Code judiciaire en vue de la procédure par voie électronique

Art. 126

L'article 126 est adopté à l'unanimité.

CHAPITRE 9

Modification de la loi du 31 janvier 2007 sur la formation judiciaire et portant création de l'Institut de formation judiciaire

Art. 127 à 129

Les articles 127 à 129 sont successivement adoptés à l'unanimité.

HOOFDSTUK 10

Wijzigingen van de wet van 25 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek inzonderheid met betrekking tot bepalingen inzake het gerechtspersoneel van het niveau A, de griffiers en de secretarissen en inzake de rechterlijke organisatie

Art. 130

Artikel 130 wordt eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 11

Wijzigingen van de wet van 1 december 2013 tot hervorming van de gerechtelijke arrondissementen en tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op een grotere mobiliteit van de leden van de rechterlijke orde

Art. 131 tot 133

De artikelen 131 tot 133 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 12

Wijziging van de wet van 4 april 2014 tot hervorming van de procedure van klachtenbehandeling bij de Hoge Raad voor de Justitie

Art. 134

Artikel 134 wordt eenparig aangenomen.

CHAPITRE 10

Modifications de la loi du 25 avril 2007 modifiant le Code judiciaire, notamment les dispositions relatives au personnel judiciaire de niveau A, aux greffiers et aux secrétaires ainsi que les dispositions relatives à l'organisation judiciaire

Art. 130

L'article 130 est adopté à l'unanimité.

CHAPITRE 11

Modifications de la loi du 1er décembre 2013 portant réforme des arrondissements judiciaires et modifiant le Code judiciaire en vue de renforcer la mobilité des membres de l'ordre judiciaire

Art. 131 à 133

Les articles 131 à 133 sont successivement adoptés à l'unanimité.

CHAPITRE 12

Modification de la loi du 4 avril 2014 réformant la procédure de règlement des plaintes auprès du Conseil supérieur de la Justice

Art. 134

L'article 134 est adopté à l'unanimité.

HOOFDSTUK 13

Wijziging van de wet van 10 april 2014 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek, de wet van 25 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek inzonderheid met betrekking tot bepalingen inzake het gerechtspersoneel van het niveau A, de griffiers en de secretarissen en inzake de rechterlijke organisatie, tot wijziging van de wet van 10 april 2003 tot regeling van de afschaffing van de militaire rechtscolleges in vreedstijd alsmede van het behoud ervan in oorlogstijd en tot wijziging van de wet van 31 januari 2007 inzake de gerechtelijke opleiding en tot oprichting van het Instituut voor gerechtelijke opleiding

Art. 135

Artikel 135 wordt eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 14

Wijzigingen van de wet van 10 april 2014 tot wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het invoeren van een nieuwe geldelijke loopbaan voor het gerechtspersoneel en van een mandatsysteem voor de hoofdgriffiers en de hoofdsecretarissen

Art. 136 en 137

De artikelen 136 en 137 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 15

Wijzigingen van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen

Art. 138

Artikel 138 wordt eenparig aangenomen.

Art. 139

De amendementen nrs. 55 en 34 en het aldus geamendeerde artikel 139 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

CHAPITRE 13

Modification de la loi du 10 avril 2014 modifiant le Code judiciaire, la loi du 25 avril 2007 modifiant le Code judiciaire, notamment les dispositions relatives au personnel judiciaire de niveau A, aux greffiers et aux secrétaires ainsi que les dispositions relatives à l'organisation judiciaire, modifiant la loi du 10 avril 2003 réglant la suppression des juridictions militaires en temps de paix ainsi que leur maintien en temps de guerre et modifiant la loi du 31 janvier 2007 sur la formation judiciaire et portant création de l'Institut de formation judiciaire

Art. 135

L'article 135 est adopté à l'unanimité.

CHAPITRE 14

Modifications de la loi du 10 avril 2014 modifiant certaines dispositions du Code judiciaire en vue d'instaurer une nouvelle carrière pécuniaire pour le personnel judiciaire ainsi qu'un système de mandats pour les greffiers en chef et les secrétaires en chef

Art. 136 et 137

Les articles 136 et 137 sont successivement adoptés à l'unanimité.

CHAPITRE 15

Modifications de la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement des personnes

Art. 138

L'article 138 est adopté à l'unanimité.

Art. 139

Les amendements n°s 55 et 34, de même que l'article 139, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 139/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 56 tot invoeging van een nieuw artikel 139/1 wordt eenparig aangenomen.

Art. 140

Artikel 140 wordt eenparig aangenomen.

Art. 140/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 57 tot invoeging van een nieuw artikel 140/1 wordt eenparig aangenomen.

Art. 141

Amendement nr. 35 en het aldus geamendeerde artikel 141 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 142

Artikel 142 wordt eenparig aangenomen.

Art. 143

Amendement nr. 68 en het aldus geamendeerde artikel 143 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 144

Amendement nr. 36 tot vervanging van artikel 144 wordt eenparig aangenomen.

Art. 144/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 5 tot invoeging van een nieuw artikel 144/1 wordt verworpen met 11 tegen 3 stemmen.

Art. 145

Amendement nr. 37 tot vervanging van het artikel 145 wordt aangenomen met 13 stemmen en 1 onthouding.

Art. 139/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 56 tendant à insérer un nouvel article 139/1 est adopté à l'unanimité.

Art. 140

L'article 140 est adopté à l'unanimité.

Art. 140/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 57 visant à insérer un nouvel article 140/1 est adopté à l'unanimité.

Art. 141

L'amendement n° 35 et l'article 141, ainsi modifié, sont adoptés successivement à l'unanimité.

Art. 142

L'article 142 est adopté à l'unanimité.

Art. 143

L'amendement n° 68 et l'article 143, ainsi modifié, sont adoptés successivement à l'unanimité.

Art. 144

L'amendement n° 36, qui tend à remplacer l'article 144, est adopté à l'unanimité.

Art. 144/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 5 visant à insérer un nouvel article 144/1 est rejeté par 11 voix contre 3.

Art. 145

L'amendement n° 37 qui tend à remplacer l'article 145 est adopté par 13 voix et une abstention.

Art. 146 tot 148

De artikelen 146 tot 148 worden achtereenvolgens aangenomen met 13 stemmen en 1 onthouding.

Art. 149 en 150

De artikelen 149 en 150 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 151

Amendement nr. 38 en het aldus geamendeerde artikel 151 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 152 tot 154

De artikelen 152 tot 154 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 154/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 39 tot invoeging van een nieuw artikel 154/1 wordt eenparig aangenomen.

Art. 155

Amendement nr. 40 tot vervanging van artikel 155 wordt eenparig aangenomen.

Art. 156

Artikel 156 wordt eenparig aangenomen.

Art. 157

Amendement nr. 6 wordt verworpen met 11 tegen 3 stemmen.

Artikel 157 wordt aangenomen met 11 tegen 3 stemmen.

Art. 158

Amendement nr. 41 en het aldus geamendeerde artikel 158 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 146 à 148

Les articles 146 à 148 sont successivement adoptés par 13 voix et une abstention.

Art. 149 et 150

Les articles 149 et 150 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 151

L'amendement n° 38 est l'article 151, ainsi amendé, sont adoptés successivement à l'unanimité.

Art. 152 à 154

Les articles 152 à 154 sont adoptés successivement à l'unanimité.

Art. 154/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 39 tendant à insérer un article 154/1 est adopté à l'unanimité.

Art. 155

L'amendement n° 40 tendant à remplacer l'article 155 est adopté à l'unanimité.

Art. 156

L'article 156 est adopté à l'unanimité.

Art. 157

L'amendement n° 6 est rejeté par 11 voix contre 3.

L'article 157 est adopté par 11 voix contre 3.

Art. 158

L'amendement n° 41 et l'article 158, ainsi amendé, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 159 en 160

De artikelen 159 en 160 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 161

Amendement nr. 7 wordt verworpen met 11 tegen 3 stemmen.

Artikel 161 wordt aangenomen met 11 tegen 3 stemmen.

Art. 162

Artikel 162 wordt aangenomen met 11 tegen 3 stemmen.

Art. 163

Amendement nr. 58 en het aldus geamendeerde artikel 163 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 164 en 165

De artikelen 164 en 165 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 166

Artikel 166 wordt aangenomen met 12 tegen 2 stemmen.

Art. 167

Artikel 167 wordt eenparig aangenomen.

Art. 168

Amendement nr. 8 wordt verworpen met 11 tegen 3 stemmen.

Artikel 168 wordt aangenomen met 11 tegen 3 stemmen.

Art. 159 et 160

Les articles 159 et 160 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 161

L'amendement n° 7 est rejeté par 11 voix contre 3.

L'article 161 est adopté par 11 voix contre 3.

Art. 162

L'article 162 est adopté par 11 voix contre 3.

Art. 163

L'amendement n° 58 et l'article 163, ainsi amendé, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 164 et 165

Les articles 164 et 165 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 166

L'article 166 est adopté par 12 voix contre 2.

Art. 167

L'article 167 est adopté à l'unanimité.

Art. 168

L'amendement n° 8 est rejeté par 11 voix contre 3.

L'article 168 est adopté par 11 voix contre 3.

Art. 169 en 170

De artikelen 169 en 170 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 171

Amendement nr. 59 en het aldus geamendeerde artikel 171 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 172

Amendement nr. 62 en het aldus geamendeerde artikel 172 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 173 tot 177

De artikelen 173 tot 177 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 178

Artikel 178 wordt aangenomen met 12 tegen 2 stemmen.

Art. 179 tot 181

De artikelen 179 tot 181 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 182

De amendementen nrs. 42 en 60 en het aldus geamendeerde artikel 182 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 183

Amendement nr. 43 en het aldus geamendeerde artikel 183 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 184 tot 193

De artikelen 184 tot 193 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 169 et 170

Les articles 169 et 170 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 171

L'amendement n° 59 et l'article 171, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 172

L'amendement n° 62 et l'article 172, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 173 à 177

Les articles 173 à 177 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 178

L'article 178 est adopté par 12 voix contre 2.

Art. 179 à 181

Les articles 179 à 181 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 182

Les amendements n°s 42 et 60 et l'article 182, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 183

L'amendement n° 43 et l'article 183, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 184 à 193

Les articles 184 à 193 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 194

Amendement nr. 61 en het aldus geamendeerde artikel 194 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 195

Artikel 195 wordt eenparig aangenomen.

Art. 196

Amendement nr. 44 wordt eenparig aangenomen.

Artikel 196, aldus geamendeerd, wordt aangenomen met 12 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 197

Artikel 197 wordt aangenomen met 12 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 198 en 199

De artikelen 198 en 199 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 200

Amendement nr. 63 en het aldus geamendeerde artikel 200 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 201

Artikel 201 wordt eenparig aangenomen.

Art. 202

Artikel 202 wordt aangenomen met 12 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 203

Artikel 203 wordt aangenomen met 13 stemmen tegen 1.

Art. 194

L'amendement n° 61 et l'article 194, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 195

L'article 195 est adopté à l'unanimité.

Art. 196

L'amendement n° 44 est adopté à l'unanimité.

L'article 196, ainsi modifié, est adopté par 12 voix et 2 abstentions.

Art. 197

L'article 197 est adopté par 12 voix et 2 abstentions.

Art. 198 et 199

Les articles 198 et 199 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 200

L'amendement n° 63 et l'article 200, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 201

L'article 201 est adopté à l'unanimité.

Art. 202

L'article 202 est adopté par 12 voix et 2 abstentions.

Art. 203

L'article 203 est adopté par 13 voix contre une.

Art. 204 en 205

De artikelen 204 en 205 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 206

Amendement nr. 45 en het aldus geamendeerde artikel 206 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 207 tot 213

De artikelen 207 tot 213 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 214

Amendement nr. 46 en het aldus geamendeerde artikel 214 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 215

Amendement nr. 47 wordt eenparig aangenomen.

Artikel 215, aldus geamendeerd, wordt aangenomen met 12 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 216

Artikel 216 wordt eenparig aangenomen.

Art. 217

Artikel 217 wordt aangenomen met 12 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 218

Amendement nr. 48 tot vervanging van artikel 218 wordt eenparig aangenomen.

Art. 219 tot 221

De artikelen 219 tot 221 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 204 et 205

Les articles 204 et 205 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 206

L'amendement n° 45 et l'article 206, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 207 à 213

Les articles 207 à 213 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 214

L'amendement n° 46 et l'article 214, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 215

L'amendement n° 47 est adopté à l'unanimité.

L'article 215, ainsi modifié, est adopté par 12 voix et 2 abstentions.

Art. 216

L'article 216 est adopté à l'unanimité.

Art. 217

L'article 217 est adopté par 12 voix et 2 abstentions.

Art. 218

L'amendement n° 48, remplaçant l'article 218, est adopté à l'unanimité.

Art. 219 à 221

Les articles 219 à 221 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 222

Amendement nr. 49 en het aldus geamendeerde artikel 222 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 223

Artikel 223 wordt eenparig aangenomen.

Art. 224

Amendement nr. 54 tot vervanging van artikel 224 wordt eenparig aangenomen.

Art. 225

Artikel 225 wordt eenparig aangenomen.

Art. 226

Artikel 226 wordt aangenomen met 13 stemmen en 1 onthouding.

Art. 227 tot 234

De artikelen 227 tot 234 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 235

Amendement nr. 50 en het aldus geamendeerde artikel 235 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 235/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 64 tot invoeging van een nieuw artikel 235/1 wordt eenparig aangenomen.

Art. 222

L'amendement n° 49 et l'article 222, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 223

L'article 223 est adopté à l'unanimité.

Art. 224

L'amendement n° 54, remplaçant l'article 224, est adopté à l'unanimité.

Art. 225

L'article 225 est adopté à l'unanimité.

Art. 226

L'article 226 est adopté par 13 voix et une abstention.

Art. 227 à 234

Les articles 227 à 234 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 235

L'amendement n° 50 et l'article 235, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 235/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 64, insérant un nouvel article 235/1, est adopté à l'unanimité.

HOOFDSTUK 16

Overgangsbepalingen

Art. 236 en 237

De artikelen 236 en 237 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 238

Amendement nr. 51 tot weglating van artikel 238 wordt eenparig aangenomen

Art. 239

Artikel 239 wordt eenparig aangenomen.

Art. 240

Amendement nr. 52 en het aldus geamendeerde artikel 240 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 241

Artikel 241 wordt eenparig aangenomen.

Art. 242 tot 246

De artikelen 242 tot 246 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 17

Inwerkingtredingen

Art. 247

Amendement nr. 53 wordt ingetrokken.

Amendement nr. 67 tot vervanging van artikel 247 wordt eenparig aangenomen.

*

Naast de uitdrukkelijk in het verslag vermelde wetgevingstechnische correcties worden nog bijkomende minder belangrijke verbeteringen aangebracht.

CHAPITRE 16

Dispositions transitoires

Art. 236 et 237

Les articles 236 et 237 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 238

L'amendement n° 51, supprimant l'article 238, est adopté à l'unanimité

Art. 239

L'article 239 est adopté à l'unanimité.

Art. 240

L'amendement n° 52 et l'article 240, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 241

L'article 241 est adopté à l'unanimité.

Art. 242 à 246

Les articles 242 à 246 sont successivement adoptés à l'unanimité.

CHAPITRE 17

Entrées en vigueur

Art. 247

L'amendement n° 53 est retiré.

L'amendement n° 67, remplaçant l'article 247, est adopté à l'unanimité.

*

Outre les corrections d'ordre légistique mentionnées explicitement dans le rapport, certaines corrections mineures ont également été apportées au texte.

*

Op verzoek van de heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) zal de commissie, met toepassing van artikel 83.1 van het Reglement, overgaan tot een tweede lezing van de aangenomen artikelen van het wetsontwerp.

De commissie wenst hiervoor te beschikken over een nota van de Juridische Dienst.

De rapporteurs,

Christian BROTCORNE

De voorzitter,

Philippe GOFFIN

*

A la demande de M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) la commission procédera, conformément à l'article 83.1 du règlement de la Chambre, à une deuxième lecture des articles adoptés du projet de loi.

La commission souhaiterait disposer à cet effet d'une note du service juridique.

Le rapporteur,

Christian BROTCORNE

Le président,

Philippe GOFFIN

A. Hoorzitting van 23 februari 2016

A.1.1. Uiteenzettingen van de heer Henri Heimans, ere-kamervoorzitter in het hof van beroep te Gent, voorzitter van de commissie tot bescherming van de maatschappij (gevangenis te Gent) en vertegenwoordiger van het College van de hoven en rechtbanken, mevrouw Hildegard Penne en de heer Lucien Nouwynck, vertegenwoordigers van het College van de procureurs-generaal de heer Réginald de Béco, vertegenwoordiger van "AVOCATS.BE", de heer Eric Boon, vertegenwoordiger van de Orde van Vlaamse Balies en mevrouw Mireille Dom (voorzitter) en de heer Paul Dhayer (ondervoorzitter van het Franstalig college), vertegenwoordigers van de Adviesraad van de magistratuur.

a. Uiteenzetting van de heer Henri Heimans, ere-kamervoorzitter in het hof van beroep te Gent, voorzitter van de commissie tot bescherming van de maatschappij (gevangenis te Gent) en vertegenwoordiger van het College van de hoven en rechtbanken

De heer Henri Heimans, erekamervoorzitter in het hof van beroep te Gent en voorzitter van de commissie tot bescherming van de maatschappij (gevangenis Gent), legt vooreerst uit dat hij enerzijds ten persoonlijke titel spreekt en anderzijds werd aangewezen als vertegenwoordiger van het College van de hoven en rechtbanken.

In eigen naam maakt hij de volgende opmerkingen.

Voorafgaande opmerkingen

De heer Heimans merkt in de eerste plaats op dat het opschrift van het wetsontwerp enigszins misleidend is. Het ware beter om, in overeenstemming met de twee eerdere potpourriwetten, te spreken van het "Wetsontwerp houdende wijzigingen van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen en houdende diverse bepalingen inzake justitie".

Ten tweede betreurt de spreker dat het wetsontwerp niet in de verenigde commissies voor de Justitie en de Volksgezondheid wordt besproken. Zorg moet op de eerste plaats staan wanneer men over internering spreekt. Dit veronderstelt een samenspel van verschillende departementen en ministers, zowel op federaal als op gemeenschapsniveau.

Met betrekking tot de inwerkingtreding van de gewijzigde Interneringswet.

A. Audition du 23 février 2016

A.1.1. Exposés de M. Henri Heimans, président de chambre honoraire à la Cour d'appel de Gand, président de la commission de défense sociale (prison de Gand) et représentant du Collège des cours et tribunaux, Mme Hildegard Penne et M. Lucien Nouwynck, représentants du Collège des procureurs généraux, M. Réginald de Béco, représentant d'AVOCATS.BE, M. Eric Boon, représentant de l'Orde van Vlaamse Balies, et Mme Mireille Dom (présidente) et M. Paul Dhayer (vice-président du collège francophone), représentants du Conseil consultatif de la magistrature

a. Exposé de M. Henri Heimans, président de chambre honoraire à la Cour d'appel de Gand, président de la commission de défense sociale (prison de Gand) et représentant du Collège des cours et tribunaux

M. Henri Heimans, président de chambre honoraire à la Cour d'appel de Gand et président de la commission de défense sociale (prison de Gand) fait observer que, d'une part, il s'exprime en son nom propre et que, d'autre part, il a été désigné pour représenter le Collège des cours et tribunaux.

En son nom propre, il fait part des observations suivantes.

Observations préalables

M. Heimans relève tout d'abord que l'intitulé du projet de loi prête quelque peu à confusion. Par analogie avec les deux premières lois pot-pourri, il aurait été préférable d'intituler le projet à l'examen "Projet de loi modifiant la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement de personnes et portant des dispositions diverses en matière de justice".

Deuxièmement, l'orateur regrette que le projet de loi ne soit pas examiné au sein des commissions réunies de la Justice et de la Santé publique. Les soins doivent être prioritaires lorsque l'on parle d'internement, ce qui suppose la collaboration de différents départements et ministres, tant au niveau fédéral qu'au niveau des Communautés.

En ce qui concerne l'entrée en vigueur de la loi modifiée sur l'internement.

De heer Heimans wijst erop dat artikel 217 van de wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie (de tweede “potpourri-wet”) de uiterste datum van inwerkingtreding van de interneringswet op 1 juli 2016 heeft gelegd, met uitzondering van de artikelen 6, § 1, tweede lid (dat betrekking heeft op de oprichting van een beveiligd klinisch observatiecentrum), en artikel 135/1 van de interneringswet.

Er wordt de aandacht op gevestigd dat 1 juli geen ideale datum is, gelet op de gerechtelijke vakantie. Tijdens deze periode van de gerechtelijke vakantie gelden er andere dienstregelingen en moet men ook rekening houden met afwezigheden van personeel. Het is ook geen realistische optie om de inwerkingtreding te vervroegen, omdat het volledige contentieux van de Commissies voor de bescherming van de maatschappij (CBM) dient te worden overgeheveld naar de Kamers voor de bescherming van de maatschappij. Deze operatie zal heel wat energie en tijd kosten. De heer Heimans wijst erop dat de CBM op informaticavlak steeds stiefmoederlijk zijn behandeld en eigen beheerssystemen ontwikkeld voor de behandeling van dossiers. Er is dus geen uniform systeem.

De heer Heimans schat, op grond van de statistieken die hij verzamelde, dat de KBM een veel grotere werklust zullen hebben dan de strafuitvoeringskamers nu. Het aantal actieve dossiers zal verdubbelen en bovendien vragen interneringsdossiers een veel intensievere behandeling dan “klassieke” strafuitvoeringsdossiers.

Hij benadukt ook dat de inwerkingtreding idealiter pas gebeurt wanneer de voorziene kaders compleet zijn opgevuld. De KBM moeten volledig bemand zijn met rechters, assessoren, parketmagistraten, griffiers en parketsecretarissen en voldoende parket- en griffiemedewerkers. Tot besluit van dit onderdeel, meent de heer Heimans dat men de inwerkingtreding van de interneringswet beter uitstelt tot 1 oktober 2016.

Met betrekking tot de gewijzigde benadering: van commissie naar rechtbank

Interneringsdossiers zullen voortaan worden behandeld door een rechtcollege en niet langer door een commissie. Dit biedt meer rechtszekerheid voor de geïnterneerde personen en hun slachtoffers, maar gaat ten koste van de flexibiliteit van het systeem; een proactief beleid zoals sommige CBM dat nu voeren, lijkt niet meer mogelijk. De heer Heimans legt uit dat er in nu vaak een intensieve zoektocht wordt gevoerd naar

M. Heimans souligne que l'article 217 de la loi du 5 février 2016 modifiant le droit pénal et la procédure pénale et portant des dispositions diverses en matière de justice (la deuxième loi pot-pourri) prévoit que la loi relative à l'internement entrera en vigueur au plus tard le 1er juillet 2016, à l'exception de l'article 6, § 1er, alinéa 2 (concernant la création d'une centre d'observation clinique sécurisé) et de l'article 135/1 de la loi relative à l'internement.

Il attire l'attention sur le fait que le 1er juillet n'est pas une date idéale, compte tenu des vacances judiciaires. Durant cette période de vacances judiciaires, d'autres horaires sont en vigueur et il faut également tenir compte des jours d'absence du personnel. Avancer l'entrée en vigueur n'est pas une option plus réaliste, parce que la totalité du contentieux des Commissions de défense sociale (CDS) doit être transféré aux Chambres de protection sociale. Cette opération nécessitera beaucoup d'énergie et de temps. M. Heimans indique que les CDS ont toujours été négligées en termes d'informatique et ont mis au point leurs propres systèmes de gestion pour le traitement des dossiers. Il n'y a dès lors pas de système uniforme.

M. Heimans estime, sur la base des statistiques qu'il a réunies, que la charge de travail des CPS sera beaucoup plus grande que celle que connaissent actuellement les chambres de l'application des peines. Le nombre de dossiers actifs doublera et, en outre, les dossiers d'internement demandent un traitement beaucoup plus intensif que les dossiers “classiques” de l'application des peines.

Il insiste également sur le fait que l'entrée en vigueur devrait idéalement n'avoir lieu que lorsque les cadres prévus auront été complétés. Les CPS doivent être entièrement pourvues de juges, d'assesseurs, de magistrats du parquet, de greffiers et de secrétaires de parquet et de suffisamment de collaborateurs du parquet et du greffe. Pour conclure cette partie, M. Heimans estime qu'il serait préférable de reporter l'entrée en vigueur de la loi relative à l'internement au 1er octobre 2016.

En ce qui concerne le changement d'approche: de la commission au tribunal

Les dossiers d'internement seront désormais traités par une juridiction, et plus par une commission. Cela permet d'offrir davantage de sécurité juridique aux personnes internées et aux victimes, mais cela nuit à la flexibilité du système; une approche proactive, telle qu'elle est actuellement adoptée par certaines CDS, ne semble plus possible. M. Heimans explique qu'actuellement, on recherche souvent de manière intensive

adequate zorg en actief contact wordt gezocht met alle betrokken instanties (zoals onder meer directies van inrichtingen). Er wordt ook aangestipt dat er inzake uitvoeringsmodaliteiten van de internering, procedures zullen moeten worden gevolgd die omslachtig zijn en veel minder efficiënt dan de goede praktijken die bepaalde CBM nu toepassen.

Met betrekking tot de criteria die leiden tot internering (artikel 145 van het wetsontwerp)

De heer Heimans legt uit dat het wetsontwerp uitgaat van de bedoeling om te focussen op daders waarvoor deze veiligheidsmaatregel van vooraf onbepaalde duur echt nodig is en tegen wie de maatschappij en de slachtoffers beschermd moeten worden.

Men wil voorkomen dat voor relatief lichte feiten een maatregel voor onbepaalde duur (die de internering is) kan worden bevolen. De internering wordt nu beperkt tot ernstige misdrijven, namelijk de “niet-correctionaliseerbare misdaden”, de “correctionaliseerbare misdaden” die een aantasting of bedreiging uitmaken van de fysieke of psychische integriteit en de wanbedrijven die een aantasting of bedreiging uitmaken van de fysieke of psychische integriteit (met inbegrip natuurlijk van seksuele misdrijven).

De spreker vestigt er terzijde de aandacht op dat het wetsontwerp blijkbaar nog niet is aangepast aan de tweede potpourriwet, die uitgaat van een veralgemeende correctionaliseerbaarheid van misdaden. Dat moet worden aangepast.

De memorie van toelichting verduidelijkt (DOC 654 1590, blz. 103) dat, indien de feiten niet beantwoorden aan de hierboven vermelde situaties en de persoon op het ogenblik van de beoordeling aan een geestesstoornis lijdt die zijn oordeelsvermogen of de controle over zijn daden tenietdoet of ernstig aantast, betrokkene niet kan geïnterneerd worden. Wanneer deze personen echter hun gezondheid of veiligheid ernstig in gevaar brengen of wanneer ze een ernstige bedreiging vormen voor andermans leven of integriteit, zal de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke kunnen worden toegepast.

Deze redenering houdt geen steek: als de dader een feit heeft gepleegd dat geen aanleiding kan geven tot internering, dan zal hij vermoedelijk ook niet vallen onder voormelde criteria van de burgerrechtelijke gedwongen opname (er zal geen acuut gevaar zijn).

De heer Heimans wijst op de aanzienlijk gevolgen van de beoogde wetswijziging. Als de feiten geen aanleiding kunnen geven tot internering, dan zal de daad

des soins adéquats et un contact actif avec toutes les instances concernées (notamment les directions des établissements). Il souligne également qu'en ce qui concerne les modalités d'exécution de l'internement, il faudra suivre des procédures fastidieuses et beaucoup moins efficaces que les bonnes pratiques adoptées actuellement par certaines CDS.

En ce qui concerne les critères présidant à l'internement (article 145 du projet de loi)

M. Heimans explique que l'objectif du projet de loi est de se focaliser sur les personnes pour lesquelles cette mesure de sûreté est véritablement nécessaire dès le début pour une durée indéterminée et desquelles la société et les victimes doivent être protégées.

On souhaite éviter qu'une mesure à durée indéterminée (que constitue un internement) puisse être ordonnée pour des faits relativement légers. L'internement est maintenant limité aux infractions graves, à savoir les “crimes non correctionnalisables”, les “crimes correctionnalisables” qui constituent une atteinte ou menace de l'intégrité physique ou psychique et les délits qui constituent une atteinte ou menace de l'intégrité physique ou psychique (y compris, bien sûr, les délits sexuels).

Soit dit en passant, l'orateur attire l'attention sur le fait que le projet de loi n'a manifestement pas encore été adapté en fonction de la deuxième loi pot-pourri, qui instaure une correctionnalisabilité généralisée des crimes. Il convient d'effectuer cette adaptation.

L'exposé des motifs précise (DOC 54 1590/001, p. 103) que si les faits ne correspondent pas aux situations précitées et que la personne est atteinte au moment de l'appréciation des faits d'un trouble mental qui altère gravement sa capacité de discernement ou de contrôle de ses actes, il ne peut y avoir d'internement. Toutefois, si ces personnes mettent gravement en péril leur santé ou leur sécurité ou si elles constituent une menace grave pour la vie ou l'intégrité d'autrui, la loi du 26 juin 1990 relative à la protection de la personne des malades mentaux pourra être appliquée.

Ce raisonnement ne tient pas la route: si l'auteur a commis un fait qui ne peut donner lieu à l'internement, il ne relèvera probablement pas non plus des critères précités de la procédure civile de l'hospitalisation forcée (et ne représentera pas un danger grave).

M. Heimans attire l'attention sur les conséquences considérables de la modification de loi visée. Si les faits ne peuvent donner lieu à un internement, ou bien l'acte

ofwel onbestraft blijven, ofwel wordt de dader volgens het klassieke strafrechtelijke systeem vervolgd.

De heer Heimans legt dit uit. Wanneer een dader met een geestesstoornis in de zin van de interneringswet een feit pleegt dat geen aanleiding kan vormen voor internering, dan kan het parket beslissen, ofwel, om te seponeren, ofwel om de dader te vervolgen. In dat laatste geval zal de rechter die de feiten bewezen acht, ofwel een veroordelende straf uitspreken (voorwaardelijk of effectieve gevangenisstraf of een “nieuwe” autonome straf), ofwel artikel 71 van het Strafwetboek toepassen (onder de voorwaarde dat er elementen worden aangereikt die wijzen op de ontoerekeningsvatbaarheid van de dader op het ogenblik van de feiten). Wanneer artikel 71 van het Strafwetboek wordt toegepast, wordt de dader van rechtsvervolgning ontslaan (*i.e.* vrijspraak).

Niettegenstaande het bovenstaande, verklaart de spreker dat hij het principieel eens is met een beperking van de mogelijkheid tot internering. Die conclusie trekt hij na overleg met een aantal academici. De heer Heimans voert daarvoor de volgende gronden aan:

— elke burger heeft recht op geestelijke gezondheidszorg op maat, ongeacht zijn juridisch statuut;

— het is niet omdat er bij bepaalde nadere strafuitvoeringsmodaliteiten niet voldoende geestelijke gezondheidszorg kan worden aangeboden (bijvoorbeeld gevangenis, elektronisch toezicht en probatie), dat men tot internering moet overgaan (internering dient niet om betere toegang te verschaffen tot de geestelijke gezondheidszorg);

— onze samenleving moet veel meer investeren in preventieve geestelijke gezondheidszorg en in het bijzonder voor de personen met een psychiatrische aandoening of mentale beperking die in aanraking komen met Justitie, mede doordat ze de weg niet gevonden hebben naar de zorg, of er geweigerd zijn geweest (dit zijn de zogenaamde zorgbehoevenden) of steeds adequate zorg hebben vermeden/geweigerd (dit zijn de zogenaamde zorgvermijders);

— de burgerlijke aansprakelijkheidsregels over schade veroorzaakt door geesteszieken blijven gelden (artikel 1386*bis* van het Burgerlijk Wetboek), of de dader nu geïnterneerd is of niet. Voor de slachtoffers is er dus geen verschil;

— een verregaande vrijheidsbenemende en stigmatiserende strafrechtelijke maatregel voor minder ernstige feiten lijkt niet verantwoord. Een persoon met een mentale beperking die wel materiële schade, overlast of problemen veroorzaakt, is daarom nog geen “gevaar

demeurera impuni, ou bien l’auteur sera poursuivi selon le système de droit pénal classique.

M. Heimans s’en explique. Lorsqu’un auteur atteint d’un trouble mental au sens de la loi relative à l’internement commet un fait qui ne peut donner lieu à un internement, le parquet peut décider de classer sans suite ou de poursuivre l’auteur. Dans ce dernier cas, le juge qui estime que les faits sont établis prononcera une condamnation (peine d’emprisonnement conditionnelle ou effective ou une “nouvelle” peine autonome) ou appliquera l’article 71 du Code pénal (pour autant que des éléments révélant l’irresponsabilité de l’auteur au moment des faits soient fournis). En cas d’application de l’article 71 du Code pénal, les poursuites judiciaires sont abandonnées (impunité).

En dépit de ce qui précède, l’orateur se rallie en principe à la limitation de la possibilité d’internement. Il arrive à cette conclusion après s’être concerté avec un certain nombre d’universitaires. M. Heimans justifie son point de vue en invoquant les motifs suivants:

— chaque citoyen a droit à des soins de santé mentale adaptés, quel que soit son statut juridique;

— ce n’est pas parce que certaines modalités d’exécution de la peine (p. ex. emprisonnement, surveillance électronique, probation) empêchent d’offrir suffisamment de soins de santé mentale qu’il faut passer à l’internement (l’internement ne sert pas à permettre un meilleur accès aux soins de santé mentale);

— notre société doit investir beaucoup plus dans les soins de santé mentale préventifs, en particulier pour les personnes souffrant d’une maladie psychiatrique ou d’une déficience mentale qui ont affaire à la Justice, notamment parce qu’elles n’ont pas réussi à trouver le chemin des soins ou parce que l’accès aux soins leur a été refusé (les “personnes nécessitant des soins”) ou parce qu’elles ont toujours évité/refusé des soins adéquats (les “réfractaires”);

— Les règles de la responsabilité civile en cas de dommages causés par des malades mentaux restent applicables (article 1386*bis* du Code civil), que l’auteur soit interné ou pas. Il n’y a donc pas de différence pour les victimes;

— une lourde mesure pénale privative de liberté et stigmatisante pour des faits moins graves semble ne pas se justifier. Une personne atteinte d’une déficience mentale qui cause des dommages matériels, des nuisances ou des problèmes ne représente pas encore

voor de maatschappij”; de stigmatisering van het label “geïnterneerde” mag niet onderschat worden – bij de publieke opinie wordt een geïnterneerde al gauw gelijkgesteld met een “gevaarlijke gek”.

Vervolgens vestigt de spreker er de aandacht op dat de zorgsector zich anders zal moeten organiseren om toegang te verlenen aan daders (die dus maatschappelijke overlast veroorzaken) die een psychiatrische aandoening of mentale beperking hebben maar niet geïnterneerd kunnen worden.

Op grond van de statistieke van het gevangeniswezen, de Justitiehuisen en de Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid, schat de spreker in dat de “reductie” van de internering een vermindering van 20 à 30 % van het totaal aantal geïnterneerde personen tot gevolg zou kunnen hebben. De heer Heimans onderstreept wel dat deze berekening geen exacte wetenschap is en dat men in het bijzonder steeds moet rekening houden met de soevereine beoordelingsbevoegdheid van de rechter.

Met betrekking tot het ontbreken van een overgangsregeling

De heer Heimans wijst erop dat het wetsontwerp niet voorziet in overgangsbepalingen die de situatie regelen van personen die op het ogenblik van de inwerkingtreding van de nieuwe wettelijke bepalingen geïnterneerd zijn op grond van feiten waarvoor ze krachtens de nieuwe wet niet meer zouden kunnen geïnterneerd worden. Voor hen blijft de internering, die destijds rechtsgeldig werd uitgesproken, onbeperkt verder in uitvoering... Dit wringt en druist in tegen het gelijkheidsbeginsel en het rechtvaardigheidsbeginsel.

De spreker vraagt zich af of er geen systeem moet uitgewerkt worden om deze casussen opnieuw te onderwerpen aan het oordeel van een rechter, die dan moet oordelen aan de hand van de nieuwe interneringscriteria.

Afzonderlijke opmerkingen

Tot slot van zijn betoog, maakt de heer Heimans een aantal punctuele opmerkingen die voor het grootste deel zijn opgenomen in de nota die hij ter beschikking heeft gesteld van de leden van de commissie. De belangrijkste worden hieronder weergegeven.

Volgens het ontworpen artikel 5, § 5, van de interneringswet (artikel 141 van het wetsontwerp) zal de deskundige-psychiater voor het deskundigenonderzoek een honorarium ontvangen dat wordt vastgesteld overeenkomstig het tarief van de nomenclatuur van het RIZIV. Hoewel dit een grote verbetering is, blijven de forensische psychologen die mee in college deelnemen

pour autant un “danger pour la société”; la stigmatisation du label “interné” ne peut pas être sous-estimée – dans l’opinion publique, un interné est vite assimilé à un “fou dangereux”.

L’orateur attire ensuite l’attention sur le fait que le secteur des soins devra s’organiser différemment pour permettre l’accès aux auteurs de faits (qui causent donc des nuisances sociales) souffrant d’une maladie psychiatrique ou d’une déficience mentale mais qui ne peuvent pas être internés.

Sur la base des statistiques de l’administration pénitentiaire, des Maisons de justice et du Service de la politique criminelle, l’orateur estime que la “réduction” de l’internement pourrait entraîner une diminution de 20 à 30 % du nombre total de personnes internées. M. Heimans souligne toutefois que ce calcul ne relève pas d’une science exacte et qu’en particulier, il faut toujours tenir compte du pouvoir d’appréciation souverain du juge.

En ce qui concerne l’absence de régime transitoire

M. Heimans souligne que le projet de loi ne prévoit pas de dispositions transitoires réglant la situation des personnes qui, au moment de l’entrée en vigueur des nouvelles dispositions légales, sont internées sur la base de faits pour lesquels elles ne pourraient pas être internées en vertu de la nouvelle loi. Pour elles, l’internement prononcé en vertu de la loi de l’époque continue de s’appliquer... C’est problématique et contraire au principe d’égalité et au principe d’équité.

L’orateur se demande s’il ne faut pas élaborer un système afin de soumettre de nouveau ces cas à l’avis d’un juge, qui doit statuer en fonction de nouveaux critères d’internement.

Remarques ponctuelles

En guise de conclusion, M. Heimans formule un certain nombre de remarques ponctuelles qui, pour la plupart, sont reprises dans la note qu’il a mise à la disposition des membres de la commission. En voici les principales.

En vertu de l’article 5, § 5, proposé de la loi relative à l’internement (article 146 du projet de loi), l’expert psychiatre perçoit, pour réaliser l’expertise, des honoraires fixés conformément au tarif de la nomenclature de l’INAMI. Bien que cela représente une amélioration notable, les psychologues légistes qui participent en collègue à l’expertise continuent, quant à eux, à bénéficier

aan het deskundigenonderzoek onder toepassing vallen van het forfaitair tarief van de gerechtskosten. Dat wordt reeds lang bekritiseerd. Het wetsontwerp voert op dit punt een ongeoorloofde ongelijkheid in tussen de forensische deskundigen.

Voorts wordt opgemerkt dat het rechtscollege dat de internering uitspreekt, meteen ook voorwaardelijke invrijheidsstelling kan uitspreken (zie het ontworpen artikel 12 van de interneringswet (artikel 148 van het wetsontwerp); de dienst Justitiehuisen heeft terecht opgemerkt dat er niet wordt voorzien in regeling voor de opvolging van deze vrijstellingsvoorwaarden (naar analogie met de artikelen 35-38 van de wet 20 juli 1990 op de voorlopige hechtenis); dit moet rechtgezet worden.

In de derde plaats is de spreker van oordeel dat de mogelijkheid om extra veiligheidsmaatregelen op te leggen naar aanleiding van de internering (zie artikel 17 van de interneringswet), best wordt geschrapt. Het komt die rechter niet toe om extra beveiligingsmaatregelen te treffen die later, bij het opleggen van vrijstellingsvoorwaarden, door de KBM kunnen opgelegd worden met volledige kennis van zaken. De heer Heimans wijst erop dat de internering *an sich* al een veiligheidsmaatregel is.

Daarnaast pleit de spreker uit praktisch oogpunt voor een aanpassing van de termijnen voor de hernieuwbaarheid van de termijnen van de invrijheidsstelling op proef (zie de ontworpen wijzigingen van de artikelen 42 en 73 van de interneringswet (zie artikelen 172 en 200 van het wetsontwerp). Hij raadt aan om de termijn voor verlenging op maximaal twee jaar te brengen in plaats van op twee jaar.

De heer Heimans wijst erop dat het wetsontwerp erin voorziet dat de interneringsrechter bepaalde hoogdringende uitgaansvergunningen kan toekennen bij kabinetsbeslissing, o.m. op verzoek van de geïnterneerde persoon of zijn advocaat (zie artikel 182 van het wetsontwerp dat voorziet in een vervanging van artikel 53 van de interneringswet). Het ware beter om te bepalen dat de geïnterneerde persoon dit moet doen samen met zijn advocaat want overal in de interneringswet is ernaar gestreefd de geïnterneerde persoon steeds te laten bijstaan door een advocaat in alle procedures en verzoeken, gelet op zijn zwakke positie en om impulsieve verzoeken te vermijden. Dezelfde opmerking wordt gemaakt met betrekking tot artikel 183 van het wetsontwerp.

Krachtens het ontworpen artikel 77/8 van de interneringswet (artikel 215 van het wetsontwerp) zal de veroordeelde persoon die geïnterneerd wordt maar kunnen genieten van uitgaansvergunningen en verloven indien

du tarif forfaitaire des frais de justice. Cette situation fait l'objet de critiques depuis longtemps déjà. Le projet de loi à l'examen introduit sur ce point une inégalité illicite entre les experts légistes.

L'orateur fait en outre remarquer que la juridiction qui prononce l'internement peut également prononcer la mise en liberté conditionnelle (cf. l'article 1er proposé de la loi relative à l'internement (article 153 du projet de loi); le service des Maisons de justice a fait remarquer à juste titre que l'on ne prévoit pas de dispositif pour le suivi de ces conditions de libération (par analogie avec les articles 35-38 de la loi du 20 juillet 1990 sur la détention préventive); ceci doit être rectifié.

Troisièmement, l'intervenant estime qu'il serait préférable de supprimer la possibilité d'imposer des mesures de sûreté supplémentaires lors de l'internement (article 17 de la loi relative à l'internement). En effet, il n'appartient pas au juge de prendre des mesures de sûreté supplémentaires qui pourraient ensuite être prises en pleine connaissance de cause par la chambre de protection sociale lors de la fixation des conditions de libération. M. Heimans souligne que l'internement constitue déjà, comme tel, une mesure de sûreté.

L'intervenant propose ensuite, pour des raisons pratiques, de modifier les conditions du renouvellement des délais de la libération à l'essai (voir les modifications en projet des articles 42 et 73 de la loi relative à l'internement (articles 172 et 200 du projet de loi). Il propose de remplacer la durée de prolongation éventuelle de deux ans par une durée de deux ans au maximum.

M. Heimans souligne que le projet de loi permet au juge d'internement d'octroyer des permissions de sortie d'urgence par voie d'ordonnance de cabinet, notamment à la demande de la personne internée ou de son avocat (art. 182 du projet de loi prévoyant de remplacer l'article 53 de la loi relative à l'internement). Or, il serait préférable de disposer que cette demande doit être formulée conjointement par la personne internée et son avocat car toutes les dispositions de la loi relative à l'internement visent à faire assister systématiquement la personne internée par un avocat, dans toutes les procédures et pour toutes les demandes, en raison de sa position de faiblesse et afin d'éviter toute demande impulsive. Une observation identique est formulée à propos de l'article 183 du projet de loi.

En vertu de l'article 77/8 en projet de la loi relative à l'internement (article 215 du projet de loi), des permissions de sortie ou des congés ne pourront être accordés à la personne condamnée et internée qu'au cas où cette

hij hiervoor in aanmerking zou komen, mocht hij uitsluitend veroordeeld zijn: dit hybride statuut moet zoveel mogelijk vermeden worden en er zijn geen argumenten om betrokkene bepaalde faciliteiten te ontfangen om bijvoorbeeld zijn reclassering uit te werken, ten gevolge van het statuut van veroordeelde dat hij eerder had. De spreker raadt aan dat er nogmaals grondig wordt nagedacht omtrent het statuut van de geïnterneerde veroordeelde.

Vervolgens staat de heer Heimans stil bij het ontworpen wijziging van artikel 79 van de interneringswet (artikel 216 van het wetsontwerp). Daarin wordt de termijn om cassatieberoep aan te tekenen vastgesteld op vijf werkdagen. Ondertussen heeft het Grondwettelijk Hof in een arrest van 18 februari 2016 de eerder bepaalde termijn van 48 uur te kort bevonden en artikel 79 van de interneringswet vernietigd; het artikel zal dus moeten herschreven worden.

Ten slotte merkt de spreker op dat de oude versie van artikel 71 van het Strafwetboek opnieuw wordt ingevoerd (artikel 224 van het wetsontwerp dat artikel 87 van de interneringswet opheft). De spreker vindt dit onbegrijpelijk want deze bepaling was volledig in overeenstemming gebracht met de criteria om te worden geïnterneerd (zie dienaangaande artikel 9, § 1, van de interneringswet), wat de beschrijving van de aard en ernst van de geestesstoornis betreft. Het oude artikel 71 van het Strafwetboek beantwoordt geenszins meer aan forensisch psychiatrische inzichten van heden.

In zijn hoedanigheid van vertegenwoordiger van het College van de hoven en rechtbanken, merkt de heer Heimans op dat het College volgens artikel 181 van het Gerechtelijk Wetboek instaat voor de goede algemene werking van de zetel en in die hoedanigheid maatregelen kan nemen met het oog op het verzekeren van een toegankelijke, onafhankelijke, tijdige en kwaliteitsvolle rechtsbedeling. Daarom benadrukt het college dat de voorziene kaders compleet zijn opgevuld vooraleer de nieuwe regelingen in werking treden. De KBM moeten volledig bemand zijn met rechters, assessoren, parketmagistraten, griffiers en parketsecretarissen en voldoende parket- en griffiemedewerkers (zie dienaangaande de eerder gemaakte opmerkingen). Er wordt op gewezen dat de behandeling van interneringsdossiers heel wat meer middelen vergt en arbeidsintensiever is. Indien men daarin niet kan voorzien, komt de goede werking van het systeem in het gedrang.

personne aurait pu en bénéficier si elle avait seulement été condamnée. Or, il convient d'éviter ce type de statut hybride autant que possible et rien ne justifie de priver cette personne de certaines facilités, par exemple pour élaborer sa réinsertion en raison du statut de condamné qu'elle avait précédemment. L'intervenant conseille de réexaminer en profondeur le statut de la personne condamnée et internée.

M. Heimans s'arrête ensuite sur la modification qu'il est proposé d'apporter à l'article 79 van de loi relative à l'internement (article 216 du projet de loi). Cette modification prévoit de fixer le délai accordé pour introduire un pourvoi en cassation à cinq jours ouvrables. Or, dans un arrêt du 18 février 2016, la Cour constitutionnelle indique que le délai de 48 heures fixé précédemment est trop court, et annule l'article 79 de la loi relative à l'internement. Cet article devra être réécrit en conséquence.

L'intervenant fait enfin observer que l'ancienne version de l'article 71 du Code pénal est rétablie (l'article 224 du projet de loi abroge l'article 87 van de loi relative à l'internement). L'intervenant estime que cette mesure est incompréhensible car cette disposition avait été parfaitement adaptée aux critères de l'internement (voir, à ce sujet, l'article 9, § 1er, de la loi relative à l'internement) décrivant la nature et la gravité des troubles mentaux, tandis que l'ancien article 71 du Code pénal ne correspond plus du tout aux normes de la psychiatrie légale contemporaine.

En qualité de représentant du Collège des cours et tribunaux, M. Heimans fait observer que l'article 181 du Code judiciaire dispose que ledit collège assure le bon fonctionnement général du siège et qu'il peut prendre, dans la limite de cette compétence, des mesures qui garantissent une administration de la justice accessible, indépendante, diligente et de qualité. En conséquence, le collège souligne la nécessité que les cadres prévus soient remplis avant que les nouvelles dispositions entrent en vigueur. Il conviendra que les chambres de protection sociale soient complètes: juges, assessseurs, magistrats du parquet, greffiers et secrétaires et collaborateurs en nombre suffisant dans les parquets et dans les greffes (voir, à ce sujet, les observations formulées précédemment). Il est souligné que le traitement des dossiers d'internement nécessite beaucoup plus de moyens et prend beaucoup plus de temps. Si ces moyens ne peuvent pas être assurés, le bon fonctionnement du système sera menacé.

b. Uiteenzetting van mevrouw Hildegard Penne, vertegenwoordiger van het College van procureurs-generaal

Mevrouw Hildegard Penne, vertegenwoordiger van het College van procureurs-generaal, meldt vooreerst dat het College van procureurs-generaal op 26 januari 2016 ter attentie van de minister van Justitie een advies heeft uitgebracht over het wetsontwerp. Een kopie van het advies wordt met goedkeuring van de minister ter beschikking gesteld van de leden van de commissie.

Met betrekking tot het gewijzigde toepassingsgebied van de interneringswet van 5 mei 2014

Mevrouw Penne staat in de eerste plaats stil bij de ontworpen wijziging van artikel 9 van de interneringswet. Ten gevolge van deze wijziging wordt het toepassingsgebied van de mogelijkheid tot internering beperkt tot welbepaalde ernstige misdrijven. Feiten die als minder ernstig worden beschouwd, zouden voortaan geen aanleiding meer kunnen geven tot internering.

Voortaan zal de internering nog uitsluitend kunnen worden bevolen wanneer de betrokken persoon een feit heeft gepleegd dat onder een van de volgende categorieën van misdrijven kan worden ondergebracht:

— de niet correctionaliseerbare misdaden. Zoals de vorige spreker heeft opgemerkt, dient het wetsontwerp te worden aangepast in functie van de tweede potpourriwet die voorziet in een veralgemeende correctionaliseerbaarheid;

— de correctionaliseerbare misdaden die een aantasting of bedreiging uitmaken van de psychische of fysieke integriteit en

— de wanbedrijven die een aantasting of bedreiging uitmaken van de psychische of fysieke integriteit.

Een hele reeks misdrijven – onder meer vermogensmisdrijven of allerlei vormen van overlast – vallen buiten het toepassingsgebied tenzij ze tevens een aantasting of bedreiging uitmaken van de psychische of fysieke integriteit. Het komt aan de rechter ten gronde toe om uit te maken of er sprake is van een van de hoger vermelde misdrijven of niet; het College van procureurs-generaal voorziet dat de omschrijving in de wet tot heel wat betwistingen aanleiding zal geven op de zitting. De spreker merkt op dat ook de Raad van State bedenkingen had bij de ontworpen wijzigingen (DOC 54 1590/001, blz. 325).

b. Exposé de Mme Hildegard Penne, représentante du Collège des procureurs généraux

Mme Hildegard Penne, représentante du Collège des procureurs généraux, indique d'abord que le Collège des procureurs généraux a rendu un avis sur le projet de loi à l'attention du ministre de la Justice le 26 janvier 2016. Une copie de cet avis est mise à la disposition des membres de la commission avec l'approbation du ministre.

En ce qui concerne la modification du champ d'application de la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement des personnes

Mme Hildegard Penne s'arrête d'abord sur la modification qu'il est proposé d'apporter à l'article 9 de la loi relative à l'internement. Cette modification prévoit de limiter le champ d'application des possibilités d'internement à certaines infractions sérieuses. Désormais, les faits jugés moins graves ne pourront plus entraîner l'internement.

À l'avenir, l'internement ne pourra plus être ordonné que si l'intéressé a commis des faits relevant de l'une des catégories d'infractions énumérées ci-dessous:

— crimes non correctionnalisables. Ainsi que l'a fait observer l'intervenant précédent, le projet de loi à l'examen devra être adapté à la deuxième loi pot-pourri généralisant la possibilité de correctionnaliser;

— crimes correctionnalisables constituant une atteinte ou menace de l'intégrité physique ou psychique et

— délits constituant une atteinte ou menace de l'intégrité physique ou psychique.

Dès lors, de nombreuses infractions – notamment les délits patrimoniaux et différentes formes d'incivilités – ne relèveront pas du champ d'application visé bien que ces infractions constituent également des formes d'atteinte ou de menace de l'intégrité physique ou psychique, et il appartiendra au juge du fond d'établir si l'infraction envisagée relève ou non des catégories précitées. Le collège des procureurs généraux prévoit que la description figurant dans la loi donnera lieu à de nombreuses contestations à l'audience. L'intervenante fait observer que le Conseil d'État a également formulé des observations à propos des modifications en projet (DOC 54 1590/001, p. 325).

Mevrouw Penne wijst erop dat in de memorie van toelichting uitgelegd wordt dat, indien de feiten niet beantwoorden aan de hoger vermelde criteria, er eventueel nog een beroep kan worden gedaan op het stelsel van de wet van 26 juni 1990 betreffende de persoon van een geesteszieke (de zogenaamde “collocatiewet”).

Hoewel het College van procureurs-generaal niet ongevoelig is voor het argument dat internering – een maatregel die voor onbepaalde duur geldt – een onevenredig zware maatregel is wanneer de eraan ten grondslag liggende feiten relatief gezien niet zo zwaarwichtig zijn, heeft het bedenkingen bij de gevolgen die de wetswijziging met zich zal meebrengen.

In dit verband merkt mevrouw Penne op dat het strafrechtelijk schuldconcept niet uitdrukkelijk in de wet is geregeld doch algemeen wordt aangenomen dat het strafrecht gebaseerd is op de vrije wil en verantwoordelijkheid.

Geesteszieken worden traditioneel beschouwd als schuldontbekwaam of ontoerekeningsvatbaar, hetgeen niet verenigbaar is met een strafrechtelijke bestraffing. De geesteszieken zijn daarom onttrokken aan het gewone strafrecht en onderworpen aan een niet-repressief stelsel van maatregelen die de bescherming van de maatschappij beogen. Dit alles is echter niet vastgelegd in het Strafwetboek maar in de wet op de bescherming van de maatschappij, vervangen door de interneringswet van 5 mei 2014, die gewijzigd wordt door het voorliggend wetsontwerp.

Enkel de in het Strafwetboek bepaalde schuldsluitingsgrond voor krankzinnigheid (artikel 71 van het Strafwetboek) is behouden. De wetgever heeft er bewust voor gekozen om artikel 71 in zijn oude versie te behouden. De redenen hiervoor zijn weergegeven in de memorie van toelichting.

Mevrouw Penne overloopt vervolgens de opties die zich zouden kunnen aandienen ingeval er sprake is van een wanbedrijf dat of misdrijf die buiten het toepassingsgebied van de vernieuwde interneringswet valt (bv. een financieel of fiscaal misdrijf) en er een deskundigenverslag wordt neergelegd (eventueel bevestigd door een gerechtsdeskundige) waaruit blijkt dat de beklaagde geestesziek is.

Het opleggen van een interneringsmaatregel is niet langer mogelijk. Een strafrechtelijke sanctie is enkel mogelijk indien de gedraging de dader kan worden verweten. Een eenvoudige schuldigverklaring houdt de notie “schuld” in en lijkt ook moeilijk. De vraag stelt zich of de feiten bewezen kunnen verklaard worden zonder oplegging van enige sanctie of maatregel. In

Mme Penne signale qu’il est expliqué dans l’exposé des motifs que, si les faits ne répondent pas aux critères précités, il est éventuellement encore possible de recourir au système de la loi du 26 juin 1990 relative à la protection de la personne des malades mentaux (la loi sur la collocation).

Bien que le Collège des procureurs généraux ne soit pas insensible à l’argument selon lequel l’internement – une mesure d’une durée illimitée – est une mesure disproportionnée lourde si les faits qui la motivent ne sont pas si graves, en des termes relatifs, il formule des réserves quant aux conséquences pouvant découler de la modification législative.

Mme Penne fait remarquer à cet égard que la notion de culpabilité pénale n’est pas réglée de manière explicite dans la loi, mais qu’il est généralement admis que le droit pénal se base sur le libre arbitre et la responsabilité.

La tradition veut que les malades mentaux soient considérés comme incapables de commettre une faute et irresponsables, ce qui exclut toute sanction pénale. Les malades mentaux sont dès lors soustraits au droit pénal ordinaire et soumis à un système non répressif de mesures visant à protéger la société. Cela n’est toutefois pas prévu par le Code pénal, mais par la loi de défense sociale, remplacée par la loi du 5 mai 2014 relative à l’internement, que le projet de loi à l’examen vise à modifier.

Seule la cause absolutoire de l’état de démence prévue dans la Code pénal (art. 71) est maintenue. Le législateur a délibérément choisi de conserver l’article 71 dans son ancienne version. Les raisons de ce choix sont expliquées dans l’exposé des motifs.

Mme Penne passe ensuite en revue les options qui pourraient se présenter en cas de délit ou de crime qui ne relèverait pas du champ d’application de la loi révisée relative à l’internement (une infraction financière ou fiscale, par exemple) et pour lequel un rapport d’expert serait déposé (éventuellement confirmé par un expert judiciaire) faisant apparaître que le prévenu est atteint d’une maladie mentale.

Il n’est plus possible d’ordonner une mesure d’internement. Une sanction pénale peut uniquement être infligée si le comportement peut être imputé à l’auteur. Il semble également difficile de prononcer une simple déclaration de culpabilité, car celle-ci renvoie à la notion de “faute”. Il est permis de se demander si les faits peuvent être déclarés établis sans qu’aucune sanction

artikel 15 van de assisenwet wordt bepaald dat voor het assisenhof de volgende vraag wordt gesteld: “Staat het vast dat de beschuldigde een als misdaad of wanbedrijf omschreven feit heeft gesteld?”. Een gelijkaardige bepaling bestaat evenwel niet ten aanzien van andere gerechten.

Ten tweede vraagt mevrouw Penne zich af of er een alternatieve straf kan worden opgelegd, zoals de behandeling of begeleiding of de residentiële opname in het kader van een autonome probatiestraf. Dat lijkt niet mogelijk, gezien de autonome straf werd opgenomen in artikel 7 van het Strafwetboek, waarin de correctionele “straffen” worden bepaald.

Ten derde lijkt het evenmin mogelijk om maatregelen te treffen in het kader van de bemiddeling in strafzaken of de “pretoriaanse probatie”. Deze procedures veronderstellen niet alleen dat er een strafbare inbreuk werd gepleegd, maar ook de instemming van de betrokkene. Vooral dat laatste is een problematische voorwaarde: is de betrokkene, gelet op zijn toestand, wel bekwaam om zijn toestemming te geven?

Indien er geen instemming is van de betrokkene, zal er alleen nog een beroep kunnen worden gedaan op de hoger vermelde wet van 26 juni 1990. Zij wijst er op dat de toepassingsvoorwaarden van deze wet zeer strikt zijn en dat de vraag rijst of de erin voorziene procedure wel op doeltreffende wijze zal kunnen worden toegepast. Ook wordt verwezen naar het advies van de Raad van State, die dienaangaande stelt dat “de [in de wet van 26 juni 1990] bedoelde beschermingsmaatregelen slechts kunnen worden genomen “omdat de betrokkene zijn gezondheid en veiligheid ernstig in gevaar brengt, hetzij omdat hij “een ernstige bedreiging vormt voor andermans leven en integriteit”, en derhalve bij voorbeeld niet wanneer het gaat om een bedreiging voor goederen.” (DOC 54 1590/001, blz. 325, vanaf 61).

De spreekster wijst erop dat de toepassingsvoorwaarden van deze wet zeer strikt zijn en op praktische bezwaren zullen stoten.

Als besluit kan dan ook gesteld worden dat de wet voor zaken die vallen buiten het toepassingsgebied van de reparatiewet, de betrokkene vrijuit zal gaan. Voor dergelijke zaken dreigt derhalve straffeloosheid hetgeen misbruikt kan worden, zeker inzake financiële-, fiscale- en vermogensdelicten, wat vanuit maatschappelijk oogpunt moeilijk verteerbaar is.

Indien dus de geestesstoornis opgeworpen wordt voor de rechter, kan de rechter geen maatregel of straf meer opleggen. Deze verdachten gaan zoals gezegd

ou mesure ne soit prononcée. L'article 15 de la loi sur les cours d'assises prévoit que la question suivante est posée devant la cour d'assises: “Est-il constant que l'accusé a commis un fait qualifié crime ou délit?”. Une telle disposition n'existe toutefois pas à l'égard d'autres tribunaux.

Deuxièmement, Mme Penne se demande si une peine alternative peut être infligée, telle qu'un traitement, un accompagnement ou un accueil résidentiel dans le cadre d'une peine de probation autonome, ce qui ne semble pas possible vu que la peine autonome a été insérée dans l'article 7 du Code pénal dans lequel les “peines” correctionnelles sont prévues.

Troisièmement, il ne semble pas non plus possible de prendre des mesures dans le cadre de la médiation pénale ou de la probation prétorienne. Ces procédures ne supposent pas seulement qu'une infraction punissable a été commise, mais également le consentement de l'intéressé. Ce dernier point en particulier est une condition problématique: compte tenu de son état, l'intéressé est-il toutefois capable de donner son consentement?

En l'absence de consentement de l'intéressé, on ne pourra plus recourir qu'à la loi précitée du 26 juin 1990. Elle signale que les conditions d'application de cette loi sont très strictes et que la question se pose de savoir si la procédure qui y est prévue pourra effectivement être appliquée de manière efficace. Il est également renvoyé à l'avis du Conseil d'État, qui indique à ce sujet que “les mesures de protection qui y sont visées [dans la loi du 26 juin 1990] ne peuvent être prises qu'au motif que l'intéressé met gravement en péril sa santé et sa sécurité, ou qu'il constitue “une menace grave pour la vie ou l'intégrité d'autrui”, et dès lors plus, par exemple, lorsqu'il s'agit d'une menace pour les biens .” (DOC 54 1590/001, page 325, note de bas de page 61).

L'oratrice souligne que les conditions d'application de la future loi sont très strictes et qu'elles se heurteront à des objections pratiques.

L'oratrice conclut en soulignant que les faits qui ne relèvent pas du champ d'application de la loi de réparation n'entraîneront pas de poursuites, ce qui pourrait créer une certaine impunité que d'aucuns risquent d'exploiter – surtout en matière de délits financiers, fiscaux ou patrimoniaux. Il s'agit d'une situation difficilement acceptable pour la société.

Ainsi, si le trouble mental est invoqué devant le juge, ce dernier ne pourra plus prononcer aucune mesure ou peine. Comme il a été indiqué ci-dessus, ces suspects

vrijuit maar de keerzijde is ook dat ze de noodzakelijke hulp niet krijgen.

Anderzijds zal het ook voorkomen dat verdachten, die wel degelijk een geestesstoornis hebben, als dusdanig niet worden gediagnosticeerd in de loop van het onderzoek doordat de toepassingsvoorwaarden gewijzigd zijn en in het gewone strafrechtelijke sanctiesysteem terecht komen (gevangenis, probatie, werkstraf) en daar de nodige moeilijkheden zullen veroorzaken gelet op hun toestand en derhalve ook verstoken blijven van enige hulp. De spreker denkt ook dat deze toestand van straffeloosheid op gespannen voet staat met het gelijkheids- en non-discriminatiebeginsel.

Het College van procureurs-generaal brengt bijgevolg een negatief advies uit over de ontworpen wijziging van artikel 9 van de interneringswet. Dit negatieve advies wordt nog ondersteund door de vaststelling dat er geen overgangsregeling werd voorzien voor personen die onder de bestaande regeling werden geïnterneerd en die daden hebben gepleegd die buiten het toepassingsgebied van de vernieuwde interneringswet vallen.

Met betrekking tot de werklustverzwaring voor het openbaar ministerie

Mevrouw Penne wijst erop dat de beoogde wetswijzigingen een aanzienlijke verzwaring van de werklust van het openbaar ministerie tot gevolg zullen hebben. Het zwaartepunt van de administratieve verwerking van gegevens en samenstelling van de dossiers verschuift van de secretariaten van de CBM naar het openbaar ministerie.

Het is het openbaar ministerie dat binnen de twee maanden nadat het vonnis of arrest in gewijsde is gegaan, de zaak aanhangig moet maken bij de KBM, onverschillig of het gaat om opgesloten of niet-opgesloten geïnterneerden en het dossier dient samen te stellen.

Daarnaast is het openbaar ministerie verplicht om binnen de maand nadat het vonnis of arrest in gewijsde is gegaan de “bevoegde dienst van de gemeenschappen” (het justitiehuis in kwestie) vatten. Het justitiehuis stelt de slachtofferfiches op en bezorgt ze aan het parket. Wat dat laatste betreft, hoopt de spreker dat de justitiehuizen deze fiches tijdig zullen bezorgen, want zij zullen door het openbaar ministerie aan het dossier moeten worden toegevoegd.

Dat is ook het geval met een reeks van andere stukken die in artikel 29, § 2, van de interneringswet worden opgesomd. Dienaangaande merkt mevrouw Penne op dat het College van procureurs-generaal van oordeel is dat het weinig zin heeft om de verplichte uiteenzetting

échapperont donc aux poursuites, mais ils ne pourront pas non plus recevoir l'aide dont ils ont besoin.

D'autre part, cela permettra également d'éviter que des suspects atteints d'un trouble mental ne soient pas diagnostiqués comme tels lors de l'examen du fait que les conditions d'application ont été modifiées, et qu'ils aboutissent dans le système de sanctions pénales ordinaire (détention, probation, peine de travail) où ils causeront des difficultés en raison de leur état et seront dès lors aussi privés de toute aide. L'oratrice pense également que cette situation d'impunité est incompatible avec le principe d'égalité et de non-discrimination.

Le Collège des procureurs généraux émet, par conséquent, un avis négatif concernant la modification proposée de l'article 9 de la loi relative à l'internement. Cet avis négatif est encore étayé par le fait qu'aucune réglementation transitoire n'a été prévue pour les personnes qui ont été internées selon la réglementation actuelle et qui ont commis des faits ne relevant pas du champ d'application de la loi révisée relative à l'internement.

En ce qui concerne l'augmentation de la charge de travail pour le ministère public

Mme Penne souligne que les modifications législatives visées auront pour effet d'augmenter considérablement de la charge de travail du ministère public. Le centre de gravité du traitement administratif des données et de la constitution des dossiers passe des secrétariats des CDS au ministère public.

C'est le ministère public qui doit saisir les CPS, dans les deux mois après que le jugement ou l'arrêt a été coulé en force de chose jugée, qu'il s'agisse ou non d'internés enfermés et qui doit constituer le dossier.

Par ailleurs, le ministère public est tenu de saisir le “service compétent des Communautés” (c'est-à-dire la maison de justice en question) dans le mois qui suit la date à laquelle le jugement ou l'arrêt est passé en force de chose jugée. La maison de justice établit les fiches victime et les transmet au parquet. L'oratrice espère que les maisons de justice communiqueront ces fiches en temps utile, car le ministère public devra les joindre au dossier.

C'est également le cas de toute une série d'autres documents énumérés dans l'article 29, § 2, de la loi relative à l'internement. Mme Penne souligne à cet égard que d'après le Collège des procureurs généraux, l'obligation de reprendre l'exposé des faits dans

van de feiten op te nemen in het dossier. Die is immers reeds opgenomen in het vonnis of arrest. Het College vraagt om deze verplichting te schrappen in artikel 29, § 2.

Gezien de korte termijnen voorzien in de wet voor instaatstelling van het dossier, die ook tal van zuivere administratieve taken omvatten, is het van uitermate groot belang dat het openbaar ministerie voldoende mankracht ter beschikking heeft. Er wordt opgemerkt dat er vooralsnog geen concrete beslissingen werden genomen met het oog op extra administratieve ondersteuning.

Met betrekking tot de inwerkingtreding van de nieuwe regeling

Mevrouw Penne sluit zich namens het College van procureurs-generaal aan bij de opmerkingen van de vorige spreker met betrekking tot de datum van inwerkingtreding van de nieuwe wettelijke regelingen met betrekking tot internering.

Hierbij aansluitend wordt opgemerkt dat er nog heel wat uitvoeringsbesluiten zullen moeten worden uitgevaardigd teneinde de interneringswet praktisch toepasbaar te maken en er nog een beveiligd klinisch observatiecentrum dient te worden opgericht (uiterlijk op 1 januari 2020), hetgeen een ernstige hypotheek legt op de uitvoering van de wet.

Opmerkingen van technische aard

Tot slot van haar betoog, maakt mevrouw Penne de volgende opmerkingen van technische aard.

Ten eerste wordt opgemerkt dat het wetsontwerp voorziet in een aantal nieuwe eisen voor de deskundigen, die voortaan houder zullen moeten zijn van de beroepstitel van forensisch psychiater. Er wordt ook voorzien in een overgangsregeling voor deskundigenonderzoeken die werden aangevat voor de inwerkingtreding van het ministerieel besluit van 28 oktober 2015 "tot vaststelling van de bijzondere criteria voor de erkenning van geneesheren-specialisten houders van de bijzondere beroepstitel in de forensische psychiatrie, alsmede van stagemeeesters en stagediensten", zijnde 1 april 2016. Die laatste datum gaat vooraf aan de datum van inwerkingtreding van de vernieuwde interneringswet en het College van procureurs-generaal vraagt zich af of er daardoor geen lacune ontstaat in de tussenliggende periode.

Ook kan de vraag gesteld worden of er geen vacuüm zal ontstaan nu er geen overgangsbepaling is voorzien voor de periode na de inwerkingtreding van dit MB voor

le dossier a peu de sens. En effet, celui-ci figure déjà dans le jugement ou l'arrêt. Le Collège demande de supprimer cette obligation de l'article 29, § 2.

Compte tenu des brefs délais prévus par la loi pour la mise en état du dossier, qui comprendra également de nombreuses tâches purement administratives, il est extrêmement important que le ministère public dispose de suffisamment d'effectifs. L'oratrice fait observer qu'aucune décision concrète n'a encore été prise en vue de renforcer le soutien administratif.

En ce qui concerne l'entrée en vigueur de la nouvelle réglementation

Mme Penne souscrit au nom du Collège des procureurs généraux aux observations formulées par l'orateur précédent au sujet de la date d'entrée en vigueur des nouvelles dispositions légales relatives à l'internement.

Elle souligne à cet égard que de nombreux arrêtés d'exécution devront encore être pris pour que la loi relative à l'internement puisse être appliquée en pratique, et qu'un centre d'observation clinique sécurisé doit encore être créé (au plus tard le 1er janvier 2020), ce qui hypothèque gravement la mise en oeuvre de la loi.

Remarques d'ordre technique

En conclusion de son exposé, Mme Penne formule plusieurs remarques d'ordre technique.

Tout d'abord, elle fait observer que le projet de loi impose une série de nouvelles conditions aux experts, lesquels doivent désormais être titulaires d'un titre professionnel de psychiatre médico-légal. Le projet prévoit également un régime transitoire pour les expertises entamées avant l'entrée en vigueur de l'arrêté ministériel du 28 octobre 2015 fixant les critères spéciaux d'agrément des médecins spécialistes porteurs du titre professionnel particulier en psychiatrie médico-légale, ainsi que des maîtres de stage et des services de stage, à savoir le 1er avril 2016. Cette dernière date précédant celle de l'entrée en vigueur de la nouvelle loi relative à l'internement des personnes, le collège des procureurs généraux se demande si cela ne créera pas de lacunes dans la période intermédiaire.

Étant donné qu'aucune disposition transitoire n'est prévue pour la période postérieure à l'entrée en vigueur de cet arrêté ministériel, on peut également se

de periode dat de oude deskundigen misschien nog niet allemaal houder zijn van de vereiste beroepstitel forensisch psychiater. Hier is een uitzondering voorzien in de wet op de oprichting van het nationaal register van gerechtsdeskundigen, maar dit treedt uiterlijk op 1 december 2016 in werking. Mevrouw Penne vraagt dat men de toepasselijke overgangsbepalingen nader onderzoekt en met elkaar in overeenstemming brengt.

Voorts wijst mevrouw Penne op het feit dat artikel 8, § 2, van de interneringswet voorschrijft dat het deskundigenverslag op straffe van nietigheid voorziet in de verplichte ondertekening van het verslag en ook bepaalt dat de handtekening, eveneens op straffe van nietigheid, door de eed dient te worden voorafgegaan. Mevrouw Penne wijst erop dat het niet respecteren van deze twee verplichtingen achteraf kan worden hersteld, zodat het weinig zin heeft om hiervoor in een nietigheid te voorzien. Het ware beter om te bepalen dat het verslag geen waarde kan hebben zolang het niet is ondertekend en de eed niet is afgelegd. In de tweede plaats wordt er de aandacht op gevestigd dat artikel 9, § 1, van de interneringswet geen rekening houdt met de grondwetsherziening van 7 mei 1999 ten gevolge waarvan drukpersmisdrijven die door racisme of xenofobie zijn ingegeven, niet langer door het hof van assisen moeten worden behandeld.

Ten slotte en in navolging van de heer Heimans, merkt mevrouw Penne op dat het niet aangewezen is om toe te laten dat de geïnterneerde zonder tussenkomst van zijn advocaat, verzoeken in te dienen (zie de ontworpen wijzigingen van artikel 54 van de interneringswet – artikel 183 van het wetsontwerp). Het College van procureurs-generaal raadt aan om dit recht te beperken tot de advocaat, ofwel om de herhaalde indiening door de gedetineerde van identieke verzoeken aan banden te leggen.

c. Uiteenzetting door de heer Reginald de Béco, vertegenwoordiger van "AVOCATS.BE"

De heer Reginald de Béco, vertegenwoordiger van "AVOCATS.BE", preciseert dat hij veel ervaring heeft inzake bescherming van de maatschappij, niet alleen als in strafrecht gespecialiseerd advocaat, ook als voormalig lid van de Hoge Commissie tot bescherming van de maatschappij.

Namens AVOCATS.be is hij ingenomen met de vaste wil van de minister van Justitie en van de regering om de behandeling van de geïnterneerden te hervormen. Het gaat om de heuglijke afronding van verscheidene hervormingen van de wet van 9 april 1930 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en

demander si cela ne créera pas un vide pour la période pendant laquelle les anciens experts ne seront peut-être pas encore tous titulaires du titre professionnel requis de psychiatre médico-légal. La loi créant le registre national des experts judiciaires prévoit une exception à cet égard, mais elle n'entrera en vigueur que le 1er décembre 2016 au plus tard. Mme Penne demande que les dispositions transitoires applicables soient réexaminées et harmonisées.

En outre, Mme Penne souligne que l'article 8, § 2, de la loi relative à l'internement des personnes prescrit que le rapport de l'expertise doit porter, à peine de nullité, la signature de l'expert et que celle-ci doit, également à peine de nullité, être précédée du serment. Mme Penne fait observer que le non-respect de ces deux obligations peut être corrigé *a posteriori*, de sorte que prévoir une nullité à cet effet n'a guère de sens. Mieux vaudrait prévoir que le rapport n'a aucune valeur tant qu'il n'a pas été signé et que la prestation de serment n'a pas eu lieu. Ensuite, l'oratrice attire l'attention sur le fait que l'article 9, § 1er, de la loi susvisée ne tient aucun compte de la révision de la Constitution du 7 mai 1999, à la suite de laquelle les délits de presse inspirés par le racisme et la xénophobie ne doivent plus être examinés par la cour d'assises.

Enfin, à l'instar de M. Heimans, Mme Penne fait remarquer qu'il n'est pas indiqué de permettre à l'interné d'introduire des demandes sans l'intervention de son avocat (voir les modifications proposées de l'article 54 de la loi relative à l'internement – article 183 du projet de loi). Le Collège des procureurs généraux recommande de réserver ce droit à l'avocat, ou de limiter l'introduction répétée de demandes identiques par le détenu.

c. Exposé de M. Réginald de Béco, représentant d'"AVOCATS.BE"

M. Réginald de Béco, représentant d'"AVOCATS.BE" précise qu'il dispose d'une longue expérience en matière de défense sociale, d'une part en tant qu'avocat pénaliste et d'autre part en tant qu'ancien membre de la commission supérieure de défense sociale.

Il salue, au nom d'AVOCATS.be, la volonté du ministre de la Justice et du gouvernement de réformer le traitement des internés. Il s'agit de l'heureux aboutissement de plusieurs réformes de la loi du 9 avril 1930 de défense sociale à l'égard des anormaux et des délinquants d'habitude, dont celles du 21 avril 2007 et du

gewoontemisdadigers; die hervormingen werden onder meer doorgevoerd bij de wet van 21 april 2007 en die van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen, maar die wetten zijn nog steeds niet in werking getreden.

Een belangrijke en heuglijke hervorming is die welke erin bestond een “drempel” in te stellen “om over te kunnen gaan tot internering teneinde de interneringsmaatregel te focussen op deze doelgroep die het nodig heeft en te vermijden dat voor relatief lichte feiten een maatregel voor onbepaalde duur die internering is, kan worden bevolen”.

Het heeft geduurd tot maatschappelijk werkers in de inrichtingen tot bescherming van de maatschappij zich ongerust maakten over het feit dat personen die wegens weinig ernstige feiten waren geïnterneerd, gedurende vele jaren aan hun lot werden overgelaten vooraleer inspanningen werden geleverd om hen uit die situatie te halen en hen opnieuw in de maatschappij in te schakelen, door voor hen huisvesting en eventueel werk te zoeken. Niet weinig families van geesteszieken waren maar al te blij hun familielid geïnterneerd te zien in een inrichting tot bescherming van de maatschappij zonder dat ze zich zorgen over hem/haar hoefden te maken.

Welke ook de bevindingen zijn van een door een onderzoeksrechter of het parket gevraagde psychiatrische expertise, de rechter is nooit gebonden door die conclusies. De spreker geeft aan dat een rechtbank voor feiten die geen inbreuk op de fysieke of psychische integriteit van het slachtoffer vormen, zeker een alternatieve straf kan uitspreken (zoals probatie-uitstel of een werkstraf, wat niet zo zwaar is als internering), bijvoorbeeld bij kleptomanie, een psychische aandoening die geen internering vergt.

De spreker verwijst naar de documentaire “9999” (datum van de invrijheidstelling van de geïnterneerden in het gevangenisregister) die Ellen Vermeulen in 2014 in de gevangenis van Merksplas heeft gedraaid. Die documentaire is veel sprekender dan alle wetenschappelijke artikelen over de slechte detentieomstandigheden van geïnterneerden en het gebrek aan zorg voor die mensen (9999themovie.com).

Bij de stemming over de wet van 5 mei 2014 was AVOCATS.be verheugd dat de strafuitvoeringsrechtbank niet bevoegd is voor de geïnterneerden. Dat is immers een *contradictio in terminis* en symbolisch tegenstrijdig, aangezien een geïnterneerde noch schuldig, noch verantwoordelijk is. Daarom ook bepaalt artikel 76, § 1, eerste en tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek het volgende: “De rechtbank van eerste aanleg (...) [bestaat] uit (...) kamers voor burgerlijke zaken, (...) voor

5 mai 2014 relative à l'internement des personnes ne sont toujours pas entrées en vigueur.

Une réforme essentielle qui est à saluer est celle qui a consisté à introduire un “seuil” au-dessus duquel il peut être procédé à l'internement afin de concentrer la mesure d'internement sur le groupe cible qui en a besoin et d'éviter qu'une mesure d'internement à durée indéterminée puisse être ordonnée pour des faits relativement mineurs.

Il a fallu que des assistants sociaux dans les Établissements de défense sociale s'inquiètent de l'abandon dans lequel se trouvaient, durant de très nombreuses années, des internés, pour des faits sans grande gravité, avant que des efforts ne soient fournis pour les en sortir et les réinsérer dans la société en leur cherchant un logement et éventuellement du travail. Pas mal de familles de malades mentaux étaient assez satisfaites de voir internée la personne dans un établissement de défense sociale sans qu'elles n'aient à s'en soucier.

Quelles que soient les conclusions d'une expertise psychiatrique requise par un juge d'instruction ou par le parquet, jamais le juge n'est tenu par ces conclusions. L'orateur indique qu'un tribunal peut très bien prononcer une peine alternative, comme un sursis probatoire ou une peine de travail par exemple, qui n'est pas aussi lourde que l'internement, pour des faits ne relevant pas d'une atteinte à l'intégrité physique ou psychique de la victime. Ce peut être le cas par exemple en cas de kleptomanie, qui est une maladie psychique ne nécessitant pas un internement.

L'orateur indique que le documentaire “9999” (date de la libération de l'interné inscrite sur son billet d'écrou) d'Ellen Vermeulen, tourné en 2014 à la prison de Merksplas est plus éloquent que tous les articles scientifiques sur leurs conditions de détention déplorables et l'absence de soins (9999themovie.com).

AVOCATS.be s'était réjoui, lors du vote de la loi du 5 mai 2014, que la compétence des internés ne relève pas du tribunal de l'application des peines. En effet, cela constitue une contradiction dans les termes et les symboles, étant donné qu'un interné n'est ni coupable ni responsable. C'est la raison pour laquelle l'article 76, § 1er, alinéas 1 et 2, du Code judiciaire qui prévoit que le tribunal de première instance comprend des chambres qui composent quatre sections dénommées

correctionele zaken, (...) kamers voor familiezaken, (...) jeugdkamers en (...) strafuitvoeringskamers. Die kamers vormen vier secties, respectievelijk genaamd: burgerlijke rechtbank, correctionele rechtbank, familie- en jeugdrechtbank en strafuitvoeringsrechtbank". Die kamers zouden nog moeten worden aangevuld met een vijfde sectie, te weten de rechtbank voor de bescherming van de maatschappij. Het wetsontwerp neemt de kamer voor de bescherming van de maatschappij op bij de strafuitvoeringsrechtbank, wat een onbegrijpelijke tegenstrijdigheid is.

Bovendien omschrijft het wetsontwerp om moeilijk te begrijpen redenen de voorzitter van de kamer voor de bescherming van de maatschappij, die als enig rechter een oordeel velt, als "de interneringsrechter". Die benaming staat in veel artikelen van het wetsontwerp. In gebruikelijk Frans wordt "*le juge d'internement*" (interneringsrechter, *vert.*) opgevat als de rechter die de internering beveelt of ertoe beslist. Het is eigenlijk alsof de voorzitter van de correctionele kamer van de rechtbank "de veroordelingsrechter" zou worden genoemd. Met het oog op de nodige duidelijkheid en om ervoor te zorgen dat een en ander wordt begrepen door de rechtzoekenden, *a fortiori* door mensen met een geestesstoornis, ware het verkieslijk de voorzitter van de kamer voor de bescherming van de maatschappij "de rechter voor de bescherming van de maatschappij" te noemen. Dat zou niets kosten en zou voor de betrokkenen symbolisch van zeer groot belang zijn.

Voorts doet de vooropgestelde samenstelling van de kamer voor de bescherming van de maatschappij grote moeilijkheden rijzen. Het is absurd dat het volstaat dat de assessor in interneringszaken *master* in de psychologie is.

Terwijl de commissies tot bescherming van de maatschappij onder meer bestaan uit een psychiater, die hun duidelijkheid kan verschaffen omtrent de evolutie van de geestestoestand van de geïnterneerde, krijgt de kamer voor de bescherming van de maatschappij niet die onontbeerlijke inbreng van wetenschappelijke vakbekwaamheid. De kamers voor de bescherming van de maatschappij dreigen heel vaak niet bij machte te zullen zijn en vakbekwaamheid te zullen missen om de hun voorgelegde geneeskundige en psychiatrische verslagen te beoordelen, met name aangaande de persoonlijkheidsdiagnoses alsook de voorgeschreven of de aanbevolen medicatie. Hoe kan een *master* in de psychologie de verslagen en adviezen beoordelen of bekritisieren van de psychiaters van de inrichtingen waar de geïnterneerden verblijven of van de behandelend psychiater van die geïnterneerden? Aldus zullen die kamers aarzelen alvorens een beslissing te

respectivement tribunal civil, tribunal correctionnel, tribunal de la famille et de la jeunesse et tribunal de l'application des peines devrait se voir ajouter une cinquième section à savoir le tribunal de protection sociale. Le projet de loi inclut la chambre de protection sociale dans le tribunal de l'application des peines ce qui est une contradiction incompréhensible.

Par ailleurs, pour des raisons difficilement compréhensibles, le projet identifie le président de la chambre de protection sociale, statuant comme juge unique, comme étant "le juge de l'internement". Cette appellation est reprise à de nombreux articles du projet. En français courant, le juge de l'internement se comprend comme étant le juge qui ordonne ou décide de l'internement. C'est un peu comme si on identifiait le président de la chambre correctionnelle du tribunal comme étant "le juge de la condamnation". Il vaudrait mieux pour la clarté et la compréhension des justiciables, à fortiori de personnes atteintes d'un trouble mental, identifier le président de la chambre de protection sociale comme étant "le juge de la protection sociale". Cela ne coûterait rien et serait très important symboliquement pour les personnes concernées.

Par ailleurs, la composition de la chambre de protection sociale prévue pose de graves difficultés. Il est aberrant que l'assesseur en internement soit simplement un titulaire d'un master en sciences psychologiques.

Alors que les commissions de défense sociale sont composées d'un médecin psychiatre, susceptible de les éclairer sur l'évolution de l'état mental de l'interné, la chambre de protection sociale ne bénéficie pas de cet apport d'une compétence scientifique indispensable. Les chambres de protection sociale risqueront très souvent d'être fort démunies et sans compétences pour apprécier les rapports médicaux et psychiatriques qui leur seront soumis, notamment en ce qui concerne les diagnostics de personnalité, les médications prescrites ou préconisées. Comment admettre qu'un titulaire d'un master en sciences psychologiques puisse apprécier ou critiquer les rapports et les avis des médecins psychiatres des établissements où séjournent les internés ou de leurs médecins psychiatres traitant? Elles seront ainsi amenées à devoir hésiter avant de prendre une décision et à ordonner éventuellement une expertise psychiatrique médico-légale, conformément à l'article 5

nemen en eventueel een forensisch psychiatrisch onderzoek te bevelen, overeenkomstig de bij de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen aangebrachte wijzigingen.

Volgens de spreker zou de ontworpen wijziging van artikel 196ter, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek er aldus in moeten voorzien dat de assessor in interneringszaken houder moet zijn van een diploma van master in de psychologische wetenschappen of geneesheer-psychiater moet zijn. Zoals de tekst thans luidt, zullen de psychiaters als vaste of plaatsvervangende leden-assessoren van de huidige commissies tot bescherming van de maatschappij geen zitting kunnen hebben in de toekomstige kamers tot bescherming van de maatschappij, aangezien de meesten van hen geen diploma van master in de psychologische wetenschappen hebben. Dat kan hoegenaamd niet de bedoeling zijn.

Vervolgens dringt de heer de Béco erop aan dat in de nieuwe wet voor alle betrokken partijen, zowel de geïnterneerde als het parket, het recht zou worden opgenomen beroep in te stellen bij een kamer tot bescherming van de maatschappij van het hof van beroep, die naast de jeugdkamers zou fungeren als een gespecialiseerde kamer van het hof van beroep.

De beslissingen die door de kamer tot bescherming van de maatschappij van de rechtbank zouden worden genomen, meer bepaald inzake de aanvragen tot invrijheidstelling op proef, zijn even belangrijk als die waarbij de correctionele kamers van de rechtbank veroordelingen uitspreken en straffen opleggen.

In dat verband herinnert de spreker eraan dat artikel 19 van de wet van 1 juli 1964, waarbij de wet van 9 april 1930 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en de gewoontemisdadigers werd gewijzigd, voorzag in een recht van beroep (verzet genoemd) bij een hoge commissie tot bescherming van de maatschappij, al was dat recht evenwel voorbehouden aan de procureur des Konings.

Overeenkomstig artikel 13 van de wet van 1 juli 1964 is er slechts één hoge commissie tot bescherming van de maatschappij voor het hele land, *“die bestaat uit drie leden: een werkend of een eremagistraat van het Hof van cassatie of van een Hof van beroep, die voorzitter is, een advocaat en de geneesheer-directeur van de antropologische dienst bij de strafinrichting”*, die geneesheer-psychiater is.

Tevens heeft de ervaring op dat vlak aangetoond dat de aanwezigheid van een in penitentiare antropologie gespecialiseerd geneesheer-psychiater onontbeerlijk is.

des modifications de la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement.

Selon l'orateur, l'article 196 ter, alinéa 2, des modifications du Code judiciaire devrait ainsi prévoir que l'assesseur en internement doit être titulaire d'un master en sciences psychologiques ou médecin psychiatre. En effet, selon le projet actuel, les psychiatres, membres assessseurs, effectifs ou suppléants, des actuelles commissions de défense sociale, ne pourront pas siéger dans les futures chambres de protection sociale dans la mesure où la majorité d'entre eux n'est pas titulaire d'un master en sciences psychologiques. C'est là le comble du paradoxe.

M. de Béco insiste ensuite pour l'introduction dans la nouvelle loi d'un droit d'appel de toutes les parties, tant de l'interné que du parquet, devant une chambre de protection sociale de la cour d'appel, autre chambre spécialisée de la cour d'appel à côté des chambres de la jeunesse.

Les décisions prises par la chambre de protection sociale du tribunal, notamment sur les demandes de libération à l'essai, sont aussi importantes que celles des chambres correctionnelles du tribunal quand ces dernières condamnent et infligent une peine.

L'orateur rappelle, à cet égard, que la loi du 1er juillet 1964, qui a modifié la loi du 9 avril 1930 de défense sociale à l'égard des anormaux et des délinquants d'habitude, avait introduit, à l'article 19, un droit d'appel (appelé opposition) devant une Commission supérieure de défense sociale, droit toutefois réservé au Procureur du Roi.

Conformément à l'article 13 de la loi du 1er juillet 1964, il n'y a qu'une seule Commission supérieure de défense sociale pour tout le pays, *“composée de trois membres: un magistrat effectif ou honoraire de la Cour de cassation ou d'une cour d'appel, qui en est le président, un avocat et le médecin directeur du service d'anthropologie pénitentiaire (qui est un médecin psychiatre)”*.

L'expérience a également à ce niveau démontré que la présence d'un médecin psychiatre spécialisé en anthropologie pénitentiaire est indispensable. Ses

Zijn kennis en ervaring zijn van doorslaggevend belang bij de beraadslagingen van de hoge commissie en hij is als enige gemachtigd om een gezaghebbend advies te verlenen over de diagnoses, de behandelingsvoorstellen en alles wat medicatie betreft.

De hoge commissie tot bescherming van de maatschappij kwam vroeger bijeen in Brussel, in de gevangenis van Vorst of die van Sint-Gillis. Thans wordt gemiddeld één keer per maand vergaderd in het Justitiepaleis van Brussel. Kennelijk zijn er heel weinig beroepen aan Franstalige kant, en iets meer aan Nederlandstalige kant.

d. Uiteenzetting van de heer Eric Boon, vertegenwoordiger van de Orde van Vlaamse Balies

De heer Eric Boon, vertegenwoordiger van de Orde van Vlaamse Balies (OVB), stipt in de eerste plaats aan dat de OVB sinds jaren erg bekommerd is om het lot van geesteszieke delinquenten en het wetgevend kader ter zake. De OVB schaart zich achter de grote lijnen van de interneringswet en de door het wetsontwerp beoogde wijzigingen. Dit niettegenstaande, maakt de heer Boon de volgende opmerkingen over de wijzigingsbepalingen.

Met betrekking tot het gewijzigde toepassingsgebied van de interneringswet van 5 mei 2014

De OVB is principieel voorstander van de beperking van het toepassingsgebied van de interneringswet en is ervoor gewonnen dat enkel de ernstigere misdrijven nog aanleiding kunnen geven tot internering. Wel vraagt de heer Boon dat de nodige aandacht wordt besteed aan de correcte afbakening van het toepassingsgebied: hij sluit zich in dat verband aan bij de opmerkingen die de heer Heimans en mevrouw Penne gemaakt hebben over het gebrek aan overeenstemming tussen het voorliggende wetsontwerp en de door de tweede potpourriwet ingevoerde algemene correctionaliseerbaarheid van misdaden.

De heer Boon vraagt zich af of het niet aangewezen is om een wettelijke lijst vast te stellen waarin de misdrijven zijn opgenomen waarvoor internering dan mogelijk is. Daarbij zou men zich kunnen inspireren op de “zwarte lijst” van misdrijven waarvoor de rechter geen werkstraf kan opleggen. Deze lijst werd trouwens door de tweede potpourriwet aangepast, zodat ook de thans niet-correctionaliseerbare misdaden daaronder vallen.

Een andere optie zou kunnen zijn om te voorzien in een specifieke motiveringsplicht voor de strafrechter met betrekking tot de vraag waarom het misdrijf in kwestie

compétences et son expérience sont déterminantes dans les délibérations de la Commission supérieure et il est le seul à pouvoir y donner un avis autorisé sur les diagnostics, les propositions de traitement et les questions de médications.

La Commission supérieure de défense sociale siégeait autrefois à la prison de Forest ou à celle de Saint-Gilles à Bruxelles et actuellement au Palais de Justice de Bruxelles à raison d’une fois par mois en moyenne. Il n’y a, semble-t-il, que très peu d’appels du côté francophone et un peu plus du côté néerlandophone.

d. Exposé de M. Eric Boon, représentant de l’Orde van Vlaamse Balies

M. Eric Boon, représentant de l’Orde van Vlaamse Balies (OVB), souligne d’abord que cela fait des années que l’OVB est fort préoccupé par le sort des délinquants atteints de troubles mentaux et par le cadre législatif en la matière. L’OVB souscrit aux grandes lignes de la loi relative à l’internement et aux modifications visées par le projet de loi. Néanmoins, M. Boon formule les observations suivantes concernant les dispositions modificatives.

En ce qui concerne la modification du champ d’application de la loi relative à l’internement du 5 mai 2014

Sur le principe, l’OVB est favorable à la limitation du champ d’application de la loi relative à l’internement et souscrit au fait que seules les infractions les plus graves pourront encore donner lieu à un internement. M. Boon demande cependant que l’on accorde l’attention requise à une délimitation correcte du champ d’application: à cet égard, il se rallie aux observations de M. Heimans et Mme Penne concernant le manque de conformité entre le projet de loi à l’examen et la correctionnalisabilité généralisée des crimes instaurée par la deuxième loi pot-pourri.

M. Boon se demande s’il ne conviendrait pas de dresser une liste légale reprenant les infractions permettant l’internement. Pour ce faire, l’on pourrait s’inspirer de la “liste noire” des infractions pour lesquelles le juge ne peut prononcer une peine de travail. Cette liste a d’ailleurs été adaptée par la deuxième loi pot-pourri et englobe désormais également les crimes actuellement non correctionnalisables.

Une autre option consisterait à prévoir pour le juge pénal une obligation de motivation spécifique en ce qui concerne la question de savoir pourquoi le délit en

al dan niet een aantasting of bedreiging van de fysieke of psychische integriteit is.

Voorts deelt de OVB de bezorgdheid van de voorgaande sprekers in verband met het lot van geesteszieken die daden stellen waarvoor geen internering mogelijk is. De heer Boon meent dat het behoud van artikel 71 van het Strafwetboek in dat verband geen goede zaak is; ook heeft hij bedenkingen bij de verwijzing, in de memorie van toelichting (DOC 54 1590/001, blz. 102-103) naar de wet van 26 juni 1990. Daardoor wordt de hete aardappel doorgeschoven naar de vrederechter.

Ten slotte denkt de OVB, net zoals de Hoge Raad voor de Justitie in zijn advies over het voorontwerp van wet, dat het niet ondenkbaar is dat de strafrechter ertoe geneigd zou kunnen zijn de geestestoestand van de beklaagde te negeren en hem een “klassieke” strafsanctie op te leggen. De wetgever moet in elk geval de nodige aandacht besteden aan de behartigenswaardige toestand van deze categorie van daders. Ook zij verdienen een doeltreffende behandeling: dat wil zeggen dat zij moeten kunnen worden berecht en doorverwezen naar een aangepast zorgcircuit.

Met betrekking tot de waarborgen voor de kwaliteit van de interneringsbeslissing en de deskundigen

De OVB juicht toe dat het wetsontwerp een reeks van kwaliteitsvereisten toevoegt en dat er waarborgen voor de tegensprekelijkheid worden ingevoerd.

De OVB vraagt evenwel dat in artikel 7 van de interneringswet zou worden bepaald dat de verdachte zich tijdens het deskundigenonderzoek kan laten bijstaan door een advocaat én een arts. Terwijl de arts kan toezien op het psychiatrische aspect, vervult de advocaat een fundamenteel andere rol: hij moet toezien op de procedurele kant van de zaak, alsook waken over de naleving van het recht zichzelf niet te beschuldigen.

Bovendien betreurt de heer Boon dat de observatie van de verdachte in een klinisch observatiecentrum pas mogelijk zal zijn vanaf 2020. Hij pleit voor het uitwerken van een tussentijdse oplossing (bv. observatie binnen een FPC).

Met betrekking tot het terugdringen van het aantal geïnterneerden in de gevangenis

Hoewel de OVB tevreden is dat de interneringswet erop gericht is om een verblijf in de gevangenis van geïnterneerden zoveel als mogelijk te vermijden, betreurt zij tegelijk dat het gevangenisverblijf in een aantal hypothesen toch niet uitgesloten is. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer de persoon op het ogenblik dat de

question est ou non une atteinte ou une menace de l'intégrité physique ou psychique.

En outre, l'OVB partage l'inquiétude exprimée par les intervenants précédents quant au sort des malades mentaux qui commettent des actes ne permettant pas l'internement. M. Boon pense que le maintien de l'article 71 du Code pénal n'est pas une bonne chose à cet égard; il émet également des réserves en ce qui concerne la référence à la loi du 26 juin 1990 dans l'exposé des motifs (DOC 54 1590/001, pp.102-103). On refile ainsi la patate chaude au juge de paix.

Pour finir, l'OVB estime, tout comme le Conseil supérieur de la Justice dans son avis sur l'avant-projet de loi, qu'il n'est pas impensable que le juge de paix pourrait être enclin à nier l'état mental du prévenu et à lui imposer une sanction pénale “classique”. Le législateur doit en tout cas accorder l'attention nécessaire à l'état mental délicat de cette catégorie de délinquants. Ils méritent également un traitement efficace: ce qui signifie qu'ils doivent pouvoir être jugés et renvoyés vers un circuit de soins adapté.

En ce qui concerne les garanties concernant la qualité de la décision d'internement et les experts

L'OVB se réjouit que le projet de loi ajoute une série d'exigences de qualité et qu'il instaure des garanties concernant le caractère contradictoire.

L'OVB demande toutefois de prévoir, à l'article 7 de la loi relative à l'internement, que l'inculpé puisse, durant l'expertise, bénéficier de l'assistance d'un avocat et d'un médecin. Alors que le médecin peut superviser l'aspect psychiatrique, l'avocat remplit un rôle fondamentalement différent: il doit contrôler le côté procédural de l'affaire, et veiller au respect du droit de ne pas s'accuser soi-même.

En outre, M. Boon regrette que l'observation de l'inculpé dans un centre d'observation clinique ne soit possible qu'à partir de 2020. Il préconise la mise en œuvre d'une solution temporaire (par exemple, l'observation au sein d'un CPL).

En ce qui concerne la réduction du nombre d'internés en prison

Bien que l'OVB se réjouisse que la loi relative à l'internement vise à éviter autant que possible un séjour en prison de l'interné, il regrette que l'emprisonnement ne soit pas exclu dans une série d'hypothèses. C'est par exemple le cas lorsque la personne est déjà détenue au moment où la mesure d'internement est imposée,

interneringsmaatregel wordt opgelegd, aangehouden is, of wanneer het gevaar bestaat dat hij zich zal onttrekken aan de tenuitvoerlegging van de maatregel, ingeval van voorlopige aanhouding wanneer herroeping mogelijk is.

De heer Boon pleit ervoor dat er zou worden voorzien in een buffercapaciteit in andere instellingen (zoals een FPC) om deze hypothesen op te vangen.

Met betrekking tot de invoering van een flexibel zorgtraject

De heer Boon legt uit dat de OVB voorstander is van het door de interneringswet voorgestane principe dat er tijdens het volledige traject dat de geïnterneerde doorloopt, aangepaste zorg wordt aangeboden. Hij meent dat de interneringswet zal toelaten om beter in te spelen op de diverse noden die tijdens de verschillende etappes van dit traject opduiken.

Wel wordt er de aandacht op gevestigd dat personen die geen recht op verblijf op het grondgebied, verstoken zullen blijven van aangepaste hulp en bijstand. De OVB sluit zich op dit punt aan bij de opmerkingen van de Raad van State (DOC 54 1590/001, blz. 329). De heer Boon onderstreept dat de fundamentele rechten en vrijheden ook gelden voor personen die geen wettige verblijfstitel hebben.

Daarnaast merkt de OVB op dat het wetsontwerp ruimte laat voor het op de lange baan schuiven van de uitvoering van de modaliteiten, vermits de KBM de modaliteiten op een “ander moment” uitvoerbaar kan verklaren zonder hiervoor een concrete datum te bepalen (zie artikel 180 van het wetsontwerp).

Met betrekking tot de procedure voor de KBM

De heer Boon erkent dat de verlenging van de termijn voor de inzage in het dossier van vier tot tien dagen een verbetering is. De OVB vraagt evenwel dat de beperking van de inzage in het dossier tot een bepaalde termijn volledig zou worden geschrapt. Waarom zou de advocaat niet ten allen tijde tijdens de uitvoering naar de griffie kunnen gaan om het dossier in te kijken? Het betreft geen strafrechtelijk onderzoek, dus het geheim van het onderzoek speelt niet. In ondergeschikte orde zou er kunnen worden gepleit voor een inzagerecht vanaf het ogenblik dat de geïnterneerde en zijn advocaat worden opgeroepen. In dat verband wordt ook onderstreept dat het van het allergrootste belang is dat alle betrokken actoren worden aangespoord om zo snel mogelijk een volledig dossier samen te stellen, zodat de advocaat steeds kan beschikken over de essentiële documenten of adviezen.

ou lorsqu'elle risque de se soustraire à l'exécution de la mesure, en cas d'arrestation provisoire, lorsqu'une révocation est possible.

M. Boon prône la création d'une capacité tampon dans d'autres institutions (comme les CPL) pour faire face à cette éventualité.

En ce qui concerne l'instauration d'un trajet de soins flexible

M. Boon explique que l'OVB est favorable au principe prôné par la loi relative à l'internement, qui consiste à offrir des soins adaptés tout au long du trajet effectué par l'interné. Il estime que la loi relative à l'internement permettra de réagir plus efficacement aux besoins divers qui se feront ressentir au cours des différentes étapes de ce trajet.

Il attire cependant l'attention sur le fait que les personnes que ne disposent pas d'un droit de séjour sur le territoire resteront privées d'aide et d'assistance adaptées. À cet égard, l'OVB se rallie à l'observation du Conseil d'État (DOC 54 1590/001, p. 329). M. Boon souligne que les droits et libertés fondamentaux s'appliquent également aux personnes dépourvues d'un titre de séjour légal.

L'OVB souligne par ailleurs que le projet de loi ouvre la porte à un report indéterminé de l'exécution des modalités, puisque la CPS peut déclarer les modalités exécutoires à “un autre moment”, sans fixer de date concrète à cet égard (voir l'article 175 du projet).

En ce qui concerne la procédure devant la CPS

M. Boon reconnaît que le prolongement du délai de consultation du dossier de 4 à 10 jours est une amélioration. L'OVB demande cependant que la limitation de la consultation du dossier à une période déterminée soit totalement supprimée. Pourquoi l'avocat ne pourrait-il pas se rendre à tout moment au greffe pour consulter le dossier? Ce n'est pas une enquête pénale, il n'y a dès lors pas de secret de l'instruction. On pourrait accessoirement plaider pour que l'interné et ses avocats puissent bénéficier du droit de consultation dès qu'ils sont convoqués. À cet égard, il convient également de souligner qu'il est primordial que tous les acteurs concernés soient incités à constituer un dossier complet aussi rapidement que possible, de sorte que l'avocat puisse toujours disposer des documents ou avis essentiels.

De interneringswet kent de mogelijkheid toe aan de KBM om zich bij hoogdringendheid uit te spreken over alle uitvoeringsmodaliteiten of de (over)plaatsing zonder oproeping en tegenspraak van de partijen (zie de ontworpen wijziging van artikel 54 van de interneringswet – artikel 183 van het wetsontwerp). Dit lijkt een wel erg ruime bevoegdheid van de KBM te zijn zonder dat de partijen hier *a priori* hun opmerkingen over kunnen maken.

Nochtans erkent de OVB dat in sommige situaties zulke snelle beslissingen zonder tegensprekelijk debat gerechtvaardigd zijn (bijvoorbeeld wanneer de geïnterneerde ergens verblijft zonder aangepaste zorg of behandeling), te meer omdat er wordt voorzien in een verzetsmogelijkheid voor de partijen. Een tegensprekelijk debat *a posteriori* blijft zo wel gegarandeerd, maar de vraag rijst of dit wel altijd kan volstaan in dringende situaties. Door de wijzigingen van PPIII verdwijnt trouwens de wijze waarop verzet moet worden ingesteld en hoe de verzetsprocedure verloopt uit de tekst van artikel 53 en 54 interneringswet. Het is noodzakelijk dat de wetgever dit terug nader invult.

In het licht van de uitgebreide bevoegdheid van de KBM bij hoogdringendheid, stelt de OVB zich bovendien vragen over het nut van artikel 56 van de interneringswet, dat de minister van Justitie toelaat de verdachte over te plaatsen. Omdat de KBM nu zelf snel kan optreden, ziet de OVB geen bestaansredenen voor deze ministeriële bevoegdheid/injunctie

Met betrekking tot de mogelijkheid voor de KBM om plaatsbezoeken af te leggen (zie het ontworpen artikel 81/1 van de interneringswet – artikel 225 van het wetsontwerp) merkt de heer Boon op dat het een belangrijk element is met het oog op een degelijke rechterlijke toetsing van de rechtmatigheid van de detentie. Wel vraagt hij dat het recht van de advocaat om aanwezig te zijn bij deze bezoeken, wettelijk wordt verankerd.

Voorts sluit de OVB zich aan bij het standpunt van AVOCATS.be, dat betreurt dat er niet wordt voorzien in de mogelijkheid om hoger beroep in te stellen tegen interneringsmaatregelen (behalve wanneer het de internering van veroordeelden betreft).

Naast de vraag waarom er niet wordt voorzien in een rechtsmiddel tegen elke beslissing van de KBM (zoals een momenteel besproken wetsvoorstel wil invoeren in het kader van de strafuitvoering), vraagt de OVB zich af waarom er tegen deze herroepingsbeslissingen geen hoger beroep wordt voorzien zodat een andere

La loi relative à l'internement donne, en cas d'urgence, la possibilité à la CPS de se prononcer sans convocation et sans contradiction des parties sur toutes les modalités d'exécution ainsi que sur les transfèvements ou les déplacements (voir la modification proposée de l'article 54 de la loi relative à l'internement – article 183 du projet de loi). Cette disposition semble conférer à la CPS une compétence très étendue sans que les parties puissent formuler *a priori* leurs observations à ce sujet.

L'OVB reconnaît néanmoins que certaines situations justifient une décision rapide sans débat contradictoire (par exemple, lorsqu'un interné séjourne dans un endroit où il ne reçoit pas les soins ou le traitement adéquats), *a fortiori* parce qu'une procédure d'opposition est prévue pour les parties. Un débat contradictoire *a posteriori* est donc bel et bien garanti, mais la question se pose de savoir si cette procédure suffit toujours dans les situations d'urgence. Les modalités de l'introduction et du déroulement de la procédure d'opposition disparaissent d'ailleurs du texte des articles 53 et 54 de la loi relative à l'internement en raison des modifications apportées par la loi pot-pourri III. Il est nécessaire que le législateur détaille à nouveau cette procédure.

À la lumière de la compétence étendue dont dispose la CPS en cas d'urgence, l'OVB en outre s'interroge sur la question de l'utilité de l'article 56 de la loi relative à l'internement, qui autorise le ministre de la Justice à transférer le suspect. Étant donné que la CPS peut désormais agir elle-même rapidement, l'OVB estime que cette compétence / injonction ministérielle n'a plus lieu d'être.

En ce qui concerne la possibilité pour la CPS de se rendre sur place (voir l'article 81/1 proposé de la loi relative à l'internement – article 220 du projet de loi), M. Boon fait observer qu'il s'agit d'un élément important au regard d'un contrôle judiciaire correct de la légitimité de la détention. Il demande cependant que le droit de l'avocat d'assister à ces visites soit ancré dans la loi.

L'OVB se rallie par ailleurs à la position d'AVOCATS.be, qui déplore que le projet ne prévoie pas la possibilité d'interjeter appel des mesures de détention (sauf dans le cas de l'internement de condamnés).

S'interrogeant par ailleurs sur la raison pour laquelle il n'est pas prévu de recours contre toute décision de la CPS (ainsi que le propose une proposition de loi actuellement à l'examen dans le cadre de l'exécution de la peine), l'OVB se demande pourquoi ces décisions de révocation ne sont pas susceptibles de recours de sorte

rechterlijke instantie zich kan uitspreken over deze beslissingen. Dit is een wezenlijke waarborg voor een zorgvuldige beslissing over het lot van deze erg kwetsbare personen.

Ten slotte bepleit de heer Boon een verlenging tot vijftien dagen van de termijn om cassatieberoepen in te dienen (zie artikel 223 van het wetsontwerp). Een langere termijn kan tot meer overwogen en beredeneerde cassatieberoepen leiden.

Met betrekking tot de definitieve invrijheidsstelling

Op het einde van de hem toegekende proeftijd kan de geïnterneerde worden vrijgelaten op voorwaarde dat zijn geestestoestand voldoende gestabiliseerd is zodat er redelijkerwijze geen risico bestaat dat hij, *al dan niet ten gevolge van die geestesstoornis*, eventueel in samenhang met andere risicofactoren opnieuw misdrijven zal plegen (zie artikel 201 van het wetsontwerp, dat artikel 66 van de interneringswet beoogt te wijzigen). De bescherming van de maatschappij wordt dus de eerste toetssteen. Op de wijze wordt evenwel de band tussen de geestesstoornis en de vrijheidsberoving doorgeknipt.

Met betrekking tot de internering van veroordeelden

De OVB onderschrijft de doelstelling dat veroordeelden, indien er bij hen een duurzame geestesstoornis wordt vastgesteld, meer dan vroeger in aanmerking zullen komen voor een aangepaste behandeling.

Anderzijds betreurt de heer Boon dat er een onlogische link blijft bestaan tussen het “klassieke” luik van de strafuitvoering, enerzijds, en het luik van de internering, anderzijds. Voor meer details hieromtrent verwijst de spreker naar de nota die de leden ter beschikking werd gesteld.

e. Uiteenzetting van mevrouw Mireille Dom (voorzitter) en de heer Paul Dhayer (ondervoorzitter van het Franstalig college), vertegenwoordigers van de Adviesraad van de magistratuur

Mevrouw Mireille Dom, vertegenwoordiger van de Adviesraad van de magistratuur, preciseert dat de uiteenzetting betrekking heeft op de bepalingen van het wetsontwerp die tot de bevoegdheidssfeer van de Adviesraad van de Magistratuur (ARM) behoren (*i.e.* al hetgeen betrekking heeft op het statuut, de rechten en de werkomstandigheden van de rechters en de ambtenaren van het openbaar ministerie).

qu’une autre instance judiciaire puisse se prononcer sur ces décisions. Il s’agit d’une garantie essentielle en vue de la prise d’une décision prudente concernant le sort de ces personnes très fragiles.

Enfin, M. Boon recommande d’allonger à quinze jours le délai imparti pour les pourvois en cassation (voir l’article 218 du projet de loi). Un délai plus long permet d’introduire des pourvois en cassation plus sereins et réfléchis.

En ce qui concerne la libération définitive

Au terme du délai d’épreuve qui lui a été accordé, l’interné peut être libéré à condition que son trouble mental soit suffisamment stabilisé pour qu’il n’y ait raisonnablement plus de risque *qu’à cause de son trouble mental ou non*, en conjonction éventuellement avec d’autres facteurs de risque, il commette à nouveau des infractions (voir l’article 196 du projet de loi, qui vise à modifier l’article 66 de la loi relative à l’internement). La protection sociale devient donc la première pierre de touche. Cette mesure rompt toutefois le lien entre le trouble mental et la privation de liberté.

En ce qui concerne l’internement de condamnés

L’OVB souscrit à la volonté d’offrir aux condamnés dans le chef desquels un trouble mental durable a été constaté un meilleur accès à un traitement adapté.

M. Boon déplore en revanche qu’un lien illogique subsiste entre le volet “classique” de l’exécution de la peine et le volet internement. L’orateur renvoie pour plus de détails à la note mise à la disposition des membres.

e. Exposé de Mme Mireille Dom (présidente) et de M. Paul Dhayer (vice-président du collège francophone), représentants du Conseil consultatif de la magistrature

Mme Mireille Dom, représentante du Conseil consultatif de la magistrature, précise que son exposé porte sur les dispositions du projet de loi relevant de la sphère de compétences du Conseil consultatif de la magistrature (CCM) (*c’est-à-dire tout ce qui a trait au statut, aux droits et aux conditions de travail des juges et des officiers du ministère public*).

Met betrekking tot de mogelijkheid tot verlenging van de stageduur

Zij staat vooreerst stil bij de ontworpen wijziging van artikel 259octies van het Gerechtelijk Wetboek (artikel 55 van het wetsontwerp). Krachtens deze wijziging zal de gerechtelijke stage met maximaal 18 maanden kunnen worden verlengd. De initiële stageduur bedraagt op dit ogenblik 18 maanden voor wat betreft het openbaar ministerie en 36 maanden voor wat betreft de zetel

Mevrouw Dom wijst erop dat de Kamer op 18 februari 2016 een wetsvoorstel heeft aangenomen dat identiek van strekking is (zie DOC 1632/004). De spreekster beaamt de problemen die de aanleiding waren voor de indiening van het wetsvoorstel en erkent dat er voor de in de toelichting bij het wetsvoorstel aangehaalde individuele stagedossiers dringend een oplossing moet worden aangereikt.

Anderzijds denkt de ARM dat de invoering van deze verlengingsmogelijkheid als algemene regel, dient te worden besproken in het kader van een bredere discussie rond de hervorming van de gerechtelijke stage (deze hervorming wordt, anders dan aanvankelijk vooropgesteld, niet geregeld in het voorliggende wetsontwerp).

Mevrouw Dom merkt op dat de mogelijkheid tot verlenging niet bijdraagt tot de aantrekkelijkheid van de carrière en een financieel moeilijke situatie creëert voor de betrokken kandidaten.

Bovendien wijst de spreekster erop het voorontwerp van wet aanvankelijk beoogde om jaarlijks twee examensessies voor de aanwerving van stagiairs te organiseren in plaats van momenteel één. Men is er zich dus van bewust dat het huidige tekort aan magistraten nog gaat toenemen maar tegelijkertijd worden voorwaarden ingevoerd die de kandidaten voor de functie van magistraat zullen ontmoedigen. In dat verband wordt ook aangestipt dat de stage voor het openbaar ministerie, die aanvankelijk ook drie jaar bedroeg, teruggebracht werd tot 18 maanden op grond van de vaststelling dat deze lange stageperiode veel kandidaten afschrikte.

Ten slotte meldt de spreekster dat de ARM zich volledig aansluit bij het standpunt dat de Hoge Raad voor de Justitie over de ontworpen bepaling heeft ingenomen in zijn advies van 14 december 2015¹.

¹ http://www.csj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/20151217-advies-nl_1.pdf, blz. 19.

En ce qui concerne la possibilité de prolonger la durée du stage

L'oratrice se penche tout d'abord sur la modification proposée de l'article 259octies du Code judiciaire (article 55 du projet de loi), qui offre la possibilité de prolonger le stage judiciaire de 18 mois maximum. La durée initiale du stage est actuellement de 18 mois pour le ministère public et de 36 mois pour le siège.

Mme Dom souligne que la Chambre a adopté le 18 février 2016 une proposition de loi qui a la même portée (voir DOC 1632/004). L'oratrice confirme la réalité des problèmes qui ont donné lieu au dépôt de cette proposition de loi et elle reconnaît qu'il faut trouver rapidement une solution pour les dossiers de stage individuels évoqués dans les développements de la proposition.

D'autre part, le CCM estime que l'instauration de cette possibilité de prolongation en tant que règle générale doit être examinée dans le cadre d'une discussion plus large concernant la réforme du stage judiciaire (qui, contrairement à ce qui avait été annoncé, n'est pas réglée par le projet de loi à l'examen).

Mme Dom fait remarquer que la possibilité de prolongation nuit à l'attractivité de la carrière et crée une situation financière difficile pour les candidats concernés.

En outre, l'oratrice souligne que l'avant-projet de loi visait initialement à organiser deux sessions d'examen par an pour le recrutement de stagiaires, au lieu d'une pour le moment. On est donc conscient du fait que la pénurie actuelle de magistrats s'aggraverait encore, mais en même temps, on instaure des conditions qui décourageront les candidats à cette fonction. À cet égard, il est également souligné que la durée du stage pour le ministère public, qui était initialement de trois ans, a été ramenée à 18 mois sur la base de la constatation que la longueur de cette période de stage décourageait de nombreux candidats.

Enfin, l'oratrice mentionne que le CCM se rallie entièrement au point de vue adopté par le Conseil supérieur de la justice concernant la disposition proposée dans son avis du 14 décembre 2015¹.

¹ http://www.csj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/20151217-avis-fr_0.pdf, p. 19.

Met betrekking tot de bevoegdheden van de magistraten

De heer Paul Dhayer, vertegenwoordiger van de Adviesraad voor de Magistratuur, gaat vervolgens dieper in op de ontworpen wijzigingen van artikel 176 van het Gerechtelijk Wetboek (artikel 38 van het wetsontwerp). Die wijzigingen beogen de werklast van de magistraten te verlichten door het mogelijk te maken dat de parketsecretarissen – die geen magistraten – onder bepaalde voorwaarden en in welbepaalde gevallen bevoegdheden kan uitoefenen die nu toe alleen door een magistraat kunnen worden uitgeoefend. De ARM is bijzonder verontrust over de ontworpen regeling en heeft dienaangaande bedenkingen die gelijkaardig zijn aan deze die de ARM heeft geuit naar aanleiding van de mogelijkheid tot overdracht van bevoegdheden die werd ingeschreven in artikel 162 van het Gerechtelijk Wetboek door de tweede potpourriwet (zie dienaangaande artikel 197 van de wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie). De spreker is van oordeel dat de beoogde wetswijziging een verdoken uitholling van de Grondwet uitmaakt.

Hij betreurt voorts dat de beoogde wetswijziging blijkbaar uitsluitend budgettaire doelstellingen nastreeft en wijst erop dat Justitie niet alleen moeite heeft om kandidaat-magistraten aan te trekken, maar evenzeer er maar moeizaam in slaagt om voldoende gerechtspersoneel aan te trekken. De maatregel zal hoe dan ook niet bijdragen tot het wegwerken van de gerechtelijke achterstand.

De heer Dhayer benadrukt dat – zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit van de personen in kwestie – dat de categorie van personeelsleden die in aanmerking komen voor de beoogde bevoegdheidsoverdracht geen magistraten zijn wier statuut omringd is met grondwettelijke waarborgen en wettelijke garanties inzake benoeming (voor magistraten gebeurt die op voordracht van de Hoge Raad voor de Justitie) en tucht. Een van die waarborgen betreft de onafhankelijkheid van de magistraten van de rechterlijke orde, zowel ten aanzien van andere machten (gewaarborgd door artikel 151, § 1, van de Grondwet), als ten aanzien van andere instanties van het openbaar ministerie (dat wordt veruitwendigd door het adagium “*la plume est serve, mais la parole est libre*”). Daaraan afbreuk doen door middel van de beoogde mogelijkheid tot bevoegdheidsoverdracht, staat op gespannen voet met de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, dat de belangrijkste van de overdraagbare bevoegdheden

En ce qui concerne les compétences des magistrats

M. Paul Dhayer, représentant du Conseil consultatif de la magistrature, approfondit ensuite les modifications proposées de l'article 176 du Code judiciaire (article 38 du projet de loi). Ces modifications visent à réduire la charge de travail des magistrats en autorisant les secrétaires de parquet – qui ne sont pas des magistrats – à exercer, sous certaines conditions et dans certains cas, des compétences qui, jusqu'à présent, ne peuvent être exercées que par un magistrat. Le CCM est particulièrement inquiet de la réglementation proposée et émet, à cet égard, des réserves similaires à celles qu'il a formulées à l'occasion de l'inscription de la possibilité de transferts de compétences dans l'article 162 du Code judiciaire par la deuxième loi pot-pourri (voir l'article 197 de la loi du 5 février 2016 modifiant le droit pénal et la procédure pénale et portant des dispositions diverses en matière de justice). L'orateur estime que la modification législative visée vide la Constitution de sa substance de manière détournée.

L'orateur déplore également que la modification législative visée ne poursuive manifestement que des objectifs budgétaires et fait observer que la Justice peine non seulement à attirer des candidats à la magistrature, mais rencontre tout autant de difficultés à recruter suffisamment de personnel judiciaire. En tout état de cause, la mesure ne va pas contribuer à résorber l'arriéré judiciaire.

M. Dhayer souligne que – sans remettre en cause la qualité des personnes en question – la catégorie des membres du personnel entrant en ligne de compte pour le transfert de compétences visé ne sont pas des magistrats dont le statut est assorti de garanties constitutionnelles et légales en termes de nomination (pour les magistrats, la nomination intervient sur présentation du Conseil supérieur de la Justice) et de discipline. L'une des garanties concerne l'indépendance de magistrats de l'ordre judiciaire, tant à l'égard des autres pouvoirs (garantie par l'article 151, § 1er, de la Constitution), qu'à l'égard d'autres instances du ministère public (qui est exprimée par l'adage “*la plume est serve, mais la parole est libre*”). Déroger à ce principe par la possibilité visée de transférer des compétences est contraire à la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme, qui qualifie les principales compétences susceptibles d'être déléguées d'actes quasi juridictionnels. C'est la raison pour laquelle les personnes qui exercent

als quasi-jurisdictionele handelingen kwalificeert. De personen die deze bevoegdheden uitoefenen, moeten daarom met de nodige onafhankelijkheidswaarborgen worden omringd.

De spreker vestigt er de aandacht op dat het Franse openbaar ministerie een sterk verambtelijkt en gehierarchiseerde structuur heeft en relatief afhankelijk is van de Kanselarij (de minister van Justitie). Frankrijk is daarvoor herhaaldelijk veroordeeld door het EHRM en kan, als gevolg van deze afhankelijke positie van het openbaar ministerie, maar moeilijk het stelsel van de administratieve aanhouding wijzigen. De positie van het openbaar ministerie in België is (voorlopig?) fundamenteel verschillend. Indien men daaraan zou willen sleutelen, dan moet deze discussie worden gevoerd in het kader van een bredere discussie (bv. aangaande een globale hervorming van het straf- en strafprocesrecht). Overigens wijst de heer Dhayer erop dat de Raad van Europa de onafhankelijkheid van het openbaar ministerie als een van de grondvereisten van een rechtvaardig proces beschouwt.

Voorts wijst hij erop dat het wetsontwerp niet helemaal correct verwoord is. Zo wordt er geen rekening gehouden met het feit dat de “korpchef” (zie het ontworpen vijfde lid van artikel 176 van het Gerechtelijk Wetboek) van de betrokken parketsecretarissen niet de procureur des Konings is, maar wel de hoofdsecretaris. Hij vreest dat het behoud van deze bewoordingen tot juridische betwistingen kan leiden. Daarbij onderstreept de heer Dhayer dat men de delegatiebevoegdheid grondwettelijk gezien ook niet zou kunnen toekennen aan die hoofdsecretaris

ces compétences doivent bénéficier des garanties qui s'imposent en matière d'indépendance.

L'orateur attire l'attention sur le fait que le ministère public français possède une structure très bureaucratisée et hiérarchisée et est relativement dépendant de la Chancellerie (le garde des sceaux). Cela a valu à la France d'être condamnée à de multiples reprises par la CEDH et elle ne peut, en raison de la position de dépendance de son ministère public, que difficilement modifier le régime de l'arrestation administrative. En Belgique, la position du ministère public est fondamentalement différente (provisoirement?). Si l'on veut y apporter des aménagements, il faut mener ce débat dans un cadre plus large (p.ex. dans le cadre d'une réforme globale du droit pénal et du droit de la procédure pénale). Au demeurant, M. Dhayer fait observer que le Conseil de l'Europe pose l'indépendance du ministère public comme l'une des exigences de base d'un procès équitable.

L'orateur relève en outre que le projet de loi n'est pas formulé dans des termes totalement corrects. Ainsi, il n'est pas tenu compte du fait que le “chef de corps” (voir l'alinéa 8 proposé de l'article 176 du Code judiciaire) des secrétaires de parquet concernés n'est pas le procureur du Roi, mais bien le secrétaire en chef. L'orateur craint que cette formulation, si elle est maintenue telle quelle, ouvre la porte à des contestations juridiques. Il souligne, à cet égard, que d'un point de vue constitutionnel, le pouvoir de délégation ne peut être conféré à un secrétaire en chef.

A.1.2. Vragen en opmerkingen van de leden

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) vraagt of het toepassingsgebied van de maatregelen nader kan omschreven worden. De vertegenwoordiger van de OVB sprak van een mogelijke lijst of een bijkomende motiveringsplicht. De spreekster wenst ook meer toelichting over de mogelijkheid tot internering van een veroordeelde.

Artikel 195 van het ontwerp bepaalt dat een geïnterneerde die een ernstig gevaar voor derden vormt, voorlopig aangehouden wordt. Moet hier niet aan toegevoegd worden dat een geïnterneerde die een gevaar vormt voor zichzelf eveneens aangehouden wordt?

Mevrouw Goedele Uyttersprot (N-VA) wijst erop dat de vorige interneringswet (2014) in de praktijk problemen stelde en daarom ook nooit in werking is getreden. Zijn al die problemen nu aangepakt in de nieuwe wet?

Indien deze wet aangenomen wordt zullen sommige geesteszieken die een strafbaar feit pleegden niet meer geïnterneerd worden. Wat gebeurt er met hen? Niet vervolgen bevestigt de perceptie van straffeloosheid. Kunnen deze personen terecht in het reguliere zorgcircuit dat ook met plaatsgebrek kampt? Of worden ze toch gesanctioneerd, zoals elke andere dader? Het zal moeilijk zijn om hier een oplossing voor te vinden. Is een graduele beoordeling van de geestesziekte mogelijk?

De spreekster heeft verder vragen bij de oprichting van de kamers tot bescherming van de maatschappij bij de SURB. Zij zullen een ruimere taakomschrijving krijgen. Dit is een structureel ingrijpende maatregel en het is de vraag of de praktijk daar klaar voor is. Er wordt een einde gesteld aan de beperking in de tijd van het mandaat van assessor in de strafuitvoeringsrechtbank. Was dit noodzakelijk? Hoe staat het met het hoger beroep tegen deze kamers. Dit beroep kan ingesteld worden bij de correctionele kamer bij het hof van beroep. Zou het niet aangewezen zijn om ook daar bijzondere kamers in te richten die op specifieke wijze kunnen samengesteld worden?

De heer Christian Brotcorne (cdH) meent dat er nog veel onduidelijkheid is, vooral in het geval van een veroordeling die gevolgd wordt door een internering.

Iedereen is het erover eens dat criminele geesteszieken recht hebben op verzorging. Door de invoering van een drempel waardoor het niet meer mogelijk is om te interneren voor lichte vergrijpen zullen een aantal misdrijven niet bestraft worden. Wat gebeurt er met de

A.1.2. Questions et observations des membres

Mme Sonja Becq (CD&V) demande si le champ d'application des mesures peut être défini de manière plus précise. Le représentant de l'OVB a parlé de la possibilité d'une liste ou d'une obligation de motivation supplémentaire. L'intervenante souhaiterait également davantage d'explications concernant la possibilité d'interner un condamné.

L'article 195 du projet prévoit qu'un interné qui représente un danger grave pour les autres fait l'objet d'une arrestation provisoire. Ne convient-il pas d'ajouter qu'un interné qui représente un danger pour lui-même fait également l'objet d'une arrestation?

Mme Goedele Uyttersprot (N-VA) souligne que la précédente loi relative à l'internement (de 2014) posait des problèmes pratiques et n'est dès lors jamais entrée en vigueur. Tous ces problèmes sont-ils résolus dans la nouvelle loi?

Si cette loi est adoptée, certains malades mentaux qui ont commis un fait punissable ne seront plus internés. Qu'advient-il de ces personnes? Une absence de poursuites confirmera la perception d'impunité. Ces personnes peuvent-elles être prises en charge dans le circuit de soins régulier, qui est également confronté à un manque de place? Ou seront-elles tout de même sanctionnées, comme tous les autres auteurs? Il sera difficile de trouver une solution sur ce point. Une évaluation graduelle de la maladie mentale est-elle possible?

L'intervenante se pose également des questions concernant la création de chambres de protection sociale dans les TAP. Elles auront une mission plus large. Il s'agit d'une mesure radicale sur le plan structurel et la question se pose de savoir si la pratique y est préparée. Il est mis fin à la limitation dans le temps du mandat d'assesseur au tribunal de l'application des peines. Était-ce nécessaire? Qu'en est-il du recours contre ces chambres? Ce recours peut être introduit devant la chambre correctionnelle près la cour d'appel. Ne s'indiquerait-il pas d'y créer également des chambres spéciales pouvant être composées de manière spécifique?

M. Christian Brotcorne (cdH) considère qu'il subsiste encore beaucoup de zones grises, surtout lorsqu'une condamnation est suivie par un internement.

Chacun s'accorde à dire que les malades mentaux criminels ont droit à des soins. L'instauration d'un seuil en-deçà duquel il ne sera plus possible d'interner pour les délits mineurs ne risque-t-il pas d'entraîner l'impunité pour certaines infractions? Qu'advient-il

daderters? Het is belangrijk om hier een evenwichtige en aanvaardbare oplossing voor te vinden, de wetgever dient daarvoor in te staan.

De spreker stelt nog vast dat deze tekst niet alleen over internering gaat maar dat hij ook bepalingen bevat over de parketjuristen die (omwille van budgettaire redenen) jurisdictionele taken toegewezen krijgen. Dit is geen goede evolutie. De Kamer heeft recent trouwens nog een wetsvoorstel gestemd met betrekking tot de parketjuristen. Deze bepalingen zouden beter uit het ontwerp gehaald worden.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) meent eveneens dat er een oplossing moet zijn voor geesteszieke daderters van een licht vergrijp dat niet in aanmerking komt voor internering. Zij merkt tevens op dat het principe van de schuldbequaamheid de basis van de straf vormt. Behoudens de wetgeving op het hof van assisen is er geen enkele bepaling die aangeeft hoe er moet omgegaan worden met personen die niet schuldbequaam zijn. De OBFG verwijst in dit verband naar artikel 71 van het Strafwetboek (krankzinnigheid). *Mevrouw Van Cauter* werpt op dat alle eventuele alternatieve maatregelen die voor de lichte vergrijpen zouden kunnen toegepast worden, in feite ook straffen zijn en dat ze dus ook schuldinzicht vereisen.

Een ander element betreft de afhandeling van burgerlijke belangen. Hoe kan dat verlopen indien de dader niet toerekeningsvatbaar is?

Mevrouw Van Cauter besluit dat artikel 71 niet noodzakelijk een oplossing biedt. Als er geen schuldbequaamheid is kunnen de burgerlijke belangen niet afgehandeld worden. Zij is voorstander van het systeem van graduele schuldbequaamheid dat in Nederland wordt toegepast.

Ten slotte, wat gebeurt er met personen die nu geïnterneerd zijn voor lichte vergrijpen waar in de toekomst niet meer voor geïnterneerd zou worden? Is het denkbaar dat deze personen voor de "interneringskamer" komen en dat hun dossier daar opnieuw bekeken wordt?

A.1.3. Antwoorden

De heer Henri Heimans is geen voorstander van een lijst van misdrijven waarvoor geïnterneerd kan worden. Hij stelt vast dat heel wat geïnterneerden slechts kleine misdrijven pleegden. Hij geeft het voorbeeld van een patiënt die een vuilnisemmer in brand steekt en hem daarna weer dooft. Dit is brandstichting en als er met een "lijst" gewerkt wordt dan komt dit feit zeker in aanmerking voor internering.

des auteurs? Il importe de concevoir à cet égard une solution équilibrée et acceptable, et cette responsabilité incombe au législateur.

L'intervenant constate par ailleurs que le texte à l'examen concerne non seulement l'internement mais qu'il contient aussi des dispositions relatives aux juristes de parquet qui (pour des raisons budgétaires) se voient confier des tâches juridictionnelles. Cette évolution ne va pas dans le bon sens. La Chambre a d'ailleurs encore récemment voté une proposition de loi relative aux juristes de parquet. Il vaudrait mieux retirer ces dispositions du projet.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) considère elle aussi qu'il faut imaginer une solution pour les malades mentaux auteurs d'un délit mineur non susceptible d'entraîner un internement. Elle souligne par ailleurs que le principe de la capacité de commettre une faute constitue le fondement de la peine. À part la législation relative à la cour d'assises, aucune disposition ne précise l'attitude à adopter vis-à-vis de personnes qui ne sont pas capables de commettre une faute. L'OBFG renvoie à cet égard à l'article 71 du Code pénal (démence). *Mme Van Cauter* rétorque que toutes les mesures alternatives éventuelles qui pourraient être appliquées en cas de délits mineurs sont en fait aussi des peines, et qu'elles requièrent donc aussi un sens de culpabilité.

Un autre élément concerne le règlement des intérêts civils. Comment est-ce possible si l'auteur n'est pas responsable de ses actes?

Mme Van Cauter conclut que l'article 71 n'offre pas nécessairement de solution. Si l'auteur n'est pas capable de commettre une faute, les intérêts civils ne peuvent être réglés. Elle est favorable au système de capacité progressive de commettre une faute appliqué aux Pays-Bas.

Enfin, qu'advient-il des personnes qui sont actuellement internées pour des délits mineurs qui, à l'avenir, n'entraîneront plus l'internement? Peut-on imaginer que ces personnes comparaissent devant une "chambre d'internement" qui réexaminerait leur dossier?

A.1.3. Réponses

M. Henri Heimans n'est pas favorable à une liste d'infractions pour lesquelles on peut être interné. Il observe que nombre d'internés ont uniquement commis de petites infractions. Il donne l'exemple d'un patient qui avait bouté le feu à une poubelle pour ensuite l'éteindre. Cet acte est un incendie volontaire qui entraînera certainement un internement si une "liste" est utilisée.

Dit geval toont aan dat er toch heel wat nuances moeten gemaakt worden.

De heer Heimans onderstreept dat internering voor banale feiten onmenselijk is. Die personen hebben recht op zorg en horen niet thuis in de gevangenis.

In antwoord op mevrouw Becq merkt de spreker op dat een geïnterneerde die een gevaar voor zichzelf kan zijn, gedwongen moet opgenomen worden (wet van 26 juni 1990). Wie een gevaar vormt voor derden moet aangehouden worden.

Het is belangrijk om professionele en multidisciplinaire kamers voor de bescherming van de maatschappij te hebben. Daarom is de heer Heimans ook voorstander van een onbeperkt mandaat voor de assessoren. Deze personen hebben vaak heel wat ervaring opgebouwd en het is een verlies indien ze de strafuitvoeringsrechtbank moeten verlaten omdat hun mandaat eindigt. Er bestaat een evaluatiecommissie die de assessoren beoordeelt en die zo nodig een einde kan stellen aan het mandaat van een assessor die niet goed functioneert.

De spreker treedt het voorstel van mevrouw Van Cauter bij om de personen die nu voor een licht vergrijp geïnterneerd zijn opnieuw te laten verschijnen voor de nieuwe kamers ter bescherming van de maatschappij die het dossier op basis van de nieuwe wet kunnen onderzoeken.

Wat het hoger beroep betreft meent hij dat het goed zou zijn indien de hoven van beroep ook multidisciplinaire kamers zouden inrichten om de beroepen van geïnterneerden te behandelen.

De heer Lucien Nouwynck verwijst nogmaals naar artikel 71 van het Strafwetboek dat volgens hem niet moet aangepast worden in het kader van de hervorming van de internering. In de huidige stand van de wetgeving is een persoon op strafrechtelijk vlak verantwoordelijk voor zijn daden of niet. Er is geen tussenweg. Deze wet biedt wel de mogelijkheid om een geesteszieke dader onmiddellijk te laten behandelen in een psychiatrische instelling of ambulant te laten behandelen zonder dat hij eerst naar de gevangenis moet. Dat betekent niet dat die persoon daar voor onbepaalde tijd zal moeten verblijven. Zijn toestand zal regelmatig geëvalueerd worden.

De heer Nouwynck is evenmin voorstander van het opstellen van een lijst van misdrijven die tot internering kunnen leiden.

De spreker antwoordt aan mevrouw Uyttersprot dat een internering na een veroordeling door de strafrechter

Cet exemple prouve qu'il convient quand même de nuancer les choses.

M. Heimans souligne que l'internement pour des faits banals est inhumain. Ces personnes ont droit à des soins et n'ont pas leur place en prison.

En réponse à Mme Becq, l'orateur souligne qu'un interné représentant un danger pour lui-même doit être interné de force (loi du 26 juin 1990). Quiconque constitue un danger pour des tiers doit être placé en état d'arrestation.

Il importe de disposer de chambres de protection sociale professionnelles et multidisciplinaires. C'est pourquoi M. Heimans est également favorable à des mandats d'une durée illimitée pour les assessesurs. Ces personnes ont souvent énormément d'expérience et leur départ du tribunal de l'application des peines en raison de l'expiration de leur mandat constitue une perte. Il existe une commission qui évalue les assessesurs et qui peut, si nécessaire, mettre un terme au mandat d'un assessesur dont le travail n'est pas satisfaisant.

L'orateur se rallie à la proposition de Mme Van Cauter de faire comparaître une nouvelle fois les personnes actuellement internées pour avoir commis une infraction mineure devant les nouvelles chambres de protection sociale afin que celles-ci puissent examiner leur dossier à la lumière de la nouvelle loi.

En matière d'appel, il estime que les cours d'appel devraient également créer des chambres multidisciplinaires pour traiter les appels des internés.

M. Lucien Nouwynck renvoie une nouvelle fois à l'article 71 du Code pénal qui, selon lui, ne doit pas être modifié dans le cadre de la réforme de l'internement. Dans l'état actuel de la législation, une personne est responsable de des actes sur le plan pénal ou pas. Il n'y a pas de voie médiane. Cette loi offre la possibilité de faire soigner immédiatement un auteur malade mental dans un établissement psychiatrique ou ambulatoire sans qu'il doive passer d'abord par la prison. Cela ne signifie pas que cette personne devra y séjourner pour une durée indéterminée. Son état fera régulièrement l'objet d'une évaluation.

M. Nouwynck n'est pas non plus favorable à l'établissement d'une liste d'infractions qui peuvent donner lieu à un internement.

L'orateur répond à Mme Uyttersprot qu'un internement consécutif à une condamnation par le juge pénal

alleen zal gebeuren op grond van feiten die volgens de wet aanleiding kunnen geven tot internering.

De voorlopige aanhouding is een eenzijdige beslissing van het openbaar ministerie en wordt als een extreme maatregel beschouwd die alleen getroffen wordt als er zich een ernstig veiligheidsprobleem stelt. Bij een schending van de voorwaarden ingeval er zich geen dergelijk probleem voordoet, is het aangewezen om de zaak voor de strafuitvoeringsrechtbank te brengen die dan zal beslissen of de voorlopige invrijheidsstelling moet ingetrokken worden.

De spreker deelt de mening van de minister die geen voorstander is van de beperking in de tijd van de mandaten van de assessoren. In de strafuitvoeringsrechtbanken moeten assessoren die de materie goed kennen thans plaats ruimen voor nieuwelingen en dat komt de continuïteit niet altijd ten goede en gaat soms gepaard met een verlies van *know how*.

De heer Réginald de Béco is het helemaal met de heer Heimans eens dat daders van kleine vergrijpen destijds vaak geïnterneerd werden. Dat gebeurt tegenwoordig niet meer. Een Interneringsmaatregel zal vooral worden opgelegd bij zware inbreuken op de fysieke of psychische integriteit van personen.

Het is een grote vooruitgang dat de voorlopige aanhouding voortaan beperkt wordt tot situaties waarin een onmiddellijke reactie noodzakelijk is om de fysieke of psychische integriteit van derden te waarborgen. Het louter schenden van een voorwaarde zonder gevaar voor de fysieke of psychische integriteit (bv. het meermaals schenden van het verbod van alcoholgebruik) volstaat niet om een voorlopige aanhouding te bevelen. Die aanhoudingen hebben immers tot gevolg dat de betrokkene onmiddellijk naar de gevangenis wordt overgebracht waar hij een paar weken zal moeten wachten vooraleer hij voor de commissie kan verschijnen. Hierdoor wordt de re-integratie afgebroken en gaat heel wat kostbare tijd verloren. Het traject moet later opnieuw worden uitgetekend met alle moeilijkheden van dien.

Mevrouw Dom herhaalt dat artikel 55 moet geschrapt worden en dat de artikelen die de parketsecretarissen betreffen evenmin hun plaats hebben in dit ontwerp omdat ze een schending van de Grondwet zouden kunnen behelzen.

se produira uniquement sur la base de faits qui, conformément à la loi, peuvent donner lieu à un internement.

L'arrestation provisoire est une décision unilatérale du ministère public et est considérée comme une mesure extrême qui est uniquement prise lorsqu'un grave problème de sécurité se pose. En cas de violation des conditions si un tel problème ne se pose pas, il s'indique de saisir le tribunal de l'application des peines, qui décidera si la mise en liberté à l'essai doit être révoquée.

L'orateur souscrit à l'avis du ministre, qui n'est pas partisan de limiter dans le temps les mandats des assessesurs. Dans les tribunaux de l'application des peines, les assessesurs qui connaissent bien la matière doivent céder la place à des nouveaux venus, ce qui se fait parfois au détriment de la continuité et au prix d'une perte de *know-how*.

M. Réginald de Béco partage pleinement l'avis de M. Heimans selon lequel, dans le passé, les auteurs de petites infractions étaient souvent internés. Ce n'est plus le cas aujourd'hui. Une mesure d'internement sera surtout ordonnée en cas d'atteinte grave à l'intégrité physique ou psychique de personnes.

Le fait que l'arrestation provisoire soit désormais limitée aux situations nécessitant une réaction immédiate afin de garantir l'intégrité physique ou psychique de tiers représente un grand progrès. La simple violation d'une condition sans que cela mette en péril l'intégrité physique ou psychique (par exemple, la violation répétée de l'interdiction de boire de l'alcool) ne suffit pas pour ordonner une arrestation provisoire. Ces arrestations ont en effet pour conséquence que l'intéressé est immédiatement transféré en prison, où il devra attendre plusieurs semaines avant de pouvoir comparaître devant la commission. Ces incarcérations brisent le processus de réinsertion et font perdre un temps précieux. Il faut ensuite retracer le trajet, avec toutes les difficultés que cela comporte.

Mme Dom répète que l'article 55 doit être supprimé et que les articles concernant les secrétaires de parquet n'ont pas non plus leur place dans le projet de loi à l'examen dès lors qu'ils pourraient constituer une violation de la Constitution.

A.2. Hoorzitting met de heer Jérôme Englebert, professor en doctor in de psychologie aan de Universiteit van Liège; de heer Benjamin Delaunoit, medisch directeur van het Centre régional de soins psychiatriques “Les Marronniers”; de heer Patrick Leblanc, psychiater (Chirec)

A.2.1. Uiteenzettingen

a. Uiteenzetting door de heer Jérôme Englebert, docent en doctor in de psychologie aan de Universiteit van Liège

De heer Jérôme Englebert, docent en doctor in de psychologie aan de Universiteit van Luik, geeft aan dat het fundamentele doel van de evolutie van de interneringswet erin bestaat de geïnterneerden kwaliteitsvollere zorg te bieden. Die doelstelling is meer dan lovenswaardig en ongetwijfeld absoluut noodzakelijk. Hoe dan ook blijkt het eveneens essentieel om de forensische (psychisch-criminologische) dimensie in verband met deze populatie niet ter zijde te schuiven. Hoewel het duidelijk is dat de kern van de bevoegdheid “geïnterneerden” zal overgaan naar de bevoegdheid “gezondheid”, is het primordiaal dat er een aspect “justitie” blijft. Zorg en expertise zijn immers niet hetzelfde.

De wet van 12 januari 2005 (art. 96) – die beantwoordt aan de aanbevelingen van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, aan de Code van Geneeskundige Plichtenleer (artikel 121, § 2) en aan de aanbevelingen van het *European Committee for the Prevention of Torture (CPT)* – legt een genuanceerde scheiding op tussen de aspecten zorg en expertise. Hoewel het moeilijk (maar niet onmogelijk) is om die scheiding tussen zorgverstrekking en evaluatie in eenzelfde instelling toe te passen, gaat het hier niet alleen om een uitvloeisel van een wettelijke en deontologische eis, maar tevens om een absolute noodzaak als men de situatie benadert uit een ethisch en humanistisch oogpunt. De arts of clinicus die een patiënt verzorgt, is niet dezelfde als degene die evalueert. Een en ander schept ruimte voor een vruchtbaar debat over het feit dat de betrokkenen aldus het geluk hebben te worden benaderd vanuit verschillende invalshoeken. Daarom vormt de in het wetsontwerp voorgestelde oplossing, te weten dat de verantwoordelijke voor de zorg moet terugkoppelen naar de strafuitvoeringsrechtbank, een onoverkomelijk probleem.

Men kan het erover eens zijn dat de scheiding tussen zorg en expertise niet op alle geïnterneerden van toepassing is – de spreker maakt meer bepaald gewag van de geïnterneerden die direct in het “klassiek” psychiatrisch netwerk worden geplaatst –, maar het blijft problematisch die scheiding alleen maar in acht te

A.2. Audition de M. Jérôme Englebert, professeur et docteur en psychologie à l’Université de Liège; M. Benjamin Delaunoit, directeur médical du centre régional de soins psychiatriques “Les Marronniers”; M. Patrick Leblanc, psychiatre (Chirec)

A.2.1. Exposés

a. Exposé de M. Jérôme Englebert, maître de conférence et docteur en psychologie à l’Université de Liège

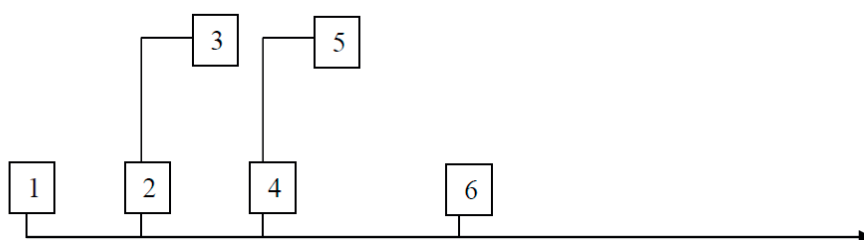
M. Jérôme Englebert, maître de conférence et docteur en psychologie à l’Université de Liège, indique que l’objectif de fond de l’évolution de la loi relative à l’internement repose sur une amélioration de la qualité des soins apportés aux personnes internées. Cet objectif est plus que louable et, sans conteste, absolument nécessaire. Toutefois, il se révèle tout à fait fondamental de ne pas évacuer la problématique médico-légale (psycho-criminologique) concernant cette population. S’il est entendu que l’essentiel de la “compétence internés” va migrer vers la santé, il semble primordial qu’il demeure un regard “justice”. Celui-ci repose sur la séparation entre le soin et l’expertise.

La loi du 12 janvier 2005 (article 96) — répondant aux recommandations de la Cour européenne des droits de l’homme, au Code de déontologie médicale (article 121, § 2), ainsi qu’aux recommandations du CPT (*European Committee for the Prevention of Torture*) — impose une séparation nuancée entre les missions de soin et celles d’expertise. Bien que difficile (mais pas impossible) à mettre en application au sein d’un même établissement, cette séparation des mandats de soignants et d’évaluateurs, en plus de répondre à une exigence légale et déontologique, est une nécessité absolue si l’on aborde la situation sous l’angle éthique et humaniste. Le médecin ou le clinicien qui soigne un patient n’est pas le même que celui qui l’évalue. Il ressort de ce dispositif la possibilité d’un débat fécond à propos d’une personne qui a la chance d’être appréhendée à travers des points de vue différents. Par conséquent, la solution proposée dans le projet de loi, prévoyant que ce soit le responsable médical qui s’entretienne avec le tribunal d’application des peines, pose un problème incontournable.

Si l’on peut s’entendre sur le fait que la séparation entre soin et expertise ne puisse être appliquée pour l’ensemble des personnes internées (l’orateur évoque notamment les internés placés directement dans le réseau psychiatrique “classique”), il apparaît problématique de réduire sa mise en œuvre à la seule expertise

nemen wat de expertise betreft die aan de uitspraak voorafgaat. Die “dubbele visie”, die garant staat voor een echte en specifieke forensische psychiatrie, dient absoluut aanwezig te zijn op andere sleutelmomenten van de internering, meer bepaald na de beslissing tot internering, tijdens de eerste stappen van de betrokkene in deze regeling.

Zelfs al zullen de psychiatrische afdelingen van de gevangenissen sowieso verdwijnen, toch is het essentieel dat één (of meerdere) inrichting(en), waar een onderscheid wordt gemaakt tussen zorg en expertise, de geïnterneerden kan/kunnen opvangen om hen te beoordelen en hen door te verwijzen naar het psychiatrisch verzorgingscircuit (“*low risk*”- of “*medium risk*”-patiënten) of hen in het circuit van de maatschappelijke bescherming te houden (“*high risk*”-patiënten). Overeenkomstig die “dubbele visie” zou men daarom drie soorten geïnterneerden dienen te blijven opvangen: de verdachten waarvoor een magistraat een expertise heeft gevraagd, de recent geïnterneerden (voor bijvoorbeeld een verlengbare periode van zes maanden) en de geïnterneerde die een groot gevaar vormt (*high risk*). Het is moeilijk die laatste categorie te kwantificeren, maar men kan ze ramen op 10 à 20 % van de totale geïnterneerdenpopulatie. De spreker presenteert vervolgens een tijdlijn van de internering; daarin zouden de volgende elementen terug te vinden zijn:

1 = misdrijf.

2 = beslissing tot internering en opname in een inrichting waar de opvang een scheiding tussen zorg en expertise biedt (als er geen internering is, keert de betrokkene terug naar het gemeenschappelijke gevangenistraject).

3 = mogelijkheid om het circuit van de maatschappelijke bescherming te verlaten (dus niet langer een scheiding zorg/expertise verplichten) zodra de internering is uitgesproken, en opname in het verzorgingscircuit – via een residentiële structuur of via een terugkeer naar het gezin of een autonomieverklaring met inschakeling van verschillende begeleidingsdiensten (*a priori* “*low risk*”-individueel).

pré-sentencielle. Il conviendrait absolument que ce “double regard” — qui offre la garantie de réaliser une pratique véritable et spécifique de psychiatrie légale — soit présent à d’autres moments-clés de l’internement. Notamment après la décision d’internement, lors des premiers pas du sujet dans cette mesure.

Si l’on prend acte du fait que les annexes psychiatriques des prisons vont disparaître, il se révèle essentiel qu’un (ou plusieurs) établissement(s) séparant les pratiques de soin et d’expertise puisse(nt) accueillir les patients internés en vue de les évaluer et de les orienter vers le circuit de soins psychiatriques (patients “*low risk*” ou “*medium risk*”) ou de les maintenir dans le circuit de la défense sociale (patients “*high risk*”). Il conviendrait dès lors que trois types de sujets internés demeurent pris en charge avec ce “double regard”: les prévenus pour lesquels un magistrat a demandé une expertise, les personnes récemment internées (pour une durée de six mois renouvelable, par exemple) et les internés présentant un degré de dangerosité trop élevé (*high risk*). Il est difficile de chiffrer cette dernière catégorie, mais on pourrait l’estimer entre 10 et 20 % de la population totale des internés. L’orateur présente ensuite un schéma de la temporalité de l’internement; dans lequel on retrouverait les éléments suivants:

1 = Infraction.

2 = Décision d’internement et intégration d’un établissement où la prise en charge offre une séparation entre le soin et l’expertise (s’il n’y a pas d’internement, la personne retourne dans le parcours carcéral droit commun).

3 = Possibilité de quitter le système de la défense sociale (donc ne plus nécessiter une séparation soin/expertise) dès le prononcé d’internement, et l’intégration du circuit de soin — via une structure résidentielle, ou via un retour en famille ou une mise en autonomie avec la mise en place de différents services d’accompagnement (sujets *a priori* “*low risk*”).

4 = zo het individu het circuit van de maatschappelijke bescherming niet heeft verlaten, plaatsing in een instelling waar gedurende zes (verlengbare) maanden verzorging en evaluatie worden gegarandeerd (via twee verschillende teams).

5 = mogelijkheid om het circuit van de maatschappelijke bescherming te verlaten (dus niet langer verplichte scheiding tussen zorg en expertise) en opname in het zorgcircuit – via een residentiële structuur of via een terugkeer naar het gezin of een autonomieverklaring met inschakeling van verschillende begeleidingsdiensten (*a priori* “medium risk” of “low risk” geworden “medium risk” als gevolg van de verbetering van de mentale toestand).

6 = de “high risk”-patiënten zouden in het circuit van de maatschappelijke bescherming blijven, waarbij de scheiding tussen zorg en expertise gewaarborgd blijft, met een zesmaandelijks re-evaluatie (voor de strafuitvoeringsrechtbank) van de mogelijkheid tot plaatsing in het verzorgingscircuit.

Zulks zou het tevens mogelijk maken de betrokkene meer volgens een gevangenisregime te begeleiden, wat beter strookt met de veiligheidsnormen die thans in de instellingen ter bescherming van de samenleving en in gevangenisringen worden gehanteerd.

De spreker voegt eraan toe dat de kwaliteit van de expertise na het vonnis berust op de longitudinaliteit ervan, waarbij de evolutie van de mentale toestand wordt belicht en de inschatting van het risico en de gevaarlijkheid onafgebroken wordt afgestemd op de wijzigingen van de toestand. Die longitudinale aanpak op lange termijn zou niet mogelijk zijn als externe experts worden ingeschakeld; bovendien zou zulks uit een financieel oogpunt geen goede keuze zijn.

Tot slot vindt de spreker de beperking van het aantal vakantiedagen tot 14 dagen per maand geen goed idee. Die beperking staat haaks op bepaalde klinische situaties, zoals de situatie waarin iemand aangeeft opgenomen te willen worden in een residentiële structuur waarvoor hij de status moet hebben van geïnterneerde aan wie een proefvakantieperiode wordt aangeboden die méér dan 14 dagen kan bedragen. Voorts zou het uit een psychiatrisch, een humanistisch én een ethisch oogpunt bedenkelijk zijn, mocht elke vorm van vakantie worden verboden voor niet-gereguleerde vreemdelingen.

Een gevangenisstraf loopt ooit af; voor een interneringsmaatregel geldt dat niet. Een niet-gereguleerde vreemdeling die zou weigeren terug te keren naar zijn land of daartoe niet bij machte zou zijn, zou er in dat

4 = Si le sujet n’a pas quitté le système de la défense sociale, il est dans une institution qui, durant 6 mois (renouvelables), va le soigner et l’évaluer (à travers deux équipes distinctes).

5 = Possibilité de quitter le système de la défense sociale (donc ne plus nécessiter une séparation entre le soin et l’expertise) et intégration du circuit de soin — via une structure résidentielle, ou via un retour en famille ou une mise en autonomie avec la mise en place de différents services d’accompagnement (sujets *a priori* “medium risk” ou “medium risk” devenu “low risk” en raison de l’amélioration de l’état mental).

6 = Les patients “high risk” resteraient dans le circuit de la défense sociale garantissant la séparation entre le soin et l’expertise, avec une réévaluation de la possibilité de placement dans le circuit de soin tous les six mois devant le tribunal d’application des peines.

Cela permettrait aussi une prise en charge plus carcérale, correspondant plus aux normes de sécurité qu’on retrouve actuellement dans les établissements de défense sociale et le milieu carcéral.

L’orateur ajoute que la qualité de l’expertise post-sentencielle repose sur sa dimension longitudinale qui met en lumière l’évolution de l’état mental et qui réajuste sans cesse l’évaluation du risque et de la dangerosité en fonction des changements de la situation. Faire appel à des experts externes — outre le fait qu’il s’agirait d’un choix désavantageux d’un point de vue financier — ne permettrait pas cette pratique longitudinale inscrite dans le temps.

En outre, l’orateur ne pense pas que la limitation des congés à 14 jours par mois soit une bonne idée. Cela entre en contradiction avec certaines situations cliniques telles que les candidatures dans des structures résidentielles pour lesquelles il est nécessaire de maintenir le statut d’interné et de proposer une période d’essai de congé pouvant être supérieure à 14 jours. Par ailleurs, le fait d’interdire toute forme de congé aux étrangers non régularisés est, d’un point de vue psychiatrique, mais aussi humaniste et éthique, une évolution interpellante.

A la différence d’une peine d’emprisonnement, une mesure d’internement n’a pas de fin. Un étranger non régularisé qui refuserait ou ne serait pas en mesure de rentrer dans son pays se verrait contraint de subir une

geval als het ware toe worden verplicht een levenslange gevangenisstraf uit te zitten. Tot slot vindt de spreker dat de almaar aan belang winnende positie die in het interneringscircuit aan de slachtoffers wordt toegekend, vragen doet rijzen uit een criminologisch en een psychopathisch oogpunt, al valt het humanistisch ideaal achter die evolutie te begrijpen. Het psychologisch inzicht dat een delinquent ten aanzien van zijn slachtoffer moet verwerven, is een intrapsychisch proces. In geval van zware psychosen kan de aanwezigheid van of de herinnering aan het slachtoffer een kwalijke rol spelen in de evolutie en de totstandkoming van de resocialisatie van de patiënt. Dat kan de recidive negatief beïnvloeden. Voorts zijn de wetenschappers het erover eens dat de houding van de geïnterneerde ten aanzien van de slachtoffers niet mag spelen als een voorwaarde om een andere maatregel dan de internering te verkrijgen; zulks is ongegrond omdat die voorwaarde niet in alle gevallen de recidive en het resocialisatieproces zal beïnvloeden.

b. Uiteenzetting van de heer Benjamin Delaunoit, medisch directeur van het Centre régional de soins psychiatriques "Les Marronniers"

De heer Benjamin Delaunoit, medisch directeur van het Centre régional de soins psychiatriques (CRP) "Les Marronniers", wijst erop dat het centrum een overheidsinstelling is die bestaat uit drie afdelingen: het beveiligde psychiatrisch ziekenhuis (ter bescherming van de samenleving), met 350 plaatsen voor geïnterneerden, het klassieke psychiatrisch ziekenhuis (264 bedden, waarvan 10 voor geïnterneerden en 46 voor op proef vrijgelaten geïnterneerden), en de afdeling extra muros (psychiatrische zorginstellingen (120 plaatsen, waarvan ongeveer 40 % voor geïnterneerden), dagcentra en mobiele teams (er worden meer dan 3 000 patiënten ambulantly opgevolgd, van wie ongeveer 200 geïnterneerden)).

De spreker geeft eerst en vooral aan dat deze nieuwe voorstellen de goede richting uitgaan, aangezien ze voorrang geven aan de zorg.

1) Het is van zeer groot belang dat de geïnterneerden in aanmerking komen voor aangepaste en specifieke psychiatrische zorgprogramma's. Deze programma's houden rekening met de doelgroepen en moeten wetenschappelijk gevalideerde zorgmodellen gebruiken. Het resocialisatiewerk houdt in dat de verzorger tevens de resocialisatievoorwaarden evalueert. Het wetsontwerp lijkt die werkwijze over te nemen. Om het risico op recidive te beoordelen, moet men een alomvattend zicht hebben op de situatie en de evolutie van de patiënt. Het feit dat het zorgpersoneel tevens optreedt als evaluator, is een belangrijke troef wat dat specifieke punt betreft.

perpétuité déguisée. Enfin, la place de plus en plus importante accordée aux victimes dans le circuit de l'internement, si l'on en comprend l'idéal humaniste, pose question d'un point de vue criminologique et psychopathologique. Le travail psychologique qu'a à fournir un délinquant à propos de la victime est un processus intrapsychique. En cas de psychoses graves, la présence ou la réminiscence de la victime peut jouer un rôle péjoratif dans l'évolution et la construction de la réinsertion du patient. Cela peut avoir un impact négatif sur la récidive. Par ailleurs, les scientifiques s'accordent pour dire que faire de l'attitude de la personne internée à l'égard des victimes une condition pour l'obtention d'une mesure alternative à l'internement s'avère infondé dans le sens où cette condition n'aurait pas toujours une influence sur la récidive et le processus de réinsertion dans la société.

b. Exposé de M. Benjamin Delaunoit, directeur médical du centre régional de soins psychiatriques "Les Marronniers"

M. Benjamin Delaunoit, directeur médical du centre régional de soins psychiatriques "Les Marronniers", rappelle que le CRP "Les Marronniers" est une institution publique qui est composée de 3 secteurs: l'hôpital psychiatrique sécurisé (ou Défense sociale) (350 places pour internés), le CHS (hôpital psychiatrique classique (264 lits dont 10 places internés et 46 places internés libérés à l'essai) et le secteur extra-hospitalier (Maisons de soins psychiatriques (120 places dont +/- 40 % d'internés) et centres de jour et équipes mobiles (plus de 3000 patients suivis en ambulatoire (dont +/- 200 internés).

Il souligne tout d'abord qu'en accordant la priorité aux soins, ces nouvelles propositions vont dans le bon sens.

1) Il est fondamental de permettre aux internés de bénéficier de programmes de soins psychiatriques adaptés et spécifiques. Ces programmes tiennent compte des public-cibles et doivent utiliser des modèles de prise en charge validés scientifiquement. Le travail axé sur la réinsertion implique que le soignant soit aussi évaluateur des conditions de réinsertion. Le projet de loi semble reprendre cette notion. Pour évaluer le risque de récidive, il est nécessaire d'avoir une connaissance complète de la situation et de l'évolution du patient. Le fait que le personnel soignant soit aussi évaluateur est un atout majeur sur ce point précis.

2) Met betrekking tot de ernst van de feiten lijkt het een goede zaak de internering te beperken tot de zware feiten (aantasting van de integriteit van derden). Niettemin moet men oog hebben voor het feit dat een aantal patiënten (onder meer de geesteszieken) naar het klassieke strafcircuit dreigen te worden gestuurd en terecht dreigen te komen in strafinrichtingen, die niet op deze patiënten afgestemd zijn.

3) Met betrekking tot de illegaal verblijvende patiënten geeft de spreker aan dat 10 tot 15 % van de geïnterneerden in het CRP “Les Marronniers” illegaal in België verblijft. Om te voorkomen dat deze patiënten de instellingen “verstikken” – temeer daar hen niet kan worden toegestaan de instelling te verlaten, tenzij occasioneel –, moet men er bij hun plaatsing op toezien dat ze niet in al te grote aantallen terechtkomen in instellingen die de patiënten moeten resocialiseren. De spreker geeft aan dat hij er een goed oog in heeft dat de tekst het voor deze patiënten mogelijk zal maken de instelling bij gelegenheid te verlaten. Aangezien het vooruitzicht van vakantiedagen tevens therapeutisch werkt, mag dat aspect niet uit het oog worden verloren, ook niet voor de patiënten die illegaal in België verblijven.

4) De afschaffing van het vigerende artikel 20*bis* en de opneming van dat gespecialiseerd advies in een alomvattend evaluatieverslag lijken pertinent te zijn.

5) De maximumtermijn van één jaar tussen twee verschijningen voor de kamer voor de bescherming van de maatschappij (tegenover 6 maanden nu) lijkt te lang en lijkt bepaalde resocialisatieprojecten te kunnen vertragen.

6) Het feit dat de voorlopige aanhouding (terugkeer naar de afdeling) wegens niet-naleving van de voorwaarden is voorbehouden voor ernstige feiten, lijkt een goede zaak. De huidige en nog op te richten voorzieningen bij een geïnterneerdenzorgtraject (crisisbedden, gespecialiseerde eenheden, mobiele teams) lijken te volstaan om het hoofd te bieden aan de (uit een criminologisch oogpunt) minder ernstige situaties. Wel rijzen vragen bij de situatie van een geïnterneerde die geen ernstig misdrijf heeft gepleegd maar die zelf zorgverstrekking weigert; tegelijkertijd zouden met het oog op beschermingsmaatregelen overeenkomsten moeten worden gesloten met de instellingen én zou dienen te worden in voorzien in de mogelijkheid om iemand in een beveiligde dienst op te nemen (bijvoorbeeld in de forensische psychiatrische centra), al was het maar in afwachting dat de betrokkene voor het eerst opnieuw voor de kamer voor de bescherming van de maatschappij verschijnt.

7) Aangaande het begrip “stabilisering van de geestesstoornis” wordt voor een heel aantal situaties

2) Concernant la gravité des faits, le fait de limiter l'internement aux faits graves (atteinte à l'intégrité d'autrui) semble être une bonne chose. Néanmoins, il faut être attentif au fait qu'un certain nombre de patients (notamment les déficients mentaux) risquent d'être orientés vers le circuit pénal classique et se retrouver dans des établissements pénitentiaires qui ne sont pas adaptés à ces patients.

3) Concernant les patients en séjour illégal, l'orateur indique qu'au CRP “Les Marronniers”, 10 à 15 % des internés sont en séjour illégal. Pour éviter que ces patients “n'engorgent” les établissements, d'autant qu'aucune sortie (sauf la possibilité d'une sortie occasionnelle) ne pourra leur être octroyée, il faudra être attentif au lieu de placement et éviter qu'ils se trouvent en trop grand nombre dans des institutions dont la mission est la réinsertion. L'orateur se dit rassuré que le texte prévoie une possibilité d'octroi de sortie occasionnelle à ces patients. L'objectif du congé est aussi thérapeutique, et il faut y être attentif y compris pour les patients en séjour illégal.

4) La suppression de l'actuel article 20*bis* et l'intégration de cet avis spécialisé dans un rapport d'évaluation global semblent pertinentes.

5) Le délai maximum d'un an entre deux passages devant la chambre de protection sociale (contre 6 mois actuellement) semble trop long et de nature à retarder certains projets de réinsertion.

6) L'arrestation provisoire (retour en annexe) pour non-respect des conditions réservée aux faits graves semble une bonne chose. Les dispositifs actuels et à créer au sein du trajet de soins internés (lits de crise, unités spécialisées, équipes mobiles) semblent suffisants pour faire face aux situations moins graves (d'un point de vue criminologique). La question se pose de l'interné qui n'a pas commis de fait grave mais refuse les soins sur base volontaire, il conviendrait à la fois de passer des accords avec les institutions pour des mesures de protection, mais aussi de prévoir la possibilité d'admission dans un service sécurisé (par exemple les centres de psychiatrie légale), ne fut ce que dans l'attente de sa première re-comparution devant la chambre de protection sociale.

7) Concernant la notion de “stabilisation de l'état mental”, le fait de coupler cette stabilisation à une

(bijvoorbeeld voor de patiënten met een intellectuele beperking) interessante vooruitgang geboekt doordat die stabilisering wordt gekoppeld aan een vermindering van het gevaar dat de patiënt voor de samenleving inhoudt.

8) De wijzigingen betreffende de veroordeelde geïnterneerden lijken gunstig te zijn, en bieden de veroordeelde met een duurzame geestesstoornis de mogelijkheid toegang te krijgen tot zorg en te worden opgenomen in specifieke, op “resocialisatie” toegespitste therapeutische programma’s. Op één nuance na zullen die veroordeelde geïnterneerden dus worden georiënteerd naar een federale instelling; momenteel bieden die instellingen echter noch het geschikte architecturale kader (gevangeniscontext), noch de passende zorg om zieken of mensen met een beperking op te vangen.

Bovendien meent de spreker dat zelfs verderstrekende maatregelen zouden moeten worden genomen, en dat ook mensen die voor minder ernstige misdrijven zijn veroordeeld en die aan geestesstoornissen lijden, tot de desbetreffende therapeutische programma’s toegang zouden moeten krijgen binnen een beveiligde zorgcontext.

9) Het wetsontwerp stelt nog altijd niets in uitzicht aangaande de mogelijkheid voor geïnterneerden om spoedig hun sociale rechten terug te krijgen. Dat veroorzaakt resocialisatiemoeilijkheden.

10) Men moet erop bedacht zijn dat de strafuitvoeringsrechter uitsluitend voor dringende uitgaansvergunningen alléén een beslissing zal kunnen treffen. *Quid* met de tenuitvoerlegging van een beslissing tot invrijheidstelling waartoe de kamer voor de bescherming van de maatschappij al heeft beslist maar die niet effectief kan worden, bijvoorbeeld bij gebrek aan plaats in een instelling?

11) Vervolgens gaat de spreker in op artikel 139 van het wetsontwerp aangaande de plaatsing. Zullen de daartoe strekkende overeenkomsten impliceren dat als er een plaats beschikbaar is, de kamer voor de bescherming van de maatschappij gemandateerd is om een patiënt van ambtswege te plaatsen, alsook dat die plaatsen altijd bezet moeten zijn? Die preciseringen zullen onmisbaar zijn voor de uitbouw van het zorgtraject voor de geïnterneerden. Desalniettemin lijkt het onontbeerlijk dat het koninklijk besluit de instellingen die de desbetreffende overeenkomsten hebben ondertekend, keuzevrijheid laat.

Voorts drukt het wetsontwerp ook nauwkeuriger uit dat die overeenkomsten alleen betrekking hebben op de plaatsing van geïnterneerden in “private inrichtingen”. Moet “privaat” in de ruime zin worden opgevat?

diminution du danger que représente le patient pour la société est une avancée très intéressante pour toute une série de situations, comme par exemple pour les patients déficients intellectuellement.

8) Les modifications concernant les condamnés-internés semblent heureuses et permettent au condamné présentant un trouble mental durable de pouvoir accéder à des soins et d’être intégré dans des programmes thérapeutiques spécifiques axés “réinsertion”. A une nuance près, ces condamnés internés seront donc orientés vers un établissement fédéral or ceux-ci n’apportent pour l’instant ni le cadre architectural adéquat (contexte carcéral) ni les soins adéquats pour accueillir des malades ou des déficients.

Par ailleurs, l’orateur est d’avis qu’il faudrait même aller plus loin et permettre aux personnes condamnées pour des infractions moins graves et souffrant de troubles mentaux d’accéder elles aussi aux programmes thérapeutiques en question dans un contexte de soins sécurisé.

9) Le projet de loi ne prévoit toujours rien quant à la possibilité des personnes internées de récupérer rapidement leurs droits sociaux. Ceci entraîne des difficultés de réinsertion.

10) Il faut être attentif au fait que le juge de l’application des peines ne pourra prendre des décisions seul que pour des sorties à caractère urgent. Quid pour la mise en œuvre d’une décision de libération déjà décidée par la chambre de protection sociale mais qui ne serait pas effective faute de place disponible dans une institution, par exemple?

11) Concernant l’article 139 du projet de loi sur l’accord concernant le placement, ces accords impliqueront-ils que si une place est disponible, la chambre de protection sociale a mandat pour placer d’autorité un patient et que ces places doivent être toujours occupées? Ces précisions seront indispensables au développement du trajet de soins internés. Il semble néanmoins indispensable que l’arrêté royal laisse la liberté de choix aux institutions ayant signé ces dits accords.

La loi exprime en outre de manière plus précise le fait que ces accords ont uniquement trait au placement d’internés dans les “établissements privés”. Faut-il entendre “privé” au sens large? Concernant aussi cet article

Eveneens in verband met artikel 139 rijst er een vraag aangaande het gesloten gedeelte van het beveiligd psychiatrisch ziekenhuis “Les Marronniers”; dat ziekenhuis is noch een FPC, noch een federale inrichting. De wet zal moeten voorzien in de opvang van geïnterneerden in een door een gewest georganiseerde inrichting.

c. Uiteenzetting door de heer Patrick Leblanc, psychiater (Chirec)

De heer Patrick Leblanc, psychiater (Chirec), preciseert dat hij in twee hoedanigheden spreekt: enerzijds als hoofd van de dienst psychiatrie van het Chirec Sainte-Anne Saint-Remi, en anderzijds als psychiater-deskundige bij de psychosociale dienst van de inrichting tot bescherming van de maatschappij in Paifve.

De spreker herinnert eraan dat de geïnterneerdenpopulatie heterogeen is op het stuk van diagnostiek en van gevaarlijkheidsgraad, en dat ze specifieke kenmerken vertoont ten opzichte van de populatie in het reguliere psychiatrische netwerk, onder meer op het stuk van comorbiditeit, mentale retardatie en weerstand tegen behandelingen met geneesmiddelen.

In dezen wordt de populatie beschreven van de inrichting tot bescherming van de maatschappij in Paifve, die gelegen is in het zuiden van het land.

Twee voorafgaande opmerkingen zijn hier op hun plaats. Zoals reeds werd beklemtoond in de studie van hoogleraar Cosyns in 2008, lijkt er enerzijds tussen het noorden en het zuiden van het land een licht verschil te bestaan inzake de geïnterneerdenpopulaties die van het gevangeniswezen afhangen; dat houdt waarschijnlijk verband met andere gewoonten van de deskundigen en met een zorgaanbod in het reguliere netwerk dat eveneens sterk verschilt. Overigens hebben de patiënten die bij de inrichting tot bescherming van de maatschappij aankomen, al gemiddeld anderhalf tot vier jaar verbleven in verschillende afdelingen in het land. Wellicht betreft het een populatie met een profiel waarbij re-integratie moeilijker is en/of een groter gevaar bestaat.

Het gaat om een klassieke forensische populatie, met een grote comorbiditeit (patiënten met meerdere stoornissen). Tot de variabelen behoren een hoge graad van antisociale kenmerken en een aanzienlijk gebruik van psychoactieve stoffen, die de klassieke determinanten zijn van de risicograad op criminologisch vlak buiten de forensische populaties.

Er zij op gewezen dat 40 tot 50 % van de patiënten met een mentale stoornis kampt.

139, Il y a une interrogation pour la partie fermée de l'hôpital psychiatrique sécurisé qu'est "Les Marronniers", qui n'est ni un CPL, ni un établissement fédéral. La loi devra prévoir la prise en charge des internés dans un établissement organisé par une Région.

c. Exposé de M. Patrick Leblanc, psychiatre (Chirec)

M. Patrick Leblanc, psychiatre (Chirec), précise qu'il s'exprime à double titre: d'une part en tant que chef de service de psychiatrie au Chirec Saint-Anne Saint-Remi, et d'autre part en tant psychiatre-expert au sein du service psychosocial de l'établissement de défense sociale de Paifve.

L'orateur rappelle que la population des internés est hétérogène, en terme de diagnostics, de dangerosité, et présente des caractéristiques spécifiques par rapport à la population du réseau psychiatrique régulier, notamment pour ce qui concerne la comorbidité, le retard mental, la résistance au traitement médicamenteux.

La population décrite est la population de l'Etablissement de Défense Sociale de Paifve, situé dans le sud du pays.

Deux remarques préliminaires doivent être faites. D'une part, comme souligné déjà dans l'étude du Professeur Cosyns de 2008, les populations d'internés dépendant de l'administration pénitentiaire semblent légèrement différentes entre le nord et le sud du pays, en lien probablement avec des habitudes expertales différentes et une offre de soins dans le réseau régulier également très différente. Par ailleurs, les patients qui arrivent à l'établissement de défense sociale ont déjà séjourné en moyenne entre un an et demi et quatre ans dans les différentes annexes du pays. Il s'agit sans doute d'une population au profil plus difficilement réinsérable et/ou de plus haute dangerosité.

Il s'agit d'une population médico-légale classique, présentant une importante comorbidité (patients présentant plusieurs diagnostics simultanément). Parmi les facteurs confondants, on trouve un taux élevé de traits antisociaux et de consommations de substances psycho-actives, qui sont les déterminants classiques de la dangerosité sur le plan criminologique en-dehors même des populations médico-légales.

Il faut noter que 40 à 50 % des patients sont affectés d'un retard mental.

Algemeen kan de populatie worden onderverdeeld in drie groepen.

Een eerste bestaat uit patiënten die geen mentale stoornis in de strikte betekenis van het woord hebben, maar die wel met een ernstige persoonlijkheidsstoornis kampen en geïnterneerd zijn als zijnde “geestesgestoord”. Het gaat om patiënten met *borderline*-persoonlijkheidsstoornissen die gepaard gaan met antisociale kenmerken, met antisociale persoonlijkheidsstoornissen of zelfs met echte psychopathische persoonlijkheidsstoornissen.

Mensen met dergelijke pathologieën zijn ook terug te vinden in de klassieke gevangenispopulatie van veroordeelden. Binnen die groep wordt een hoge comorbiditeit met het gebruik van psychoactieve stoffen vastgesteld. De mentale toestand evolueert zelden. De eventuele uitstippeling van een re-integratieproject hangt af van de risicograad. Er dient een onderscheid te worden gemaakt tussen de antisociale profielen en de echte psychopathische profielen volgens de schaal van Hare, waarvoor het risico op recidive zeer groot is. Voor die laatsten is de interneringsmaatregel veeleer een vorm van levenslange opsluiting. Door de verbetering van de expertisewaliteit in de fase vóór de rechterlijke uitspraak zouden minder gevallen met een dergelijk profiel voor die maatregel in aanmerking komen.

Een tweede groep patiënten bestaat uit plegers van strafbare feiten van seksuele aard die een mentale stoornis hebben. Het betreft een heterogene groep patiënten. Hun risicoprofiel schommelt sterk. Het gaat om patiënten met een groot affectiviteits- en opvoedingsdeficit, die doorgaans afkomstig zijn uit sociaal zeer achtergestelde omgevingen. Sommigen zijn heel impulsief. De wils- en kennisvermogens zijn eveneens beperkt. Zij hebben nood aan opvangstructuren die aan hun handicap zijn aangepast, en niet per se aan sterk beveiligde structuren.

De laatste groep, ten slotte, bestaat uit psychotische patiënten met een zeer zware comorbiditeit (antisociale kenmerken, gebruik van psychoactieve stoffen, geestesstoornis).

Doorgaans wordt bij hen anosognosie vastgesteld: zij herkennen met andere woorden hun eigen ziekte niet, waardoor zij moeilijk kunnen worden ingeschakeld in een therapeutisch re-integratieproces. Bovendien blijken zij vaak niet vatbaar te zijn voor een behandeling met geneesmiddelen. Binnen die groep moet een onderscheid worden gemaakt tussen de patiënten met een hoge psychiatrische risicograad als gevolg van hun psychotische symptomen (paranoïde waan,

Grossièrement, la population peut être divisée en trois groupes.

Un premier groupe est constitué de patients ne présentant pas un trouble mental au sens strict du terme, mais bien des patients présentant un grave trouble de la personnalité, internés sur base de la notion de déséquilibre mental. Il s'agit de patients présentant des troubles de personnalité limite avec traits antisociaux, de personnalités antisociales, voire de psychopathies vraies.

Ce groupe est superposable à la population carcérale classique de condamnés. On note au sein de ce groupe une comorbidité élevée de consommations de substances psycho-actives. L'état mental est peu à même d'évoluer. La mise en place éventuelle d'un projet de réinsertion dépend de la dangerosité. Il faut différencier les profils antisociaux des profils psychopathiques vrais au sens de l'échelle de Hare, pour lesquels le risque de récidive est très élevé. Pour ceux-ci, la mesure d'internement s'apparente plus à une forme de perpétuité vraie. L'amélioration de la qualité expertale pré-sentencielle devrait limiter l'entrée de ce type de profil dans la mesure.

Un deuxième groupe de patients est constitué par des auteurs d'infractions à caractère sexuel avec retard mental. Il s'agit d'un groupe hétérogène de patients. Leur profil de dangerosité est fort variable. Il s'agit de patients aux carences affectives et éducationnelles élevées, généralement issus de milieux très défavorisés sur le plan social. Certains apparaissent très impulsifs. Les capacités volitives et cognitives sont également limitées. Ils nécessitent des structures de prise en charge spécifiques à leur handicap, pas nécessairement dans des structures de haute sécurité.

Enfin, le dernier groupe est constitué de patients psychotiques présentant une très lourde comorbidité (traits antisociaux, consommation de substances psycho-actives, retard mental).

Ils sont généralement anosognosiques, c'est-à-dire qu'ils ne se reconnaissent pas malades, ce qui rend leur inscription dans un processus thérapeutique de réinsertion difficile. Ils présentent également fréquemment une résistance au traitement médicamenteux. Au sein de ce groupe, il faut distinguer des patients au profil de dangerosité psychiatrique élevée, résultant de leurs symptômes psychotiques (délire paranoïaque franc, syndrome d'influence ou hallucinations auditives

beïnvloedingswaan of auditieve hallucinaties met dwangmatige moordgedachten), en de patiënten met een deficitair syndroom of zeer gedesorganiseerde patiënten.

Bijzondere aandacht moet worden besteed aan de geïnterneerde illegalen, die krachtens een maatregel voor onbepaalde tijd zijn opgesloten en wier juridische en administratieve situatie vaak onontwaarbaar is.

De verbetering van de expertisekwaliteit in de fase vóór de rechterlijke uitspraak via de erkenning van gerechtspychiaters, de mogelijkheid van een expertise op tegenspraak en de oprichting van een observatiecentrum zouden moeten zorgen voor een betere filter naar het interneringssysteem. De doelstelling van die expertise in de fase vóór de rechterlijke uitspraak is tweeledig: de verantwoordelijkheid vaststellen op het ogenblik van de feiten en de geestestoestand bepalen op het ogenblik van de evaluatie.

Die expertise in de fase vóór de rechterlijke uitspraak mag in geen geval in de plaats treden van de risico-expertise ná de rechterlijke uitspraak, die een heel andere doelstelling heeft: de evaluatie van het recidiverisico. Dit specifiek deskundigenonderzoek stoelt op de feitenanalyse, het overgaan tot de daad en de context daarvan, alsook op de criminogenese. Er wordt daarbij gekeken naar de psychiatrische antecedenten en de gerechtelijke antecedenten, zowel op volwassen als op jonge leeftijd. Met behulp van gestructureerde schalen worden de statische en dynamische risicofactoren onderzocht. Tevens wordt gedurende de hele procedure een longitudinale evaluatie van de geestestoestand van de patiënt gemaakt. Een en ander moet indicaties geven over het recidivegevaar (risicograad) en over de middelen om dat risico te kanaliseren. In voorkomend geval draagt dat deskundigenonderzoek ook bij aan de invoering van re-integratieprojecten.

Overeenkomstig de Europese richtlijnen en krachtens de plichtenleer van de Orde van Geneesheren moet de expertisefunctie los staan van de therapeutische functie. Dankzij die strikte scheiding kan wederzijdse contaminatie tussen de therapeutische functies en de expertisefuncties worden voorkomen. Aan de ene kant wordt de kwaliteit van het deskundigenonderzoek verbeterd, aan de andere kant kan een volwaardige therapeutische ruimte worden gecreëerd, op basis van geheimhouding samen met het therapeutisch team.

De aanwezigheid van een psychiater binnen de kamers voor de bescherming van de maatschappij lijkt onontbeerlijk. Hij kan specifieke opheldering brengen in verband met het psychiatrisch probleem, de diagnose,

impérieuses de meurtres) de patients déficitaires ou très désorganisés.

Une attention particulière doit être portée aux illégaux internés, enfermés dans une mesure à durée indéterminée et enfermés dans des situations juridiques et administratives souvent inextricables.

L'amélioration de la qualité de l'expertise pré-sentencielle par l'agrément de psychiatres judiciaires, le caractère contradictoire possible de l'expertise, la création d'un centre d'observation devrait améliorer le filtre à l'entrée dans le système de l'internement. L'objectif de cette expertise pré-sentencielle est double: déterminer la responsabilité au moment des faits et évaluer l'état mental au moment de l'évaluation.

Cette expertise pré-sentencielle ne peut cependant en aucun cas se substituer à l'expertise post-sentencielle de dangerosité, dont l'objectif est tout autre: l'évaluation du risque de récidive. Cette expertise particulière se base sur l'analyse des faits, du passage à l'acte et de son contexte, de la criminogénèse. Elle étudie les antécédents psychiatriques, les antécédents judiciaires, tant à l'âge adulte que juvénile. À l'aide d'échelles structurées, elle étudie les facteurs statiques et dynamiques du risque. Elle évalue longitudinalement durant tout le processus l'état mental du patient. Elle doit permettre de donner des indications quant au risque de récidive (dangerosité) et aux moyens de moduler celle-ci. Elle participe le cas échéant à la mise en place de projets de réinsertion.

Suivant les directives européennes et en vertu des prescrits déontologiques de l'Ordre des Médecins, la fonction expertale doit être indépendante de la fonction thérapeutique. Cette scission stricte permet d'éviter la contamination réciproque des fonctions thérapeutiques et des fonctions d'expertise. Elle améliore d'une part la qualité expertale et permet d'autre part la création d'un réel espace thérapeutique défini par le secret avec l'équipe thérapeutique.

La présence d'un psychiatre au sein des chambres de protection sociale apparaît indispensable. Celui-ci permet d'apporter un éclairage spécifique concernant la problématique psychiatrique, le diagnostic, le traitement

de behandeling, meer bepaald die met geneesmiddelen, en de re-integratiemogelijkheden op psychiatrisch vlak.

De therapeutische behandeling van geïnterneerde patiënten moet dus verder worden verbeterd. We zijn op dit ogenblik ver verwijderd van de standaarden wat de opvang van psychiatrische patiënten in het reguliere net betreft, hoewel de voorbije tien jaar ingrijpende initiatieven werden genomen. Een integrerende benadering die gericht is op de heropname van geïnterneerde patiënten in het reguliere psychiatrisch net, wanneer hun situatie dat toestaat, moet de voorkeur krijgen op een segregatieve visie waarbij wordt beoogd specifieke nieuwe structuren op te richten voor geïnterneerden.

Het behoud van een kwaliteitsvolle en zorgonafhankelijke gevaarlijkebeoordeling door experts na de uitspraak is cruciaal. De combinatie van een optimale therapeutische behandeling van de geïnterneerde patiënt en een ernstige beoordeling van het recidiverisico maakt het mogelijk te voorzien in een harmonieus herinschakelingsproject voor de geïnterneerde, waarbij zoveel mogelijk waarborgen worden gegeven wat het recidiverisico betreft. Aldus kan worden tegemoetgekomen aan de twee doelstellingen van de internering, namelijk de bescherming van de samenleving en de sociale reïntegratie van de geïnterneerde patiënt.

A.2.2. *Vragen en opmerkingen van de leden*

De heer Christian Brotcorne (cdH) komt terug op de vraag betreffende de drempel vanaf welke een internering mogelijk is, naar gelang van het begane misdrijf. De sprekers lijken voorstander van te zijn van een dergelijke drempel, maar wat moet gebeuren met mensen die een misdrijf of een inbreuk hebben gepleegd die niet voldoende zwaar is om een internering te rechtvaardigen? Als ervan wordt uitgegaan dat ze niet verantwoordelijk zijn voor hun daden, verbiedt artikel 71 van het Strafwetboek ook maar enige sanctiemaatregel. We zouden dus afstevenen op een vrijlating, wat kan leiden tot een gevoel van straffeloosheid en de indruk kan wekken dat dit soort patiënten niet door de samenleving wordt begeleid. Is het gevaar voor dergelijke scenario's groot? Wat kan hieraan worden gedaan?

Het wetsontwerp voorziet overigens niet in de aanwezigheid van een psychiater in de kamer voor de bescherming van de maatschappij. Is het noodzakelijk dat een psychiater aanwezig is, veeleer dan een psycholoog?

Mevrouw Goedele Uyttensprot (N-VA) herinnert aan het recente incident in het Forensisch Psychiatrisch Centrum van Gent, waarbij iemand naar de gevangenis werd teruggestuurd vanwege zijn gedrag. Heeft zulks zich al voorgedaan in de "Marronniers"? Is het mogelijk

notamment médicamenteux et les possibilités de réinsertion sur le plan psychiatrique.

En conclusion, l'amélioration de la qualité de la prise en charge thérapeutique des patients internés doit se poursuivre. On est à l'heure actuelle toujours loin des standards de prise en charge des patients psychiatriques dans le réseau régulier, même si d'importantes initiatives ont été prises au cours de ces dix dernières années. Une approche intégrative visant à la réinsertion des patients internés, quand leur situation le permet, vers le réseau psychiatrique régulier doit être préférée, en opposition à une vision ségrégative qui viserait à créer de nouvelles structures spécifiques aux internés.

Le maintien d'une évaluation expertale post-sentencielle de dangerosité de qualité et indépendante des soins est fondamental. L'association d'une prise en charge thérapeutique optimale du patient interné et une évaluation de qualité du risque de récurrence permettra la mise en place d'un projet de réinsertion harmonieux de l'interné en fournissant le plus de garanties possibles par rapport au risque de récurrence, ce qui permettra de rencontrer les deux objectifs de l'internement, à savoir la protection de la société et la réinsertion sociale du patient interné.

A.2.2. *Questions et observations des membres*

M. Christian Brotcorne (cdH) revient sur la question du seuil à partir duquel un internement sera possible en fonction du délit commis. Les intervenants y semblent favorables, cependant, la question qui se pose est de savoir ce qu'il faudra faire des personnes commettant un délit ou une infraction pas suffisamment grave pour justifier un internement. S'ils sont considérés comme non responsables de leurs actes, l'article 71 du Code pénal interdit la moindre sanction. On irait donc vers un acquittement ce qui peut entraîner un sentiment d'impunité et de non prise en charge par la société de ce type de patient. Cela risque-t-il de se produire régulièrement? Quelle réponse peut-on apporter à cette question?

Par ailleurs, le projet de loi ne prévoit pas la présence d'un psychiatre à la chambre de protection sociale. Est-il nécessaire de prévoir la présence d'un psychiatre plutôt que d'un psychologue?

Mme Goedele Uyttensprot (N-VA) rappelle l'incident récent au CPL de Gand, où une personne a dû être renvoyée en prison suite à ses agissements. Ce genre de cas s'est-il déjà produit aux "Marronniers"? Est-il possible de transférer les patients d'une aile à une autre

patiënten van de ene naar de andere vleugel over te plaatsen omdat ze gevaarlijk gedrag vertonen, of komen ze opnieuw op een wachtlijst terecht?

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) wijst erop dat het ontworpen artikel 71 van het Strafwetboek bepaalt dat er geen sprake is van een inbreuk, wanneer de beschuldigde of de beklaagde op het ogenblik van de feiten aan een geestesstoornis lijdt of wanneer hij gedreven werd door een onweerstaanbare dwang. Hoe zou de wetgever deze “geestesstoornis” optimaal kunnen omschrijven opdat die het best beantwoordt aan de psychiatrische realiteit?

A.2.3. Antwoorden en replieken

De heer Patrick Leblanc geeft aan dat het begrip “geestesstoornis”, als gedefinieerd in de psychiatrie, uiterst ruim is. Sinds het begin van de 19de eeuw is een evolutie merkbaar wat dit begrip betreft. De definitie werd beetje bij beetje verruimd. De deskundigenpraktijk heeft geleid tot een vorm van jurisprudentie over het begrip onverantwoordelijkheid. Over heel wat situaties blijft het echter moeilijk een uitspraak te doen, en het is niet zeker dat een wettekst ter zake een passend antwoord kan bieden.

De heer Jérôme Englebert wijst erop dat de ernstige persoonlijkheidsstoornissen een pragmatisch probleem vormen waar psychiaters mee worden geconfronteerd; het gaat dan in het bijzonder om psychopathie en perverse persoonlijkheden. De patiënten vertonen een ernstig recidiverisico en een zeer hoge gevaarlijkheid, maar uit wetenschappelijk oogpunt gaat het op de keper beschouwd niet om een geestesziekte. Deze patiënten bevinden zich om veiligheidsredenen in het circuit van de sociale bescherming, waarbij de internering moet worden beschouwd als een verholde vorm van levenslange opsluiting. Vraag hierbij is welke verantwoordelijkheid moet worden gelegd bij de expertise die aan de uitspraak voorafgaat. Dergelijke patiënten zouden in het klassieke gevangenis-circuit moeten terechtkomen. Sommigen hebben echter geen feiten begaan die voldoende ernstig zijn om een zeer lange straf te verantwoorden. Hieruit kan worden besloten dat bepaalde magistraten in het verleden beslist hebben tot internering, om een langere opsluiting te waarborgen, wat ethische vragen doet rijzen. De keuze om ze opnieuw op te nemen in de samenleving berust bij de deskundigen en de magistraten van de strafuitvoeringsrechtbank.

De heer Benjamin Delaunoit preciseert dat er dynamische instrumenten bestaan om de verantwoordelijkheid en het gevaar van de patiënt voor de samenleving te beoordelen. Deze beoordeling kan worden herhaald in de tijd. De desbetreffende instrumenten worden

en fonction de sa dangerosité ou se retrouveront-ils à nouveau sur liste d'attente?

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) rappelle que l'article 71 du Code pénal en projet prévoit qu'il n'y a pas d'infraction lorsque l'accusé ou le prévenu était en état de démence au moment du fait, ou lorsqu'il a été contraint par une force à laquelle il n'a pu résister. Comment le législateur pourrait-il décrire au mieux cet 'état de démence' pour que cela colle au plus près de la réalité psychiatrique?

A.2.3. Réponses et répliques

M. Patrick Leblanc indique que la notion de “trouble mental” telle que définie en psychiatrie est extrêmement vaste. Il y a eu une évolution depuis le début du 19ème siècle par rapport à cette notion. Petit à petit, la définition a été élargie. La pratique expertale a mené à une sorte de jurisprudence concernant cette notion d'irresponsabilité. Cependant, toute une série de situations restent difficiles à trancher, et il n'est pas certain qu'un texte de loi pourrait apporter une réponse adéquate à cette question.

M. Jérôme Englebert indique qu'une des questions pragmatiques à laquelle sont confrontés les psychiatres concerne les graves troubles de la personnalité, principalement la psychopathie et les personnalités perverses. Les patients présentent un grave risque de récurrence et une très grande dangerosité, mais, d'un point de vue scientifique, il ne s'agit pas à proprement parler d'une maladie mentale. Ces patients se retrouvent dans le circuit de la défense sociale souvent pour des raisons sécuritaires, l'internement garantissant une forme de perpétuité déguisée. C'est la question de la responsabilité de l'expertise pré-sentencielle qui se pose. Ce type de patient devrait aller dans le circuit carcéral classique. Cependant, certains n'ont pas commis de faits assez graves pour justifier de très longues peines, on peut donc suggérer que certains magistrats ont par le passé décidé d'un internement en vue de garantir une durée d'enfermement plus longue, ce qui pose des questions éthiques. Le choix de les remettre dans la société repose sur la position des experts et des magistrats du TAP.

M. Benjamin Delaunoit précise qu'on dispose d'outils dynamiques permettant d'évaluer la responsabilité et le risque du patient pour la société. Cette évaluation peut être répétée dans le temps. Ces outils sont validés et performants. L'observation clinique et le comportement

gevalideerd en zijn doeltreffend. De klinische observatie en het gedrag van de patiënt ten overstaan van de verzorgenden zijn ook zeer belangrijk om zijn evolutie te beoordelen. Er wordt een verslag opgesteld voor de kamer voor de bescherming van de maatschappij, die vervolgens een beslissing neemt.

De heer Patrick Leblanc voegt eraan toe dat die evaluatie centraal staat in de gevaarlijkheidsexpertise in de periode na de uitspraak. Aangezien het psychiatrisch aspect een zeer belangrijk onderdeel van die evaluatie vormt, dringt de spreker aan op de aanwezigheid van een psychiater in de kamer voor de bescherming van de maatschappij.

Voorts vindt de heer Leblanc het goed dat de internering alleen wordt opgelegd voor zware gevallen van aantasting van de persoon, op voorwaarde dat die patiënten niet alsnog worden doorverwezen naar het gevangeniswezen. In Frankrijk zijn sinds 1994 door de volledige, dan wel gedeeltelijke afschaffing van de aansprakelijkheid heel wat psychotische patiënten in de gevangenissen terechtgekomen.

De heer Benjamin Delaunoit voegt eraan toe dat bij vrijspraak van een geesteszieke die een misdrijf heeft gepleegd, die persoon misschien niet de nodige zorg krijgt. In Frankrijk is het veeleer gebruikelijk om delinquente geesteszieken systematisch te veroordelen (in plaats van ze vrij te spreken en ze door te verwijzen naar zorginstellingen), om te voorkomen dat ze aan een straf ontkomen. Daarom zijn in de Franse gevangenissen heel veel geesteszieken en verstandelijk gehandicapten opgesloten.

Tevens zal men oog moeten hebben voor het risico dat die personen worden veroordeeld en in een strafinstelling worden ondergebracht die niet de nodige zorg verleent. Met betrekking tot de zieke veroordeelden moet erop worden toegezien dat thans geen half werk wordt verricht; zij moeten passende zorg krijgen in een beveiligde zorginstelling.

De heer Christian Brotcorne (cdH) vraagt zich af of de instelling van een drempel uiteindelijk geen grote problemen dreigt op te leveren. Ware het niet beter gewoon van dat idee af te zien? Waarom is een drempel eigenlijk een goede zaak?

De heer Benjamin Delaunoit vindt het logisch dat de internering wordt beperkt tot zware feiten. De internering is immers een veiligheidsmaatregel van onbeperkte duur, die voor de Staat kosten en andere gevolgen inhoudt. Als men echter in een drempel voorziet, moet men tevens de patiënten verzorgen die buiten de gevangenis muren nood hebben aan die zorg.

du patient vis-à-vis des soignants sont aussi très importants pour évaluer son évolution. Un rapport est fait à la chambre de protection sociale qui prendra une décision.

M. Patrick Leblanc ajoute que cette évaluation est le cœur de l'expertise post-sentencielle de dangerosité. La dimension psychiatrique est très importante dans cette évaluation, raison pour laquelle l'orateur insiste sur la présence d'un psychiatre au sein de la chambre de protection sociale.

Par ailleurs, M. Leblanc est favorable à la limitation de l'internement aux faits d'atteinte grave à la personne, à condition que ces patients ne soient pas aiguillés ensuite vers le système carcéral. En France, la notion d'abolition totale ou partielle de la responsabilité depuis 1994 a conduit toute une série de patients psychotiques dans ce système pénitentiaire.

M Benjamin Delaunoit ajoute que si le patient délinquant est acquitté, il risque d'échapper aux soins et que nous constatons que la tendance en France est plutôt de systématiquement condamner les malades mentaux délinquants (plutôt que de les acquitter et les orienter vers des institutions de soins) et ce, afin d'éviter qu'ils échappent à la sanction. De ce fait, le nombre de malades mentaux et de déficients intellectuels est très important dans les prisons françaises.

D'autre part, il faudra faire attention au risque que ces personnes soient condamnées et placées dans une institution carcérale qui ne prodiguera pas les soins nécessaires. Il faut aller au bout de ce qu'on construit actuellement par rapport aux condamnés malades. Ceux-ci doivent bénéficier de soins appropriés dans une institution de soins sécurisée.

M. Christian Brotcorne (cdH) se demande si ce seuil ne risque finalement pas de créer d'importantes difficultés. Ne faudrait-il pas l'abandonner tout simplement? En quoi ce seuil est-il une bonne chose?

M. Benjamin Delaunoit considère qu'il est logique que l'internement soit limité à des faits graves. Il s'agit d'une mesure de sûreté à durée indéterminée, avec tout ce que cela implique et coûte pour l'état. Cependant, si on met en place ce seuil, il est nécessaire de prévoir aussi les soins pour les patients qui en ont besoin, en dehors de la prison.

Men kan nagaan hoeveel van de thans geïnterneerde patiënten geen gewelddadige feiten hebben gepleegd (agressie jegens anderen, ernstige bedreigingen) en dus hoeveel er op grond van dit wetsontwerp niet meer zouden worden geïnterneerd. Op een totaal van 366 patiënten voldoen 64 patiënten aan dat profiel (17,5 %). Kenmerkend voor de betrokken doelgroep zijn een lichte verstandelijke handicap (maar minder ernstig dan bij een gemiddelde geïnterneerde), en een risico-niveau dat vergelijkbaar is met dat van de gemiddelde geïnterneerde en vooral van psychotische patiënten met persoonlijkheidsstoornissen van het type “asociaal” en “impulsief”. Zijn conclusie luidt dat het inderdaad absoluut noodzakelijk is voor deze patiënten te voorzien in de nodige zorg (gezien de diagnose) en nazorg (gezien het recidiverisico). De spreker geeft voorts aan dat het geweld niet wordt “gekwantificeerd”, waardoor het dus mogelijk is dat een aantal van de overige patiënten “niet-ernstige” gewelddaden hebben begaan. Als men de feiten beschouwt die zich hebben voorgedaan in de voorbije periode en die dus werden gepleegd vóór de maatregel, wordt vastgesteld dat 160 van de 293 patiënten geen gewelddadige feiten hebben gepleegd (54 %).

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) vraagt zich af hoe te werk moet worden gegaan om de zorg voor dat soort profielen verplicht te maken. Bestaan er akkoorden met de gemeenschappen die voor die zorg verantwoordelijk zijn?

De heer Jérôme Englebert herinnert eraan dat men het heeft over zorg onder dwang; dat is geen kleinigheid. Tenzij bij internering of bij plaatsing onder observatie kan niemand tegen zijn wil worden behandeld.

De heer Patrick Leblanc voegt daaraan toe dat geen enkele patiënt die geen ernstig en acuut gevaar voor zichzelf of voor anderen inhoudt, kan worden gedwongen. Er doen zich paradoxale situaties voor in de inrichtingen, zoals in de inrichting tot bescherming van de maatschappij in Paifve, waar ongevaarlijke patiënten geen verzoek tot zorgverstrekking formuleren en zich niet voor hun therapeutisch project inzetten. De patiënten met anosognosie worden aan hun lot overgelaten bij de psychiatrische hervorming die in het reguliere netwerk aan de gang is. Zij oefenen hun vrijheid uit zich niet te verzorgen.

Wat zal, indien de zorg hoogdrempeliger wordt, gebeuren met de weinig gevaarlijke, ongeorganiseerde psychotische patiënten die werden geïnterneerd als “gewoontedelinquent”? In Frankrijk zitten de gevangenen vol met dergelijke patiënten, die wegens recidive tot zeer zware straffen werden veroordeeld. Er moet over dat soort patiënten worden nagedacht.

Il est possible d'identifier le nombre de patients internés actuellement n'ayant pas commis de faits violents (agression sur autrui ou menaces graves) et donc pour qui on ne prononcerait plus de mesure d'internement selon le projet de loi. Sur une cohorte de 366 patients, 64 patients correspondent à ce profil soit 17.5 %. Les caractéristiques du groupe-cible en question sont une déficience intellectuelle légère (mais moins importante que l'interné moyen), un niveau de risque comparable à celui de l'interné moyen et surtout des patients psychotiques avec troubles de la personnalité de type anti-sociabilité et impulsivité. Sa conclusion est qu'il est effectivement tout à fait indispensable de prévoir des soins (vu le diagnostic) et un suivi (vu le risque de récurrence) pour ces patients. L'orateur note en outre qu'il n'y a pas de quantification de la violence, il est donc possible que, parmi les autres patients, un certain nombre aient commis des faits de violence “non graves”. Dans la trajectoire passée (donc antécédents à la mesure), sur une cohorte de 293 patients, 160 patients n'ont pas commis de faits de violence (soit 54 %).

Mme Sonja Becq (CD&V) se demande comment faire pour rendre le soin pour ce type de profils obligatoire. Y a-t-il des accords avec les Communautés qui ont la responsabilité de ces soins?

M. Jérôme Englebert rappelle qu'on parle de soins sous contrainte, ce qui n'est pas rien. Hormis les cas de l'internement ou de la mise sous observation, on ne peut soigner quelqu'un contre son gré.

M. Patrick Leblanc ajoute qu'on ne peut contraindre aucun patient qui ne présente pas une dangerosité aiguë et imminente pour lui-même ou pour autrui. On se retrouve dans des situations paradoxales dans les établissements tels que l'établissement de défense sociale de Paifve où des patients non dangereux ne formulent pas de demande de soins et ne s'investissent pas dans leur projet thérapeutique. Les patients anosognosiques sont les laissés pour compte de la réforme psychiatrique en cours dans le réseau régulier. Ils exercent leur liberté de ne pas se soigner.

Si on augmente le seuil, qu'advient-il des patients psychotiques désorganisés, avec un degré de dangerosité faible, qui sont entrés dans l'internement par la notion de délinquance d'habitude? En France, ces patients remplissent les prisons et sont condamnés à des peines très sévères à cause de la récurrence. Il faut avoir une réflexion sur ce type de patients.

De heer Benjamin Delaunoit beklemtoont dat het onze verantwoordelijkheid is de desbetreffende voorzieningen uit hun stagnatie te halen. Sommige, al jarenlang geïnterneerde patiënten stellen zich tevreden met hun situatie, die een zeker evenwicht kan brengen dankzij de uitgaans- en verlofmogelijkheden. Het is de taak van de voorzieningen het resocialisatieproject van die patiënten te activeren.

De spreker is gewonnen voor het hervormingsplan van de geestelijke gezondheidszorg. De patiënt moet tot partner worden gemaakt bij de uitbouw van zijn resocialisatieproject. Niet alle geïnterneerde patiënten hebben echter hetzelfde resocialisatievermogen; daarom werd in Vlaanderen en Doornik een “*long stay*”-eenheid opgericht. In de situaties waarin resocialisatie niet mogelijk is op lange termijn, moet het leven van de geïnterneerde humaan worden georganiseerd. Zelfs bij opgelegde verzorging moet de patiënt zich bewust zijn van de noodzaak om deel te nemen aan zijn verzorgingsplan en om zijn re-integratieproject op te bouwen. Goed georganiseerde follow-up en kwaliteitsvolle verzorging leiden tot een aanzienlijk lager recidivismepercentage.

De heer Patrick Leblanc geeft aan dat bij een anosognosiepatiënt, die zich niet van zijn aandoening bewust is, de therapeutische aanpak er onder meer in kan bestaan hem te doen inzien dat hij een aandoening heeft. Er zijn echter anosognosiepatiënten die vanuit klinisch oogpunt in de loop der jaren nooit evolueren, maar ook voor dat soort patiënten moet er kwaliteitszorg zijn.

De heer Benjamin Delaunoit geeft aan dat, gelet op de heterogeniteit van de populatie, de behandelingen en de netwerken, het opvangwerk noodzakelijkerwijze heel gespecialiseerd moet zijn. Het zorgaanbod is, wat de veiligheid of het opvangmodel betreft, afhankelijk van het moment en de toestand van de patiënt.

Voor de patiënten binnen het netwerk die recidiveren of decompenseren, zijn er nu crisisbedden in het gebruikelijke circuit, ingeval zij op proef vrij zijn maar toch opvang nodig hebben. Die bedden zijn over het algemeen specifiek voor de doelgroep. Dat maakt een intensievere verzorging mogelijk. Patiënten die een gevaar vormen of een nieuw feit begaan, zoals het geval was in het FPC van Gent, zouden door de beveiligde verzorgingsinstellingen moeten kunnen worden opgevangen zonder opnieuw via de gevangenisafdeling te moeten passeren. Die terugkeer naar de gevangenis is voor de patiënt immers een heel slechte zaak. De verzorging is er niet aangepast en daardoor kan de patiënt een groot deel van zijn capaciteiten in de strikte zin én van zijn re-integratiemogelijkheden verliezen.

M. Benjamin Delaunoit insiste sur la responsabilité de mise en mouvement de l'institution. Certains patients internés depuis de nombreuses années se satisfont de leur situation. Celle-ci peut permettre un certain équilibre grâce aux sorties et congés. L'institution a la responsabilité d'activer le projet de réinsertion.

L'orateur est favorable au projet de réforme de la santé mentale. Il faut faire du patient un partenaire dans la construction de son projet de réinsertion. Cependant, les patients internés n'ont pas tous la même capacité de réinsertion, c'est la raison pour laquelle a été créée une unité “*long stay*” en Flandre et à Tournai. Dans les situations où une réinsertion n'est pas possible sur le long terme, il faut organiser la vie de l'interné de manière humaine. Même en cas de soins imposés, le patient doit prendre conscience de la nécessité de participer à son projet de soins et de construire son projet de réinsertion. Un suivi dûment organisé et des soins de qualité mènent à un taux de récurrence nettement inférieur.

M. Patrick Leblanc indique qu'en cas de patient anosognosique, qui n'a pas conscience du trouble, un des travaux thérapeutiques peut être de le mener à la compréhension de ce trouble. Il existe des patients anosognosiques qui n'évoluent pas du tout d'un point de vue clinique au cours des années. Il faut des soins de qualité aussi pour ce type de patients.

M. Benjamin Delaunoit indique que, vu l'hétérogénéité des populations, des traitements et des réseaux, il est essentiel que le travail de prise en charge soit très spécialisé. L'offre de soin dépend du moment et de l'état du patient, en termes de sécurité ou de modèle de prise en charge.

Concernant le cas du patient qui est dans le réseau, qui récidive ou qui décompense, il existe actuellement des lits de crise dans le circuit classique pour le patient libéré à l'essai qui va moins bien et nécessite une prise en charge. Ces lits sont en général spécifiques au public cible. Cela permet une prise en charge plus intensive. Pour le patient qui représente un danger ou qui commet un nouveau fait, comme ce fût le cas au CPL de Gand, il faudrait que les institutions sécurisées de soins puissent accueillir ce patient sans repasser par la case prison. En effet, ce retour en prison est une très mauvaise chose pour le patient. Les soins apportés n'y sont pas appropriés et cela peut faire perdre au patient une grande partie de ses capacités au sens strict et de ces capacités de réinsertion.

B. Hoorzitting van 24 februari 2016

B.1. Uiteenzettingen van de heer Paul Cosyns, geneesheer-psychiater, emeritus hoogleraar aan de Universiteit Antwerpen; mevrouw Inge Jeandarme, psychiater (Asster); de heer Frank Verbruggen, hoogleraar, en mevrouw Katrien Hanouille, onderzoekster aan de KULeuven; mevrouw Katelijne Seynnaeve, coördinator zorgtrajecten voor geïnterneerden bij de FOD Justitie; de heer Rudy Verelst, gerechtspychiater, forensisch psychiater; de heer Pierre Titeca, psychiater (Hegoa); mevrouw Vanessa De Greef vicevoorzitter van de Ligue des droits de l'homme, de heer Damien Dupuis, voorzitter van de commissie Psychiatrie van de Ligue des droits de l'homme, en de heer Jos Van der Velpen, voorzitter van de Liga voor mensenrechten; mevrouw Ludewei Pauwelyn, vertegenwoordigster van "Zorgnet-Icuro";

a. Uiteenzetting van de heer Paul Cosyns, geneesheer-psychiater, emeritus hoogleraar aan de Universiteit Antwerpen

De heer Paul Cosyns, geneesheer-psychiater, emeritus hoogleraar aan de Universiteit Antwerpen, legt uit dat de nieuwe interneringswet het voorlopig sluitstuk van een verhaal van zeventien jaar is.

In april 1999 heeft de commissie internering (leden: J. Delva, P. Cosyns en O. Vandemeulebroucke) haar eindverslag ingediend. Vervolgens zijn twee wetten tot stand gekomen: de wet van 21 april 2007 betreffende de internering van personen met een geestesstoornis en de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen, alsook het voorliggende wetsontwerp.

De spreker merkt op dat de initiatieven van 2007, 2014 en 2016 op psychiatrisch vlak op dezelfde fundamenteën berusten: internering is een beschermingsmaatregel.

De fundamentele opties van de wet zijn de volgende:

1. Modernisering en precisering van de gestelde vragen aan de deskundigen (art. 5, § 1, van de wet van 5 mei 2014).

2. De kwaliteit van het multidisciplinair deskundigenonderzoek (art. 5, §§ 2, 3 en 5, van de wet van 5 mei 2014).

3. De mogelijkheid tot opneming ter observatie (voorzien sinds 1930 maar tot op de dag van vandaag niet gerealiseerd – art. 6 van de wet van 5 mei 2014).

B. Audition du 24 février 2016

B.1. Exposés de M. Paul Cosyns, médecin-psychiatre, professeur émérite à l'Université Antwerpen; Mme Inge Jeandarme, psychiatre (Asster); M. Frank Verbruggen, professeur, et Mme Katrien Hanouille, chercheuse à la "KULeuven"; Mme Katelijne Seynnaeve, coordinatrice des trajets de soins pour internés au SPF Justice; M. Rudy Verelst, psychiatre judiciaire, psychiatre légal; M. Pierre Titeca, psychiatre (HEGOA); Mme Vanessa De Greef (vice-présidente) de la Ligue des droits de l'homme, M. Damien Dupuis, président de la commission Psychiatrie de la Ligue des droits de l'homme et M. Jos Van der Velpen, président de la "Liga voor mensenrechten"; Mme Ludewei Pauwelyn, représentante de "Zorgnet-Icuro";

a. Exposé de M. Paul Cosyns, médecin-psychiatre, professeur émérite à l'Université Antwerpen

M. Paul Cosyns, médecin-psychiatre, professeur émérite à l'Université Antwerpen, indique que la nouvelle loi sur l'internement constitue l'aboutissement provisoire de dix-sept années de travail.

La commission chargée de l'internement (membres: J. Delva, P. Cosyns et O. Vandemeulebroucke) a rendu son rapport final en avril 1999. Deux lois ont ensuite vu le jour, la loi du 21 avril 2007 relative à l'internement des personnes atteintes d'un trouble mental et la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement des personnes, lois auxquelles est venu s'ajouter le projet de loi à l'examen.

L'intervenant fait observer que les initiatives de 2007, 2014 et 2016 reposent sur des fondements identiques sur le plan psychiatrique: l'internement est une mesure de protection.

Les options fondamentales de la législation sont les suivantes:

1. Modernisation et affinement des questions posées aux experts (art. 5, § 1er, de la loi du 5 mai 2014),

2. Qualité de l'expertise pluridisciplinaire (art. 5, §§ 2, 3 et 5, de la loi du 5 mai 2014),

3. Possibilité de mise en observation (prévue depuis 1930 mais pas encore mise en œuvre jusqu'à présent – art. 6 de la loi du 5 mai 2014).

4. De invoering van de tegensprekelijkheid in het deskundigenonderzoek.

5. De noodzakelijkheid van het aanbieden van de nodige zorg; het uitwerken van een zorgtraject.

*
* *

1. Modernisering en precisering van de gestelde vragen (5) aan de deskundigen (art. 5, § 1, van de wet van 5 mei 2014).

Professor Cosyns stipt aan dat een actualisering van de gebruikte terminologie zich opdrong en stelt vast dat nu begrippen en termen uit de hedendaagse psychiatrische tekstboeken worden gehanteerd.

Hij merkt ook op dat in de betreffende vragen naast de notie “de controle over de daden” ook rekening wordt gehouden met notie “oordeelsvermogen”.

Voorts wordt er een zekere gradatie ingevoerd. De deskundige moet nagaan in welke mate het oordeelsvermogen en de controle over de daden worden tenietgedaan of ernstig aangetast.

Tot slot wordt het begrip “gevaar op terugval” gepreciseerd. De deskundige moet zich uitspreken over het gevaar op terugval in dezelfde soort delinquentie.

2. De kwaliteit van het multidisciplinair deskundigenonderzoek (art. 5, §§ 2, 3 en 5, van de wet van 5 mei 2014).

Professor Cosyns juicht de beslissing dat de leidende expert een forensisch psychiater dient te zijn toe.

Hij merkt in dit verband op dat recentelijk de forensische psychiatrie erkend werd als een subdiscipline van de psychiatrie. Dit is een goede zaak. In België is het momenteel immers niet goed gesteld met de forensische psychiatrie. Dit komt omdat de discipline “forensische psychiatrie” niet bestaat in de universiteiten en er derhalve niet gedoceerd wordt. Aldus is er ook geen toegang tot de fondsen voor wetenschappelijk onderzoek. Er wordt vanuit gespecialiseerde centra (bijvoorbeeld in het regionaal centrum voor psychiatrische zorg “Les Marronniers”) wel onderzoek gevoerd doch dit is verre van afdoende. Bovendien worden deskundigen slecht verloond voor hun prestaties.

De erkenning betekent dat criteria om als forensisch psychiater erkend te worden, zullen moeten worden

4. Instauration du caractère contradictoire de l'expertise,

5. Nécessité de proposer les soins nécessaires; élaboration d'un trajet de soins.

*
* *

1. Modernisation et affinement des questions (5) posées aux experts (art. 5, § 1er, de la loi du 5 mai 2014).

Le professeur Cosyns souligne qu'il s'imposait d'actualiser la terminologie employée et constate qu'il est aujourd'hui fait usage de notions et de termes extraits des manuels de psychiatrie contemporains.

Il fait observer que les questions précitées tiennent non seulement compte de la question de savoir si la personne avait le “contrôle de ses actes” mais aussi de sa “capacité de discernement”.

Une certaine gradation est en outre introduite. L'expert doit déterminer dans quelle mesure la capacité de discernement ou de contrôle des actes de la personne visée sont abolis ou gravement altérés.

Enfin, le “risque de rechute” est précisé. L'expert doit se prononcer sur le risque de rechute dans le même type de délinquance.

2. Qualité de l'expertise pluridisciplinaire (art. 5, §§ 2, 3 et 5, de la loi du 5 mai 2014).

Le professeur Cosyns salue la décision qui prévoit que l'expertise devra être réalisée sous la conduite d'un psychiatre médico-légal.

Il fait observer, à ce propos, que la psychiatrie médico-légale a récemment été reconnue comme étant une sous-branche de la psychiatrie, et que c'est une bonne chose. En effet, la psychiatrie médico-légale est aujourd'hui mal lotie en Belgique parce que cette discipline n'existe pas comme telle dans les universités et n'y est donc pas enseignée. Dès lors, elle n'a pas plus accès aux fonds de la recherche scientifique. Certains centres spécialisés réalisent des recherches (c'est par exemple le cas du centre régional de soins psychiatriques “Les Marronniers”) mais ces travaux sont nettement insuffisants. En outre, les experts ne sont pas bien rémunérés pour leurs prestations.

La reconnaissance implique qu'il conviendra de fixer les critères auxquels la reconnaissance de la qualité

vastgesteld. De betrokkene zal de vereiste opleiding moeten gevolgd hebben. Professor Cosyns stipt aan dat de beroepsgroep het programma voor deze opleiding inmiddels heeft vastgelegd.

De spreker stelt vast dat het mogelijk is om met een multidisciplinair college te werken en dat het deskundigenverslag overeenkomstig een vastgelegd model dient te worden opgesteld.

Het wetsontwerp legt het honorarium van de deskundige overeenkomstig RIZIV-normen vast. De spreker meent dat dit op zich een goede zaak is doch dat alles afhangt van de manier waarop dit in de praktijk gerealiseerd zal worden. Het tijdig uitbetalen van de honoraria van deskundigen blijft immers een heikel punt.

3. De mogelijkheid tot opneming ter observatie (art. 6 van de wet van 5 mei 2014).

Het verheugt de spreker dat in de mogelijkheid tot opneming ter observatie wordt voorzien. Hij merkt evenwel op dat aangezien er nog geen geschikte plek voorhanden is, dit in de praktijk nog niet bestaat.

Professor Cosyns herinnert eraan dat in 1999 bij KB een Penitentiair Onderzoeks- en Klinisch Observatiecentrum (POKO) werd opgericht met als doel klinisch gevalsonderzoek uit te voeren bij beklaagden in voorhechtenis, geïnterneerden en veroordeelde gedetineerden met het oog op de uitwerking van een aangepaste behandeling. De oprichting van deze instelling is echter dode letter gebleven.

De spreker hoopt dan ook dat er nu werk van zal worden gemaakt. Het is ook belangrijk dat dit centrum onder het departement justitie ressorteert. Het gaat hier immers over complexe gevallen. Een onderzoek ervan kan niet adequaat gebeuren als het beperkt wordt tot enkele sessies in de gevangenis.

De spreker stelt vast dat de opname ter observatie maximum twee maanden kan duren en beslist wordt door de onderzoeksrechter op voorstel van de psychiater-deskundige.

4. De invoering van tegensprekelijkheid in het deskundigenonderzoek.

Professor Cosyns merkt op dat deze maatregel de goedkeuring wegdraagt van alle betrokkenen.

De onderzochte kan zich door een arts laten bijstaan. De spreker maakt hierbij de bedenking dat de betrokkene deze bijstand dan ook wel financieel moet kunnen dragen.

de psychiatre médico-légal sera subordonnée. Les candidats devront avoir suivi la formation requise. Le professeur Cosyns souligne que la profession a déjà établi le programme de cette formation.

L'intervenant constate qu'il est possible de travailler avec un collège pluridisciplinaire et que le rapport d'expertise doit être rédigé conformément à un modèle préétabli.

Le projet de loi fixe les honoraires de l'expert conformément aux normes de l'INAMI. L'intervenant s'en réjouit mais indique que tout dépendra de la manière dont ces dispositions seront mises en œuvre en pratique. En effet, la question du paiement des honoraires des experts dans les délais prévus reste un sujet délicat.

3. Possibilité de mise en observation (art. 6 de la loi du 5 mai 2014).

L'intervenant se réjouit que la possibilité de mise en observation ait été prévue. Il observe toutefois que celle-ci n'est pas encore envisageable en pratique car il n'existe pas encore de lieu adapté.

Le professeur Cosyns rappelle qu'un Centre pénitentiaire de recherche et d'observation clinique (CPROC) a été créé en 1999 par un arrêté royal afin que des examens cliniques soient effectués pour les prévenus en détention préventive, les personnes internées et les détenus condamnés en vue de l'élaboration d'un traitement adapté. Cependant, la création de ce centre est restée lettre morte.

L'intervenant espère dès lors qu'il sera aujourd'hui effectivement mis en place. Il importe également que ce centre relève de la compétence du département de la Justice. En effet, il s'agit ici de cas complexes dont l'examen ne pourra pas être adéquat s'il se borne à quelques sessions en prison.

L'intervenant constate que la mise en observation ne peut pas excéder deux mois et qu'elle est décidée par le juge d'instruction sur la proposition de l'expert psychiatre.

4. Instauration du principe du contradictoire dans l'expertise.

Le professeur Cosyns remarque que cette mesure rencontre l'approbation de tous les acteurs concernés.

La personne examinée peut se faire assister par un médecin. L'orateur émet une réserve à cet égard, à savoir l'intéressé doit alors avoir les moyens de financer cette assistance.

Hij stipt voorts aan dat het deskundigenverslag in voorafgaande lezing moet worden toegezonden aan de advocaat en het openbaar ministerie.

5. De noodzakelijkheid van het aanbieden van de nodige zorg; het uitwerken van een zorgtraject.

Het stemt de spreker tevreden dat in artikel 2 van de wet van 5 mei 2014 de nadruk op de “zorg” en het “zorgtraject” wordt gelegd. De oprichting van het FPC Gent en de nakende oprichting van zo’n centrum in Antwerpen is een goede zaak. Zo ook, de oprichting van een instelling voor vrouwelijk geïnterneerden in Zelzate. De realisatie van afdelingen voor lang verblijf acht de spreker ook positief. De spreker is wel geen voorstander van de mogelijke oprichting van een derde FPC waarvan hij in een krantenartikel kennis heeft genomen.

De grote zorg blijft evenwel de uitstroom. Derhalve is het nodig dat het forensisch zorgtraject verder wordt uitgebouwd. Voorts is het ook aangewezen om de FPC’s een ziekenhuisstatuut te verlenen, naar voorbeeld van het regionaal centrum voor psychiatrische zorg “Les Marronniers”. De situatie van de FPC’s is immers hybride; het zijn noch ziekenhuizen, noch instellingen van justitie. Hetzelfde geldt voor de inrichting tot bescherming van de maatschappij te Paifve. Deze aanbeveling staat eveneens in het verslag dat in 2005 op vraag van de destijds bevoegde minister van Justitie, mevrouw Onkelinx, werd opgesteld. Dit verslag bevat ook nog enkele mogelijks te realiseren suggesties.

De wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen baarde de zorgverleners veel zorgen. De wet voert immers een zeer rigide, voor de zorgverleners weinig werkbare, procedure in. Het huidig wetsontwerp gaat volgens de spreker dan ook in de goede richting.

Het wetsontwerp voegt een “drempel” in om over te kunnen gaan tot internering. De spreker heeft hierover geen mening, voor hem is het belangrijkste dat de betrokkene de juiste zorgen krijgt. Het gevolg van deze drempel is wel dat het aantal gedetineerden onder de gevangenisbevolking met psychische stoornissen zal stijgen en dat het aantal geïnterneerden zal dalen. Professor Cosyns merkt op dat de psychiatrische problemen in de gevangenis groot zijn (48 % van de gevangenispopulatie). Dit maakt de taak van de penitentiaire beambten bijzonder moeilijk.

Il souligne en outre que le rapport d’expertise doit être envoyé à l’avocat et au ministère public pour une lecture préalable.

5. La nécessité d’offrir les soins requis, l’élaboration d’un trajet de soins.

L’orateur se réjouit que l’accent soit mis sur les “soins” et le “trajet de soins” dans l’article 2 de la loi du 5 mai 2014. La création du *FPC Gent* et la création imminente d’un tel centre à Anvers sont une bonne chose. Il en va de même de la création d’un établissement pour femmes internées à Zelzate. L’orateur considère que la réalisation de sections pour les longs séjours est également positive. L’orateur n’est en revanche pas favorable à la création éventuelle d’un troisième CPL, dont il a eu vent dans un article de presse.

Les départs demeurent cependant la grande préoccupation. Par conséquent, il est nécessaire que le trajet de soins de psychiatrie légale soit davantage développé. Il s’indique également d’accorder au CPL un statut hospitalier, à l’instar du centre régional de soins psychiatriques “Les Marronniers”. La situation des CPL est en effet hybride: il ne s’agit ni d’hôpitaux, ni d’établissements de justice. Il en va de même de l’établissement de défense sociale à Paifve. Cette recommandation figure également dans le rapport qui a été rédigé en 2005 à la demande de la ministre en charge de la Justice à l’époque, Mme Onkelinx. Ce rapport contient encore quelques suggestions qui peuvent éventuellement être réalisées.

La loi du 5 mai 2014 relative à l’internement des personnes a suscité beaucoup d’inquiétude parmi les prestataires de soins. La loi instaure en effet une procédure très rigide et peu praticable pour les prestataires de soins. L’orateur estime dès lors que le projet de loi actuel va dans le bon sens.

Le projet de loi introduit un “seuil” pour pouvoir procéder à l’internement. L’orateur n’a pas d’avis en la matière. Ce qui lui importe le plus, c’est que l’intéressé reçoive les soins appropriés. La conséquence de ce seuil est toutefois que le nombre de détenus augmentera parmi la population carcérale atteinte de troubles psychiques et que le nombre d’internés diminuera. Le professeur Cosyns indique que les problèmes psychiatriques dans les prisons sont importants (48 % de la population carcérale), ce qui rend la tâche des agents pénitentiaires particulièrement difficile.

b. Uiteenzetting van mevrouw Inge Jeandarme, psychiater (Asster)

Mevrouw Inge Jeandarme, psychiater (Asster), preciseert dat ze lid is geweest van de multidisciplinaire werkgroep in het kader van de bijstelling van de “interneringswet”. Zij is ook coördinator van het “Kenniscentrum Forensisch Psychiatrische Zorg OPZC” van Rekem, dat op dat gebied met beperkte middelen onderzoek verricht.

Algemeen steunt de spreekster het wetsontwerp, maar ze komt terug op bepaalde aspecten waarnaar het Kenniscentrum onderzoek verricht.

In het wetsontwerp wordt voorgesteld de internering te beperken tot de meest ernstige feiten. Uit de statistieken blijkt dat het percentage interneringen als gevolg van ernstige geweldfeiten de afgelopen jaren almaar is gestegen (volgens het onderzoek van het Kenniscentrum tot 78 % in de “medium security units”). Als gevolg daarvan vermindert de instroom aan geïnterneerden en neemt de huidige populatie toe. Er dreigt ook meer gedwongen opvang te zijn, wat op zich geen probleem vormt, maar men zal dan alternatieve oplossingen voor de zorg moeten vinden. De spreekster stelt voor om voor die patiëntencategorieën de “medium security units” en de andere voor geïnterneerde patiënten bestemde eenheden open te stellen.

Voorts is de spreekster verheugd dat de wet opnieuw voorziet in de inobservatiestelling. Het wetsontwerp behelst de oprichting van een beveiligd klinische observatiecentrum. Uit het onderzoek van het Kenniscentrum blijkt echter dat een dergelijk gespecialiseerd centrum in andere landen vrij uitzonderlijk is: alleen in Nederland komt een dergelijk centrum voor. Daar kan de observatie echter ook in een forensisch centrum gebeuren. Uit ervaring kan de spreekster bevestigen dat een dergelijke observatie echter goed werkt en goedkoper is dan een klinisch observatiecentrum. Het is mogelijk om observatie en behandeling te scheiden: in Nederland heeft de observatie bijvoorbeeld plaats in een kliniek en is de onafhankelijke deskundige verantwoordelijk voor het rapport.

De spreekster vindt dat het mogelijk moet blijven veroordeelden te interneren. Het onderzoek heeft aangetoond dat de populatie geïnterneerden op basis van “artikel 21” qua profiel sterk verschilt van de andere geïnterneerden. Dit soort geïnterneerden heeft een veel zwaarder strafblad en een veel ernstiger risicoprofiel. Die populatie zou zich derhalve niet in het normale psychiatriecircuit mogen bevinden. Zij voegt eraan toe dat het onderzoek in verband met Rekem en dat in verband met *Les Maronniers* in dat opzicht gelijkluidend zijn.

b. Exposé de Mme Inge Jeandarme, psychiatre (Asster)

Mme Inge Jeandarme, psychiatre (Asster), précise qu'elle a été membre du groupe de travail multidisciplinaire dans le cadre de la réparation de la loi “internement”. Elle est aussi coordinatrice du “Kenniscentrum Forensisch Psychiatrische Zorg OPZC” de Rekem qui fait de la recherche en la matière avec des moyens limités.

De manière générale, l'oratrice est favorable au projet de loi. Elle revient sur certains points sur lesquels le centre de connaissances fait de la recherche.

Le projet de loi propose de limiter l'internement aux faits les plus graves. Les statistiques montrent que le pourcentage d'internements dus à des faits graves de violence est de plus en plus important ces dernières années (78 % selon la recherche du centre de connaissance “medium security units”). En conséquence, l'afflux d'internés diminue et la population actuelle se renforce. Il risque aussi d'y avoir plus de prise en charge contrainte, ce qui n'est pas un problème en soi mais il faudra alors trouver des solutions alternatives pour les soins. L'oratrice propose d'ouvrir les “medium security units” et les autres unités ouvertes aux patients internés à ces catégories de patients.

Par ailleurs, l'oratrice se réjouit que la loi stipule à nouveau la mise en observation clinique. Le projet de loi prévoit la mise en place d'un centre d'observation clinique sécurisé. Cependant, la recherche du centre de connaissance montre qu'un tel centre spécialisé est assez exceptionnel dans d'autres pays: seuls les Pays-Bas ont mis sur pieds un tel centre. Cependant, aux Pays-Bas, l'observation peut aussi se faire en centre de psychiatrie légale. D'expérience, l'oratrice peut confirmer que cela fonctionne bien et est moins cher qu'un centre d'observation clinique. Il est possible de séparer l'observation et le traitement: aux Pays-Bas par exemple, l'observation se fait en clinique et l'expert indépendant est responsable du rapport.

L'oratrice est favorable au maintien de la possibilité d'internement pour les condamnés. La recherche a montré que la population des internés dits “article 21” a un profil très différent des autres internés. Les antécédents judiciaires sont beaucoup plus lourds chez ce type d'internés, tout comme le profil de risques. Cette population ne devrait donc pas se retrouver dans le circuit de psychiatrie normale. L'oratrice ajoute que les recherches de Rekem et des Maronniers coïncident à cet égard.

Met betrekking tot de herroepingen preciseert het wetsontwerp duidelijk dat een geïnterneerde die wordt behandeld, niet gemakkelijk naar de gevangenis zal mogen worden teruggestuurd. Daarvoor zou die heel ernstige feiten moeten plegen. Het betreft hier een heel belangrijke bepaling. Het onderzoek van het Kenniscentrum heeft aangetoond dat 41 % van de geïnterneerden van de “medium security”-populatie opnieuw werd gearresteerd wegens overtreding van de voorwaarden. De gemiddelde detentieduur na die arrestatie is 674 dagen, wat vrij aanzienlijk is. De redenen voor die arrestaties waren gewelddadige incidenten, onttrekking aan het toezicht en “non-compliance”, dat wil zeggen niet-medewerking aan de behandeling. Het gaat met andere woorden niet altijd om strafbare feiten.

De spreekster is van mening dat de “medium security”-eenheden in staat zouden moeten zijn om elkaar in de nood bij te staan en in te grijpen bij crisissituaties. Het zou bovendien mogelijk moeten zijn iemand direct tot het “high security”-FPC toe te laten.

Tot slot wordt bepaald dat de zorginstellingen zich ervan zullen moeten vergewissen dat de rapportering binnen het wettelijke kader van het beroepsgeheim en de deontologie wordt georganiseerd. De spreekster vreest op dat vlak problemen. Thans is in de kamer voor de bescherming van de maatschappij immers een psychiater aanwezig, wat een geruststelling is voor de psychiater die het rapport heeft opgesteld. De vervanging van de psychiater door een psycholoog in die kamer dreigt in dat verband problemen te doen rijzen. Er is een raamwerk nodig om dat soort problemen op te lossen.

c. Uiteenzetting van de heer Frank Verbruggen, hoogleraar, en mevrouw Katrien Hanouille, onderzoekster aan de KULeuven

De heer Frank Verbruggen, professor aan de KULeuven, staat vooreerst stil bij het feit dat een aantal van de voorgaande sprekers (zie dienaangaande het verslag van de hoorzitting van 23 februari, in het bijzonder de uiteenzettingen van de heer Heimans en mevrouw Penne), ervan gewagen dat er voor de feiten die voortaan buiten het toepassingsgebied van de vernieuwde interneringswet “straffeloosheid” zal gelden. Ten eerste onderschrijft de heer Verbruggen het principe van de beperking van het toepassingsgebied (het zou om ongeveer 20 à 30 % van de huidige interneringsdossiers gaan). Ten tweede benadrukt de spreker dat de internering geen straf is, maar een strafrechtelijke beveiligingsmaatregel. Omdat het geen straf betreft, worden dus ook niet de regels van de strafbaarheid gevolgd. De internering als beveiligingsmaatregel is gebaseerd op de actuele toestand van de betrokkene: op het moment dat de rechter de internering uitspreekt, moet vaststaan dat

Concernant les révocations, le projet de loi précise clairement que la personne internée qui est sous traitement ne pourra pas facilement être renvoyée en prison. Il faudrait pour cela qu'elle commette des faits très graves. Ceci est une disposition très importante. Les recherches du centre de connaissance ont montré que 41 % des internés de la population “medium security” ont été à nouveau arrêtés en raison de la violation des conditions. La durée moyenne de la détention qui a suivi cette arrestation était de 674 jours, ce qui est assez important. Les raisons de ces arrestations étaient des incidents de violence, le fait de se soustraire à la surveillance ainsi que la “non-compliance”, c'est-à-dire le fait de ne pas collaborer à son traitement. En d'autres termes, il ne s'agit pas toujours de délits.

L'oratrice est d'avis que les unités “medium security” devraient pouvoir se dépanner mutuellement et intervenir en situation de crise. Il faudrait en outre pouvoir organiser un accès direct au CPL “high security”.

Enfin, il est prévu que les institutions de soins devront s'assurer d'organiser le rapportage dans le cadre légal du secret professionnel et la déontologie. L'oratrice craint des problèmes à ce niveau. En effet, actuellement, il y a la présence d'un psychiatre au sein de la chambre de protection sociale, ce qui rassure le psychiatre qui a fait rapport. Le remplacement du psychiatre par un psychologue dans cette chambre risque de poser problème dans ce contexte. Il est nécessaire de mettre en place un cadre pour résoudre ce type de problème.

c. Exposé de M. Frank Verbruggen, professeur, et Mme Katrien Hanouille, chercheuse à la “KULeuven”

M. Frank Verbruggen, professeur à la KULeuven, se penche tout d'abord sur le fait que certains des orateurs précédents (voir en la matière le rapport de l'audition du 23 février, notamment les exposés de M. Heimans et de Mme Penne) signalent que l'“impunité” sera de rigueur pour les faits qui ne relèveront dorénavant pas du champ d'application de la loi révisée relative à l'internement. Premièrement, M. Verbruggen souscrit au principe de la limitation du champ d'application (il s'agirait d'environ 20 à 30 % des dossiers d'internement actuels). Deuxièmement, l'orateur insiste sur le fait que l'internement n'est pas une peine mais une mesure de sûreté pénale. Ne s'agissant pas d'une peine, les règles de la pénalisation ne sont pas suivies. L'internement en tant que mesure de sûreté est basé sur l'état actuel de l'intéressé: au moment où le juge prononce l'internement, il doit être établi que l'intéressé souffre d'un trouble psychique et est dangereux pour la société, ce

de betrokkene aan een geestesstoornis lijdt en sociaal gevaarlijk is. Dit mag niet worden verward met de toerekeningsvatbaarheid (zie dienaangaande artikel 71 van het Strafwetboek) die uitgaat van de geestestoestand op het ogenblik van de feiten.

Artikel 71 van het Strafwetboek hoeft dan ook helemaal niet aan te sluiten op de interneringsvoorwaarden. De criteria voor de toepassing van de interneringsregeling en de figuur van de ontoerekeningsvatbaarheid kunnen dan ook zonder probleem van elkaar verschillen.

In een tweede onderdeel van zijn betoog legt de heer Verbruggen uit dat geestesgestoorden lang niet altijd sociaal gevaarlijk zijn. Daarom moet ook niet elke geestesgestoorde worden geïnterneerd. De internering is een strafrechtelijk beveiligingsmaatregel en mag dus enkel worden opgelegd wanneer de betrokkene gevaarlijk is voor de maatschappij. De maatregel heeft een duidelijk dubbel doel: de bescherming van de maatschappij en de zorg voor de geïnterneerde.

Wat de beperking van het toepassingsgebied van de vernieuwde interneringswet betreft, maakt de spreker de volgende opmerkingen.

De bestaande interneringswetgeving is niet in overeenstemming met de vereisten die het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) oplegt. Uit de rechtspraak van het EHRM blijkt vooral dat de onbepaalde duur van de maatregel en de zware gevolgen die ermee gepaard gaan (in het bijzonder de vrijheidsberoving) niet verenigbaar zijn met de fundamentele rechten.

Bovendien wijst de spreker ook op het stigma dat kleeft aan de status van geïnterneerde. Dat werd eerder ook al aangestipt door de heer Heimans. Bijgevolg is de spreker van oordeel dat de wetgever terecht de lat hoog legt bij de bepaling van de feiten die aanleiding kunnen geven tot internering, te meer wanneer men voor ogen houdt dat het EHRM bij de beoordeling van een zaak aan de hand van de gegevens van het dossier evalueert of de autoriteit over voldoende elementen beschikte om te kunnen besluiten of vrijheidsbeneming gerechtvaardigd was en bekijkt of de autoriteit dit ook expliciet beargumenteerde in de beslissing tot vrijheidsbeneming. Zo oordeelde het Hof dat België een geïnterneerde onterecht nog langer van zijn vrijheid beroofde, aangezien een psychiatrisch rapport had

qui ne peut être confondu avec la responsabilité (voir en la matière l'article 71 du Code pénal) qui est basée sur l'état psychique au moment des faits.

L'article 71 du Code pénal ne doit dès lors pas du tout s'inscrire dans la ligne des conditions d'internement. Les critères d'application de la réglementation relative à l'internement et de la figure de l'irresponsabilité peuvent dès lors différer sans problème.

Dans une deuxième partie de son exposé, M. Verbruggen explique que les déséquilibrés ne sont pas toujours dangereux pour la société. Dès lors, tout déséquilibré ne doit pas nécessairement être interné. L'internement est une mesure de sûreté pénale et ne peut par conséquent être infligé que si l'intéressé est dangereux pour la société. La mesure revêt clairement un double objectif: protéger la société et soigner l'interné.

L'orateur formule les observations suivantes concernant la limitation du champ d'application de la loi modifiée relative à l'internement.

La législation existante relative à l'internement n'est pas conforme aux critères qu'impose la Cour européenne des droits de l'homme (CEDH). Il ressort notamment de la jurisprudence de la CEDH que la durée illimitée de la mesure et les lourdes conséquences qui y sont associées (la privation de liberté en particulier) ne sont pas compatibles avec les droits fondamentaux. L'orateur signale également la stigmatisation qui reste attachée au statut de l'interné, comme l'a également souligné précédemment M. Heimans.

Par conséquent, l'orateur estime que le législateur met à juste titre la barre haut en ce qui concerne la définition des faits susceptibles d'entraîner l'internement, d'autant plus si l'on tient compte du fait que, lors du jugement d'une affaire à la lumière des données du dossier, la CEDH évalue si l'autorité disposait de suffisamment d'éléments afin de pouvoir décider si la mesure privative de liberté était justifiée et examine si l'autorité a argumenté cette mesure de manière explicite dans la décision de privation de liberté. La Cour a ainsi jugé que la Belgique continuait à priver injustement un interné de sa liberté, étant donné qu'un rapport psychiatrique avait prouvé que son état avait évolué positivement et qu'il n'avait commis que des faits mineurs: *"ainsi que le souligne le rapport...par le psychiatre de la prison"*

aangetoond dat zijn toestand positief was geëvolueerd en dat hij slechts lichte feiten had gepleegd: “*ainsi que le souligne le rapport... par le psychiatre de la prison les faits reprochés au requérant sont d’importance mineure et qu’il ne semble pas présenter de véritable danger pour la société*”¹. Bovendien mag het maatschappelijke “gevaar” niet zo ruim worden geïnterpreteerd, dat de lou-tere nood aan behandeling van een geestesgestoorde de gedwongen vrijheidsbeneming zou rechtvaardigen.

De heer Verbruggen meent dat de vernieuwde interneringswet beter beantwoordt aan de criteria die de Europese rechtspraak heeft ontwikkeld en gebruikt bij de toetsing.

Vervolgens brengt de spreker onder de aandacht dat de beperking van het toepassingsgebied, of minstens de formulering ervan, kritiek krijgt van de Raad van State en het College van procureurs-generaal. Volgens de Raad van State staat de formulering op gespannen voet met het legaliteitsbeginsel. Ook het College van procureurs-generaal voorziet dat de omschrijving in de wet aanleiding zal geven tot heel wat betwistingen op de zitting. Dat is volgens de heer Verbruggen een weinig overtuigend argument bij de internering (die niet als een straf mag worden beschouwd). De spreker onderstreept dat de vraag naar de eventuele internering – die wordt beantwoord aan de hand van de beoordeling van de sociale gevaarlijkheid – precies hoofdzakelijk een feitenkwestie betreft die steeds *in concreto* moet worden beoordeeld.

De grootste bron van onzekerheid zal trouwens niet de kwalificatie van de feiten (beantwoorden de feiten aan een van de in de wet omschreven misdrijven?) zijn. De grootste onzekerheid zal hoogstwaarschijnlijk bestaan bij de beoordeling van de overige interneringsvoorwaarden. Ten eerste of de betrokkene aan een geestesstoornis lijdt die zijn oordeelsvermogen of de controle of zijn daden teniet doet of ernstig aantast, en ten tweede het recidiverisico. De Raad van State lijkt daarmee veel minder problemen te hebben.

De heer Verbruggen ziet bijgevolg niet goed in waarom de vernieuwde interneringswet het legaliteitsbeginsel zou schenden. Als men dat aanneemt, dan moet men ook besluiten dat de bestaande wetgeving niet in overeenstemming is met dat beginsel. De huidige criteria zijn immers nog vager en meer open.

De spreker denkt ook niet dat de oplossing die wordt aangereikt door de OVB (zie dienaangaande het verslag van de hoorzitting van 23 februari 2016) (de inschrijving in de wet van een “zwarte” lijst van misdrijven

les faits reprochés au requérant sont d’importance mineure et qu’il ne semble pas présenter de véritable danger pour la société”¹. En outre, le “danger” pour la société ne peut pas être interprété de manière si large que la simple nécessité de prodiguer un traitement à un déséquilibré justifie la privation forcée de liberté.

M. Verbruggen estime que la nouvelle loi relative à l’internement répond davantage aux critères développés par la jurisprudence européenne et utilisés lors du contrôle.

L’orateur fait ensuite observer que la limitation du champ d’application ou, à tout le moins, sa formulation, est critiquée par le Conseil d’État et par le collège des procureurs généraux. Selon le Conseil d’État, la formulation se heurte au principe de la légalité. Le Collège des procureurs généraux s’attend lui aussi à ce que la définition contenue dans la loi donne lieu à de nombreuses contestations à l’audience. Pour M. Verbruggen, il s’agit d’un argument peu convaincant en cas d’internement (celui-ci ne pouvant être considéré comme une peine). L’orateur souligne que la question d’un éventuel internement – à laquelle il est répondu sur la base d’une appréciation de la dangerosité sociale – constitue précisément et essentiellement une question de fait devant toujours être jugée de manière concrète.

La qualification des faits (les faits répondent-ils à l’une des infractions décrites dans la loi?) ne constituera du reste pas la principale source d’insécurité. La principale source d’insécurité résidera très probablement dans l’appréciation des autres conditions de l’internement. Il s’agit, premièrement, de la question de savoir si l’intéressé est atteint d’un trouble mental qui abolit ou altère gravement sa capacité de discernement ou de contrôle de ses actes et, deuxièmement, du risque de récidive. Le Conseil d’État semble nettement moins s’en encombrer.

M. Verbruggen ne comprend dès lors pas pourquoi la loi modifiée relative à l’internement violerait le principe de la légalité. Si l’on admet qu’il en est ainsi, il faut également conclure que la législation existante n’est pas conforme à ce principe, les critères actuels étant en effet encore plus vagues et plus ouverts.

L’orateur n’estime pas non plus que la solution proposée par l’OVB (voir, à ce sujet, le rapport de l’audition du 23 février 2016) (l’inscription dans la loi d’une liste “noire” d’infractions basée sur les infractions définies par

¹ EHRM 9 januari 2014, *Oukili t. België*, nr. 43663/09, § 54: de man was geïnterneerd wegens slagen en verwondingen.

¹ CEDH 9 janvier 2014, *Oukili c. Belgique*, n° 43663/09, § 54: l’homme avait été interné pour coups et blessures.

die gebaseerd is op de wettelijk bepaalde misdrijven waarvoor geen werkstraf kan worden opgelegd) een doeltreffend alternatief is: de lijst van misdrijven die wordt gesuggereerd is, in het licht van de kwestie die vandaag aan de orde is, niet volledig. Zo worden *stalking* en aanranding van de eerbaarheid er niet in vermeld en toch moeten ook deze feiten, wanneer er een aantasting van de fysieke of seksuele integriteit mee gepaard gaan, aanleiding kunnen geven tot internering van de geesteszieke dader.

Hierop aansluitend stipt de spreker aan dat hij er geen graten in ziet dat de uiterst kleine groep van absoluut schuldontbekwame daders van feiten die niet onder het toepassingsgebied van artikel 9 vallen, niet zullen kunnen worden geïnterneerd. De heer Verbruggen wijst er overigens op dat de schuldontbekwaamheid ook wordt beoordeeld in het licht van de feiten. Voor relatief onschuldige feiten (bv. een geval van zakkenrollerij) zal er zelden of nooit een psychiatrisch onderzoek worden bevolen en zal de rechtspraak vaak alternatieve pistes zal bewandelen. In de praktijk zal er bijgevolg hoogstwaarschijnlijk geen verschil zijn.

Voor het overige verwijst de spreker naar zijn nota die hij ter beschikking heeft gesteld van de leden.

d. Uiteenzetting door mevrouw Katelijne Seynnaeve, coördinator extern zorgcircuit internering bij de FOD Justitie

Mevrouw Katelijne Seynnaeve, coördinator extern zorgcircuit internering bij de FOD Justitie, onderstreept dat voorliggend wetsontwerp grotendeels in de lijn ligt van de principes van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen. Zij merkt op dat de wet van 5 mei 2014 veel aandacht schenkt aan het recht op zorg in hoofde van de geïnterneerden, maar dat er nog veel randvoorwaarden moeten worden verwezenlijkt vooral opdat dit recht op zorg ook in praktijk zal kunnen worden uitgeoefend. De spreekster wijst erop dat onder meer het externe zorgcircuit voldoende voorbereid en uitgerust moet zijn. Ook zal een en ander afhangen van de bereidwilligheid van de KBM om gebruik te maken van de mogelijkheden die de vernieuwde interneringswet biedt.

In een volgend onderdeel staat mevrouw Seynnaeve stil bij een aantal van de ontworpen aanpassingen van de interneringswet. Globaal gezien zijn deze aanpassingen een goede zaak; zij zullen een aantal onvolkomenheden die in de oorspronkelijke wettekst ingebakken zaten, wegwerken.

la loi qui ne peuvent donner lieu à une peine de travail) constitue une alternative efficace: à la lumière de la question examinée ce jour, la liste d'infractions suggérée n'est pas exhaustive. C'est ainsi que le harcèlement et l'attentat à la pudeur n'y figurent pas, alors que lorsqu'ils s'accompagnent d'une atteinte à l'intégrité physique ou sexuelle, ces faits doivent également pouvoir donner lieu à l'internement de l'auteur atteint d'un trouble mental.

L'orateur souligne à cet égard qu'il n'est pas opposé à ce que les auteurs absolument incapables de commettre une faute qui sont poursuivis pour des faits ne relevant pas du champ d'application de l'article 9 (il s'agit d'un groupe extrêmement restreint de personnes) ne puissent pas faire l'objet d'un internement. M. Verbruggen souligne du reste que la capacité de commettre une faute est également appréciée à la lumière des faits. Lorsqu'il s'agit de faits relativement insignifiants (un vol à la tire, par exemple), un examen psychiatrique sera rarement ordonné, et la jurisprudence cherchera souvent des pistes alternatives. On ne constatera donc vraisemblablement aucune différence en pratique.

L'orateur renvoie pour le surplus à la note qu'il a mise à la disposition des membres.

d. Exposé de Mme Katelijne Seynnaeve, coordinatrice des trajets de soins externes pour internés au SPF Justice

Mme Katelijne Seynnaeve, coordinatrice des trajets de soins externes pour internés au SPF Justice, souligne que le projet de loi à l'examen est en grande partie en ligne avec les principes contenus dans la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement des personnes. L'oratrice fait observer que la loi du 5 mai 2014 accorde beaucoup d'attention au droit des internés de bénéficier de soins, mais que de nombreuses conditions doivent encore être réalisées, et ce, principalement pour que ce droit aux soins puisse également être exercé en pratique. L'oratrice souligne que le circuit de soins externe, notamment, doit être suffisamment préparé et équipé. Beaucoup dépendra par ailleurs de la volonté de la CPS de faire usage des possibilités offertes par la nouvelle loi relative à l'internement.

Mme Seynnaeve s'attarde ensuite sur certaines des adaptations proposées à la loi relative à l'internement. L'oratrice est globalement favorable à ces adaptations, qui permettront d'éliminer un certain nombre d'imperfections du texte original.

1° Mevrouw Seynnaeve merkt op dat het positief is dat de inobservatiestelling uitsluitend zal kunnen plaatsvinden in het Penitentiair Onderzoeks- en Klinisch Observatiecentrum (POKO).

2° Ook is het goed dat er voor de aangestelde deskundige wordt voorzien in een motiveringsverplichting van de beslissing tot inobservatiestelling, zodat er een soort van filter wordt ingesteld en dit niet enkel om lange wachttijden te vermijden, maar ook opdat uitsluitend de meest complexe gevallen aanleiding kunnen geven tot deze maatregel. De deskundige is immers best geplaatst om de noodzaak van deze inobservatiestelling in te schatten.

3° De spreekster is ook tevreden dat er voor wordt geopteerd om de KBM de mogelijkheid te geven het tijdstip van de uitvoerbaarheid van het vonnis van een toegekende modaliteit ruimer te formuleren, i.c. dat er in de wet ingevoegd werd dat dit ook op een ander moment kan worden uitgevoerd. Dit biedt veel mogelijkheden en daardoor kan ook worden vermeden dat er een beroep moet worden gedaan op de procedure tot wijziging van de beslissing.

4° Mevrouw Seynnaeve stemt ook in met de ontworpen wijzigingen van de artikelen 53 en 54 van de interneringswet (beslissingen bij hoogdringendheid). Zij merkt ook op dat het logisch is dat verzoeken tot occasionele uitgaansvergunningen bij beschikking van de voorzitter van de KBM kunnen worden genomen, in tegenstelling tot de op regelmatige basis toe te kennen vergunningen in functie van de reclassering, die door de voltallige kamer dienen te worden genomen. Deze laatste zijn immers al richtinggevend voor het verdere traject -ambulant of residentieel- dat de geïnterneerde persoon dient af te leggen. Zodra dan verzoeken voor andere modaliteiten, zoals beperkte detentie en/of elektronisch toezicht voorliggen, bouwen deze daarop verder en dient eveneens door de voltallige kamer beslist te worden.

5° Zij onderschrijft eveneens de beperking van de gronden die aanleiding kunnen geven tot een voorlopige aanhouding. Mevrouw Seynnaeve is tevreden dat er wettelijk wordt bepaald dat dit uitsluitend mogelijk is voor zover de fysieke of psychische integriteit van derden ernstig in gevaar zijn. Toch waarschuwt zij dat er in de zorgsector een mentaliteitswijziging zal moeten optreden voor wat het wegzenden van geïnterneerde personen betreft en men de meerwaarde inziet van de alternatieven waarin de wetgeving voorziet (bv. toepassing van de procedure tot schorsing, herziening of herroeping). In geval er bij probleemsituaties of incidenten gehandeld wordt toepassing makend van de procedure herroeping, herziening, schorsing, zonder voorlopige

1° Mme Seynnaeve souligne qu'il est positif que la mise en observation ne pourra avoir lieu que dans le Centre pénitentiaire de recherche et d'observation Clinique (CPROC).

2° Elle se réjouit aussi qu'il soit prévu que l'expert désigné doit motiver sa décision de mise en observation, ce qui constitue une sorte de filtre et fait en sorte que non seulement, on évite de longs temps d'attente mais aussi que seuls les cas les plus complexes peuvent donner lieu à cette mesure. L'expert est en effet le mieux placé pour évaluer la nécessité de cette mise en observation.

3° L'oratrice se réjouit également que l'on ait décidé de permettre à la CPS de formuler plus largement le moment à partir duquel le jugement relatif à une modalité accordée devient exécutoire (à savoir qu'il a été inséré dans la loi que cette exécution peut aussi avoir lieu à un autre moment), ce qui offre de nombreuses possibilités et permet ainsi d'éviter de devoir recourir à la procédure tendant à la modification de la décision.

4° Mme Seynnaeve approuve également les modifications en projet des articles 53 et 54 de la loi sur l'internement (décisions en cas d'urgence). En outre, elle fait remarquer qu'il est logique qu'il puisse être répondu aux demandes de permissions de sortie occasionnelles par ordonnance du président de la CPS, contrairement à ce qui se passe pour les permissions à octroyer sur une base régulière en fonction du reclassement, lesquelles doivent être octroyées par la chambre plénière. Ces dernières sont effectivement déjà indicatives pour la suite du trajet - ambulatoire ou résidentiel - que doit accomplir la personne internée. Dès que des demandes relatives à d'autres modalités, comme la détention limitée et/ou la surveillance électronique, sont introduites, elles viennent s'y ajouter et doivent également faire l'objet d'une décision de la chambre plénière.

5° Elle souscrit également à la limitation des motifs qui peuvent donner lieu à une détention provisoire. Mme Seynnaeve se félicite que la loi stipule que cette décision ne peut être prise que si l'intégrité mentale ou physique de tiers est gravement compromise. Elle indique toutefois qu'un changement de mentalité devra s'opérer dans le secteur des soins en ce qui concerne le renvoi de personnes internées et qu'il va falloir prendre conscience de la plus-value des alternatives prévues par la législation (par ex. application de la procédure de suspension, révision ou révocation). Lorsque, dans des situations problématiques ou en cas d'incidents, on applique la procédure de révocation, de révision ou de suspension, sans détention provisoire, cela

aanhouding, dan impliceert dit dat er geen onmiddellijke reactie zal zijn en de zorginrichting bereid zal moeten worden gevonden om een drietal weken te wachten alvorens de uitspraak van de KBM komt. Repercussie daarvan is dat de geïnterneerde persoon in die periode voorafgaand aan de uitspraak van de KBM blijvend opgevangen moet worden in het externe zorgcircuit. Andere sprekers hebben er immers al op gewezen dat er in het verleden soms al te kwistig gebruik werd gemaakt van deze mogelijkheid tot voorlopige aanhouding.

6° De spreekster is ook positief over de wijzigingen met betrekking tot de definitieve invrijheidstelling – voortaan zal de geestestoestand van de betrokkene “gestabiliseerd” moeten zijn en niet langer “verbeterd”. Dit is een wijziging die rekening houdt met de realiteit en rekening houdt met de diverse profielen van de geïnterneerde personen.

7° Betreffende de wijzigingen in verband met de gelijktijdige tenuitvoerlegging van een beslissing waarbij een vrijheidsstraf wordt opgelegd en een interneringsbeslissing, wordt opgemerkt dat het een goede zaak is dat de procedures in de wettekst zelf meer worden uitgewerkt. Dat biedt meer waarborgen op het vlak van transparante procedures.

8° Ten slotte is mevrouw Seynnaeve tevreden met de vernieuwde regeling voor de internering van veroordeelde personen. Hoewel zij beseft dat deze regeling nooit tegemoet zal komen aan alle opmerkingen en bezwaren dienaangaande, denkt zij dat de ontworpen wijzigingen een gulden middenweg vormen, doordat er enerzijds rekening wordt gehouden met het recht op zorg (het zal van bij aanvang immers mogelijk worden om in een bepaalde, aangepaste inrichting te worden geplaatst) en anderzijds het mogelijk zal worden om zodra de toelaatbaarheidsdata voor de verkrijging van bepaalde andere uitvoeringsmodaliteiten bereikt zijn, deze modaliteiten ook mogelijks toegekend worden.

Afsluitend merkt de spreekster op dat men, in het licht van het gewijzigde toepassingsgebied van de interneringswet, er zal moeten over waken dat ook personen die feiten hebben gepleegd waarvoor men niet langer kan worden geïnterneerd, toegang hebben tot aangepaste zorg. Als niet-geïnterneerden zullen zij immers geen toegang hebben tot dezelfde zorgstructuren als geïnterneerden, zoals FPC's, *medium security's*, forensische VAPH-afdelingen en de zogenaamde sociaal verweerdafdelingen in *Les Marronniers* en *Le Chêne-aux-haies*.

Voor het overige verwijst zij naar de nota die de leden ter beschikking werd gesteld en die is opgemaakt in onderling overleg met de collega's-coördinatoren internering van de FOD Justitie.

impliceert qu'il n'y aura pas de réaction immédiate et qu'il faudra que l'établissement de soins soit disposé à attendre trois semaines que la CPS rende sa décision. En conséquence, la personne internée devra être accueillie en permanence dans le trajet de soins externe pendant cette période précédant la décision de la CPS. D'ailleurs, d'autres orateurs ont déjà également fait observer que dans le passé, on a parfois recouru trop abondamment à la possibilité de détention provisoire.

6° L'oratrice est aussi favorable aux modifications relatives à la libération définitive – dorénavant l'état mental de l'intéressé devra s'être stabilisé et non plus “amélioré”. Cette modification tient compte de la réalité et des divers profils des personnes internées.

7° Concernant les modifications portant sur l'exécution simultanée d'une décision relative à une peine privative de liberté et à un internement, il convient de souligner que c'est une bonne chose que les procédures soient développées dans le texte de loi lui-même, car cela offre davantage de garanties en matière de procédures transparentes.

8° Enfin, Mme Seynnaeve se réjouit de la nouvelle réglementation relative à l'internement de personnes condamnées. Même si elle se rend compte que cette réglementation ne répondra jamais à toutes les observations et objections à ce sujet, elle estime que les modifications proposées sont un juste milieu, puisque, d'une part, elles tiennent compte du droit aux soins (il sera en effet d'emblée possible d'être placé dans un établissement adéquat déterminé) et que, d'autre part, il sera possible, dès que les dates d'admissibilité pour l'obtention de certaines autres modalités d'exécution sont atteintes, d'octroyer éventuellement aussi ces modalités.

Pour conclure, l'oratrice observe qu'à la lumière du champ d'application modifié de la loi relative à l'internement, il conviendra de veiller à garantir également l'accès à des soins adéquats pour les personnes qui ont commis des faits n'entraînant plus l'internement. En tant que non-internées, elles n'auront en effet pas accès aux mêmes structures de soins que les personnes internées, comme les CPL, les *medium security*, les structures agréées par la VAPH et les structures de défense sociale des Marronniers et du Chêne-aux-haies.

Pour le reste, elle renvoie à la note mise à la disposition des membres qui a été rédigée de concert avec les collègues-coordonateurs internement du SPF Justice.

e. *Uiteenzetting door de heer Rudy Verelst, gerechtspsychiater, forensisch psychiater*

De heer Rudy Verelst, gerechtspsychiater, forensisch psychiater, verduidelijkt dat hij voor zijn uiteenzetting de structuur van de memorie van toelichting bij het wetsontwerp volgt.

1. Het psychiatrisch deskundigenonderzoek

Net als professor Cosyns benadrukt de spreker het belang van de uitvoering van het psychiatrisch deskundigenonderzoek onder leiding van een forensisch psychiater, een beroepstitel die recent werd erkend. De ontworpen tekst verwijst naar een overgangperiode daar “*er nog geen forensisch psychiatrisch deskundigen zijn aangezien de beroepsopleiding nog van start moet gaan*”; deze overgangperiode kan volgens de heer Verelst in de tijd beperkt worden aangezien de regelgeving betreffende de erkenning van de beroepstitel ook voorziet in het toekennen van de titel van forensisch psychiater aan personen die ter zake momenteel reeds voldoende beroepservaring hebben.

Een vraag die zich hierbij stelt, is of deze vereiste ook geldt voor de tegenexpertises en of een tegenexpertise slechts kan gebeuren door een persoon die vermeld staat in het Nationaal Register voor Gerechtsdeskundigen. Een gelijkaardige bedenking kan gemaakt worden rond de financiering van expertises en tegenexpertises, namelijk of ter zake dezelfde tarieven dienen gehanteerd te worden. Wat de tarieven betreft, voorziet het wetsontwerp voor de psychiaters in een duidelijk criterium, namelijk de door het RIZIV-gehanteerde honorarium voor een psychotherapieconsultatie, wat een effectieve verbetering betekent in vergelijking met de huidige situatie. Welke criteria worden er echter gehanteerd voor de andere disciplines (zoals de psycholoog) waarmee de forensisch psychiater in het kader van het multidisciplinair onderzoek zal samenwerken?

2. Bijstand door een arts naar keuze of advocaat

Bij het psychiatrisch deskundigenonderzoek kan de betrokkene zich laten bijstaan door een arts naar keuze of advocaat maar niet langer door een vertrouwenspersoon omdat die niet over de nodige *knowhow* zou beschikken. Hierbij kan de bedenking gemaakt worden dat aangezien het hier gaat om een medisch onderzoek de betrokkene zich inderdaad het best kan laten bijstaan door een arts. De spreker stelt evenwel de vraag of dat wat geldt voor de vertrouwenspersoon, namelijk dat deze niet over de nodige *knowhow* beschikt, ook niet geldt voor de advocaat?

e. *Exposé de M. Rudy Verelst, psychiatre judiciaire, psychiatre légal*

M. Rudy Verelst, psychiatre judiciaire, psychiatre légal, précise que son exposé suivra la structure de l'exposé des motifs du projet de loi.

1. L'expertise psychiatrique

À l'instar du Professeur Cosyns, l'orateur souligne qu'il est primordial que l'expertise psychiatrique se déroule sous la conduite d'un psychiatre légal, un titre professionnel qui a été reconnu récemment. Le texte en projet fait référence à une période transitoire durant laquelle “il ne peut encore y avoir de psychiatres légaux agréés puisque la formation professionnelle doit encore débiter”. Selon M. Verelst, cette période transitoire peut être limitée dans le temps étant donné que la réglementation relative à la reconnaissance du titre professionnel prévoit également l'attribution du titre de psychiatre légal aux personnes qui ont actuellement déjà suffisamment d'expérience professionnelle dans ce domaine.

Une question qui se pose à cet égard est de savoir si cette condition s'applique également aux contre-expertises et si une contre-expertise ne peut être effectuée que par une personne mentionnée dans le Registre national des experts judiciaires. Une réflexion similaire peut être tenue à propos du financement des expertises et des contre-expertises, en l'occurrence la question de savoir s'il faut utiliser les mêmes tarifs dans ce domaine. S'agissant des tarifs, le projet de loi à l'examen prévoit un critère clair pour les psychiatres, en l'occurrence les honoraires utilisés par l'INAMI pour une consultation de psychothérapie, ce qui représente une amélioration effective par rapport à la situation actuelle. Quels sont toutefois les critères appliqués pour les autres disciplines (comme, par exemple, le psychologue) avec lesquelles le psychiatre médico-légal collaborera dans le cadre de l'examen multidisciplinaire?

2. Assistance d'un médecin de son choix ou d'un avocat

Lors de l'expertise psychiatrique, l'intéressé peut se faire assister par un médecin de son choix ou par un avocat mais plus par une personne de confiance dès lors que celle-ci ne possède pas forcément le savoir-faire nécessaire. À cet égard, on peut penser que dans la mesure où il s'agit d'un examen médical, il est en effet préférable que l'intéressé se fasse assister par un médecin. L'orateur se demande toutefois si ce qui est présumé pour la personne de confiance, à savoir qu'elle ne possède pas le savoir-faire nécessaire, ne s'applique pas également à l'avocat.

Het ware volgens hem dan ook aangewezen om te stellen dat bij het forensisch psychiatrisch deskundigenonderzoek de betrokkene zich enkel kan laten bijstaan door een arts naar keuze. Voorts is er ook de pragmatische benadering dat hoe minder personen erbij betrokken zijn, hoe gemakkelijker een datum voor dit psychiatrisch deskundigenonderzoek kan vastgelegd worden.

3. De inobservatiestelling

Overeenkomstig het wetsontwerp is, wegens de scheiding tussen zorg enerzijds en expertise anderzijds, de eigenlijke inobservatiestelling niet langer meer mogelijk in de psychiatrische afdeling van een gevangenis of in een forensisch psychiatrisch centrum. De spreker is van oordeel dat dit een essentiële functie van justitie uitmaakt en acht het aangewezen dat een dergelijk observatiecentrum binnen een penitentiare instelling wordt uitgebouwd en niet binnen een voorziening van de zorgsector.

4. Bepaling van het toepassingsgebied van de internering

Het wetsontwerp beperkt de toepassing van de internering tot de meer ernstige feiten, namelijk de niet-correctionaliseerbare misdaden, de correctionaliseerbare misdaden die een aantasting of bedreiging uitmaken van de fysieke of psychische integriteit en de wanbedrijven die een aantasting of bedreiging uitmaken van de fysieke of psychische integriteit.

De bepaling van de aantasting of bedreiging van de fysieke of psychische integriteit maakt het voorwerp uit van de soevereine beoordeling door de bevoegde rechtsinstantie. Vanuit psychiatrisch oogpunt kan evenwel de vraag gesteld worden of deze beperking finaal ten goede komt aan de maatschappij en aan de betrokkene zelf die een psychiatrische pathologie heeft. Een zo snel mogelijke behandeling, met het oog op het verminderen van het risico op recidive, komt immers zowel de maatschappij als de betrokkene ten goede. Te vrezen valt dat door deze inperking de psychiatrische pathologie bij de populatie van de gedetineerden, die reeds aanzienlijk is, nog zal toenemen. De spreker vreest dan ook dat deze gedetineerden geen toegang tot adequate zorg zullen bekomen en vraagt de leden om oog te hebben voor de gevolgen die deze inperking van de toepassing van de interneringswet met zich zal meebrengen.

De spreker merkt op dat een interneringsmaatregel niet noodzakelijk opsluiting betekent. Heel wat personen verkrijgen via een interneringsmaatregel ambulante

Selon lui, il s'indiquerait dès lors de disposer que lors de l'examen psychiatrique médico-légal, l'intéressé ne peut se faire assister que par un médecin de son choix. Il y a par ailleurs aussi l'approche pragmatique qui veut qu'il sera d'autant plus facile de fixer la date d'une expertise psychiatrique si le nombre de personnes devant y participer est plus réduit.

3. La mise en observation

Conformément au projet de loi, en raison de la séparation entre les soins, d'une part, et l'expertise, d'autre part, la mise en observation proprement dite ne peut plus avoir lieu dans l'annexe psychiatrique d'une prison ou dans un centre de psychiatrie légale. L'orateur estime que la mise en observation constitue une fonction essentielle de la justice et estime qu'il s'indique qu'un tel centre d'observation soit mis sur pied au sein d'une institution pénitentiaire et non au sein d'un établissement du secteur des soins de santé.

4. Disposition relative au champ d'application de l'internement

Le projet de loi limite l'application de l'internement aux faits les plus graves, à savoir les crimes non correctionnalisables, les crimes correctionnalisables qui constituent une atteinte ou menace de l'intégrité physique ou psychique et les délits qui constituent une atteinte ou menace de l'intégrité physique ou psychique.

La détermination de l'atteinte ou de la menace de l'intégrité physique ou psychique fait l'objet de l'appréciation souveraine de la juridiction compétente. D'un point de vue psychiatrique, on peut toutefois se demander si cette limitation est, en fin de compte, favorable à la société et à l'intéressé lui-même, qui souffre d'une pathologie psychiatrique. Un traitement aussi rapide que possible, en vue de réduire le risque de récidive, est en effet positif tant pour la société que pour l'intéressé. On peut craindre que cette limitation fera encore augmenter le nombre de détenus souffrant d'une pathologie psychiatrique, qui est déjà considérable. L'orateur craint dès lors que ces détenus n'aient pas accès à des soins adéquats et demande aux membres de songer aux conséquences qu'entraînera cette limitation de l'application de la loi relative à l'internement.

L'orateur fait observer qu'une mesure d'internement n'implique pas nécessairement l'enfermement. De nombreuses personnes reçoivent des soins ambulatoires,

zorg, waardoor niet alleen hun levenskwaliteit verbetert maar ook de maatschappij wordt beveiligd.

5. Plaatsing

Vanuit psychiatrisch oogpunt ondersteunt de spreker het voornemen dat plaatsing niet mogelijk is in de psychiatrische afdeling van een gevangenis. De psychiatrische afdeling van een gevangenis kan immers nooit een eindpunt van een interneringstraject zijn.

6. Definitieve invrijheidstelling

Het wetsontwerp bepaalt dat indien de kamer voor de bescherming van de maatschappij de definitieve invrijheidstelling niet toekent, zij de proeftermijn van de invrijheidstelling op proef kan verlengen, onder dezelfde voorwaarden als voorheen of met aangepaste voorwaarden zonder deze echter te kunnen verscherpen of bijkomende voorwaarden te kunnen opleggen, met een duur van twee jaar, telkens hernieuwbaar.

Vanuit psychiatrisch oogpunt en vanuit de uitwerking van een individueel zorgtraject kan het volgens de heer Verelst weliswaar nuttig zijn om de definitieve invrijheidstelling op het einde van de proeftijd nog niet toe te kennen maar is er evenmin behoefte om deze termijn met twee jaar te verlengen. Het ware volgens hem aangewezen om de optie van een kortere termijn te behouden (een verlenging van maximaal twee jaar).

7. Internering van veroordeelden

De heer Verelst stelt vast dat het wetsontwerp opnieuw in deze mogelijkheid voorziet. Hij maakt hierbij de bedenking of het juridisch statuut van een veroordeelde wel gewijzigd dient te worden bij het optreden van een psychiatrische pathologie. Moet er niet gestreefd worden naar een behandeling van deze pathologie in het gevangeniswezen met onder meer bijvoorbeeld de mogelijkheid om dergelijke veroordeelden ook op te nemen in een forensisch psychiatrisch centrum en dit voor de duur van de noodzakelijke behandeling die niet binnen het gevangeniswezen zou kunnen worden aangeboden? De vraag stelt zich bijgevolg dan ook of niet eerder geïnvesteerd dient te worden in de mogelijkheid om psychiatrische pathologie bij veroordeelden adequaat binnen het gevangeniswezen te behandelen dan wel deze behandeling trachten te bekomen via een wijziging van het juridisch statuut van de betrokkene.

dans le cadre d'une mesure d'internement, si bien que leur qualité de vie s'en trouve améliorée, et la société, sécurisée.

5. Placement

Sous l'angle psychiatrique, l'orateur soutient l'idée que le placement n'est pas possible dans l'annexe psychiatrique d'une prison. L'annexe psychiatrique d'une prison ne peut en effet jamais être l'aboutissement d'un trajet d'internement.

6. Libération définitive

Le projet de loi prévoit que si la chambre de protection sociale n'octroie pas la libération définitive, elle peut prolonger le délai d'épreuve de la libération à l'essai, aux mêmes conditions que précédemment ou avec des conditions adaptées, sans toutefois les renforcer ou en imposer des supplémentaires, pour une durée de deux ans, chaque fois renouvelable.

Sous l'angle psychiatrique et dans le cadre de l'élaboration d'un trajet de soins individuel, M. Verelst estime qu'il peut être utile de ne pas octroyer la libération définitive au terme du délai d'épreuve, sans qu'il soit pour autant nécessaire de prolonger ce délai de deux ans. Il lui semble opportun de maintenir l'option d'un délai plus court (une prolongation de deux ans au maximum).

7. Internement de condamnés

M. Verelst constate que le projet de loi prévoit à nouveau cette possibilité. Il s'interroge sur l'opportunité de modifier le statut juridique d'un condamné lorsqu'intervient une pathologie psychiatrique. Ne faut-il pas s'efforcer de traiter cette pathologie dans le cadre pénitentiaire, en prévoyant notamment la possibilité d'admettre également ces condamnés dans un centre de psychiatrie médico-légale, par exemple, et ce, pour la durée du traitement nécessaire qui ne pourrait être dispensé dans l'établissement pénitentiaire? On est donc en droit de se demander s'il n'est pas préférable d'investir dans la possibilité de traiter correctement les pathologies psychiatriques chez les condamnés au sein de la prison, plutôt que de tenter d'obtenir ce traitement via une modification du statut juridique de l'intéressé.

f. *Uiteenzetting door de heer Pierre Titeca, psychiater (Hegoa)*

De heer Pierre Titeca, psychiater verantwoordelijk voor de forensische psychiatrische eenheid “Medium Risk” Hegoa van het Centre Hospitalier Jean Titeca, formuleert een aantal opmerkingen over hoofdstuk 15 van het wetsontwerp aangaande de wijziging van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen. Hij licht toe dat die commentaar werd uitgewerkt in samenwerking met zijn collega Sophie Mercenier, criminologe bij de forensische psychiatrische eenheid Hegoa en coördinatrice van het *Trajet de Soins Internés* (TSI) “Medium Risk” in Brussel en Waals-Brabant.

In zijn geheel genomen bevestigt en verbetert hoofdstuk 15 de bepalingen van de wet van 5 mei 2014; aldus wordt het mogelijk beter rekening te houden met de werkelijkheid in het veld.

Ter illustratie haalt de spreker artikel 155 van het wetsontwerp aan, dat de armslag vergroot van de kamer voor de bescherming van de maatschappij in verband met de verloven van de geplaatste geïnterneerden, of nog artikel 172, dat de verantwoordelijke van de inrichting waar de betrokkenen in het kader van een invrijheidstelling op proef moeten verblijven, machtigt om beslissingen te nemen over de uitgaansvergunningen.

Verscheidene aspecten van het ter bespreking voorliggende wetsontwerp moeten worden toegejuicht: dat is het geval met de invoering van het begrip “zorgtraject” (art. 169) of de rol die wordt toebedeeld aan de coördinator “extern zorgcircuit” (artikel 221). Eveneens toe te juichen valt dat het voortaan niet langer mogelijk is mensen te interneren voor kleine misdrijven waarvan geen dreiging is uitgegaan en die geen schade hebben toegebracht aan de lichamelijke of psychische integriteit (art. 145). In die situatie moet worden overwogen de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke toe te passen, of zelfs tot voorwaardelijke invrijheidstelling over te gaan met de verplichting zich te laten verzorgen. Even belangrijk is de plaats die de slachtoffers op verschillende tijdstippen van het gerechtelijk traject krijgen.

De spreker merkt op dat ook rekening is gehouden met de volgende voorstellen die werden bezorgd door een groot deel van het netwerk van de geestelijke gezondheidszorg, met name via een document gepubliceerd door de *Groupe de travail Circuits de soins internés* (GTCSI):

f. *Exposé de M. Pierre Titeca, psychiatre (HEGOA)*

M. Pierre Titeca, Psychiatre responsable de l'Unité Psychiatrique Medico-Légale (UPML) “Medium Risk” Hegoa du Centre Hospitalier Jean Titeca, formule quelques commentaires concernant le chapitre 15 du projet de loi relatif à la modification de la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement des personnes. Il précise que ces commentaires ont été élaboré en collaboration avec sa collègue, Mme Sophie Mercenier, Criminologue à l'UPML Hegoa et Coordinatrice du Trajet de Soins Internés (TSI) “Medium Risk” de Bruxelles et du Brabant wallon.

Dans l'ensemble, le chapitre 15 confirme et améliore les dispositions prévues dans la loi du 5 mai 2014 et permet de mieux tenir compte de la réalité de terrain.

L'intervenant cite à titre d'illustration l'article 155 du projet de loi qui augmente la marge de manœuvre de la Chambre de Protection Sociale (CPS) en ce qui concerne les congés des personnes internées placées ou encore l'article 172 qui habilite le responsable de l'établissement dans lequel ces personnes doivent séjourner dans le cadre d'une libération à l'essai à prendre les décisions relatives aux sorties.

Plusieurs éléments du projet à l'examen doivent être salués: tel est le cas de l'apparition de la notion de trajet de soins (art. 169) ou du rôle donné au coordinateur “circuit de soin externe” (art. 221). Il faut également saluer le fait qu'il ne sera dorénavant plus possible d'interner des personnes pour des délits mineurs n'ayant pas provoqué une menace ou une atteinte à l'intégrité physique ou psychique (art. 145). Dans cette situation, il y a lieu d'envisager l'application de la loi du 26 juin 1990 sur la protection de la personne des malades mentaux voire la libération conditionnelle avec obligation de soins. La place donnée aux victimes à différents moments du parcours judiciaire est tout aussi importante.

L'intervenant observe qu'il a également été tenu compte des propositions suivantes transmises par une grande partie du réseau de soins en santé mentale, notamment au travers d'un document édité par le GTCSI:

— de overeenkomsten betreffende de plaatsing moeten rekening houden met het aantal beschikbare plaatsen, met het profiel van de patiënten en de met de toelatingsprocedure, (artikel 3, 5°, van de wet van 5 mei 2014);

— de flexibiliteit die aan de interneringsrechter wordt geboden via kabinetsbeslissingen (beslissing zonder oproeping of verschijning van de partijen) en het uitstel van de tenuitvoerlegging van een nadere voorwaarde op een vaste datum of op een ander gegeven tijdstip (art. 3, 11°, van de wet van 5 mei 2014);

— de plaatsing van het psychiatrisch deskundigenonderzoek onder de verantwoordelijkheid van een forensisch psychiater en de mogelijkheid tot een collegiaal deskundigenonderzoek (art. 141 van het wetsontwerp);

— de mogelijkheid dat de overbrengingen plaatsvinden naar een door de bevoegde autoriteit erkende inrichting, bijvoorbeeld psychiatrische centra zoals de inrichtingen tot bescherming van de maatschappij van Doornik en Bergen, alsook de forensische psychiatrische centra van Bierbeek, Zelzate, Rekem, Brussel, Dave en Doornik (art. 154 van het wetsontwerp);

— doch, eveneens, de afschaffing van de cel “uitgebreide kwaliteitscontrole”, waarin was voorzien bij artikel 5, § 5, van een vorige versie van het wetsontwerp.

Desalniettemin wil de heer Titeca de aandacht van de wetgever vestigen op een aantal aspecten.

Artikel 142 van het wetsontwerp, tot wijziging van artikel 6, § 1, tweede lid, van de wet van 10 april 2014 bepaalt dat de inobservatiestelling van iemand die in voorlopige hechtenis verkeert, moet gebeuren in een “door de Koning opgericht beveiligd klinisch observatiecentrum”

Daarbij rijst de kwestie van de oprichting en de vestigingsplaats van dat centrum. Zal het deel uitmaken van een gevangenis, van een Forensisch Psychiatrisch Centrum (FPC)/*Centre de Psychiatrie Légale* (CPL) of van een bestaande inrichting tot bescherming van de maatschappij? Zal het om een volledig nieuwe voorziening gaan? Volgens de spreker zou elk hof van beroep, en op zijn minst elk gewest, een dergelijk centrum moeten krijgen. *Idealiter* zou het moeten gaan om een eenheid die is gevestigd in een FPC, een CPL, een inrichting tot bescherming van de maatschappij of een hoogbeveiligd psychiatrisch centrum, met minimum 12 en maximum 16 plaatsen voor een federaal totaal van 60 à 80 plaatsen. Jaarlijks worden gemiddeld immers 350 nieuwe interneringsmaatregelen getroffen. Dat cijfer is vrij stabiel, zelfs al zou artikel 145 van

— les accords concernant le placement tiendront compte du nombre de places disponibles, du profil des patients et de la procédure d'admission (Art. 3, 5°, de la loi du 5 mai 2014);

— la flexibilité laissée au juge d'internement par le biais des ordonnances de cabinet (décision sans convocation ou comparution des parties) et le report de l'exécution d'une modalité à une date fixe ou à un autre moment donné (art. 3, 11°, de la loi du 5 mai 2014);

— le placement de l'expertise psychiatrique sous la responsabilité d'un psychiatre médico-légal et la possibilité d'une expertise collégiale (art. 141 du projet de loi);

— la possibilité que les transfèrements aient lieu vers un établissement reconnu par l'autorité compétente, tels les Centres Psychiatriques dits Etablissements de Défense Sociale (EDS) de Tournai et Mons, et les UPML de Bierbeek, Zelzate, Rekem, Bruxelles, Dave et Tournai (art. 154 du projet de loi);

— mais aussi, la suppression de la cellule de “surveillance étendue de la qualité” prévue à l'article 5, § 5, de la loi du 5 mai 2014 d'une version précédente du projet.

Cependant, M.Titeca souhaite attirer l'attention du législateur sur plusieurs points.

L'article 142 du projet, modifiant l'article 6, § 1, alinéa 2, de la loi du 10 avril 2014 stipule que la mise en observation d'une personne en détention préventive doit se faire au “centre d'observation clinique sécurisé créé par le Roi”.

La question de la création et de la localisation de ce centre se pose. Fera-t-il partie d'une prison, d'un Forensisch Psychiatrisch Centrum (FPC)/ Centre de Psychiatrie Légale (CPL) ou d'un EDS existant? S'agira-t-il d'une toute nouvelle structure? Il lui paraît que chaque Cour d'appel, et à tout le moins, chaque région, devra être dotée d'un tel centre. Selon l'intervenant, il devrait s'agir idéalement d'une unité située dans un FPC, un CPL, un EDS ou d'un Centre Psychiatrique hautement sécurisé, de minimum 12 et maximum 16 places pour un total fédéral de 60 à 80 places. En effet, on compte en moyenne 350 nouvelles mesures d'internement par an. Ce chiffre est relativement stable même si l'article 145 du projet de loi pourrait entraîner une diminution de ce chiffre. Dans la mesure où conformément aux dispositions en projet, cette mise en observation ne

het wetsontwerp kunnen leiden tot een daling ervan. Aangezien die inobservatiestelling overeenkomstig de ontworpen bepalingen niet langer dan twee maanden zal mogen duren, zouden op elke plaats jaarlijks 6 mensen terecht kunnen.

Krachtens de ontwerpartikelen 157 en 161 zouden de geïnterneerden die geen recht hebben op een verblijf op Belgisch grondgebied, op geen enkele nadere interneringsuitvoeringsbepaling aanspraak maken, behalve op invrijheidstelling met het oog op verwijdering van het grondgebied of op overlevering. In dat geval zullen die mensen de plaatsen in de FPC's, de CPL's, de inrichtingen tot bescherming van de maatschappij of de hoogbeveiligde psychiatrische centra "blokkeren", terwijl die eigenlijk bestemd zijn voor de geïnterneerden van de psychiatrische afdelingen. Ware het daarom niet mogelijk hen door te verwijzen naar de gesloten centra of hun een tijdelijke verblijfsvergunning om dringende medische reden te verlenen, teneinde hun invrijheidstelling op proef mogelijk te maken?

De bij artikel 186 van het wetsontwerp gewijzigde bepaling luidt als volgt: "(...) de persoon of dienst die de opdracht aanneemt [, brengt] aan de bevoegde dienst van de Gemeenschappen (...) verslag uit over de opvolging van de begeleiding of behandeling". Dat verslag, dat doorgaans door een psychiater wordt opgesteld, zou in ieder geval rechtstreeks aan de Kamer voor de bescherming van de maatschappij (KBM) moeten worden bezorgd, zoals dat momenteel het geval is met de Commissies tot bescherming van de maatschappij. Een kopie van dat verslag zou eventueel aan de bevoegde dienst van de gemeenschappen kunnen worden bezorgd.

Artikel 60, § 1, van de wet van 2014, zoals gewijzigd bij artikel 190 van het wetsontwerp, bepaalt het volgende: "In geval van herroeping van de invrijheidstelling op proef of van het elektronisch toezicht wordt de geïnterneerde persoon onmiddellijk in een inrichting zoals bedoeld in artikel 3, 4°, b), c) en d) geplaatst die wordt aangewezen door de Kamer voor de bescherming van de maatschappij. In geval van herroeping van een andere modaliteit wordt de tenuitvoerlegging ervan onmiddellijk stopgezet.". De verwijzing naar artikel 3, 4°, b), c) en d), heeft tot gevolg dat een geïnterneerde niet meer opnieuw kan worden opgenomen in de psychiatrische afdeling van een gevangenis, aangezien artikel 3, 4°, a), van de wet van 2014 daarop betrekking heeft. In de bij dit artikel bedoelde inrichtingen moeten dus louter daarvoor bedoelde "crisisopvangplaatsen" worden gecreëerd.

Uit het bij artikel 196 van het wetsontwerp gewijzigde artikel 66 van de wet van 2014 blijkt dat de definitieve invrijheidstelling kan worden toegekend op voorwaarde

pourra durer plus de deux mois, chaque place pourrait donc accueillir 6 personnes par an.

En vertu des articles 157 et 161 en projet, les internés qui n'ont pas droit au séjour sur le territoire belge n'ont droit à aucune modalité d'exécution de l'internement, à l'exception de la libération en vue de l'éloignement du territoire ou en vue de la remise. Dans ce cas, ces personnes vont "bloquer" les places dans l'EDS, les FPC, les CPL et les Centres Psychiatriques hautement sécurisés, qui sont destinées aux internés des annexes psychiatriques. Dès lors ne serait-il pas possible de les orienter vers les centres fermés ou de leur accorder un titre de séjour temporaire pour raison médicale urgente afin de permettre leur libération à l'essai?

L'article 186 du projet de loi dispose que "la personne ou le service qui accepte la mission adresse au service compétent des Communautés un rapport de suivi sur la guidance ou le traitement". Ce rapport, le plus souvent rédigé par un psychiatre, devrait en tout état de cause être adressé directement à la CPS, comme c'est le cas actuellement avec les Commissions de Défense Sociale. Une copie de ce rapport pourrait être éventuellement adressée au service compétent des Communautés.

L'article 60, § 1er, de la loi de 2014, tel que modifié par l'article 190 du projet de loi énonce, que "en cas de révocation de la libération à l'essai ou de la surveillance électronique, la personne internée est immédiatement placée dans un établissement visé à l'article 3, 4° b), c) et d) désigné par la Chambre de Protection Sociale. En cas de révocation d'une autre modalité, il est immédiatement mis un terme à son exécution.". Le renvoi à l'article 3, 4°, b), c) et d) a pour conséquence qu'une personne internée ne pourra plus être réintégrée dans l'annexe psychiatrique d'une prison puisqu'elles sont visées à l'article 3, 4°, a). Il est donc indispensable de consacrer dans les établissements visés par cet article des places dites de "crise" réservées uniquement à cet effet.

De l'article 196 du projet de loi, il ressort que la libération définitive peut être octroyée à la condition qu'il n'y a "plus à craindre qu'à cause de son trouble mental

dat “(...) niet te vrezen valt dat de geïnterneerde persoon, al dan niet ten gevolge van zijn geestesstoornis, (...) opnieuw misdrijven (...) zal plegen.”. De formulering “al dan niet” wekt de indruk dat de internering kan worden gehandhaafd voor een risico dat verband houdt met andere factoren dan de geestesstoornis. Dat is in strijd met de geest van het wetsontwerp (zie het ontworpen artikel 145), op grond waarvan de internering van de betrokkene kan worden bevolen als het risico op het plegen van nieuwe misdrijven wel degelijk het gevolg is van “zijn geestesstoornis, eventueel in samenhang met andere risicofactoren (...)”. Daarom acht de spreker het aangewezen artikel 196 te herformuleren en de woorden “al dan niet” weg te laten.

Het bij artikel 197 van het wetsontwerp gewijzigde artikel 67, § 1, bepaalt dat de bevoegde dienst van de gemeenschappen drie maanden voor het einde van de proeftermijn een eindverslag aan de Kamer voor de bescherming van de maatschappij moet bezorgen. Volgens de heer Titeca moet dat ook gelden voor de persoon of de dienst die de begeleidings- of de behandelingsopdracht heeft aangenomen – doorgaans een psychiater –, meer bepaald om de KBM in te lichten over het verloop van de opvolging, alsook over de eventuele nood aan een nieuw forensisch psychiatrisch onderzoek, zoals bij hetzelfde artikel wordt bepaald.

Artikel 200 van het ter bespreking voorliggende wetsontwerp, dat ertoe strekt artikel 73 van de voormelde wet te vervangen, bepaalt dat, als de Kamer voor de bescherming van de maatschappij de definitieve invrijheidstelling niet toekent, zij “de proeftermijn van de invrijheidstelling op proef [kan] verlengen, (...) met aangepaste voorwaarden zonder deze echter te kunnen verscherpen of bijkomende voorwaarden te kunnen opleggen (...)”

Als de toestand ongunstig evolueert, kan die precisering voor problemen zorgen, aangezien de KBM aldus niet over de nodige armslag beschikt om die voorwaarden eventueel aan te scherpen. Die precisering moet dan ook worden geschrapt.

Het ontworpen artikel 222, tot wijziging van artikel 84 van de wet van 2014, heeft betrekking op de (niet-) medische kosten ten laste van de Federale Staat in geval van plaatsing in een inrichting als bedoeld in artikel 3, 4°, d) van de wet van 2014. Volgens de spreker moet worden toegezien op de financiële middelen die de betrokken ziekenhuisinstellingen écht ter beschikking worden gesteld, zeker nu de hervorming van de financiering van de ziekenhuizen aan de orde is.

ou non, la personne internée commettra à nouveau des infractions”. Cette formulation (“ou non”) laisse à penser que l'internement peut être maintenu pour un risque lié à d'autres facteurs que le trouble mental. Ceci est en contradiction avec la philosophie même du projet de loi – consacrée à l'article 145 à l'examen – selon lequel l'internement peut être ordonné si le risque de commettre de nouvelles infractions est bien le fait de “son trouble mental, éventuellement conjugué à d'autres facteurs de risque”. L'intervenant pense dès lors que la rédaction de l'article 196 devrait être revue et que les mots “ou non” devrait donc être omis.

L'article 67, § 1er, tel que modifié par l'article 197 en projet, prévoit que “trois mois avant la fin du délai d'épreuve, le service compétent des Communautés communiques à la Chambre de Protection Sociale un rapport final”. Selon M. Titeca, il devrait en être de même pour la personne ou le service qui a accepté la mission de guidance ou de traitement – le plus souvent un psychiatre – afin, notamment, d'éclairer la CPS sur le déroulement du suivi mais aussi sur la nécessité éventuelle d'exécuter une nouvelle expertise psychiatrique médico-légale, comme le prévoit ce même article.

L'article 200 à l'examen qui tend à remplacer l'article 73 de la loi précise que si la CPS n'octroie pas de libération définitive, les conditions de libération à l'essai peuvent être “adaptées sans toutefois les renforcer ou en imposer de supplémentaires”.

En cas d'évolution négative, cette précision devient potentiellement problématique et ne laisse pas la latitude nécessaire à la CPS pour éventuellement renforcer ces conditions. Elle devrait donc être supprimée.

L'article 222 du projet de loi concerne les frais des soins médicaux et des frais non-médicaux à charge de l'État fédéral en cas de placement dans un établissement visé à l'article 3, 4°, d). L'intervenant pense qu'il convient d'être vigilant en ce qui concerne les moyens financiers qui seront réellement mis à disposition des établissements hospitaliers concernés, certainement dans le contexte actuel de réforme du financement des hôpitaux.

Met betrekking tot de samenstelling van de Kamers voor de bescherming van de maatschappij, die voortaan zal worden geregeld bij artikel 78 van het Gerechtelijk Wetboek (artikel 22 van het wetsontwerp), meent de heer Titeca dat de Kamer voor de bescherming van de maatschappij zou moeten beschikken over een assessor in interneringszaken gespecialiseerd in klinische psychiatrie of, bij gebrek daaraan, over een assessor gespecialiseerd in klinische psychologie, veeleer dan over een “assessor (...) gespecialiseerd in sociale re-integratie en een assessor in interneringszaken gespecialiseerd in klinische psychologie”, zoals nu in uitzicht wordt gesteld. In dat verband voert de heer Titeca aan dat de onderzoeken worden uitgevoerd onder het gezag van een psychiater en dat de begeleiding of de behandeling doorgaans door een psychiater gebeurt.

De spreker betreurt dat het wetsontwerp met geen woord rept van de herkrijging van de sociale rechten van de geïnterneerden. Wanneer de geïnterneerden op proef in vrijheid worden gesteld, kan het enige tijd duren vooraleer ze hun sociale rechten herkrijgen. Het ware dan ook interessant dat in de plaatsingsovereenkomsten van bij aanvang wordt voorzien in financiële steun voor de ondertekenende instellingen. Tevens zouden aldus de verschillende woonstructuren er financieel toe worden aangezet de betrokkenen formeel ten laste te nemen. Dat zou bijdragen tot een toename van het aantal beschikbare plaatsen in het zorgnet voor geïnterneerden, hun zorgtraject vergemakkelijken en er derhalve toe bijdragen dat zij de psychiatrische afdeling van de gevangenis kunnen verlaten.

Tot slot zouden meerdere woonstructuren kunnen worden aangepast of opgericht om de wet (makkelijker) te kunnen toepassen, alsook om de kwaliteit te verbeteren van de zorg die de geïnterneerde niet alleen is opgelegd, maar waarop hij ook recht heeft. De spreker verwijst in dat verband naar de residentiële projecten voor geïnterneerden met een mentale beperking (zoals Limes, Amanis en Itinera) die in Vlaanderen zijn opgestart met de steun van de Vlaamse regering en die worden gesubsidieerd door het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH). In Wallonië bestaan gelijkaardige instellingen die zouden kunnen worden aangesproken om residentiële plaatsen te creëren, met de steun van het *Agence Wallonne pour l'Intégration des Personnes Handicapées* (AWIPH).

Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zou in dergelijke mogelijkheden kunnen worden voorzien met de steun van PHARE, voor zover het recente advies nr. 9203 van de Hoge Gezondheidsraad over de dubbele diagnose in geestelijke gezondheid wordt opgevolgd. In de Franse tekst van dat advies wordt het volgende onderstreept: “il faut renforcer ce réseau, pour les

Concernant la composition des CPS qui sera dorénavant réglée par l'article 78 du Code Judiciaire (article 22 du projet de loi), M. Titeca estime que dans la mesure où les expertises sont réalisées sous la responsabilité d'un psychiatre et où la personne assurant la guidance ou le traitement est le plus souvent un psychiatre, la CPS devrait inclure un assesseur en internement spécialisé “en matière de psychiatrie clinique ou, à défaut, de psychologie clinique”, plutôt qu’“un assesseur [...] spécialisé en réinsertion sociale et un assesseur en internement spécialisé en psychologie clinique”, comme le prévoit cet article.

L'intervenant regrette que le projet de loi ne prévoit rien quant au recouvrement des droits sociaux des personnes internées. Il serait intéressant que les accords concernant le placement prévoient un soutien financier pour les institutions signataires en vue de pallier à la durée de recouvrement des droits sociaux en cas de libération à l'essai et en vue d'inciter financièrement les différentes structures d'hébergement à prendre en charge formellement ces personnes. Ceci contribuerait à augmenter le nombre de places disponibles au sein du réseau de soins pour les personnes internées, de fluidifier leur trajet de soins, donc de contribuer à leur sortie des annexes psychiatriques des prisons.

Enfin, plusieurs structures d'hébergement pourraient être adaptées ou créées afin de rendre possible ou de faciliter l'applicabilité de la loi et d'améliorer la qualité des soins auxquels la personne internée est contrainte mais aussi ceux auxquels elle a droit. L'intervenant cite à titre d'exemple, les places résidentielles créées en Flandre avec le soutien du gouvernement flamand et du VAPH pour des internés présentant une déficience mentale (projets Limes, Amanis et Itinera). Des unités similaires existent en Wallonie et pourraient être sollicitées pour la création de places résidentielles avec le soutien de l'AWHIP (Agence Wallonne pour l'Intégration des Personnes Handicapées).

Pour Bruxelles-Capitale, cette modalité pourrait être également mise en œuvre avec le soutien du PHARE, pour autant que l'avis n°9203 rendu récemment par le Conseil Supérieur de la Santé sur le double diagnostic en santé mentale soit suivi. Cet avis souligne notamment qu'il faut renforcer ce réseau, pour les problématiques les plus complexes, au niveau de places résidentielles

problématiques les plus complexes, au niveau de places résidentielles spécialisées. Une unité d'observation, diagnostic et traitement hospitalier spécialisée (avec un encadrement équivalent à la norme K) devrait notamment être créée à Bruxelles, qui en est actuellement totalement dépourvue”.

Na de opening van het FPC Gent en binnenkort het FPC Antwerpen (voor de hoven van beroep te Gent en te Antwerpen), een mogelijk CPL in Paifve ter vervanging van de bestaande IBM (voor het hof van beroep te Luik) en de psychiatrische IBM-centra van Doornik en Bergen (voor het hof van beroep te Bergen), zou het hof van beroep te Brussel eveneens over een gelijkaardige structuur moeten beschikken, hetzij via de oprichting van een tweetalig FPC/CPL in Brussel, hetzij via de mogelijkheid tweetalige *High Risk*-eenheden te openen in bestaande zorgstructuren.

g. Uiteenzetting van mevrouw Vanessa De Greef, vicevoorzitter van de Ligue des droits de l'homme, de heer Damien Dupuis, voorzitter van de commissie Psychiatrie van de Ligue des droits de l'homme, en de heer Jos Van der Velpen, voorzitter van de Liga voor mensenrechten

Mevrouw Vanessa De Greef, vicevoorzitter van de Ligue des droits de l'homme, beperkt haar uiteenzetting tot enkele specifieke punten en verwijst voor het overige naar de gedetailleerde nota die de commissieleden werd bezorgd en waarin de nadruk wordt gelegd op de positieve en negatieve veranderingen die het wetsontwerp beoogt, alsook op de aspecten die dienen te worden uitgeklaard. Die nota somt eveneens een aantal punten op die in de voorgestelde hervorming ontbreken en die daarin nochtans een plaats verdienen.

Volgens de spreekster getuigt het van weinig samenhang de geïnterneerde veroordeelden hoofdzakelijk als veroordeelden te behandelen en maar in tweede instantie als geïnterneerden. Dat is wat het wetsontwerp nochtans doet wanneer het bepaalt dat de geïnterneerde veroordeelde voor geen enkele nadere uitvoeringsvoorwaarde in aanmerking zal kunnen komen zolang hij, wat de nadere strafuitvoeringsvoorwaarden betreft, niet beantwoordt aan de tijdsvoorwaarden zoals bepaald in de wet betreffende de externe rechtspositie. Het doel van de internering mag echter geenszins in verband worden gebracht met de straf: de internering heeft tot doel de persoon op wie de maatregel van toepassing is, de zorg te verstrekken die hij nodig heeft.

Voor de *Ligue des droits de l'homme* is er een heilsbreed verschil tussen veroordeelden en geïnterneerde veroordeelden. Zij pleit er dan ook voor dat de geïnterneerden volledig zouden worden opgevangen

specialisées. Une unité d'observation, diagnostic et traitement hospitalier spécialisée (avec un encadrement équivalent à la norme K) devrait notamment être créée à Bruxelles, qui en est actuellement totalement dépourvue”.

Par ailleurs, après l'ouverture du FPC de Gand et prochainement celui d'Anvers (pour les Cours d'Appel de Gand et Anvers), un possible CPL à Paifve en remplacement de l'EDS existant (pour la Cour d'Appel de Liège), et les Centres Psychiatriques dits EDS de Tournai et Mons (pour la Cour d'Appel de Mons), la Cour d'Appel de Bruxelles devrait également bénéficier d'une structure similaire soit via la création d'un FPC/CPL bilingue à Bruxelles, soit via la possibilité d'ouvrir des unités “High Risk” bilingues dans des structures de soins existantes.

g. Exposé de Mme Vanessa De Greef, vice-présidente de la Ligue des droits de l'homme, M. Damien Dupuis, président de la commission Psychiatrie de la Ligue des droits de l'homme et M. Jos Van der Velpen, président de la “Liga voor mensenrechten”

Mme Vanessa De Greef, vice-présidente de la Ligue des droits de l'homme, limite son exposé à quelques points précis et renvoie pour le surplus à la note détaillée communiquée aux membres de la commission et qui met l'accent sur les évolutions positives et négatives contenues dans le projet de loi ainsi que sur les aspects qui devraient être clarifiés. Cette note contient également une énumération de certains points absents de la réforme proposée, qui mériteraient pourtant d'y être réglés.

L'intervenante estime incohérent de traiter les condamnés internés principalement comme des condamnés et accessoirement comme des internés. C'est pourtant ce que fait le projet de loi puisqu'il prévoit que le condamné interné ne pourra avoir accès à aucune modalité d'exécution tant qu'il ne répond pas aux conditions de temps prévues par la loi relative au statut juridique externe pour les modalités d'exécution de la peine. Or, la finalité de l'internement ne peut nullement être associée à la peine: l'internement a pour objectif de dispenser à la personne qui fait l'objet de cette mesure, les soins dont il a besoin.

Pour la Ligue des Droits de l'homme, les condamnés et condamnés internés ne sont nullement comparables. Elle plaide dès lors pour une prise en charge complète des internés par le système civil de la psychiatrie. Si le

door het civiele psychiatriestelsel. Ingeval de regering vreest dat sommige veroordeelden een mentale stoornis veinzen, dan moet zij de instrumenten om de gezondheidstoestand te evalueren verbeteren in plaats van de leefomstandigheden te verergeren van veroordeelden die ziek zijn geworden.

Het feit dat in de toekomst geen enkele inobservatiestelling meer zal kunnen plaatshebben in de psychiatrische afdeling van een gevangenis, betekent een grote stap vooruit die aantoonbaar is dat de regering zich van de huidige problemen bewust is. De spreekster geeft aan voorstander te zijn van een plan waarbij die afdelingen geleidelijk uit gebruik worden genomen. In afwachting dient in elk geval bij wet te worden bepaald hoe lang iemand in een psychiatrische afdeling mag verblijven. Een dergelijke beperking zou coherent zijn in het licht van de rechtspraak van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens.

Mevrouw De Greef juicht de oprichting van de beveiligde observatiecentra toe. De termijn van 2020 vindt zij echter te veraf. Zij pleit er dan ook voor die centra zo snel mogelijk operationeel te maken.

Ten slotte ware het aangewezen de opportuniteit van tuchtrechtelijke maatregelen jegens geïnterneerden te onderzoeken en de opsluiting in een cel minstens te koppelen aan de voorwaarde van een uitvoerig psychiatrisch advies.

De heer Damien Dupuis, voorzitter van de commissie Psychiatrie van de Ligue des droits de l'homme, reageert van zijn kant afwijzend op de bepalingen van het wetsontwerp aangaande de vreemdelingen die illegaal in het land verblijven; op dat vlak gaan de zaken er onmiskenbaar op achteruit. Ingevolge artikel 157 zouden de veroordeelden die illegaal in het land verblijven, van bepaalde nadere strafuitvoeringsvoorwaarden (verlof, uitgaansvergunning enzovoort) zijn uitgesloten; daarmee gaat die bepaling in tegen de geest van de wetgeving. Het doel van die nadere strafuitvoeringsvoorwaarden is immers dat de vereiste zorg kan worden verstrekt. Het ontzeggen ervan aan die vreemdelingen om redenen die geen enkel verband houden met de gezondheidstoestand, is een ongerechtvaardigd verschil in behandeling ten opzichte van de andere geïnterneerden. Het is evenmin coherent te bepalen dat een vervroegde invrijheidstelling kan worden herroepen wanneer een illegaal in het land verblijvende vreemdeling die eerder was geïnterneerd, naar België terugkeert (art. 172): de onwettigheid van het verblijf staat immers volledig los van de mentale toestand.

gouvernement craint que certaines personnes condamnées simulent un trouble mental, il devrait renforcer le dispositif d'évaluation de l'état de santé plutôt que d'aggraver les conditions de vie de personnes condamnées, qui sont devenues malades.

Le fait qu'aucune mise en observation ne pourra encore avoir lieu à l'avenir dans l'annexe psychiatrique d'une prison est une grande avancée qui démontre que le gouvernement est conscient des problèmes actuels. L'intervenante se dit en faveur d'un plan visant à supprimer progressivement ces annexes. En attendant, il conviendrait en tout cas de limiter légalement la durée pendant laquelle une personne peut séjourner dans une annexe psychiatrique. Une telle limitation serait cohérente compte tenu de la jurisprudence de la Convention européenne des droits de l'homme.

Mme De Greef salue la création des centres d'observation clinique sécurisés. Il lui paraît néanmoins que l'échéance de 2020 est trop éloignée. Elle plaide par conséquent pour que ces centres soient opérationnels le plus rapidement possible.

Enfin, il conviendrait également d'examiner l'opportunité des mesures disciplinaires à l'égard des internés et, à tout le moins, de conditionner la mise au cachot par un avis psychiatrique circonstancié.

M. Damien Dupuis, président de la commission Psychiatrie de la Ligue des droits de l'homme, dénonce, pour sa part, les dispositions du projet relatives aux étrangers en séjour illégal, qui constituent un net recul. L'article 157 du projet de loi qui exclut la possibilité pour les condamnés en situation de séjour illégal de bénéficier de certaines modalités d'exécution de la peine (par exemple, un congé, une permission de sortie) contredit la philosophie de la loi. Le but de ces modalités d'exécution est en effet de permettre que les soins nécessaires puissent être dispensés. Refuser à ces étrangers ces modalités pour des raisons qui n'ont aucun lien avec l'état de santé constitue une discrimination injustifiée par rapport aux autres internés. De même, la possibilité de révoquer une libération anticipée lorsqu'un étranger en séjour illégal, précédemment interné, revient en Belgique (art. 172 du projet) est également incohérente: l'illégalité du séjour n'a en effet aucun lien avec l'état mental.

Tot slot geeft de spreker aan dat de termijn waarbinnen de geïnterneerde of zijn advocaat een voorziening bij cassatie moet instellen, moet worden herzien. Hij verwijst in dat verband naar een recent arrest van het Grondwettelijk Hof dat de termijn vernietigt als bedoeld in artikel 79, § 1, van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen en waarin wordt herinnerd aan de noodzaak om die termijn te baseren op die van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de nadere strafuitvoeringsvoorwaarden.

Hoewel er tekortkomingen blijven bestaan, is *de heer Jos Van der Velpen, voorzitter van de Liga voor Mensenrechten*, verheugd omdat het wetsontwerp grotendeels voldoet aan de verzuchtingen van de mensen die zich op het terrein dagelijks inspannen om het lot van de geïnterneerden te verbeteren en om aan de door het Europees Hof voor de rechten van de mens opgelegde normen te voldoen. Hij hoopt dat de minister budgettaire middelen zal kunnen verkrijgen om de uitvoering van de wet optimaal te kunnen waarborgen.

De spreker erkent dat de advocaat op het gebied van internering maar een ondergeschikte rol speelt, terwijl de psychiater een sleutelrol heeft. De beoordeling door die laatste zal immers het traject van een geïnterneerde bepalen. Toch moet worden vastgesteld dat de kwaliteit van de expertiserapporten niet altijd evenredig is aan de kwaliteit van de experts die ze opstellen. De opdracht van de expert-psychiater is een bijzonder complexe taak. Hij moet de aanwezigheid van een psychische stoornis immers niet alleen kunnen vaststellen op het ogenblik van zijn verslag, maar ook kunnen aantonen dat die mentale stoornis al ten tijde van de verweten feiten bestond. Sterker nog: hij moet ook in de toekomst kunnen kijken om de kans op recidive te bepalen. Gelet op de complexiteit van die taak, ligt het voor de hand dat er een foutenmarge is. Daaruit blijkt de noodzaak om tegenexpertises te systematiseren, zodat een (wetenschappelijk) debat op tegenspraak mogelijk is. In dat opzicht onderschrijft de spreker het standpunt dat die tegenexpertise waarborgen op kwalitatief vlak moet bieden en moet worden uitgevoerd door experts in de forensische psychiatrie. Hij betwist daarentegen de beschuldigingen dat de meeste van die tegenexpertises door de opdrachtgevers ervan zouden zijn "afgekocht". De meeste betrokkenen hebben vaak niet de middelen om een expertiserapport in hun voordeel af te kopen. Hij vindt trouwens dat de Staat in de financiering van die tegenexpertises zou moeten tegemoetkomen.

Enfin, l'intervenant indique que le délai dans lequel l'interné ou son avocat doit se pourvoir en cassation devrait être revu. Il se réfère à ce sujet à un arrêt récent de la Cour constitutionnelle annulant le délai fixé à l'article 79, § 1er, de la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement et rappelant la nécessité de calquer ce délai sur celui de la loi du 17 mai 2006 relative au statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d'exécution de la peine.

Bien que des imperfections subsistent, *M. Jos Van der Velpen, président de la "Liga voor mensenrechten"*, se réjouit de ce que le projet de loi répond en grande partie aux aspirations des acteurs de terrain qui s'efforcent quotidiennement d'améliorer le sort des internés et de respecter les normes imposées par la Cour européenne des droits de l'homme. Il espère que le ministre pourra obtenir des moyens budgétaires lui permettant de garantir de manière optimale l'exécution de la loi.

L'intervenant reconnaît que dans le domaine de l'internement, l'avocat ne joue qu'un rôle accessoire alors que le psychiatre a un rôle clé. C'est en effet l'appréciation de ce dernier qui déterminera le trajet d'un interné. Force est de constater que la qualité des rapports d'expertise n'est pas toujours proportionnelle à la qualité des experts qui les rédigent. La mission de l'expert psychiatre est une mission particulièrement complexe. Il doit en effet être capable de constater l'existence d'un trouble mental non seulement au moment de la réalisation de son rapport mais également de pouvoir affirmer que ce trouble mental existait déjà au moment des faits reprochés. Plus encore: il doit pouvoir se projeter dans le futur afin de déterminer les risques de récidive. Compte tenu de la complexité de cette tâche, une marge d'erreur subsiste forcément. Ceci démontre la nécessité de systématiser les contre-expertises afin de permettre un débat (scientifique) contradictoire. À cet égard, *M. Van der Velpen* souscrit au point de vue selon lequel cette contre-expertise doit présenter des garanties en terme qualitatif et être réalisée par des experts revêtus de la qualité de psychiatre légal. Par contre, il conteste les accusations selon lesquelles la plupart de ces contre-expertises seraient "achetées" par leurs commanditaires. La plupart des personnes concernées n'ont bien souvent pas les moyens de s'acheter une expertise plaidant en leur faveur. Il pense d'ailleurs que l'État devrait intervenir dans le financement de ces contre-expertises.

De spreker juicht voorts de oprichting van beveiligde observatiecentra toe, waarvoor hij, net als professor Cosyn, al jarenlang pleit. Toch zou hij liever hebben dat het Nederlandse voorbeeld wordt gevolgd, zelfs al erkent hij dat het erg duur is.

Met betrekking tot de “drempel” die met het wetsontwerp wordt ingevoerd, vindt de spreker dat men niet langer interneringsmaatregelen kon blijven opleggen aan mensen die lichte feiten hebben gepleegd, zoals in het verleden helaas al te vaak het geval was. Die wijziging in aanpak is trouwens in overeenstemming met de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. De in het wetsontwerp gebruikte formulering “feit [dat] een aantasting of een bedreiging van de fysieke of psychische integriteit heeft opgeleverd”, lijkt de spreker te algemeen én problematisch vanuit het oogpunt van de eerbiediging van het legaliteitsbeginsel. Hij verwijst in dat verband naar het advies van de Raad van State, dat stelt: “Het staat evenwel op gespannen voet met de rechtszekerheid en het legaliteitsbeginsel dat in strafzaken geldt, om de mogelijkheid van internering te laten afhangen van een alleen in de memorie van toelichting omschreven mogelijk subjectief gevolg dat misdrijven bij het slachtoffer kunnen teweegbrengen. De misdrijven die aanleiding kunnen geven tot internering, dienen derhalve in de ontworpen bepaling zelf op een meer objectieve wijze te worden omschreven.” (DOC 54 1590/001, blz. 325). Hoewel hij overtuigd is van de wijsheid van bepaalde rechters, is de spreker ook voorstander van de opstelling van een objectieve lijst.

Tot slot tekent de spreker voorbehoud aan bij de voorlopige aanhouding als bedoeld in artikel 195 van het wetsontwerp, die mogelijk wordt gemaakt wanneer de geïnterneerde een ernstig gevaar vormt voor de fysieke of psychische integriteit van derden. Hij heeft al te vaak gezien dat mensen die een behandeling volgen, op grond van futiliteiten naar de psychiatrische afdeling van een gevangenis worden teruggestuurd. Het gaat altijd om een uiterst pijnlijk moment, niet alleen voor de geïnterneerde, maar ook voor de familie die haar hoop op de behandeling had gericht.

h. Mevrouw Ludewei Pauwelyn, vertegenwoordigster van “Zorgnet-Icuro”

Mevrouw Ludewei Pauwelyn, vertegenwoordigster van “Zorgnet-Icuro”, preciseert dat haar organisatie de overkoepelende organisatie is inzake uitrusting voor de geestelijke gezondheidszorg, de ziekenhuizen en de ouderenzorg. Zij vertegenwoordigt dan ook het standpunt van de zorgsector.

L'intervenant salue par ailleurs la création des Centres d'observation sécurisés en faveur de laquelle il plaide, à l'instar du professeur Cosyn, depuis de nombreuses années. Cela étant, il aurait préféré qu'on suive le modèle néerlandais même s'il reconnaît qu'il est très coûteux.

Concernant le “seuil” introduit par le projet de loi, M. Van der Velpen est d'avis qu'on ne pouvait pas continuer à imposer des mesures d'internement à des personnes n'ayant commis que des faits mineurs, comme ce fut malheureusement trop souvent le cas par le passé. Ce changement d'approche est d'ailleurs conforme à la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme. Toutefois, la formulation du projet de loi se réfère à tout délit ayant provoqué une atteinte ou une menace pour l'intégrité physique ou psychique est trop générale et lui paraît poser problème sous l'angle du respect du principe de légalité. Il se réfère à ce sujet à l'avis du Conseil d'État qui énonce qu’“en subordonnant la possibilité d'un internement à un effet subjectif éventuel que les délits peuvent provoquer chez la victime, effet qui n'est décrit que dans l'exposé des motifs, le projet se heurte à la sécurité juridique et au principe de la légalité en matière pénale. Les délits susceptibles d'entraîner l'internement doivent dès lors être définis d'une manière plus objective dans la disposition en projet elle-même” (DOC 54 1590/001, p.325). Bien qu'il soit convaincu de la sagesse de certains juges, M. Van der Velpen se dit lui aussi favorable à l'établissement d'une liste objective.

Enfin, l'intervenant exprime ses réserves concernant l'arrestation provisoire visée à l'article 195 du projet, et qui est rendue possible si la personne internée met gravement en péril l'intégrité physique ou psychique de tiers. Il a vu trop souvent des personnes qui suivent un traitement, renvoyées dans l'annexe psychiatrique d'un établissement pénitentiaire pour des futilités. Il s'agit toujours d'un moment extrêmement douloureux non seulement pour l'interné mais également pour la famille qui avait fondé ses espoirs sur le traitement.

h. Mme Ludewei Pauwelyn, représentante de “Zorgnet-Icuro”;

Mme Ludewei Pauwelyn, représentante de “Zorgnet-Icuro”, précise que son organisation est l'organisation coupole en matière d'équipements dans les soins de santé mentale, les hôpitaux et le soin des personnes âgées. Elle représente donc le point de vue du secteur des soins.

De spreekster preciseert in de eerste plaats dat de zorgsector tevreden is over de vooruitgang en de rechtzettingen die zijn vervat in het wetsontwerp, dat rekening houdt met een hele reeks adviezen van de veldwerkers, waaronder de adviezen van de zorgsector.

Mogelijkheden om internering op te leggen

De reparaties verfijnen de mogelijkheden om een internering op te leggen om oneigenlijk gebruik tegen te gaan en om te focussen op de meer ernstige feiten. Meer bepaald zouden enkel de niet-correctionaliseerbare misdaden, en de correctionaliseerbare misdaden die een aantasting of bedreiging zijn voor de fysieke of psychische integriteit aanleiding kunnen geven tot een internering (art. 145 van het wetsontwerp).

Gezien een interneringsmaatregel een grote impact heeft op de betrokkene (o.a. onbepaalde duur), ondersteunt "Zorgnet-Icuro" de idee om de toepassing ervan te verfijnen. "Zorgnet-Icuro" is echter van mening dat niet de aard van het misdrijf bepalend moet zijn, maar wel de geestestoestand en de risicograad van de persoon.

Verder moeten we ons bewust zijn van de bedreigingen die deze reparatie met zich meebrengt. Een serieuze groep personen die niet langer in aanmerking komt voor een internering dreigt de noodzakelijke zorg niet te krijgen. Deze groep komt bovenop de justitiabelen die zich nu reeds al dan niet in detentie bevinden en ook oningevulde noden hebben op vlak van geestelijke gezondheidszorg.

"Zorgnet-Icuro" vraagt dan ook de aandacht voor de geestelijke gezondheidszorg voor justitiabelen in en buiten de penitentiaire context, in functie van een betere kwaliteit van leven en een lager recidiverisico. Meer en betere geestelijke gezondheidszorg leidt tot minder justitiabelen. Daarnaast mag er niet bespaard worden op de geestelijke gezondheidszorg in de gevangenis na de volledige operationalisering van de FPC en toekomstige initiatieven. Met andere woorden: ook al zullen er in de toekomst veel minder geïnterneerden in de gevangenissen verblijven, toch dienen de psychiatrische afdelingen en de andere zorg in de gevangenis te worden behouden.

Het forensisch psychiatrisch onderzoek

De spreker is tevreden dat een beveiligd klinisch observatiecentrum wordt voorzien. Dit speelt verder mee om een kwalitatief onderzoek te kunnen verzekeren. Ze hoopt dan ook dat de uitbouw van een beveiligd klinisch observatiecentrum geen dode letter blijft.

L'oratrice précise avant tout que le secteur des soins est satisfait des avancées et réparations de ce projet de loi qui tient compte de toute une série d'avis des acteurs de terrain dont celui du secteur des soins.

Possibilités d'imposer l'internement

Les réparations peaufinent les possibilités d'imposer un internement pour lutter contre les abus et pour se concentrer sur les faits plus sérieux. Plus précisément, seuls les crimes non correctionnalisables et les crimes correctionnalisables qui constituent une atteinte ou menace de l'intégrité physique ou psychique peuvent entraîner l'internement (art. 145 du projet de loi).

Étant donné qu'une mesure d'internement a un impact important sur l'intéressé (notamment en raison de sa durée indéterminée), *Zorgnet-Icuro* soutient l'idée d'affiner son champ d'application. *Zorgnet-Icuro* estime cependant que ce n'est pas la nature de l'infraction qui doit être déterminante, mais l'état mental de la personne et le degré de risque qu'elle représente.

Il faut également être conscient des menaces entraînées par cette réparation. Un groupe important de personnes qui n'entreront plus en compte pour un internement risque de ne pas recevoir les soins nécessaires. Ce groupe s'ajoute aux justiciables qui sont déjà ou non en détention et ont également des besoins inassouvis sur le plan des soins de santé mentale.

Zorgnet-Icuro demande dès lors que l'on accorde de l'attention aux soins de santé mentale apportés aux justiciables dans un contexte pénitentiaire et en dehors de ce contexte, en fonction d'une amélioration de la qualité de vie et d'une diminution du risque de récidive. Une augmentation et une amélioration des soins de santé mentale entraîneront une diminution du nombre de justiciables. Par ailleurs, il ne faudra pas économiser sur les soins de santé mentale dans les prisons une fois que le CPL et les initiatives futures seront entièrement opérationnels. Autrement dit, même si le nombre d'internés séjournant dans les prisons sera beaucoup moins élevé à l'avenir, il convient de conserver les annexes psychiatriques et les autres soins au sein des prisons.

L'expertise psychiatrique médico-légale

L'oratrice est satisfaite que le projet de loi prévoit un centre d'observation clinique sécurisé. Il s'agit d'un élément permettant de garantir un examen de qualité. Elle espère dès lors que la mise sur pied d'un centre d'observation clinique sécurisé ne restera pas lettre morte.

Uitvoering van de internering

Een grote onduidelijkheid in de wet blijft de beslissing tot aanduiding van de voorziening die de behandeling, begeleiding en/of verzorging op zich neemt tijdens een uitvoeringsmodaliteit (excl. plaatsing). De sector is geen voorstander van een individuele opnameplicht, maar heeft reeds in het verleden de bereidheid geuit om binnen een bepaald gebied de behandeling van een geïnterneerde persoon te verzekeren. De netwerkgedachte met de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid en gedeelde zorg, in functie van afstemming en een goede en vlotte instroom, doorstroom en uitstroom vormen de onderliggende principes hierbij. Voorwaarde hiervoor is echter dat het netwerk van voorziening binnen het gebied over voldoende aangepaste mogelijkheden beschikt en er een optimale indicatie- en diagnosestelling gebeurt.

Daarnaast pleit “Zorgnet-Icuro” voor een rechtvaardige financiële vergoeding voor voorzieningen die de behandeling, begeleiding en/of verzorging op zich nemen, ook indien er tot een andere uitvoeringsmodaliteit beslist wordt dan de plaatsing. De categorale zorg kan hier reeds op rekenen, maar ook de reguliere zorg zou een ondersteuning moeten krijgen gezien de administratieve opdrachten die de behandeling van een geïnterneerde persoon met zich meebrengt en gezien de noodzaak van de bijkomende inzet van middelen (o.m. op het vlak van beveiliging).

De voorlopige aanhouding wordt enkel mogelijk gemaakt wanneer de geïnterneerde een ernstig gevaar vormt voor de fysieke of psychische integriteit van derde(n). Gezien de ingrijpende maatregel lijkt deze wijziging wel gepast en voor te behouden voor situaties waar een onmiddellijke reactie noodzakelijk is om de integriteit te waarborgen.

Tegelijk dient ook ingezet te worden op de ondersteuning van geestelijke gezondheidszorg bij een time-out en crisis, om binnen de geestelijke gezondheidszorg een antwoord te kunnen bieden op situaties waarin om diverse redenen de behandeling, begeleiding en/of verzorging niet meer kan opgenomen worden door de betreffende private voorziening.

Overeenkomst betreffende de plaatsing

De wijziging van term, overeenkomst betreffende de plaatsing in plaats van samenwerkingsovereenkomst, brengt meer duidelijkheid over de doelstelling van een dergelijk akkoord (art. 144). De overeenkomst wordt enkel met de private voorzieningen in het kader van een plaatsing afgesloten en niet met een FPC gezien zij een gunningsovereenkomst hebben. Grote bedenkingen

Exécution de l'internement

La loi reste très floue sur la décision de la désignation de la structure qui prend en charge le traitement, l'accompagnement et/ou les soins pendant une modalité d'exécution (à l'exclusion du placement). Le secteur n'est pas partisan d'une obligation d'admission individuelle, mais a, dans le passé, déjà exprimé sa volonté d'assurer, dans un domaine déterminé, le traitement d'une personne internée. L'idée de réseau assortie d'une responsabilité commune et de soins partagés, en fonction de l'adéquation et d'un bon flux entrant, de transit et sortant, en constituent les principes sous-jacents. Une condition pour ce faire est toutefois que le réseau de structures dispose, dans le domaine, de suffisamment de possibilités adaptées et que l'on procède à une indication et à un diagnostic optimaux.

“Zorgnet-Icuro” plaide par ailleurs pour que les structures assumant le traitement, l'accompagnement et/ou les soins bénéficient d'une rétribution financière équitable, même si l'on décide d'une autre modalité d'exécution que le placement. Les soins catégoriels peuvent déjà en bénéficier, mais les soins réguliers devraient également bénéficier d'un soutien compte tenu des missions administratives qu'entraîne le traitement d'une personne internée et vu la nécessité d'engager des moyens supplémentaires (notamment en termes de sécurisation).

L'arrestation provisoire n'est permise que lorsque l'interné représente un grave danger pour l'intégrité physique ou psychique de tiers. Vu la radicalité de la mesure, cette modification semble bien indiquée et à réserver pour des situations nécessitant une réaction immédiate afin de garantir l'intégrité.

Il convient de miser parallèlement sur le soutien des soins de santé mentale en cas de *time-out* et de crise, afin de pouvoir apporter dans le cadre des soins de santé mentale une solution aux situations dans lesquelles, pour diverses raisons, le traitement, l'assistance et/ou les soins ne peuvent plus être assumés par la structure privée concernée.

Accord concernant le placement

La modification des termes, accord concernant le placement au lieu d'accord de coopération, clarifie l'objectif poursuivi par un tel accord (art. 139). L'accord est uniquement conclu avec les structures privées dans le cadre d'un placement, et non avec un CPL, celui-ci disposant d'un contrat d'adjudication. Les objections que “Zorgnet Icuro” formule à cet égard concernent

die “Zorgnet-Icuro” hierbij uit hebben vooral betrekking op de inhoudelijke invulling en toepassing van een dergelijke overeenkomst. Moet elke voorziening met een overeenkomst x aantal bedden vrijhouden? Welke financiële vergoeding staat tegenover het afsluiten van een overeenkomst want nu is deze vooral beperkt tot een administratieve ondersteuning? En vooral: hoe wordt de toeleiding naar een voorziening bepaald? De spreker vraagt dan ook naar de betrokkenheid van de sector bij de verdere invulling van deze overeenkomsten.

Internering van veroordeelden

“Zorgnet-Icuro” benadrukt de noodzaak van een voorzichtige afweging tussen de noodzaak van een internering van een veroordeelde enerzijds, en de behandeling voor de problematiek van de veroordeelde (zonder internering) anderzijds. Het is immers niet de bedoeling om elke veroordeelde met psychische of psychiatrische problemen te interneren. De nodige behandeling, begeleiding en/of verzorging in een gepaste setting moet ook zonder interneringsmaatregel geboden kunnen worden.

Intersectorale samenwerking en bevoegdheden

De spreekster is verheugd dat het intersectoraal aspect de bovenhand heeft. Het is een goede zaak dat de internering onder de gezamenlijke verantwoordelijkheid en bevoegdheid van Justitie en Volksgezondheid ressorteert.

Besluit

Veel zal afhangen van de praktische tenuitvoerlegging van dit wetsontwerp. De spreekster pleit ervoor de bestaande initiatieven op het vlak van de zorg voor geïnterneerden voort te zetten. Tevens moet men oog hebben voor de overige noden. Voorts beklemtoont de spreekster dat een beveiligd klinisch observatiecentrum er ook echt moet komen. Tot slot geeft zij aan dat de aandacht moet uitgaan naar de zorg voor de rechtzoekende, zowel in de gevangenis als daarbuiten.

B.2. *Gedachtewisseling*

De heer Koen Geens, minister van Justitie, komt terug op de drempelkwestie. Veel sprekers vragen zich af of de personen die als gevolg van die drempel niet worden geïnterneerd, in de gevangenis dreigen te belanden. De minister vraagt aan de psychiaters hoe zij de evolutie van de toestand inschatten. Zullen de experts worden beïnvloed door de kwalificatie van de feiten? Zelfs al is het rechter die moet oordelen, dan nog zal veel afhangen van de inhoud van het expertiseverslag. Het ligt geenszins in de bedoeling van het wetsontwerp om

essentieel de teneur en l'application d'un tel accord. Chaque structure disposant d'un accord doit-elle disposer d'un nombre donné de lits libres? Quelle est la compensation financière prévue pour la conclusion d'un accord, dès lors qu'à présent, elle se résume essentiellement à un soutien administratif? Et surtout: comment l'accompagnement vers une structure est-il défini? L'orateur s'informe dès lors de la manière dont le secteur sera associé à la concrétisation de ces accords.

Internement de condamnés

“Zorgnet-Icuro” insiste sur l'importance d'une mise en balance prudente de la nécessité de l'internement d'un condamné, d'une part, et du traitement du problème du condamné (sans internement), d'autre part. L'objectif n'est effectivement pas d'interner tous les condamnés présentant des problèmes psychiques ou psychiatriques. Le traitement, l'assistance et/ou les soins nécessaires doivent également pouvoir être proposés dans un cadre approprié sans mesure d'internement.

Collaboration et compétences intersectorielles

L'oratrice se réjouit de voir l'aspect intersectoriel prévaloir. Le fait que l'internement soit de la responsabilité et compétence conjointe de la Justice et de la Santé publique est une bonne chose.

Conclusion

Beaucoup dépendra de l'exécution réelle de ce projet de loi. L'oratrice plaide pour la continuation des initiatives existantes en matière de soins pour internés. Il faut aussi être attentif aux besoins restants. Par ailleurs, l'oratrice insiste pour que la mise en place d'un centre d'observation clinique sécurisé ne reste pas lettre morte. Enfin, elle plaide pour que l'attention soit accordée aux soins pour le justiciable à l'intérieur et à l'extérieur de la prison.

B.2. *Échange de vues*

M. Koen Geens, ministre de la Justice, revient sur la question du seuil. Beaucoup d'intervenants se sont demandé si les personnes qui ne seront pas internées en raison de la mise en place de ce seuil risquent d'être mises en détention. L'orateur demande aux psychiatres comment ils pensent que la situation va évoluer. Les experts seront-ils influencés par la qualification des faits? Même si la décision revient au juge, beaucoup dépendra de ce que contient le rapport d'expertise. L'intention du projet de loi n'est certainement pas de

wie niet wordt geïnterneerd, te bestraffen. Klopt het dat veel beroepsbeoefenaars de internering als een straf opvatten?

De heer Rudy Verelst wenst te weten of de rechter nog een psychiatrisch advies zal inwinnen ingeval het misdrijf onder de interneringsdrempel blijft. Doet hij dat niet, dan bestaat het risico dat hij een gevangenisstraf oplegt.

De heer Paul Cosyns denkt dat een onderzoeksrechter in een dergelijk geval geen psychiater zal aanstellen. Voor de psychiaters bestaat het probleem erin dat zij een onderscheid moeten maken tussen de geestesstoornis en het gepleegde misdrijf. De spreker vreest dat mensen met een lichte geestesstoornis naar de gevangenis zullen worden gestuurd.

Mevrouw Inge Jeandarme voegt eraan toe dat, in de landen die een drempel hebben ingesteld, veel mensen niet worden gestraft, maar wel naar een algemene psychiatrische eenheid worden gestuurd. Het probleem ligt in het feit dat een "gewone" psychiatrische behandeling een heel ander doel heeft dan de behandeling in de psychiatrische afdeling van een strafinrichting, waar men voornamelijk oog heeft voor de gevaarlijkheid van de betrokkene voor de samenleving.

Een psychiatrisch centrum, daarentegen, behandelt pathologieën, waardoor een eventuele recidive niet kan worden voorspeld. Bovendien zijn de mensen die in het interneringscircuit belanden, doorgaans al behandeld geweest in gewone psychiatrische centra, maar niet altijd met een goed resultaat.

Mevrouw Vanessa De Greef stelt voor dat de magistraten een betere opleiding zouden krijgen inzake geestesstoornissen. Zo voorkomt men systematische "psychiatrisering". Dankzij een betere opleiding zouden de rechters de betrokkenen kunnen doorverwijzen naar het civiele systeem, dat ook zou kunnen worden verbeterd en méér opvang moeten kunnen garanderen aan mensen die niet binnen het strafrechtelijk systeem vallen.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) geeft aan dat de internering een veiligheidsmaatregel is en dat het wetsontwerp ertoe strekt een dergelijke ingrijpende maatregel te beperken tot heel zware feiten. Via het wetsontwerp wil men teruggrijpen naar het begrip "staat van krankzinnigheid op het moment van de feiten". De rechter zal zijn beslissing moeten nemen op basis van dat begrip. Hoe zou de wetgever die "krankzinnigheid" het beste kunnen omschrijven om dat begrip zo nauw mogelijk te doen aansluiten bij de psychiatrische realiteit? Zal dat nieuwe artikel 71, uit juridisch oogpunt, volstaan om de rechter ertoe in staat te stellen te bepalen of iemand al dan niet verantwoordelijk is?

sanctionner ceux qui ne seront pas internés. Est-il exact que beaucoup de praticiens voient l'internement comme une peine?

M. Rudy Verelst se demande si le juge demandera encore un avis psychiatrique au cas où le délit se situe sous le seuil de l'internement. S'il ne le fait pas, le risque existera qu'une peine de détention soit prononcée.

M. Paul Cosyns pense que dans tel cas, un juge d'instruction ne désignera pas de psychiatre. Le problème pour les psychiatres est qu'il faut distinguer le trouble mental du délit commis. L'orateur craint que ne soient envoyées en prison des personnes dont le trouble mental est faible.

Mme Inge Jeandarme ajoute que dans les pays où un seuil a été mis en place, beaucoup de personnes n'ont pas été sanctionnées mais ont été renvoyées vers la psychiatrie générale. Le problème réside dans le fait que la finalité d'un traitement psychiatrique est totalement différente de celle d'un centre de psychiatrie légale, qui s'occupe surtout de dangerosité sociale.

Un centre psychiatrique au contraire traite des pathologies, ce qui ne permet pas de prévoir une récurrence éventuelle. En outre, les personnes qui se retrouvent dans le circuit d'internés ont en général déjà été traitées dans des centres psychiatriques normaux, pas toujours avec de bons résultats.

Mme Vanessa De Greef propose que les magistrats soient mieux formés aux troubles mentaux. Cela éviterait de "psychiatriser" toutes les questions. Les juges pourraient, avec une meilleure formation, renvoyer les personnes vers le système civil qui pourrait aussi être amélioré et apporter plus de garanties pour prendre en charge les personnes qui ne tomberaient pas dans le système pénal.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) indique que l'internement est une mesure de sécurité et que le but du projet de loi est de limiter une telle mesure lourde pour les faits très graves. Le projet de loi prévoit de revenir à la notion d'"état de démence au moment du fait". Le juge devra prendre sa décision sur base de cette notion. Comment le législateur pourrait-il décrire au mieux cet "état de démence" pour que cela colle au plus près de la réalité psychiatrique? D'un point de vue juridique, ce nouvel article 71 suffira-t-il pour permettre au juge de déterminer si la personne est ou non responsable?

Mevrouw Goedeke Uyttersprot (N-VA) vraagt in verband met de drempel hoe het zit met de plegers van kleine misdrijven. Zij is ervan uitgegaan dat die, gelet op hun lage risicograad, momenteel vrij snel ambulante zorg krijgen. In de praktijk blijkt dat echter niet het geval te zijn; integendeel, zij blijven vrij lang geïnterneerd. Wat zal met die groep gebeuren nadat de drempel van toepassing zal zijn? De spreker stelt vast dat iedereen het erover eens is dat dergelijke personen niet voor onbepaalde tijd geïnterneerd mogen blijven. Wat zullen de gevolgen voor die profielen zijn? Zij moeten absoluut zorg kunnen krijgen. Hoe zullen de betrokkenen worden opgevangen?

Overigens wordt altijd gewerkt met een “zwart/wit”-evaluatie van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid. Zijn er denksporen om in de toekomst te kunnen werken met een stapsgewijze evaluatie van die verantwoordelijkheid? *Quid* met het Nederlandse model?

De spreker vraagt zich af of er ook een drempel zal gelden in geval van internering van de veroordeelden. Ook dan dreigt er een ongelijkheid te ontstaan. Er is voorzien in de mogelijkheid beroep aan te tekenen bij de correctionele kamer van het hof van beroep. Zullen ook psychiaters deel uitmaken van die kamer? Is er binnen dat hof van beroep geen nood aan gespecialiseerde profielen?

Moet de observatie in de gevangenis kunnen gebeuren? Is dat aanvaardbaar?

Ten slotte, waarom is de heer Cosyns geen voorstander van een derde forensisch psychiatrisch centrum in Vlaanderen?

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) vraagt zich af of er daadwerkelijk een probleem rijst inzake het beroepsgeheim van de psychiaters. Zo ja, wat zou dan de oplossing zijn?

De heer Paul Cosyns antwoordt dat psychiaters de notie “krankzinnigheid” niet gebruiken; dit woord bestaat niet in de psychiatrie en heeft derhalve geen psychiatrische betekenis.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) merkt evenwel op dat de notie “krankzinnigheid” de enige kapstok is voor de rechter om te beslissen geen straf op te leggen daar de betrokkene niet schuldbequaam is, geen vrije wil heeft. Hebben de genodigden suggesties voor een betere omschrijving?

Mme Goedeke Uyttersprot (N-VA) demande, concernant la question du seuil, ce qu’il en est des personnes commettant des délits mineurs. Elle partait du principe que ceux-ci reçoivent actuellement assez vite des soins ambulants vu leur faible degré de dangerosité. Cependant, cela ne semble pas être le cas en pratique, au contraire, ils restent internés pour une durée assez longue. Que faire avec ce groupe après l’instauration du seuil? L’oratrice constate une unanimité sur le fait que ce type de personne ne peut rester interné pour une durée indéterminée. Quelles seront les conséquences pour ces profils? Il faut absolument leur garantir des soins. Comment ces personnes seront-elles prises en charge?

Par ailleurs, on travaille toujours sur base d’une évaluation “blanc ou noir” de la responsabilité pénale. Y a-t-il des pistes pour aller à l’avenir vers une évaluation graduelle de la responsabilité? Quid du modèle néerlandais?

L’oratrice se demande s’il y aura aussi un seuil en cas d’internement des condamnés. Cela risque aussi de créer une inégalité. Il y a une possibilité d’appel en chambre correctionnelle de cour d’appel. Des psychiatres seront-ils inclus dans cette chambre? Ne faudrait-il pas des profils spécialisés dans cette cour d’appel?

L’observation doit-elle pouvoir se faire en prison? Est-ce acceptable?

Enfin, pourquoi M. Cosyns n’est-il pas favorable à la mise en place d’un troisième centre de psychiatrie légale en Flandre?

Mme Sonja Becq (CD&V) se demande s’il y a réellement un problème de secret professionnel des psychiatres. Le cas échéant, quelle serait la solution?

M. Paul Cosyns répond que les psychiatres n’utilisent pas la notion de “démence”: ce mot n’existe pas en psychiatrie et ne revêt donc aucune signification psychiatrique.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) relève toutefois que la notion de “démence” est la seule à laquelle le juge peut se raccrocher pour décider de ne pas infliger de sanction, l’intéressé étant incapable de commettre une faute et n’ayant pas de libre arbitre. Les invités ont-ils des suggestions pour améliorer la définition?

De heer Paul Cosyns stipt aan dat een psychiater de aan hem gestelde vragen beantwoordt met beschrijvingen van het psychisch functioneren en van het gedrag van het individu overeenkomstig de psychiatrische tekstboeken.

De heer Rudy Verelst legt uit dat binnen de huidige wetgeving de psychiater – deskundige van de onderzoeksrechter de opdracht krijgt om na te gaan of de betrokkene zich in een staat van krankzinnigheid bevindt. Het betreft hier een klassieke formulering die in de praktijk wordt gebruikt door de opdrachtgever.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) wenst te vernemen of deze formulering overeenstemt met het gedrag van iemand die niet schuldbequaam is?

De heer Rudy Verelst verduidelijkt dat een psychiater deze formulering vertaalt naar de door psychiaters gehanteerde classificatiesystemen. Er stelt zich hier dus geen probleem. Hij merkt wel op dat de notie “krankzinnigheid” een oubollige en gedateerde manier is om psychiatrische ziektebeelden te beschrijven.

Mevrouw Katrien Hanoulle verduidelijkt dat juridisch gezien krankzinnigheid de geestesstoornis betreft die het oordeel of het controlevermogen volledig tenietdoet. In de interneringswet wordt om de internering op te leggen ook de notie “ernstige aantasting” gehanteerd terwijl het in artikel 71 van het Strafwetboek moet gaan over een volledig verlies van controle of oordeelsvermogen. Men zou zich kunnen inspireren op de bewoordingen van de interneringswet om artikel 71 (bijvoorbeeld “een geestesstoornis die zijn oordeelsvermogen of de controle over zijn daden volledig heeft tenietgedaan” – art. 5, § 1, 1°) te actualiseren.

De spreekster had begrepen dat in afwachting van de hervorming van het Strafwetboek er in artikel 71 wordt teruggesproken naar de notie “krankzinnigheid”. Het is evenwel zo dat de notie “krankzinnigheid” weinig hanteerbaar is.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) merkt op dat de rechtspraak van die aard is dat er geen begripsverwarring mogelijk is bij de notie “krankzinnigheid”.

Mevrouw Katrien Hanoulle merkt op dat de rechtspraak op dit punt niet eenvormig is.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) acht het daarom aangewezen om artikel 71 dat zowel op juridisch, als op psychiatrisch vlak moeilijk hanteerbaar is beter te formuleren.

M. Paul Cosyns souligne qu’un psychiatre répondra aux questions qui lui sont posées en décrivant le fonctionnement psychique et le comportement de l’individu conformément aux manuels psychiatriques.

M. Rudy Verelst explique que dans la législation actuelle, l’expert-psychiatre est mandaté par le juge d’instruction pour vérifier si l’intéressé se trouve en état de démence. Il s’agit, en l’espèce, d’une formulation classique utilisée en pratique par le mandant.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) demande si cette formulation correspond au comportement d’un individu incapable de commettre une faute?

M. Rudy Verelst précise qu’un psychiatre traduira cette formulation dans les systèmes de classification utilisés par les psychiatres. Aucun problème ne se pose donc en l’espèce. L’orateur relève toutefois que la notion de “démence” est une manière obsolète et dépassée de définir des syndromes psychiatriques.

Mme Katrien Hanoulle précise que d’un point de vue juridique, la démence concerne le trouble mental qui abolit totalement le jugement ou les facultés de contrôle. La loi relative à l’internement de personnes utilise également la notion d’altération grave pour imposer l’internement, tandis que selon l’article 71 du Code pénal, il doit s’agir d’une perte totale de la capacité de discernement ou de contrôle. On pourrait s’inspirer de la formulation de la loi relative à l’internement des personnes (par exemple “un trouble mental qui a aboli sa capacité de discernement ou de contrôle de ses actes” – art. 5, § 1er, 1°) pour actualiser l’article 71.

L’oratrice avait compris qu’en attendant la réforme du Code pénal, il fallait revenir, dans l’article 71, à la notion de “démence”. Force est toutefois de constater que cette notion est peu praticable.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) fait observer que la jurisprudence ne laisse aucune équivoque possible quant à la notion de “démence”.

Mme Katrien Hanoulle souligne que la jurisprudence n’est pas uniforme à cet égard.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) estime dès lors qu’il s’indique de reformuler l’article 71, qui est difficilement utilisable, tant sur le plan juridique que sur le plan psychiatrique.

Mevrouw Inge Jeandarme stipt aan dat onder psychiaters er weinig discussie bestaat over wat beschouwd moet worden onder de notie “volledig ontoerekenbaar”.

Volgens *de heer Pierre Titeca* moet men zich de vraag stellen of de term “krankzinnigheid” armslag biedt wat de interpretatie door de rechter betreft. In de zin van de wet is het passend dat die term slaat op controleverlies over zijn daden, wat ook de vraag naar de strafrechtelijke verantwoordelijkheid doet rijzen. In strikt geneeskundige betekenis wordt de psychiater-deskundige slechts zeer zelden geconfronteerd met die diagnose, die trouwens niet psychiatrisch doch neurologisch is. In dat geval is zij dus ongepast. Men zou het eerder moeten hebben over een “geestesstoornis die het controlevermogen over zijn daden beïnvloedt”.

In verband met de opvang van plegers van kleine misdrijven (die onder de “drempel” blijven) moet een onderscheid worden gemaakt tussen het gerechtelijk en het psychiatrisch antwoord. Wanneer het gerecht met geringe feiten wordt geconfronteerd, kan het een beroep doen op alternatieven voor internering: voorlopige invrijheidstelling met verplichting tot *follow-up*, of zelfs toepassing van de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke. Naargelang de klinische ernst van de pathologie varieert, kan de opvang worden georganiseerd in verschillende voorzieningen voor residentiële zorg (op een ander veiligheidsniveau) of zelfs voor ambulante zorg.

De heer Paul Cosyns stipt aan dat er de laatste twintig jaar in de gevangenissen een forse toename is van het aantal gedetineerden met psychiatrische stoornissen. Er werd hier voornamelijk in het buitenland onderzoek naar gevoerd. De psychiatrie kent daarenboven ook een enorme toename van het aantal dwangopnames.

Hij stelt vast dat de beleidsbeslissingen, wat de mensen met een geestesstoornis betreft, een verschuiving teweegbrengen van de zorg naar de gevangenissen of omgekeerd.

Bij ernstige voorvallen moet inderdaad adequaat kunnen worden opgetreden. De spreker is van oordeel dat de *medium security*-eenheden binnen de zorgsector onderling beter moeten afspreken opdat bij ernstige problemen op een soepele, eenvoudige en snelle wijze verplaatsingen van de ene instelling naar een andere mogelijk zijn waardoor een extreme maatregel zoals een terugkeer naar de gevangenis vermeden kan worden. Het is volgens hem ook de taak van het FPC Gent en, in de toekomst, van het FPC Antwerpen om een soort consulentfunctie uit te oefenen ten aanzien van psychiatrische ziekenhuizen of forensische eenheden.

Mme Inge Jeandarme ajoute que la notion d’ “irresponsabilité totale” ne suscite guère de discussions parmi les psychiatres.

M. Pierre Titeca indique qu’il s’agit avant tout de savoir si ce terme de “démence” laisse une marge de manœuvre à l’interprétation judiciaire. Au sens de la loi, il est approprié s’il indique une perte de capacité du contrôle de ses actions et pose la question de la responsabilité pénale. Au sens médical strict, l’expert psychiatre n’est que très rarement confronté à ce diagnostic qui n’est d’ailleurs pas psychiatrique mais neurologique. Il est donc là inapproprié. Il faudrait plutôt parler de “trouble mental influençant la capacité de contrôle de ses actions”.

Concernant la question de la prise en charge des personnes commettant des délits mineurs (sous le “seuil”), il y a lieu de distinguer la réponse judiciaire et psychiatrique. Face à des faits mineurs, la Justice peut recourir à des alternatives à l’internement: la libération conditionnelle avec obligation de suivi, voire la loi du 26 juin 1990 sur la protection de la personne des malades mentaux. Face à la modulation de la sévérité clinique de la pathologie, la prise en charge peut être organisée aux niveaux de différentes structures de soins résidentielles (à un niveau de sécurité distinct) voire ambulatoires.

M. Paul Cosyns indique que, ces vingt dernières années, on a observé dans les prisons une forte augmentation du nombre de détenus atteints de troubles psychiatriques. Les études à ce sujet ont été principalement réalisées à l’étranger. La psychiatrie connaît par ailleurs aussi une énorme augmentation du nombre d’hospitalisations forcées.

Il constate que les décisions politiques entraînent, pour les personnes atteintes de troubles mentaux, un déplacement des centres de soins vers les prisons, et vice-versa.

En cas d’incident grave, il faut en effet pouvoir réagir de manière adéquate. L’orateur considère que les unités de *medium security* dans le secteur des soins doivent mieux se concerter pour qu’en cas de problème grave, il soit possible de procéder de manière souple, simple et rapide à des déplacements d’une institution à l’autre et éviter ainsi une mesure extrême comme le retour en prison. Selon lui, il appartient également au CPL de Gand et, à l’avenir, au CPL d’Anvers d’exercer une sorte de consultance à l’égard des hôpitaux psychiatriques ou des unités légales.

Professor Cosyns drukt de hoop uit dat de gewijzigde interneringswet op een soepele manier zal worden toegepast.

De heer Rudy Verelst is net als de vorige spreker de mening toegedaan dat niet lichtzinnig mag worden omgegaan met een terugsturing naar de gevangenis. Het is evenwel zo dat een heel banaal feit dermate ontwrichtend kan zijn voor het therapeutische klimaat op een afdeling met nefaste effecten voor de andere geïnterneerden dat dit banaal feit een reden kan zijn voor een terugsturing. De spreker wijst in dit verband op een totaal gebrek aan ketenzorg; er is op dit punt nog veel werk aan de winkel.

Voorts merkt hij op dat er wat het FPC Gent betreft de afspraak is dat er doorstroming is naar een *medium security* omgeving; doch als het daar misloopt kan de betrokkene niet teruggaan naar het FPC maar wordt hij ondergebracht in de psychiatrische afdeling van een gevangenis.

Mevrouw Katelijne Seynnaeve merkt op dat in het kader van het meerjarenplan internering er crisis en time-out modules zijn goedgekeurd, deze dienen evenwel nog te worden uitgewerkt. De spreker stipt aan dat vandaag gevangenis en nog steeds beschouwd worden als een plaats waar naar iedereen, ongeacht de aard van de instelling waar de betrokkene onder behandeling staat voor zijn geestesstoornis en ongeacht de ernst van de probleemsituatie of het incident dat zich heeft voorgedaan, kan (terug) gestuurd worden. De oprichting van crisis en time-out modules strekt er net toe om de opschaling in termen van veiligheidsvereisten in te perken op het hele niveau van de *low security*-eenheden. De bedoeling is net om de probleemsituaties en incidenten te proberen aanpakken zonder dat er noodzakelijkerwijze dient opgeschaald te worden qua veiligheidsniveau en -omkadering. Een mentaliteitswijziging van de betrokkenen dringt zich wel op.

De heer Rudy Verelst gaat hiermee akkoord maar merkt op dat het op het terrein nog niet duidelijk is wat deze crisismodules zullen inhouden. Er zullen aldus personen die zich in een crisismoment bevinden, verwezen worden naar een algemeen psychiatrische afdeling met weinig forensische kennis. De spreker heeft dan ook bedenkingen bij het concept ervan en is er niet van overtuigd dat hierdoor terugsturingen niet meer nodig zullen zijn.

De heer Pierre Titeca onderscheidt drie traditionele gevallen voor op proef in vrijheid gestelde geïnterneerden:

Le professeur Cosyns forme le vœu que la loi sur l'internement modifiée sera appliquée avec suffisamment de souplesse.

M. Rudy Verelst estime, à l'instar de l'orateur précédent, qu'il ne faut pas agir à la légère lorsqu'il s'agit de renvoyer une personne en prison. L'orateur souligne néanmoins qu'un fait banal peut quelquefois altérer à tel point le climat thérapeutique d'une section et avoir des conséquences telles pour les autres internés qu'il peut être une raison de renvoi en prison. L'orateur pointe à cet égard une absence totale de chaîne de soins; il y a encore beaucoup à faire dans ce domaine.

Il fait ensuite observer que l'objectif poursuivi au sein du FPC de Gand est de diriger les patients vers un environnement *medium security*. Toutefois, en cas d'échec de cette prise en charge, l'intéressé ne pourra plus retourner au FPC et il sera interné dans l'annexe psychiatrique d'une prison.

Mme Katelijne Seynnaeve fait observer que des modules de crise et de time-out ont été approuvés dans le cadre du plan pluriannuel "internement". Ces modules doivent toutefois encore être développés plus avant. L'oratrice souligne qu'à l'heure actuelle, les prisons sont toujours considérées comme un lieu vers lequel tout un chacun peut être renvoyé, quelle que soit la nature de l'institution au sein de laquelle le trouble mental de la personne en question est traité et quelle que soit la gravité de la situation problématique ou de l'incident qui s'est produit. La création de modules de crise et de time-out vise précisément à limiter le durcissement des exigences en matière de sécurité à tous les niveaux des unités de *low security*. L'objectif est précisément d'essayer de faire face aux situations problématiques et aux incidents sans devoir nécessairement durcir le niveau et l'encadrement de sécurité. Un changement de mentalité des intéressés s'impose en la matière.

M. Rudy Verelst souscrit à ce constat. L'orateur fait toutefois observer qu'on ne sait pas encore sur le terrain quel sera le contenu précis de ces modules de crise. Certaines personnes qui sont en crise seront donc renvoyées vers une annexe psychiatrique générale peu familiarisée avec le domaine médico-légal. L'orateur s'interroge dès lors sur ce concept. Il n'est pas convaincu que ce système permettra d'éviter à l'avenir le renvoi en prison.

M. Pierre Titeca distingue trois cas de figure classiques pour les internés libérés à l'essai:

— recidive: elk nieuw delict of elke nieuwe misdaad moet opnieuw door het gerechtelijk systeem worden beoordeeld. Het komt niet de psychiater toe die – aan elk gerechtelijk optreden voorafgaande – rol te spelen bij de oriëntatie van de geïnterneerde naar deze of gene inrichting;

— de niet-inachtneming van de voorwaarden voor invrijheidstelling op proef (zoals het verplicht volgen van een behandeling of van begeleiding): de kamer voor de bescherming van de maatschappij is het best in staat te beslissen wat moet gebeuren, na onderzoek van de rapporten van de bevoegde dienst van de gemeenschappen en van de personen en diensten die de begeleiding verzorgen;

— een nieuwe aanval van de psychiatrische ziekte: deze moet geneeskundig worden behandeld in een inrichting die aangepaste zorg en een aangepast veiligheidsniveau biedt; indien nodig moet dat onder dwang gebeuren, met aanpassing van de voorwaarden voor invrijheidstelling op proef of in het kader van een plaatsing.

Mevrouw Inge Jeandarme wijst op de noodzaak van de crisisopvang. Zij heeft evenwel ook vragen bij de efficiëntie van de crisismodules. De spreker verwijst naar buitenlandse praktijken (Nederland, Engeland en andere) waar als het misloopt in een *low security*-eenheid, de betrokkene verwezen wordt naar een *medium security*-eenheid, als het daar misloopt gaat de betrokkene in crisisinterventie naar *high security*, maar nooit naar de gevangenis, altijd naar een forensisch psychiatrisch centrum.

De heer Paul Cosyns gaat akkoord met deze zienswijze.

Inzake het beroepsgeheim stipt de spreker aan dat een psychiater zonder problemen al zijn bevindingen kan meedelen aan een rechter maar niet aan het openbaar ministerie, een justitieassistent enzovoort.

De professor wijst erop dat hij destijds als verantwoordelijke van een behandelingscentrum voor seksuele delinquenten, na lang overleg, een protocol heeft opgesteld dat bepaalt welke informatie de psychiater kan doorgeven aan justitie-assistenten. Elke patiënt wordt in kennis van dit protocol gesteld.

Mevrouw Inge Jeandarme stipt aan dat op de werkvloer hierover geen duidelijkheid bestaat en dat een eigen rondvraag heeft aangetoond dat de meeste psychiaters weinig of geen informatie zullen doorgeven. Zij wijst erop dat de meesten zich op hun zwijgrecht zullen beroepen.

— La récidive: tout nouvel acte délictueux ou criminel doit être réévalué par le système judiciaire. Le psychiatre n'a pas à jouer de rôle, préliminaire à toute intervention judiciaire, dans l'orientation de l'interné vers tel ou tel établissement.

— Le non respect des conditions de libération à l'essai (tel le suivi obligé d'un traitement ou d'une guidance): la chambre de protection sociale est la mieux à même de décider ce qu'il y a lieu de faire après examen des rapports du service compétent des Communautés et des personnes et services exerçant la guidance.

— La rechute de la maladie psychiatrique: elle doit faire l'objet d'une prise en charge médicale, dans un établissement proposant des soins et un niveau de sécurité adaptés, si nécessaire sous la contrainte avec adaptation des conditions de libération à l'essai ou dans le cadre d'un placement.

Mme Inge Jeandarme souligne la nécessité de gérer les crises. Elle se pose cependant aussi des questions concernant l'efficacité des modules de crise. L'oratrice renvoie à des pratiques utilisées à l'étranger (aux Pays-Bas, en Angleterre et dans d'autres pays), où, lorsque les choses ne se passent pas bien dans une unité de basse sécurité, l'intéressé est renvoyé dans une unité de moyenne sécurité, puis, en cas de problèmes nécessitant une intervention de crise, dans une unité de haute sécurité, mais jamais en prison, toujours dans un centre de psychiatrie légale.

M. Paul Cosyns souscrit à ce point de vue.

En ce qui concerne le secret professionnel, l'orateur souligne qu'un psychiatre peut sans problèmes communiquer toutes ses constatations à un juge, mais pas au ministère public, à un assistant de justice,...

Le professeur souligne qu'à l'époque, en tant que représentant d'un centre de traitement de délinquants sexuels, il a, après une longue concertation, établi un protocole prévoyant quelles informations le psychiatre peut communiquer aux assistants de justice. Chaque patient est informé de ce protocole.

Mme Inge Jeandarme souligne que, sur le terrain, les choses ne sont pas claires sur ce point et qu'il ressort de sa propre enquête que la plupart des psychiatres ne communiqueront pas ou peu d'informations. Elle souligne que la plupart invoqueront leur droit au silence.

In het verlengde hiervan acht *de heer Rudy Verelst* het logisch dat voor de evaluatie van een psychiatrisch verslag beroep wordt gedaan op een deskundige terzake. Hij zou het zelf niet gepast vinden indien zijn behandelingen en medicamenteus beleid zouden beoordeeld worden door niet-psychiaters.

Mevrouw Vanessa De Greef van haar kant pleit voor een herfinanciering van de psychiatrische ziekenhuizen. De vermindering van het aantal psychiatrische bedden is een grote bekommernis.

De heer Pierre Titeca betreurt dat in geen enkele norm voor de personeelsomkadering inzake zorgbegeleiding is voorzien voor mensen die onder dwang in een ziekenhuis worden geplaatst in het kader van de wet van 26 juni 1990 (bescherming van de geesteszieke persoon). Dat is nochtans noodzakelijk ter vervolmaking van ons rechtsbestel en van ons gezondheidszorgsysteem. Tot verzorging gedwongen mensen hebben recht op de vereiste zorgkwaliteit.

De heer Paul Cosyns merkt tot slot op dat er zeker in Vlaanderen geen nood is aan meer *high security* forensische bedden. Hij pleit wel voor de uitbouw van het forensisch netwerk.

Mevrouw Ludewei Pauwelyn sluit zich hierbij aan. De oprichting van een derde FPC zal geen antwoord bieden op de noden. Het is daarentegen belangrijk om in te zetten op alternatieve vormen. Voorts stipt zij aan dat de zorgintensiteit in een FPC op een lager niveau ligt terwijl net een hogere zorgintensiteit vereist is om het risico op herval te doen verminderen en de gevaarlijkheidsgraad te doen dalen. Tot slot is de oprichting van een FPC een dure aangelegenheid.

De heer Pierre Titeca merkt op dat België vijf hoven van beroep kent. Het is derhalve belangrijk dat in deze problematiek het zorgsysteem op dezelfde manier georganiseerd wordt.

À cet égard, *M. Rudy Verelst* trouve également logique que, pour l'évaluation du rapport psychiatrique, on fasse appel à un expert en la matière. Il trouverait lui-même inapproprié que ses traitements et sa politique médicamenteuse soient évalués par des non-psychiatres.

Mme Vanessa De Greef plaide, quant à elle, en faveur d'un refinancement des hôpitaux psychiatriques. La diminution du nombre de lits psychiatriques constitue un grand souci.

M. Pierre Titeca regrette qu'aucune norme encadrement en personnel ne soit prévue en termes de soins pour les personnes placées sous contrainte en milieu hospitalier dans le cadre de la loi du 26 juin 1990 (protection de la personne des malades mentaux). C'est pourtant nécessaire pour parfaire notre système judiciaire et notre système de soins de santé. Les personnes contraintes aux soins ont le droit d'avoir la qualité de soins nécessaire.

M. Paul Cosyns fait enfin observer qu'il n'est pas nécessaire de disposer de davantage de lits légaux de haute sécurité, en particulier en Flandre. Il plaide en revanche pour le développement du réseau légal.

Mme Ludewei Pauwelyn se rallie aux propos de l'orateur précédent. La création d'un troisième CPL ne répondra pas aux besoins. Par contre, il est important de miser sur les formes alternatives. Elle fait par ailleurs observer que l'intensité des soins dans un CPL est inférieure, alors qu'une plus grande intensité des soins est précisément requise pour réduire le risque de rechute et faire baisser le degré de dangerosité. Enfin, la création d'un CPL coûte cher.

M. Pierre Titeca relève que la Belgique compte cinq cours d'appel. Il est dès lors important que le système de soins soit organisé de manière identique dans le cadre de cette problématique.